

ULRICEHAMNS
KOMMUN

Kallelse
Kommunfullmäktige
2022-05-12

Kommunfullmäktige sammanträder

Torsdag 2022-05-19 kl 18:00 i kommunfullmäktiges sessionssal, Stadshuset

Dario Mihajlovic
Ordförande

Kallelse/Ärendelista 2022-05-19

Nr	Ärende	Dnr
1.	Information från Näringsliv Ulricehamn AB	
2.	Information	
3.	Inkomna motioner och medborgarförslag	
4.	Inkomna interpellationer och frågor	
5.	Handlingsplan för miljöarbetet i Ulricehamns kommun	2019/608
6.	Geografiska platser för högstadieskolor i Ulricehamns kommun (enligt inriktningsbeslut KF 2021-03-25 § 61)	2017/418
7.	Partistöd 2022	2022/188
8.	Svar på motion om strategisk plan för bostadsbyggande i hela kommunen	2016/200
9.	Svar på motion om att kartlägga kommunens näringsliv till 2040	2021/253
10.	Svar på motion om Nyföretagarcentrum	2021/524
11.	Svar på motion om att utreda ny högstadieskola och renovering/tillbyggnad av befintliga skolor	2018/218
12.	Svar på motion om skolbyggnader	2017/782
13.	Svar på motion gällande tilläggsdirektiv avseende den pågående skolutredningen om en ny högstadieskola i Ulricehamn	2018/801
14.	Svar på återremiss av motion om övergång till Fria program	2018/128
15.	Svar på motion om att kartlägga om det finns en tystnadskultur inom Ulricehamns kommuns förvaltning	2021/614
16.	Svar på motion om pandemitrötthet	2021/649
17.	Valärenden	
17.	Valärende: Avsägelse av uppdrag som ledamot i kommunfullmäktige - Mattias Remar	2022/328
17.	Valärende: Val av huvudman till Ulricehamns Sparbank efter Anna-Karin Anttila Sellberg (S)	2022/277

I tur att justera 2022-05-24

Aila Kiviharju (SD) och Frida Edberg (KD)

Ers: Peter Nilsson (SD) och Birgit Andersson (L)

Reserver: Ingemar Basth (MP)

Enligt kommunfullmäktiges arbetsordning ska ledamot, eller ersättare som ska tjänstgöra i ledamots ställe, snarast möjligt anmäla förhinder att närvara vid sammanträdet.

Ring kansliet, tel 59 50 10, eller skicka e-post till kommun@ulricehamn.se

Information från Näringsliv Ulricehamn AB

Information

Inkomna motioner och medborgarförslag

Inkomna interpellationer och frågor

§ 140/2022

Handlingsplan för miljöarbetet i Ulricehamns kommun

Dnr 2019/608

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktiges beslut
Handlingsplan för miljöarbetet i Ulricehamns kommun antas

Sammanfattning

Kommunfullmäktige antog 2018-12-13 §227 Strategi för kommunalt arbete med lokala miljöfrågor. Kommunstyrelsen fick samtidigt i uppdrag att genomföra en kartläggning av miljötillståndet i kommunen som ska ligga till grund för en handlingsplan och i de fall handlingsplanen medför en ökad ambitionsnivå som inte kan hanteras inom budgetram ska behov av resurser redovisas.

Kartläggningen har genomförts och redovisats i kommunstyrelsens gemensamma arbetsgrupp och ligger till grund för föreslagen handlingsplan.

Föreslagen handlingsplan för miljöarbetet i Ulricehamns kommun ska ses i sammanhang med tidigare beslutade styrdokument inom miljöområdet som tillsammans uppfyller antagna strategiområden. Handlingsplanen fokuserar på åtgärder inom tre angelägna och prioriterade miljö- och uppdragsområden, 1) underlätta och effektivisera hållbarhetsarbetet, biologisk mångfald, 2) ekosystem och ekosystemtjänster, 3) förändrat klimat och god bebyggd miljö.

Beslutsunderlag

- 1 Tjänsteskrivelse 2022-04-05 från kanslichef
- 2 Handlingsplan för miljöarbetet i Ulricehamns kommun
- 3 Kartläggning av miljötillståndet i Ulricehamns kommun 2019
- 4 Strategi för kommunens arbete med lokala miljöfrågor

Ordförandens förslag – kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktiges beslut
Handlingsplan för miljöarbetet i Ulricehamns kommun antas

Förslag till beslut på mötet

Klas Redin (S) yrkar som tilläggsyrkande att vid markanvisningar ställa krav på klimatneutralt byggande av bostäder och lokaler, samt att sätta mål i ägardirektiven till STUBO om att öka andelen trä och grön betong i bostäder och lokaler.

Dan Ljung (V), Wiktor Öberg (M), Mikael Dahl (C) och Mats Bogren (NU) yrkar bifall till ordförandens förslag till beslut.

Wiktor Öberg (M) och Mikael Dahl (C) yrkar avslag på Klas Redins (S) tilläggsyrkande.

Sten Selin (L) yrkar bifall till Klas Redins (S) tilläggsyrkande.

Beslutsgång

Ordförande frågar först om kommunstyrelsen avser besluta enligt ordförandens förslag till beslut och finner att så är fallet. Ordföranden frågar sedan om kommunstyrelsen avser anta eller avslå Klas Redins (S) tilläggsyrkande och finner att kommunstyrelsen beslutat att avslå tilläggsyrkandet.

2022-04-05

Tjänsteskrivelse Handlingsplan för miljöarbetet i Ulricehamns kommun

Diarienummer 2019/608, löpnummer 1282/2022

Förvaltningens förslag till beslut

Handlingsplan för miljöarbetet i Ulricehamns kommun antas.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige antog 2018-12-13 §227 Strategi för kommunalt arbete med lokala miljöfrågor. Kommunstyrelsen fick samtidigt i uppdrag att genomföra en kartläggning av miljötillståndet i kommunen som ska ligga till grund för en handlingsplan och i de fall handlingsplanen medför en ökad ambitionsnivå som inte kan hanteras inom budgetram ska behov av resurser redovisas.

Kartläggningen har genomförts och redovisats i kommunstyrelsens gemensamma arbetsgrupp och ligger till grund för föreslagen handlingsplan.

Föreslagen handlingsplan för miljöarbetet i Ulricehamns kommun ska ses i sammanhang med tidigare beslutade styrdokument inom miljöområdet som tillsammans uppfyller antagna strategiområden. Handlingsplanen fokuserar på åtgärder inom tre angelägna och prioriterade miljö- och uppdragsområden, 1) underlätta och effektivisera hållbarhetsarbetet, biologisk mångfald, 2) ekosystem och ekosystemtjänster, 3) förändrat klimat och god bebyggd miljö.

Ärendet

Kommunfullmäktige antog 2018-12-13 §227 Strategi för kommunalt arbete med lokala miljöfrågor. Kommunstyrelsen fick samtidigt i uppdrag att genomföra en kartläggning av miljötillståndet i kommunen som ska ligga till grund för en handlingsplan och i de fall handlingsplanen medför en ökad ambitionsnivå som inte kan hanteras inom budgetram ska behov av resurser redovisas.

Kartläggningen har genomförts och redovisats i kommunstyrelsens gemensamma arbetsgrupp och ligger till grund för föreslagen handlingsplan.

Föreslagen handlingsplan för miljöarbetet i Ulricehamns kommun ska ses i sammanhang med tidigare beslutade styrdokument inom miljöområdet som tillsammans uppfyller antagna strategiområden. Dessa aktuella styrdokument redovisas i handlingsplanen.

Handlingsplanen fokuserar på åtgärder inom tre angelägna och prioriterade miljö- och uppdragsområden:

- Underlätta och effektivisera hållbarhetsarbetet
- Biologisk mångfald, ekosystem och ekosystemtjänster
- Förändrat klimat och god bebyggd miljö

Följande avgränsningar föreslås för handlingsplanen för lokala miljömål:

- Handlingsplanen innehåller inte mål för områden som redan täcks av andra styrande dokument i kommunen.
- Handlingsplanen innehåller inga mål om klimatanpassning. Fokus ligger istället på att minska klimatpåverkan genom att stärka ekosystemtjänsterna och öka den biologiska mångfalden och därmed minska kommande behov av åtgärder för klimatanpassning.
- Krav som finns i lagstiftning eller annan reglering som motiverar till förändring upprepas inte som mål i handlingsplanen.

Ekonomi

Handlingsplanens ambitionsnivå är lagd för att kunna hanteras inom befintlig budgetram. Om det över tid framkommer kostnader för genomförande av handlingsplanen hanteras och prioriteras dessa inom ordinarie budgetarbete.

Beslutsunderlag

- 1 Handlingsplan för miljöarbetet i Ulricehamns kommun
- 2 Kartläggning av miljötillståndet i Ulricehamns kommun 2019
- 3 Strategi för kommunens arbete med lokala miljöfrågor

Beslut lämnas till

Kommunchef

Sektorchefer

Chefer för stabsfunktion

Lena Brännmar
Kanslichef
Kommunledningsstaben

Ola Alinvi
Miljöstrateg
Strategi- och utveckling
Kanslifunktionen

Max Rademacher
Enhetschef
Strategi- och utveckling
Kanslifunktionen

Styrdokument

HANDLINGSPLAN FÖR MILJÖARBETET I ULRICEHAMNS KOMMUN

Våra styrdokument

[Normerande]

Policy – Vår hållning, övergripande
Riktlinjer – Rekommenderade sätt att agera
Regler – Absoluta gränser och ska-krav

[Aktiverande]

Strategi – Avgörande vägval och strategiområden från fullmäktigeberedningar
Program – Avgörande vägval och programområden från andra än fullmäktigeberedningar
Plan – Uppdrag, tidsram och ansvar

Innehåll

1	Bakgrund	4
2	Syfte	4
3	Motiv för prioriterade miljöområden.....	4
3.1	Underlätta och effektivisera hållbarhetsarbetet	4
3.2	Biologisk mångfald, ekosystem och ekosystemtjänster	4
3.3	Förändrat klimat och god bebyggd miljö	6
4	Handlingsplanens koppling till andra aktuella styrdokument.....	6
5	Avgränsningar	7
6	Uppdragsområden, delområden och åtgärder.....	8
6.1	Underlätta och effektivisera hållbarhetsarbetet	8
6.1.1	Miljöledningssystem	8
6.1.2	Kontinuerlig kunskapshöjning och utveckling av spetskompetens.....	9
6.2	Biologisk mångfald, ekosystem och ekosystemtjänster	9
6.2.1	Fysisk planering	9
6.2.2	Plan för blå- och grönstruktur.....	10
6.2.3	Bekämpning invasiva arter.....	10
6.3	Förändrat klimat och God bebyggd miljö	11
6.3.1	Transporter.....	11
6.3.2	Klimatsmart byggande och energieffektivisering	12
	Bilaga 1. Samband handlingsplan och Miljöstrategiska dokumentets strategiområden	13
	Bilaga 2. Sammanställning av uppdragsområde, uppdrag, ansvarig enhet, medaktörer och tidsramar	14

1 Bakgrund

Kommunfullmäktige i Ulricehamn beslutade i december 2018 att anta "Strategi för kommunalt arbete med lokala miljöfrågor" (§ 227/2018, Dnr 2016/20). Kommunstyrelsen fick i uppdrag att genomföra en kartläggning av miljötillståndet och med utgångspunkt från denna samt strategin lämna förslag på en handlingsplan för miljöarbetet i Ulricehamns kommun.

2 Syfte

Syftet med handlingsplanen är att bidra till strategins genomförande, nationella miljömål och ett ekologiskt hållbart samhälle. Handlingsplanen fokuserar på åtgärder inom tre mycket angelägna och prioriterade miljö- och uppdragsområden:

- Underlätta och effektivisera hållbarhetsarbetet
- Biologisk mångfald, ekosystem och ekosystemtjänster
- Förändrat klimat och god bebyggd miljö

3 Motiv för prioriterade miljöområden

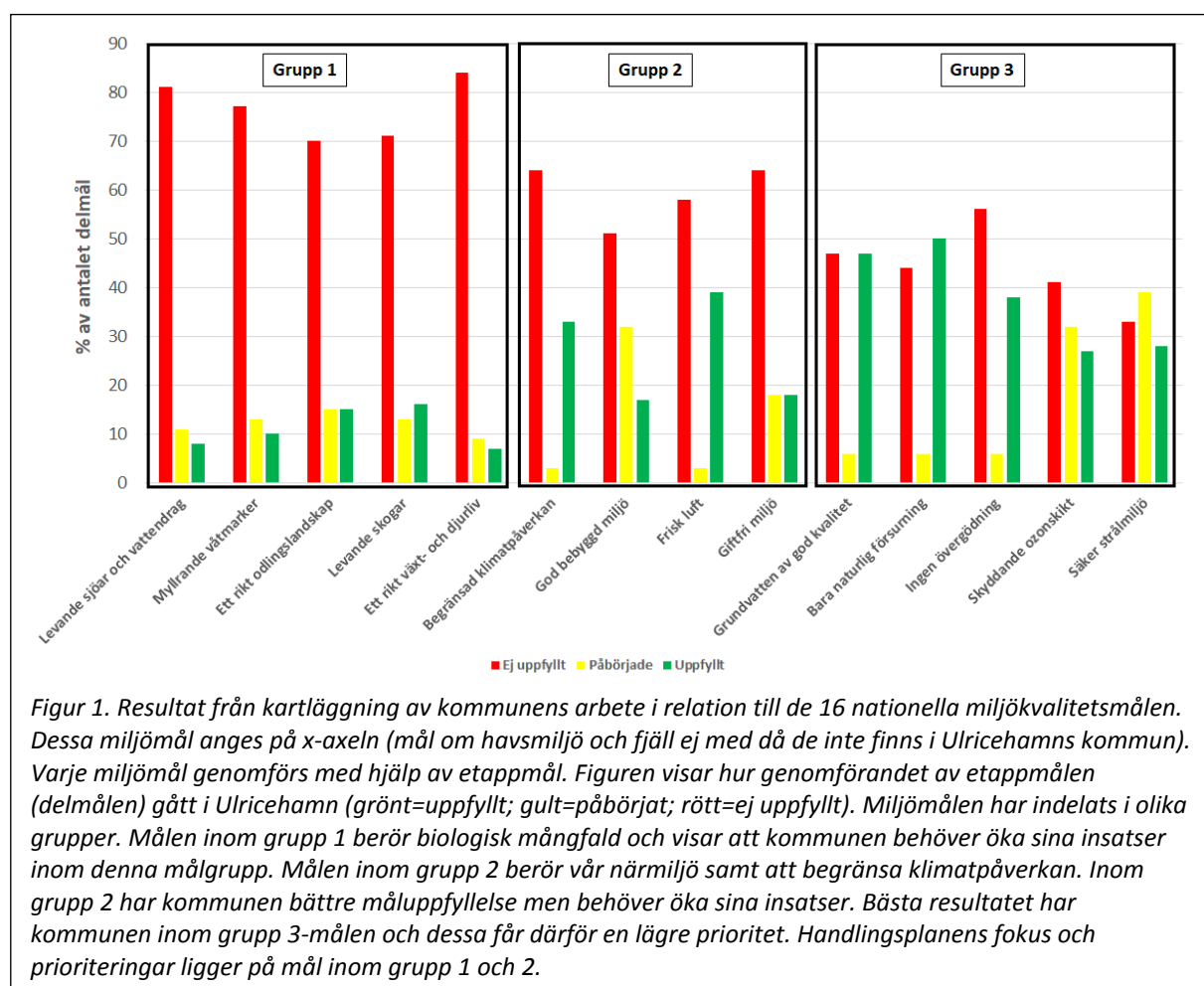
3.1 Underlätta och effektivisera hållbarhetsarbetet

Miljöproblemen är ofta komplexa. För att lösa dem och genomföra effektiva åtgärder krävs samarbete mellan olika kompetenser. Varje del av förvaltningen måste se till sin egen verksamhet och hur man kan bidra. Ulricehamns kommun behöver också övergripande samordna miljö- och hållbarhetsarbetet.

3.2 Biologisk mångfald, ekosystem och ekosystemtjänster

Utarmningen av biologisk mångfald pågår globalt och även i Ulricehamns kommun men sker till stor del obemärkt. Den negativa trenden är dock tydlig. Sett till hur väl Ulricehamns kommun uppfyller delmål kopplade till nationella miljömål om biologisk mångfald finns stor förbättringspotential, se figur 1 - målgrupp 1.

Den viktigaste anledningen för en kommun att säkerställa och öka den biologiska mångfalden är dess betydelse för ett ekologiskt hållbart samhälle samt människors hälsa och välbefinnande.

Den biologiska mångfalden är viktig och avgörande för att arterna utgör grunden och formar ekosystemen. Det är i ekosystemen som de för oss livsavgörande ekosystemtjänsterna skapas. Exempel på sådana tjänster är produktion av syre, rent vatten, pollination, etc. Dessutom kan ekosystemtjänster användas som verktyg för att mildra effekterna av ett förändrat klimat. Minskad biologisk mångfald gör ekosystemen instabila och de kan kollapsa. Då försvinner också ekosystemtjänsterna. Därför måste vi vända trenden, utnyttja förbättringspotentialen som kommunen har och säkerställa den biologiska mångfalden.

Vi påverkar ekosystemen kontinuerligt genom vår användning av mark och vatten. Ekosystemen tål viss påverkan genom att de är flexibla och kan återigen hitta sin stabilitet. Ska vi bygga ett ekologiskt hållbart samhälle måste vi i vår samhällsplanering inkludera värdet av biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Då kan vi också använda ekosystemtjänsterna för att mildra klimateffekterna. Först då skapar vi ett ekologiskt hållbart samhälle.

3.3 Förändrat klimat och god bebyggd miljö

Idag accepterar och upplever en övervägande majoritet ett förändrat klimat. Den avgörande frågan idag är hur kraftig blir klimatförändringen, runt 2 grader eller kommer den att överstiga 4 grader? Hur stor förändringen blir avgör förutsättningarna för kommande generationer. Ökar medeltemperaturen för mycket kan naturliga kontrollmekanismerna raderas ut och en galopperande klimatförändring, utom vår kontroll, blir en realitet. Förutsättningarna för det samhälle vi känner idag rubbas i grunden, om vi, över huvud taget, klarar så kraftig förändring.

Klimatförändringen är ett globalt fenomen men oavsett var vi bor kommer vi att påverkas. Detta gör det förändrade klimatet till en kommunal angelägenhet i vår strävan mot ett ekologiskt hållbart samhälle. Även inom detta område har kommunen stor förbättringspotential, se figur 1.

4 Handlingsplanens koppling till andra aktuella styrdokument

Ett flertal andra antagna styrdokument har kopplingar till och har påverkat utformningen av denna handlingsplan.

Strategi för kommunens arbete med lokala miljöfrågor 2018 - 2026

Denna handlingsplan ska genomföra strategins mål och visioner. Strategin har varit styrande främst vad gäller prioriteringsområden.

Program för långsiktig och hållbar förvaltning av kommunens skogsinnehav 2018 - 2022

Ulricehamns kommun är ägare av drygt 1000 ha skog, ett av områdena är Lassalyckan. Ett Skogsprogram har nyligen antagits. Programmets huvudsakliga fokus är skogsproduktion. Aspekter som hur skogen ska förvaltas för att bidra till att säkra biologisk mångfald och ekosystemtjänster samt skogens betydelse i ett förändrat klimat tas inte upp. Eftersom programmet inte behandlar de två viktigaste och mest angelägna områdena för ett ekologiskt hållbart samhälle har det inte kunnat användas som underlag för handlingsplanen i någon större utsträckning.

Grönplan 2001, Ulricehamns stad (inkl. skötselbilaga) 2001 - 2022

Nuvarande plan behandlar de gröna ytorna i Ulricehamns tätort.

Riktlinjer för naturvård och ekosystemtjänster i Ulricehamns kommun 2020 - 2024

Dessa riktlinjer har varit ett viktigt underlag för utformningen av handlingsplanen.

Riktlinjerna fokuserar på två av de prioriterade områdena i handlingsplanen, biologisk mångfald och ekosystemtjänster samt ekosystemtjänsternas betydelse i ett förändrat klimat.

Handlingsplan för minskad spridning av mikroplast i Ulricehamns kommun 2022 – 2025

Att minska plastanvändningen i samhället och spridningen av mikroplaster är viktigt för att motarbeta ett förändrat klimat. Därför har mikroplasthandlingsplanen många beröringspunkter med denna miljöhandlingsplan.

Riktlinjer för förorenade områden 2020 - 2024

I samband med exploatering av mark kan det bli aktuellt att omhänderta förorenad mark. Beröringspunkter med denna Miljöhandlingsplan är alltså i samband med exploatering av nya områden. Att ta hand om förorenad mark kan också ha betydelse för att säkra biologisk mångfald och ekosystemtjänster

Mot en cirkulär och hållbar framtid – Gemensam avfallsplan 2021 - 2030

Kommunfullmäktige har antagit gemensam avfallsplan för Boråsregionen som Ulricehamns kommuns avfallsplan. Avfallsplanens genomförande får stor påverkan på området förändrat klimat. Avfallsplanen genomförs separerat från denna miljöhandlingsplan.

Kommunpolitiskt handlingsprogram 2019 – 2022 samt budgetuppdrag
Genomförande av uppdrag från KPH och budget ligger utanför denna handlingsplan.

- Handlingsplanen för miljöberedningen
- Värna den biologiska mångfalden.
- Minska matsvinnet ytterligare på våra skolor.
- Genomförandeplan för upprättande av solcellspark.
- Inventering av invasiva arter.
- Bygga klimatsmart och miljövänligt.
- Påbörja arbetet med en klimat-och energiplan.

5 Avgränsningar

Följande avgränsningar gäller för handlingsplanen för lokala miljömål:

- Handlingsplanen innehåller inte mål för områden som redan täcks av andra styrande dokument i kommunen, exempelvis förebyggande av avfall, återanvändning och återvinning som omhändertas av den regionala avfallsplanen.
- Handlingsplanen innehåller inga mål om klimatanpassning. Fokus ligger istället på att minska klimatpåverkan stärka ekosystemtjänsterna och öka den biologiska mångfalden och därmed minska kommande behov av åtgärder för klimatanpassning.
- Krav som finns i lagstiftning eller annan reglering som motiverar till förändring upprepas inte som mål i handlingsplanen.

6 Uppdragsområden, delområden och åtgärder

Handlingsplanen har i enlighet med de tre prioriterade miljöområdena indelats i tre uppdragsområden:

- Underlätta och effektivisera hållbarhetsarbetet
- Biologisk mångfald, ekosystem och ekosystemtjänster
- Förändrat klimat och god bebyggd miljö

Varje uppdragsområde delas upp i prioriterade delområden. Problematiken för varje delområde och vilka åtgärder som behöver genomföras beskrivs. För varje åtgärd anges huvudansvarig verksamhet, medaktörer och tidsram. I Bilaga 1 finns en översikt av kopplingen mellan handlingsplanens uppdrag och prioriterade områden i strategin. En sammanställning av hela handlingsplanen (uppdragsområde, uppdrag, åtgärd, ansvarig, medaktörer och tidsram) finns i Bilaga 2.

6.1 Underlätta och effektivisera hållbarhetsarbetet

Detta uppdragsområde påverkar hela den kommunala verksamheten. Åtgärderna innebär inga stora förändringar för respektive verksamhet. De ger respektive verksamhet möjlighet att integrera ett aktivt miljöarbete i sin ordinarie verksamhet samt att höja miljömedvetenheten hos medarbetarna.

6.1.1 Miljöledningssystem

Ett miljöledningssystem införs i hela verksamheten. Detta innebär ett systematiskt och kontinuerligt hållbarhetsarbete för verksamheterna. Arbetet omfattar både verksamheterna internt såväl som externt arbete gentemot brukare/kommuninnevånare och samarbete med andra delar av verksamheten. Hållbarhetsarbetet blir en naturlig del av verksamhetsplanering, uppföljning, etc. Strategidokumentet säger att en förutsättning för ett framgångsrikt miljöarbete är att förslag till kommunala beslut ska innehålla en miljöbedömning. Speciellt gäller detta hur värdet och nyttan av biologisk mångfald och ekosystemtjänster påverkas samt vilka övriga miljökonsekvenser ett beslut har. I miljöledningssystem finns krav att medarbetare och beslutsfattare ska genomgå en grundläggande miljöutbildning.

Ett framgångsrikt miljöarbete förutsätter uppföljning som ger möjlighet till kontinuerliga förbättringar för kommunen som helhet.

Införande av ett miljöledningssystem innebär också att den övergripande, tvärspektoriella samordningen av miljöarbetet ses över. Arbetet ska resultera i en ny organisation för det tvärspektoriella miljöarbetet och en ny miljöpolicy. På detta sätt får medarbetarnas hållbarhetsarbete ett sammanhang och tydliga övergripande ramar.

Uppdrag	Ansvarig	Medaktörer	Tidsram
Införande av miljöledningssystem	SoU		Införs 2022

6.1.2 Kontinuerlig kunskapshöjning och utveckling av spetskompetens

Lagstiftning förändras ständigt. Utvecklingen inom olika miljöområden går ständigt framåt. Därmed ökar kraven kontinuerligt på förvaltningens arbete. Strategins målsättning är att Ulricehamn ska ha ett miljöarbete som ligger i framkant jämfört med andra kommuner. Detta är fullt möjligt med små insatser genom att medarbetare får möjlighet att medverka på webinarier och att nyckelpersoner får möjlighet att utveckla sin spetskompetens genom att gå specialkurser.

Uppdrag	Ansvarig	Medaktörer	Tidsram
Kunskapshöjning och spetskompetens inom hållbar fysisk planering, klimatsmart byggande och hållbar upphandling	Sektorchefer MSB, Service och Ekonomichef		2022 -

6.2 Biologisk mångfald, ekosystem och ekosystemtjänster

Vikten av att säkra den biologiska mångfalden, ekosystemens stabilitet och tillgången till ekosystemtjänsterna har pekats ut av många myndigheter, organ, institutioner, etc., inklusive SKR. I strategin är biologisk mångfald och ekosystemtjänster ett prioriterat strategiområde.

6.2.1 Fysisk planering

Ska vi klara omställningen till ett förändrat klimat och skapa ett hållbart samhälle måste vi först säkerställa att naturen fungerar som den ska. Vi kommer inte att klara klimatförändringen enbart genom minskade utsläpp av växthusgaser. Förändringen har nu gått så långt att vi kommer att behöva ta hjälp av naturen. Därför måste vi säkerställa biologisk mångfald, ekosystemen och ekosystemtjänsterna.

Strategin pekar ut vikten av att en miljöbedömning ingår i kommunens beslut. Att säkerställa biologisk mångfald, ekosystem och ekosystemtjänster har sin utgångspunkt i den fysiska planeringen, hur mark och vatten används. Det startar redan vid utpekandet av exploateringsområden i översiktsplan och/eller när kommunen vill förvärva mark.

Planarbete måste säkerställa att den fortsatta fysiska planeringsprocessen, t.ex. bygglov, får de förutsättningar som behövs för att säkerställa biologisk mångfald. Planarbete måste också säkerställa att förutsättningar finns för att bibehålla och öka ekologiska och miljömässiga värden när området brukas och sköts. Detta ger förutsättningar för en grön- och blå-plan, se

avsnitt 5.2.2. Det behövs alltså en röd tråd genom hela den fysiska planeringsprocessen där varje del skapar förutsättningar för kommande led att säkerställa den biologiska mångfalden och där det fulla värdet av ekologiska och miljövärden har en avgörande betydelse så att vi kan skapa det ekologiskt hållbara samhället.

Uppdrag	Ansvarig	Medaktör	Tidsram
Komplettera planhandboken för att säkerställa den biologiska mångfalden, ekosystemen och ekosystemtjänsterna	MSB		2022 -

6.2.2 Plan för blå- och grönstruktur

Idag har kommunen en Grönplan från 2001. Planen består av en teoretisk del som övergripande anger mål för de gröna ytorna i Ulricehamns tätort. Vidare består planen av fyra skötselbilagor där mål, skötsel, beskrivning, etc., av varje enskild grönyta beskrivs. I planen ingår både parker samt mera naturpräglade, rena naturområden.

En ny blå- och grönplan ska inkludera alla gröna och blå områden i tätorterna. Planen ska säkerställa biologisk mångfald och tillgång till ekosystemtjänster i våra tätorter. I planen ska alla tätorterna ingå. Utifrån lokala förutsättningar ska planen beskriva hur de gröna och blå ytorna ska användas.

Uppdrag	Ansvarig	Medaktör	Tidsram
Starta ett arbete med grönplan för kommunens tätorter, dvs. vad ska de gröna ytorna användas till samt vilka ytor ska användas till vad	MSB	Service	2023 -
Starta ett arbete med plan för tätorternas blå-ytor, dvs. bäckar, åar, dammar, sjöar, etc., dvs. vad ska de blå ytorna användas till samt vilka ytor ska användas till vad	MSB	Service	2023 -
Utifrån grönplan ta fram skötselplan för de gröna ytorna, inkl. ängsmark för pollinatörer	Service		2024 -
Utifrån blåplan ta fram skötselplan för de blå ytorna,	Service		2025 -

6.2.3 Bekämpning invasiva arter

Vid sidan av ändrad markanvändning utgör invasiva arter ett av de största hoten mot biologisk mångfald. Ett led i att säkerställa och öka den biologiska mångfalden är därför att kommunen formaliserar sin bekämpning av invasiva arter. I ett första steg ska kommunens arbete fokusera på de arter där det finns lagkrav på bekämpning och på växtarter.

Att bekämpa invasiva arter är ett långsiktigt arbete som i ett och samma område kan ta upp till 10 år. I många fall finns det inga färdigutvecklade effektiva bekämpningsmetoder och man får till viss del prova sig fram. Dessutom är i stort sett alla metoder arbetsintensiva och ska utföras flera gånger per år. I en del fall är kemisk bekämpning det enda alternativet. För en effektiv bekämpning inom ett område måste också alla markägare gå ihop och utföra gemensamma insatser samtidigt annars nås ingen effektiv bekämpning.

Detta är anledningen till att kommunens arbete behöver vara välplanerat. Verksamheterna behöver riktlinjer för sitt arbete.

Uppdrag	Ansvarig	Medaktör	Tidsram
Riktlinjer för hantering av invasiva växter utifrån aktuell lagstiftning	Service		2023 -

6.3 Förändrat klimat och God bebyggd miljö

År 2016 var totala utsläppen av växthusgaser i Ulricehamn 6 ton/invånare och år. På 26 år, alltså jämfört med år 1990, hade utsläppen minskat med 1,3 ton per invånare. Denna takt i utsläppsminskningarna är för långsam. För att hålla klimatförändringen inom kontroll behöver växthusgasutsläppen i Ulricehamn till 2030 minska till under tre ton per invånare och år.

För att öka takten i utsläppsminskningarna måste den kommunala verksamheten vidta effektiva åtgärder som drastiskt minskar utsläppen samt åtgärder som mildrar effekterna av klimatet på samhället. Arbetet sker inom två prioriterade delområden:

- Transporter
- Energianvändning och byggmaterial

6.3.1 Transporter

Utsläppen från transportsektorn står för ca en tredjedel av växthusgasutsläppen i Sverige. Idag är ca 62 % av verksamhetsbilarna miljöbilar.

Verksamhetsbilarna utgör en del av kommunens transporter. Nu ska ytterligare steg tas mot omställning av kommunens transporter. Vi använder flera olika fordonsslag och transporter inom ramen för kommunens verksamhet som potentiellt bidrar med växthusgasutsläpp. Detta innefattar bland annat arbetsfordon, lastbilar, men också inköp av tjänster där transporter ingår. Exempel på detta är park- och skogsskötsel, renhållning och gatusopning, sophämtning och avfallshantering, skolskjutsar och färdtjänst, livsmedelsleveranser, etc. Mycket av detta regleras via befintliga avtal. Dessa avtal går igenom och nya miljökrav övervägs samt införs då nya avtal sluts. Detta sker i dialog med marknadsaktörerna så att omställning blir möjlig. Detta kan till exempel ske genom att miljökraven ökar succesivt under avtalsperioden. Upphandling har i dessa två uppdrag en central roll.

Uppdrag	Ansvarig	Medaktör	Tidsram
Omställning av verksamheternas fordon till klimatbonusbilar	SoU	UEAB, Upphandling, berörda verksamheter	2022 -
Öka miljö- och klimatkrav vid upphandling av transporttjänster och tjänster där transport ingår	SoU	UEAB, Upphandling, berörda verksamheter	2022 -

6.3.2 Klimatsmart byggande och energieffektivisering

Byggsektorn står för 20 % av de nationella växthusgasutsläppen. Det går att bygga, bruka, renovera och avveckla en byggnad så gott som helt utan växthusgasutsläpp.

Ulricehamns kommun har tagit steg mot ett klimatsmart byggande. Grunden är lagd och nu ska vi gå vidare mot inriktningen klimatsmart byggande så att nybyggnationer, renoveringar och ombyggnationer görs på effektivt och klimatsmart sätt. Utgångspunkten ska alltid vara klimatsmart byggande och det hållbara tankesättet ska in tidigt i våra processer, då blir det lättare att genomföra. Som komplettering till budgetuppdrag "Bygga klimatsmart och miljövänligt" ska nedanstående uppdrag genomföras.

Uppdrag	Ansvarig	Medaktör	Tidsram
Inför varje nytt lokalprojekt fatta beslut om specifika miljöåtgärder såsom certifiering, energi och byggmaterial, i syfte att minska växthusgasutsläppen med 20% jämfört 2021	Fastighet		2022 -
Inför försäljning av kommunal mark för bostäder fatta beslut om specifika miljöåtgärder såsom certifiering, energi och byggmaterial	MSB		2022 -

Bilaga 1. Samband handlingsplan och Miljöstrategiska dokumentets strategiområden

Uppdragsområde	Uppdrag	Strategiområde Miljöstrategiska dokumentet
Underlätta och effektivisera hållbarhetsarbetet	Miljöledningssystem	Miljöstrategisk målbild
	Kontinuerlig kunskapshöjning & utveckling spetskompetens	Miljöstrategisk målbild
Biologisk mångfald, ekosystem & ekosystemtjänster	Fysisk planering	Biologisk mångfald och EST; Infrastruktur och bebyggd miljö
	Plan för blå- och grönstruktur	Biologisk mångfald och EST; Infrastruktur och bebyggd miljö
	Bekämpning av invasiva arter	Biologisk mångfald och ETS
Förändrat klimat & god bebyggd miljö	Transporter	Energi & transporter; Infrastruktur och bebyggd miljö
	Klimatsmart byggande och energieffektivisering	Infrastruktur och bebyggd miljö

Bilaga 2. Sammanställning av uppdragsområde, uppdrag, ansvarig enhet, medaktörer och tidsramar

Uppdragsområde	Uppdrag	Åtgärd	Huv. Ansv.	Medan- Ansv.	Tidsram 2022	2023	2024	2025	2026
Underlätta och effektivisera hållbarhetsarbetet	Miljöledningssystem	Införande av miljöledningssystem	SoU		Införande	----->	----->	----->	----->
	Kontinuerlig kunskapshöjning och utveckling av spetskompetens	Kunskapshöjning och spetskompetens inom fysisk planering, klimatsmart byggande och hållbar upphandling	Sektorchefer MSB, Service och Ekonomichef		Införande	----->	----->	----->	----->
Biologisk mångfald, ekosystem & ekosystemtjänster,	Fysisk planering	Komplettera planhandboken för att säkerställa den biologiska mångfalden, ekosystemen och ekosystemtjänsterna	MSB		Komplettering	Genomförande	----->	----->	----->
	Plan för grönstruktur	Starta ett arbete med grönplan för kommunens tätorter, dvs. vad ska de gröna ytorna användas till samt vilka ytor ska användas till vad	MSB	Service		Start	----->	----->	----->
	Plan för blåstruktur	Starta ett arbete med plan för tätorternas blå-ytor, dvs. bäckar, åar, dammar, sjöar, etc., dvs. vad ska de blå ytorna användas till samt vilka ytor ska användas till vad	MSB	Service				Start	----->
	Skötselplaner för grönstruktur	Utifrån grönplan ta fram skötselplan för de gröna ytorna, inkl. ängsmark för pollinatörer	Service				Start	----->	----->
	Skötselplaner för blåstruktur	Utifrån blåplan ta fram skötselplan för de blå ytorna	Service					Start	----->

			Huv.	Medan-	Tidsram				
Uppdragsområde	Uppdrag	Åtgärd	Ansv.	Ansv.	2022	2023	2024	2025	2026
Förändrat klimat & God bebyggd miljö	Transporter	Omställning av verksamheternas fordon till klimatbonusbilar	SoU	UEAB, Upphandling, berörda verksamheter	----->	----->	----->	----->	----->
		Öka klimatkrav vid upphandling av transporttjänster och tjänster där transport ingår	SoU	UEAB, Upphandling, berörda verksamheter,	Genomgång befintliga avtal	Genomförande	----->	----->	----->
	Klimatsmart byggande och energieffektivisering	Inför varje nytt lokalprojekt fatta beslut om specifika miljöåtgärder såsom certifiering, energi och byggmaterial, i syfte att minska växthusgasutsläppen med 20% jämfört 2021	Fastighet		Genomförande	----->	----->	----->	----->
		Inför försäljning av kommunal mark för bostäder fatta beslut om specifika miljöåtgärder såsom certifiering, energi och byggmaterial	MSB		Genomförande	----->	----->	----->	----->

Styrdokument

STRATEGI FÖR KOMMUNENS ARBETE MED LOKALA MILJÖFRÅGOR.

Våra styrdokument

[Normerande]

Policy – Vår hållning, övergripande
Riktlinjer – Rekommenderade sätt att agera
Regler – Absoluta gränser och ska-krav

[Aktiverande]

Strategi – Avgörande vägval och strategiområden från fullmäktigeberedningar
Program – Avgörande vägval och programområden från andra än fullmäktigeberedningar
Plan – Uppdrag, tidsram och ansvar

Innehåll

1	Bakgrund	4
2	Syfte	4
3	Beredningens ledamöter	4
4	Inledning	5
5	Utgångspunkter och förutsättningar	5
6	Tillvägagångsätt	7
7	Framgångsrecept ur omvärldsanalysen	9
8	Miljöstrategisk målbild	9
9	Strategiområden	10
9.1	Energi och transporter	10
9.2	Livsmedel, konsumtion och avfall	11
9.3	Infrastruktur och bebyggd miljö	13
9.4	Biologisk mångfald och ekosystemtjänster	14
10	Referenser	16
	Bilaga 1 Idébank	17

1 Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade i juni 2016 att tillsätta en tillfällig beredning med uppdrag att ta fram en strategi för hur kommunen ska driva arbetet med miljöfrågor. Strategin ska ange de inriktningar som är av störst betydelse för att skapa förutsättningar för ett långsiktigt hållbart miljöarbete som samtidigt främjar kommunens utveckling och tillväxt.

Beredningens uppdrag var att ta fram en strategi som konkretiseras i 3-4 strategiområden utifrån de nationella miljö kvalitetsmålen och kommunens senast antagna översiktsplan. Beredningens förslag till styrdokument ger ramar och metoder för kommunens arbete med miljöstrategiska frågor genom att ange en inriktning grundad på väl avgränsade prioriteringar och vägval.

2 Syfte

Syftet med strategin för kommunens arbete med lokala miljöfrågor är att skapa en långsiktigt hållbar utveckling av hela kommunen, samtidigt som kommunen ska ges förutsättningar att växa. Strategin ska förtydliga kommunens utgångspunkt och viljeriktning samt vara ett vägledande dokument för det fortsatta arbetet med miljöfrågor.

Den antagna strategin ska ligga till grund för en handlingsplan, där uppdrag, mål, åtgärder och insatser för att förverkliga strategin presenteras och ansvar för arbetet och uppföljning fördelas inom förvaltningen.

3 Beredningens ledamöter

Arne Fransson	(MP)	Beredningsledare
Ingvar Idestrom	(M)	Vice beredningsledare
Jan Brobjer	(S)	Beredningsledamot
Torbjörn Brandhill	(L)	Beredningsledamot
Frida Edberg	(KD)	Beredningsledamot
Karin Eliasson	(C)	Beredningsledamot
Erica Grenås	(V)	Beredningsledamot
Amke Hektor	(S)	Beredningsledamot
Rebecca Ramnelid	(C)	Beredningsledamot

4 Inledning

Hotet mot klimatet är globalt. Nationella klimat- och miljömål har fastställts av riksdag och regering. Kommunen har lokalt det samlade ansvaret för att åstadkomma en god livsmiljö och enligt riksdagen ett övergripande ansvar för att uppnå de nationella miljömålen, samt främja en hållbar utveckling. Därför är det viktigt att kommunen föregår med gott exempel och samtidigt underlättar för företag, föreningsliv och enskilda att bidra till en hållbar utveckling och uppfyllelsen av miljö kvalitetsmålen.

Ulricehamns kommun har ett övergripande mål om att det år 2020 ska finnas 25 000 invånare i kommunen. Som tillväxtkommun står Ulricehamns kommun inför flera utmaningar och möjligheter där det är viktigt att det bedrivs ett arbete med miljöstrategiska frågor för att uppnå de nationella miljö kvalitetsmålen och de regionala tilläggs målen. Det miljöstrategiska arbetet är också av stor vikt för att Ulricehamn även i fortsättningen skall vara en attraktiv plats att bo och verka på. Arbetet med miljöstrategiska frågor bidrar till att stärka företagens konkurrenskraft, gynnar invånarnas hälsa och välbefinnande samt bidrar till hållbara livsbetingelser för djur- och växtliv.

5 Utgångspunkter och förutsättningar

Nationella och regionala mål

I Sverige finns det formulerat ett nationellt generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål samt 24 etappmål. Dessa lägger grunden för det nationella arbetet med miljö frågor. Riksdagen definierar generationsmålet som:

"Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser." – Naturvårdsverket.

Generationsmålet ska genomsyra allt miljöarbete i Sverige. De 16 miljö kvalitetsmålen beskriver det läge som ska eftersträvas, alla 16 miljö kvalitetsmål är inte aktuella i Ulricehamns kommun då vissa är kopplade till specifika miljöer som inte förekommer i kommunen. Vidare beskriver de 24 etappmålen steg på vägen i uppfyllelsen av generationsmålet och miljö kvalitetsmålen. Utöver de nationellt beslutade målen finns det också regionala tilläggs mål för Västra Götaland som beskriver regionala särdrag och områden i regionen som kan kräva särskilda insatser. De regionala tilläggs målen belyser närmare vad som behöver uppnås i regionen för att uppnå de nationella målen. De regionala tilläggs målen inkluderar bland annat mål om att minimera klimatpåverkan från konsumtionen, ökad andel ekologisk konsumtion, minskning av farliga ämnen, ökad biologisk mångfald.¹

Regeringen har beslutat om ett etappmål inom miljö målssystemet som går ut på att *"senast år 2018 ska betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster vara*

¹ För utförligare läsning se Regionala miljö mål för Västra Götaland, Rapport 2015:50, Länsstyrelsen Västra Götalands län.

allmänt kända och integreras i ekonomiska ställningstaganden, politiska avvägningar och andra beslut i samhället där så är relevant och skäligt.” – Naturvårdsverket.

Översiktsplan för Ulricehamns kommun

Den översiktsplan som ligger till grund för arbetet med strategin antogs av kommunfullmäktige 2015-10-29. I översiktsplanen identifieras fem fokusområden² som är av särskild vikt för att uppnå kommunens vision för år 2030 om en attraktiv hållbar utveckling av kommunen där livet i Ulricehamn kännetecknas av hälsa, välbefinnande, trygghet och livskvalitet. För att uppnå visionen är det också viktigt att det finns en balans mellan ekonomiska, ekologiska och sociala/kulturella värden.

Inom de fem fokusområden som identifieras i översiktsplanen har beredningen särskilt tagit fasta på att resurserna i kommunen ska tas tillvara och användas på bästa sätt bland annat genom att det i Ulricehamn ska produceras en betydande del miljöanpassad energi, avfallsmängden ska minska och att återanvändning och återvinning underlättas. Fokusområdena identifierar att det är viktigt att bebyggelse som uppförs ska vara energisnål och miljöanpassad och att det finns ett sammanhängande cykelnät.

I översiktsplanen återfinns kommunens energi- och klimatstrategi. Energi- och klimatstrategin tar upp flera målsättningar som finns för kommunen inom området bland annat gällande ökning av biogasproduktion och energieffektiviseringar inom den kommunala verksamheten.

Nuläge och förutsättningar

Ulricehamns kommun saknar en strategi för arbetet med lokala miljöfrågor och har inga kommunala miljömål. Flera av kommunens styrdokument på miljöområdet behöver uppdateras och revideras då de är gamla och utdaterade. Strategin för kommunens arbete med lokala miljöfrågor blir därför en viktig pusselbit i att forma Ulricehamns uppdaterade styr- och ledningssystem inom miljöområdet och skapar möjligheter för Ulricehamn att kraftsamla inom miljöområdet.

Utifrån det arbete som bedrivs i kommunen idag, uppföljningen av de tidigare kommunala miljömålen och det gröna bokslutet från 2015 konstaterar beredningen att kommunen uppnått målen och/eller gjort stora framsteg inom arbete med:

- Fossilfri uppvärmning av kommunala fastigheter.
- Användningen av miljömärkt el.
- Andel inköp av ekologiska livsmedel.
- Grön flagg på skolor och förskolor.

² Människan – Det är vi som bor och verkar i kommunen som är drivkraften i utvecklingen; Resurser – Resurshushållning blir allt viktigare i ett globalt perspektiv för att balansera utveckling och resurser; Robusthet – Robusta strukturer gör oss mindre sårbara; Bebyggelseutveckling – Ny bebyggelse för bostäder och verksamheter är en förutsättning för ökad befolkning; Kommunikationer – Tillgängligheten är avgörande för kommunens utvecklingsmöjligheter.

- Utbyggnad av gång- och cykelvägar. Det finns cirka 5 meter cykelväg per invånare vilket innebär att Ulricehamns kommun ligger på fjärde plats i Sverige när det gäller meter cykelväg per invånare.
- Påbörjad planering av nytt reningsverk med modern teknik.

Inom följande områden har beredningen konstaterat att kommunen inte eller endast delvis nått uppsatta mål och att det finns förbättringsmöjligheter i arbetet:

- Användning och etablering av solenergi.
- Förnyelsebara drivmedel i den kommunala organisationen. Ulricehamns Energis maskinpark drivs idag av HVO-diesel.
- Minimering av avfallsmängden, sortering, återbruk och kompostering.
- Deltagande i miljörelaterade projekt likt *Skogen i skolan*.
- Byggnadsteknisk miljömedvetenhet och energivänlig byggnation.
- Dagvattenhantering och enskilda avlopp.

Under hösten 2017 kommer en miljöstrategi att finnas på plats inom den kommunala organisationen för att utveckla och driva kommunens och de kommunala bolagens miljö- och hållbarhetsarbete. Inom kommunen pågår också ett arbete med att ta fram riktlinjer för naturvård och ekosystemtjänster samt att ta fram en avfallsplan.

6 Tillvägagångsätt

Inledningsvis tog beredningen ställning till vilka miljöfrågor Ulricehamns kommun kan påverka. Vissa viktiga miljöfrågor prioriterades bort då de helt eller delvis ligger utanför kommunens ansvarsområde. Det gäller bland annat globala processer som påverkar klimatet eller nationella folkhälsofrågor.

Beredningens diskussion om strategin har utgått från att hotet mot vårt klimat är globalt. De nationella klimat och miljömålen fastställs av riksdag och regering men det är på lokal nivå som kommunen har ett ansvar att bidra till att målen uppnås. Näringslivet och enskilda organisationer är centrala aktörer i detta arbete. Kommunen ska underlätta för företag, föreningsliv och enskilda att bidra till att Ulricehamn uppnår dessa miljömål.

Beredningens medborgardialog har bestått av att beredningen träffat invånare under höstmarknaden, vid besök på skolor och på träffpunkten Oasen. Beredningen har också mottagit synpunkter från olika företag och organisationer och bjudit in dessa att delta på beredningssammanträden.³ En allmän inspirationsföreläsning om hur Jönköpings kommun

³ Beredningen har bland annat varit i kontakt med; Ulricehamns Energi AB, Näringsliv Ulricehamn AB, Hökerum Fastigheter, Bygg Arvid, Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Länsstyrelsen i Västra Götaland, Lerums kommun, Vårgårda kommun, Jönköpings kommun och Borås kommun.

arbetar med avfall och sopsortering hölls på stadsbiblioteket i Ulricehamn under vårvintern 2017. En viktig del av dialogen har också varit den enkät som beredningen utformat för att få reda på vilka miljöfrågor som är viktiga för Ulricehamnarna. Enkäten fanns tillgänglig på biblioteken i kommunen samt på kommunens hemsida. Enkäten hade cirka 300 svarande. Beredningen noterade att de områden där flest synpunkter inkom rörde avfall, livsmedel, konsumtion, dricksvatten och återbruk. Bild 1 illustrerar utfallet i frågan "Vilken eller vilka miljö- och hållbarhetsfrågor tycker du är viktigast i Ulricehamns kommun?".

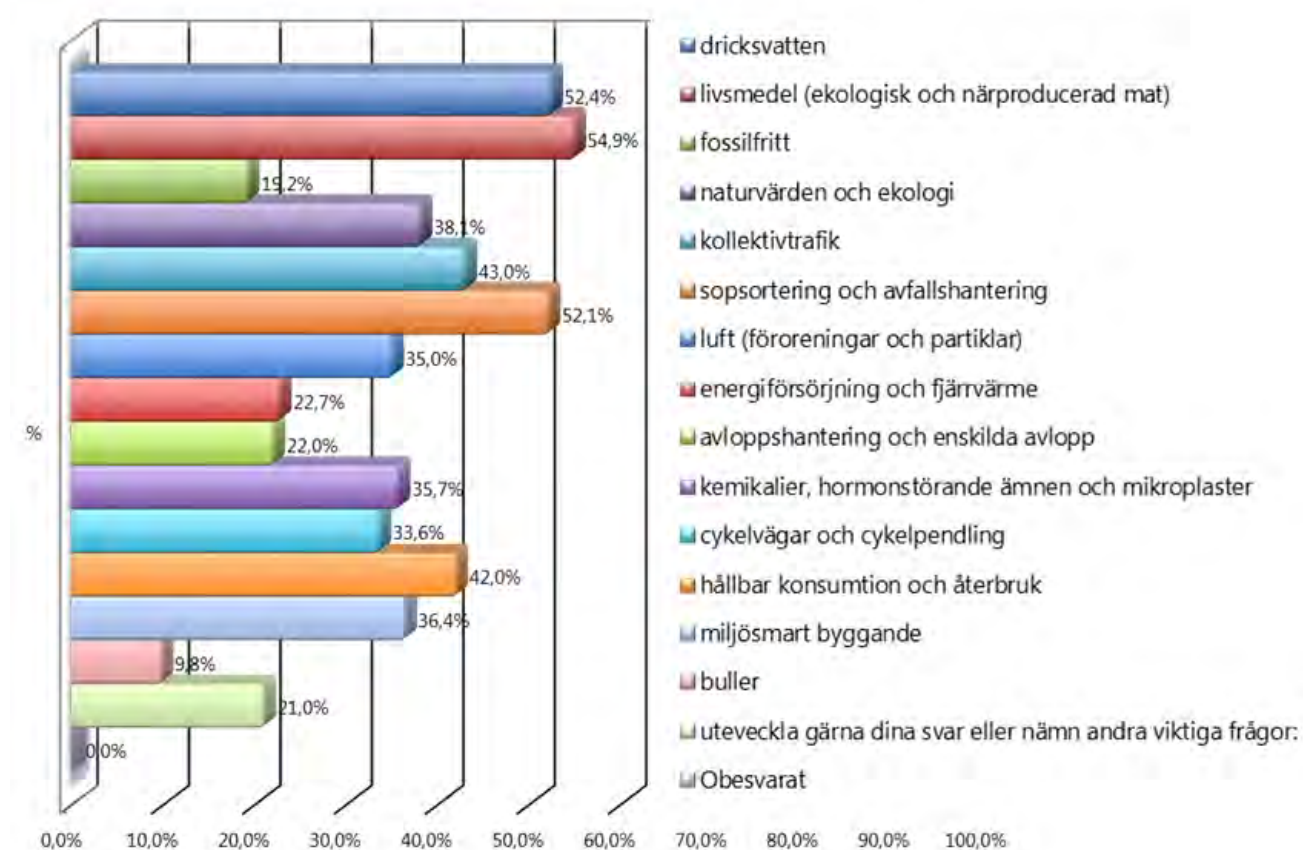

Bild 1: Diagram från slutrapport Enkät: Viktiga miljöfrågor i Ulricehamns kommun.

Utöver dialogen med invånarna har beredningen bjudit in representanter från andra kommuner, deltagit i regionala möten och konferensen "hållbar kommun" där olika framgångsrika resultat belystes av såväl kommunala företrädare som företag verksamma inom området. Beredningen har fört en dialog med företag inom byggnads- respektive avfallsområdet. Vid beredningens sammanträden har erfarenheterna kontinuerligt diskuterats och förankrats. Avsikten har varit att samtliga deltagare skall ha en bred överblick och förståelse av området med syfte att enas kring utformningen av strategin. Beredningen har till viss del också fört diskussioner på en mer detaljerad nivå. Diskussionerna har bland annat rört hur strategiområdena kan uppnås. Detta tillvägagångssätt har inneburit att praktiskt framkomliga vägar och möjligheter har kunnat diskuteras och utvärderas inom beredningen. Värdefulla synpunkter tillsammans med lyckade erfarenheter har kunnat läggas till grund för en målbild för såväl strategin som det

framtida miljöarbetet. Tillvägagångssättet har varit fruktbart och gynnat såväl arbetsprocessen som slutresultatet. En del av dessa tankar har sammanställts i en bilaga (se Bilaga 1 Idébank) innehållande såväl mål som åtgärder för att uppnå strategin. Tanken med dessa uppslag är att de kan tjäna som exempel vid upprättande av en handlingsplan för kommunens miljöarbete.

7 Framgångsrecept ur omvärldsanalysen

Beredningen har genom en omvärldspaning tagit lärdom av andra aktörer och kommuner som är framgångsrika inom arbetet med miljöfrågor. Exempel på kommuner som kommit långt i sitt miljöarbete är Lund, Helsingborg, Hudiksvall, Lerum, Växjö, Gävle och Västerås för att bara nämna ett fåtal. Ett omfattande arbete inom området bedrivs inom Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) samt inom föreningen FAH⁴ Kommunerna och miljön.

Kommuner som aktivt driver och förankrar miljö- och hållbarhetsarbetet når framgång. Kommunala förvaltningar och bolag använder sig av miljöledningssystem och följer upp och utvärderar uppsatta mål. Flera kommuner arbetar med miljöbedömningar inom de kommunala beslutsprocesserna och avsätter resurser för att delta i projekt eller vidtar åtgärder som bidrar till omställningen till ett hållbart samhälle. Kommuner agerar som ett gott exempel som beställare eller utförare i den egna verksamheten. Det finns exempel på kommuner som har permanenta beredningar eller styrgrupper knutna till kommunstyrelsen, till exempel har Helsingborgs kommun en permanent livskvalitetsberedning under ledning av ett kommunalråd. Andra exempel är att kommuner regelbundet samlar representanter från alla delar av sin verksamhet för att sprida framgångsrecept och att gemensamt lösa olika miljöfrågor.

En annan framgångsfaktor för ett lyckat miljöarbete är kommuninvånarnas delaktighet. För att uppmuntra kommuninvånarna till att engagera sig påpekar flera kommuner att information och kommunikation är centralt. *Det ska vara lätt för kommuninvånarna att göra rätt.* Kommunens arbete bör därför sträva efter att vara informativt och lättillgängligt för kommuninvånarna. På sikt kan det innebära att "miljö- och hållbarhetstänket" bland kommunens invånare stärks och befasts. Ett led i detta arbete skulle kunna vara att kommunen med jämna mellanrum genomför en medborgarenkät med fokus på miljöfrågorna.

8 Miljöstrategisk målbild

Genom utvecklat miljöarbete och god hushållning med naturresurser ska Ulricehamn vara i framkant som en ekologisk hållbar kommun. Arbetet med miljö- och hållbarhetsfrågor inkluderas tydligt i översiktsplanarbetet som kommuniserande processer vilka ständigt utvecklas.

För att långsiktigt lyckas med miljöarbetet ska följande arbetssätt och metoder användas:

⁴ FAH, Förbundet för allmänt hälsoskydd.

- Miljö- och hållbarhetsarbetet ska drivas och förankras i hela den kommunala organisationen. Förvaltningen och bolagen ska ha ett miljöledningssystem. Kommunen ska i miljöarbetet formulera mätbara och tidsbestämda mål som följs upp årligen.
- I förslag till kommunala beslut ska ingå en miljöbedömning utifrån nationella och lokalt uppsatta miljömål.
- Kommunen ska söka nationella och regionala medel samt avsätta egna resurser för sådana åtgärder som underlättar omställningen till ett hållbart samhälle och som bidrar till att förebygga miljöförstöring och negativ miljöpåverkan i kommunen.

9 Strategiområden

Beredningen har prioriterat följande fyra strategiområden som tillsammans är avgörande för att kommunen ska uppnå resultat inom miljö- och hållbarhetsarbetet. Strategiområdena gynnar hela kommunen, den kommunala verksamheten, företag, invånare och besökare.

9.1 Energi och transporter

Varför är frågan viktig för Ulricehamns kommun?

Transporter spelar en viktig roll för att tillgodose näringslivets behov, kommunens verksamhet samt invånarnas möjligheter att ta sig till jobbet, uträtta ärenden och ägna sig åt fritidsaktiviteter. Transportsektorn står inför stora utmaningar för att långsiktigt klara samhällets behov av tillgänglighet på ett hållbart sätt. Våra resor och transporter leder idag till utsläpp som påverkar klimatet. Motorfordonstrafiken orsakar också negativa effekter i form av trängsel, luftföroreningar och buller. Ulricehamns kommun behöver ta sig an de utmaningar som transporter skapar och fokusera på att dessa blir fossilfria.

Vad vill vi uppnå?

Strategiområdets önskvärda inriktning är att kommunens verksamheter ska vara fossilfria senast år 2025.

Vad ska prioriteras?

Följande områden är viktiga att prioritera:

- Energieffektivisering i offentliga inrättningar och installation av solceller.
- Upphandling av kommunala transporter, fordon och bränsle.
- Hållbar och säker energiförsörjning för kommunens invånare.

Så tyckte medborgarna:⁵

Solceller i offentliga inrättningar.

⁵ Citat från medborgarenkäten, höstmarknaden och övrig medborgardialog.

En sak kommunen måste utveckla är användandet av solceller i egna verksamheten och genom det stimulera företag och enskilda att följa efter och också satsa. Laddstolpar för elbilar är en annan sak som måste finnas god tillgång till i kommunen för att möta den kommande "elbilsrevolutionen". Miljö-, hållbarhets- och klimattänk ska känneteckna den fortsatta utvecklingen i Ulricehamns kommun.

Tycker att en enkel och viktig sak är hur kommunen erbjuder, eller snarare inte erbjuder, möjlighet att lämna komposterbart avfall för att kunna producera tex biogas. Idag finns inte den möjligheten vilket det gör i de flesta andra kommuner, i många sedan länge. Det borde inte vara så svårt att erbjuda den möjligheten, om inte annat i alla fall genom samarbete med någon grannkommun. Det blir en stor andel av hushållsavfallet som skulle kunna komma till nytta men som istället bara förbränns. En relativt enkel insats för kommunen som skulle uppskattas av både invånare och miljö.

Gratis busstrafik för pensionärer från 65 år.

9.2 Livsmedel, konsumtion och avfall

Varför är frågan viktig för Ulricehamns kommun?

Den livsstil och det konsumtionsmönster av varor och tjänster som finns idag leder till klimatpåverkan och utsläpp av giftiga ämnen. Genom att enbart köpa det som verkligen behövs och genom att återanvända och återvinna går det att minimera den miljöpåverkan som dagens livsstil och konsumtionsmönster ger upphov till. Nödvändiga inköp ska vara långsiktigt hållbara och miljömedvetna. All konsumtion ger upphov till avfall. Avfallet i ett hållbart samhälle tas tillvara och återvinns.

Avfallsfrågorna utmärkte sig som det område som invånarna ansåg vara mest angeläget. Särskilt frågan om insamling och omhändertagande av matavfall framhölls.

Vad vill vi uppnå?

Strategiområdet önskvärda inriktning är att Ulricehamn kommun ska befinna sig högst upp i avfallstrappan. Därför bör kommunen arbeta för att bryta de linjära resursflödena och ersätta dessa med cirkulära resursflöden.

Bild 2 Avfallstrappan, Illustration Lidsköpings kommun. Avfallstrappan styr hur avfallet ska tas om hand, i första hand ska vi minimera och förbygga att avfall uppstår genom medveten konsumtion. Om avfall uppstår ska det återanvändas och komma någon annan till del. Om återanvändning inte är möjligt ska materialet återvinnas. Om återvinning inte är möjligt ska energin utvinnas och i sista hand om inget alternativ kvarstår ska avfallet deponeras. Ovanstående bild illustrerar principerna i avfallstrappan.

Vad ska prioriteras?

- Upphandling av ekologiskt hållbara samt lokalt och hållbart producerade livsmedel till kommunala verksamheter.
- Sortering av matavfall vid sophämtning, exempelvis genom separata kärl, viktigt främst i tätort.
- Organiskt avfall ska användas som en resurs för energiutvinning och en bas för kretsloppsanpassning t.ex. biogas.
- Farliga kemikalier ska minimeras, särskilt i barns miljöer. Ulricehamn ska eftersträva att vara en giftfri kommun. Att bli en giftfri kommun innebär arbete med systematisk utfasning av farliga kemikalier. En del i arbetet är att ta fram en kemikalieplan.
- Återbruk och återvinning ska främjas och utvecklas inom kommunen exempelvis på återvinningscentralen.
- En utvecklad reningsteknik av avloppsslam är av avgörande betydelse för att kretsloppssystemet ska fungera genom att organiskt avfall återförs till kretsloppet. Avloppsslammet måste därför kvalitetssäkras.

Så tyckte medborgarna:

Livsmedel ska endast köpas in som är producerade enligt svensk lagstiftning och svenska djurlagar. I första hand svenskproducerad mat, med lite antibiotikaanvändning.

Mina barn skall inte äta mat på dagis/förskola, som jag skulle få fängelse och djurförbud för att producera. De skall heller inte gödas med antibiotika genom maten när de är i förskola/skola. Det finns många producenter runt Ulricehamn som producerar både kött, mjölk, ägg, grönsaker m.m. varför inte använda denna mat? Mindre kemikalier, antibiotika och bättre djurhållning dessutom bidrar det med fler arbetstillfällen utanför centralorten.

Att kommunen prioriterar närproducerat i upphandlingar.

Ekologisk mat och närproducerat är viktigt för mig för att köper man t ex grönsaker från andra länder måste de transporteras och då släpper man ut avgaser.

Saknar sortering av komposterbart avfall i hemmet.

Vi som bor i ytterkanterna av kommunen skulle gärna ha sopsortering på närmare håll. Kan inte vara bra för miljön att behöva åka långt för att återvinna sina sopor. Glöm inte oss på landsbygden, vi finns också!!!

9.3 Infrastruktur och bebyggd miljö

Varför är den här frågan viktig i Ulricehamns kommun?

Byggnader och infrastruktur innebär miljö och klimatpåverkan såväl i planering, uppförande, användning och avveckling. Planering för byggnader och infrastruktur behöver vara långsiktigt hållbar. En långsiktig infrastruktur ger en förbättrad attraktionskraft för kommunen som bostad- och etableringsort.

Vad vill vi uppnå?

Strategiområdets önskvärda inriktning är att Ulricehamn kommun ska arbeta för att förvaltningen och de kommunala bolagen ska bygga med resurssnåla och sunda material och metoder. En välutvecklad kollektivtrafik ska eftersträvas i hela kommunen.

Vad ska prioriteras?

- Infrastruktur som minskar tung trafik genom tätorterna.
- Cykelinfrastrukturen i hela kommunen ska utvecklas till att vara Sveriges bästa, det ska finnas säkra gång- och cykelvägar till kommunens skolor.
- Flexibla lösningar i kollektivtrafiken som gynnar hela kommunen ska utvecklas.
- Kommunen bör sträva efter ett ökat inslag av miljö- och klimatvänligt byggande.
- Taxor och avgifter kan konstrueras för att fungera som styrande incitament.

- Kommunen kan som beställare, byggherre och hyresgäst ställa miljö- och hållbarhetskrav.

Så tyckte medborgarna:

Det borde finnas cykelvägar, det borde finnas cykelvägar ut till stallet så kan föräldrar jobba istället för att skjutsa ut stallvärdarna.

Ordna för mer bussförbindelser väster om stan... Vi boende på denna sidan är numer tvungna att köra bil. Det fanns tidigare möjlighet att åka med 200 bussen, men inte längre... Kör man en mil kan man lika gärna köra tre.

"Bor strax utanför Ulricehamns centrum... Alltså i Brunn. Och då tycker inte vi att vi bor långt bort. Men ni måste fullständigt glömt bort oss här på andra sidan sjön. Bilarna här går verkligen i skytteltrafik. Finns inte en enda buss som man kan åka med. Buss 71 gick runt brunn kyrka den lilla rättöversvägen för länge sedan. Varför kan ni inte göra det nu också, och att den går regelbundet runt här. Tror faktiskt att folk skulle åka mer buss bara det går bussar. Inte bara ett par gånger om dagen utan oftare och att det även går på kvällar lite senare och på helger när folk vill komma hem när man varit ute och roat sig.

Bättre cykelbanor, underlätta cyklandet.

Angående trafiksituationen på Marbäcksvägen/Strandvägen. Det har blivit allt värre med åren. Byggandet av motorvägen och nya industriområden har dessutom inneburit ytterligare belastning av den tunga trafiken som hämtar sitt grus från bergtälten i Marbäck. Det är knappast tyst en minut under den tiden Det är väl känt hur buller menligt påverkar hälsan. Från Willys och söderut till Skottek får man väl anse att stadsdelen är ett villaområde. Förr, när biltrafiken inte var så intensiv var det kanske lättare att kombinera detta med en genomfart, men med dagens intensitet så är det ingen lämplig kombination.

9.4 Biologisk mångfald och ekosystemtjänster

Varför är den här frågan viktig i Ulricehamn?

En levande och rik natur med stor biologisk mångfald och väl fungerande ekosystemtjänster är en förutsättning för en hållbar utveckling. Ekosystemtjänster beskriver relationen mellan människa och natur. Naturen tillhandahåller tjänster som exempelvis, vattenrening, pollinering och möjligheter till rekreation (se bild 3). Trots att ekosystemtjänsterna är grunden i vår välfärd är de ofta osynliga i viktiga samhällsbeslut. Biologisk mångfald och ekosystemtjänster behöver därför skyddas, bevaras och utvecklas såväl i landsbygdsområden som i tätortsmiljöer.

Bild 3 Kategorisering av ekosystemtjänster, Illustration, Naturvårdsverket.

Genom att skydda, bevara och utveckla den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna skapas förutsättningar för en långsiktigt hållbar utveckling i kommunen. Med en ökande befolkning och en ökad exploatering är det viktigt att den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna inte utarmas. Detta måste särskilt beaktas i tillväxtkommunen Ulricehamn. Där de miljöer och värden som bidrar till kommunens attraktivitet bland annat finns i den levande landsbygden, rekreations- och friluftsmöjligheterna samt de värdefulla natur-, kultur- och odlingslandskapen.

Vad vill vi uppnå?

Strategiområdets önskvärda inriktning är att utveckla jord- och skogsbrukslandskapet i kommunen. Det mosaikartade landskapet hyser växter och djur som är av stort värde för den biologiska mångfalden och därmed förmågan att producera ekosystemtjänster.

Vad ska prioriteras?

- Ekosystemtjänster ska vägas in i alla beslut.
- Kompensatoriska åtgärder ska vidtas där ekosystemtjänster hotas till exempel i tätbebyggt område där parkmark eller grönytor tas i anspråk.

Så tyckte medborgarna:

Det finns ett behov av fiskpassager för nedströmsvandring mot Åsunden.

Som kommuninvånare saknar jag arbetet med ekosystemtjänster och hållbar utveckling över hela kommunen. En liten kommun med begränsade medel behöver göra mesta möjliga av dem, arbeta med och vårda de ekosystemtjänster vi har istället för att tvingas lägga pengar och resurser på att ersätta dem i efterhand. Tre grundbehov finns för att vi ska kunna bo här: vatten vi kan dricka, luft vi kan andas utan att riskera vår hälsa, och mark som kan brukas. Det är betydligt mer resurseffektivt att ha koll på hur de här tre basbehoven påverkas av kommunens utveckling än att exploatera först och få notan sedan.

Insatser behöver göras för att skydda Åsunden och dess naturvärden inklusive fiskbestånd!

Åsundens vattenkvalitet är under risk. Åtgärder behöver vidtas. Det gäller dels utsläpp utefter Ätran och runt Åsundens stränder, men även insatser som att minska fritidsbåtarnas negativa påverkan. Tvåtaktsmotorer säljs inte längre och bör således fasas ut från sjön. Visionen bör vara att endast tillåta eldrivna motorer på sikt.

10 Referenser

Länsstyrelsen, Regionala miljömål för Västra Götaland, 2015:50.

Miljömål.se, www.miljomal.se

Naturvårdsverket, www.naturvardsverket.se

Sveriges kommuner och landsting, SKL, www.skl.se

Västra Götalands regionen, www.vgregion.se

Illustrationer:

Lidköpings kommun, Illustration, Avfallstrappan, 2017.

https://lidkoping.se/boende-och-miljo/avfall-och-atervinning/vart-framtida-sorteringssystem/avfallstrappan/#https%3A%2F%2Flidkoping.se%2Finnehall%2F2016%2F06%2FAvfallstrappan_web.jpg

Naturvårdsverket, Illustration, Kategorisering av ekosystemtjänster, 2017.

<http://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/ekosystemtjanster/vad-ar-ekosystemtjanster/kategorisering-ekosystemtjanster.jpg>

Bilaga 1 Idébank

Nedanstående tankar och idéer har påträffats, uppkommit och diskuterats under beredningsarbetet. Dessa kan fungera som en inspiration i kommunens fortsatta arbete.

Energi och transport

- Förnya kommunens energiplan.
- Sätt mål för att driva fram energieffektiva produkter och tjänster genom tufft ställda upphandlingskrav. Ställ krav på fossilfria transporter vid upphandling.
- Sätt ambitiösa miljö- och energimål vid större ombyggnationer eller renoveringar av kommunalägda bostäder och lokaler.
- Prioritera arbetet med elfordon och eldriven kollektivtrafik. Användning av biobränslen ska gynnas i planering och verksamhet.
- En plan för en cykelinfrastruktur för invånare och besökare bör upprättas.
- Utveckla kollektivtrafiken genom ett tätare samarbete med regionen. Sträva efter att kommunen ska få bättre linjedragningar inte minst på landsbygden. Närtrafiksystemet är ett bra exempel och kan utvecklas vidare. Sträva efter eldrivna bussar i stadstrafik.
- Samarbeta med regionen om smartare resor. Resenärer ska kunna kombinera kollektivtrafik och cykel.
- Delta i projektet *Sol i Väst*.
- Delta i projektet *Minimeringsmästarna*.
- Delta i nätverk som *Sveriges Ekokommuner* och/eller *Klimatkommunerna*.
- Förmånscyklar för anställda likt Borås och Jönköping för att uppmuntra fler att ta cykeln och föregå med gott exempel.
- Tillämpa alltid behovsbaserad ventilation och belysning i kommunala lokaler. Kommunen bör anta *Belysningsutmaningen*.
- Kommunverksamheternas bilar bör senast 2021 vara utbytta till elbilar och biogasbilar.
- Renovera och bygg klimatsmarta skolor med närvarostyrd belysning och ventilation, snålspolande toaletter och solpaneler på taken.
- Installera närvarostyrd belysning på gång- och cykelvägar, det spar energi och gynnar fladdermöss.
- Se över möjligheterna för laddning av elbilar och sök pengar från *Klimatklivet*.

Livsmedel, konsumtion och avfall

- Kommunen kan tillsammans med andra närliggande kommuner ge småskaliga livsmedelsleverantörer möjlighet att leverera produkter till kommunal verksamhet via en samordnad varudistribution.
- Uppmuntra till direkthandel med lokalproducerad mat genom s.k. rekoringar.
- Ställa krav på miljömässig hållbarhet när produkter och tjänster upphandlas.
- Minskar andelen oönskade kemikalier i förskolor och skolor. Ge pedagoger och barn ökade kunskaper om hälsa, miljö och konsumtion och lägga grunden för ett hållbart samhälle genom att förskolan blir en giftfri miljö. Kommunen kan delta i projektet *Giftfri förskola*.
- Ta fram en åtgärdsplan avseende mikro- och makroplaster. Förekomst och spridning ska minimeras genom ökade renhållningsåtgärder m.m.
- Använd avfallstaxan som ett incitament för att minimera avfallsmängden.
- Ge stöd och hjälp till fastighetsägare för att utveckla moderna system för avfallshanteringen. Där så är möjligt bör kompostering ske.
- Etablera sortergårdar och prylbodas för att främja återvinning och återbruk i hela kommunen.
- Arbeta för att minska invånarnas användning av och exponering för miljö- och hälsofarliga ämnen.
- Återvinningscentralen Övreskog kan utvecklas med en utbyggnad likt den som finns i Eskilstuna. Det innebär att en utveckling med försäljning av secondhand varor, café och träffpunkt. Detta skulle kunna ersätta och fungera som en förflyttning Överskottslagret som finns på Villagatan. Det kan vidare utvecklas med återvinningsverkstäder och växthus.
- Förnya kommunens avfallsplan.
- Mediciner bör kunna lämnas på återvinningscentralen för vidareförmedling till rätt aktör för omhändertagande.

Infrastruktur och bebyggd miljö

- Anpassar byggandet och marken till ett förändrat klimat både för att minska riskerna och dra nytta av de förutsättningar klimatförändringarna för med sig.
- Kommunens inställning vad avser hållbarhetskrav, avgiftsstyrning och praxis för byggande, entreprenadupphandling och liknande bör göras tydlig och känd för alla intressenter.
- Kommunens förvaltningar och övriga verksamheter ska bygga med resurssnåla och sunda material och metoder. Byggnaderna utformas för en välfungerande avfallshantering.

- Anordnar en markanvisningstävling för ett område där ledorden ska vara ett grönt bostadsområde byggt helt i trä med t.ex. grönskande tak, solceller.
- Stimulera flera att bygga miljöeffektivt och ska därför ha lägre avgifter för bygglov, startbesked och planavgift för den som bygger energieffektivt.
- Delta i *Citylab Action*, en process för hållbar stadsutveckling, och arrangera ett *Forum för strategisk byggherresamverkan*.
- Uppmärksamma skillnaderna mellan olika typer av konstruktioner och materialval vid nybyggnation. Kommunen bör även i detta avseende sträva efter ett ökat inslag av miljö- och klimatvänligt byggande.

Biologisk mångfald och ekosystemtjänster

- Mark- och vattenområden som har särskild betydelse för rekreation ska stärkas och utvecklas. Åsunden, Ätran, Viskan och andra vattendrag ska ha högsta ekologiska standard.
- Den jord- och skogsmark som Ulricehamn kommun äger ska brukas på ett hållbart sätt.

Övrigt

- Fler skolor ska ha *Grön Flagg*.
- Instifta ett miljöpris.
- Vara invånare och företag behjälpliga med att söka och ge råd och information om statliga regionala bidrag för projekt.
- Vid rådgivning om bygglov, tipsa om miljövänligare alternativ.
- Skaffa en app som uppmuntrar och underlättar sopsortering för invånarna.
- Etablera kvartersodlingar.
- Utred påverkan av trådlösa nätverk, framför allt i förskolan.

Rapport

KARTLÄGGNING AV MILJÖTILLSTÅNDET I ULRICEHAMNS KOMMUN 2019

Ulricehamns kommun
Strategi och utvecklingsenheten

Ola Alinvi
Miljöstrateg

Innehåll

1	Sammanfattning	6
2	Inledning.....	9
3	Kartläggningens struktur och innehåll.....	10
4	Översikt av miljömål på olika nivåer	11
4.1	Nationella miljömål	11
4.2	Regionala miljömål och satsningar	12
4.2.1	Regionala miljömål	12
4.2.2	Regionala tilläggs mål	12
4.2.3	Utmaningar för ett hållbart Västra Götaland	12
4.2.4	Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om	12
4.2.5	Regional handlingsplan för grön infrastruktur	13
4.3	Lokala miljömål 2008	13
5	Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap och ett rikt växt- och djurliv	13
5.1	Levande sjöar och vattendrag	16
5.1.1	Vattenstatus	17
5.1.2	Badvattenstatus	18
5.1.3	Värdefulla vattendrag och arter	18
5.2	Myllrande våtmarker	19
5.2.1	Värdefulla våtmarker i Ulricehamn.....	19
5.3	Ett rikt odlingslandskap	20
5.3.1	Värdefull jordbruksmark i Ulricehamn.....	21
5.3.2	Ekologisk odling	22
5.4	Levande skogar	22
5.4.1	Värdefulla skogsområden i Ulricehamn	23
5.4.2	Kommunens skogsinnehav	24
5.5	Ett rikt växt- och djurliv	24
5.5.1	Rödlistade och hotade arter i Ulricehamn.....	26
5.5.2	Invasiva arter i Ulricehamn.....	27
5.5.3	Områden i Ulricehamn utpekade inom ramen för Art- och habitatdirektivet	28
5.6	Samlad bedömning Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap och ett rikt växt- och djurliv	30
6	Begränsad klimatpåverkan.....	32
6.1	Utsläpp av växthusgaser generellt.....	33
6.1.1	Totala utsläpp växthusgaser.....	33
6.1.2	Utsläpp av växthusgaser inom olika sektorer	33
6.2	Utsläpp av växthusgaser från transporter	35
6.2.1	Utsläpp från olika fordonsslag	35
6.2.2	Kommunens tjänstebilar	39
6.2.3	Leverans av drivmedel	40
6.2.4	Kollektivtrafik.....	40
6.3	Utsläpp av växthusgaser från energiförsörjning	41
6.3.1	Energianvändning i kommunala fastigheter	42
6.3.2	Energi i kommunala bostäder	42
6.3.3	Elanvändning i kommunala lokaler	43
6.3.4	Elanvändning i kommunala bostäder	44

6.3.5	Fjärrvärme och fossilfri energi i fjärrvärmerna	44
6.3.6	Vindkraft.....	44
6.3.7	Biogasproduktion	45
6.3.8	Solceller	45
6.4	Utsläpp av växthusgaser övrigt.....	46
6.5	Bedömning av målet Begränsad klimatpåverkan i Ulricehamn.....	46
7	God bebyggd miljö.....	49
7.1	Avfall (se också avsnitt 9. Giftfri miljö).....	49
7.2	Inomhusmiljö.....	50
7.3	Kulturarhistoriska byggnader	50
7.4	Gång- och cykelnätverk	50
7.5	Grönytor, ekosystemtjänster och möjlighet till rekreation	51
7.6	Buller	51
7.7	Bedömning av målet God bebyggd miljö i Ulricehamn.....	51
8	Frisk luft.....	53
8.1	Partiklar.....	54
8.2	Kemiska luftföroreningar	56
8.3	Bedömning av målet Frisk luft i Ulricehamn	57
8.3.1	Partiklar	58
8.3.2	Kemiska luftföroreningar	58
8.3.3	Övriga mål	59
9	Giftfri miljö.....	60
9.1	Förorenade områden.....	61
9.2	Avfallsmängder mottagna på återvinningscentralen.....	62
9.3	Tungmetaller i slam från reningsverk	62
9.4	Utsläpp av tungmetaller generellt	64
	65	
9.5	Tungmetaller i organismer	66
9.6	Utsläpp av miljögifter	68
9.7	Samlad bedömning av målet Giftfri miljö i Ulricehamn	68
10	Grundvatten av god kvalitet	70
10.1	Grundvattens- och dricksvattenförsörjningen i Ulricehamn	70
10.2	Samlad bedömning av målet Grundvatten av god kvalitet i Ulricehamn	71
11	Bara naturlig försurning	72
11.1	Försurningssituationen i Ulricehamn	73
11.2	Samlad bedömning av målet Bara naturlig försurning i Ulricehamn	74
12	Ingen övergödning	75
12.1	Övergödningssituationen i Ulricehamn	76
12.2	Samlad bedömning av målet Ingen övergödning i Ulricehamn.....	77
13	Skyddande ozonskikt.....	78
13.1	Fluorerade föreningar	78
13.2	Lustgas.....	80
13.3	Samlad bedömning av målet Skyddande ozonskikt i Ulricehamn	80
14	Säker strålmiljö	81
14.1	Radon	81
14.2	UV-strålning.....	81
14.3	Lågfrekventa magnetiska fält	82

14.4 Bakgrundsstrålning	82
14.5 Samlad bedömning av målet Säker strålmiljö i Ulricehamn	82
15 Referenser.....	83
Bilaga 1. Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Ett rikt växt- och djurliv	85
Bilaga 2. Begränsad klimatpåverkan.....	102
Bilaga 3. God bebyggd miljö.....	109
Bilaga 4. Frisk luft	116
Bilaga 5. Giftfri miljö	122
Bilaga 6. Grundvatten av god kvalitet	130
Bilaga 7. Bara naturlig försurning	133
Bilaga 8. Ingen övergödning.....	136
Bilaga 9. Skyddande ozonskikt.....	139
Bilaga 10. Säker strålmiljö	145

1 Sammanfattning

Kommunfullmäktige i Ulricehamn beslutade i december 2018 att anta förslag till strategi för kommunalt arbete med lokala miljöfrågor (§ 227/2018, Dnr 2016/20) och ge kommunstyrelsen i uppdrag att genomföra en kartläggning av miljötillståndet i kommunen med utgångspunkt från strategins övergripande miljöstrategiska målbild, prioriteringsområden och de nationella miljökvalitetsmålen. Denna rapport utgör den kartläggning av miljötillståndet som förvaltningen utfört på uppdrag av kommunstyrelsen.

Kartläggningens struktur är baserad på de nationella miljömålen. Bedömningen av miljötillståndet har skett genom att analysera hur väl kommunen genomfört de nationella miljömålen preciseringar och etappmål, de regionala tilläggsmålen, målsättningar i regionala satsningarna Klimat 2030 och Utmaningar för ett Hållbart Västra Götaland samt fastställda lokala miljömål från 2008 (KF § 91/2008, Dnr 2017/0885).

Av dessa delmål har det varit möjligt att analysera och bedöma 86 %. Sammantaget är 63 % av de bedömda målen inte uppnådda, 15 % pågår och för 22 % är målet nått. Detta visar med tydlighet att miljötillståndet i kommunen kunde vara bättre och i hållbarhetsrankingen av Sveriges kommuner kom Ulricehamns kommun 2019 på 175 plats jämfört med plats 10 år 2010. En närmare analys av de 14 olika nationella målen, vilka är tillämpliga i Ulricehamns kommun, visar att de tydligt kan delas in i tre grupper, se Tabell 2.

Den grupp där kommunen haft minst framgång är mål som syftar till att säkerställa den biologiska mångfalden, ekosystemen och ekosystemtjänsterna. Detta område är själva grunden för vår och samhällets existens. Inom detta område behöver kommunen sätta in stora insatser om man ska förbättra miljötillståndet och förbättra sin position som ekologisk hållbar kommun. Området är komplext och mångfacetterat, och kommunen kommer att behöva arbeta på många olika sätt. I första hand behövs en ökad kunskap och medvetenhet i organisationen så att dessa frågor och målsättningar inarbetas i det dagliga arbetet, beslutsprocesser och i beslut. Det finns mycket medel att söka för att säkerställa den biologiska mångfalden, ekosystemen och ekosystemtjänsterna men kommunen behöver avsätta medel för motprestation att användas då bidrag beviljas och för att söka medlen. Förutom en allmän kunskapshöjning i organisationen behöver säkerställandet arbetas in i den fysiska planeringen så att vederbörlig hänsyn tas till intressena biologiska mångfald, ekosystem och ekosystemtjänster och att deras värde utnyttjas på rätt sätt. Kommunen behöver också en långsiktig plan för hur säkerställandet ska gå till. Skötseln av de gröna ytorna i tätorterna måste kompletteras och inriktas mot att säkerställa, ta till vara och utnyttja den biologiska mångfalden, ekosystemen och ekosystemtjänsterna på bästa sätt. Att säkerställa dessa värden borde också innebära att kommunen skapar en organisation som kan vidta åtgärder mot faktorer som hotar den biologiska mångfalden, ekosystemen och ekosystemtjänster, ett exempel på en sådan faktor är invasiva arter. Säkerställandet av den biologiska mångfalden, ekosystemen och ekosystemtjänsterna har starka kopplingar till många andra miljösmål, t.ex. God bebyggd miljö, Giffri miljö, förurning, övergödning, m.fl., och är en förutsättning för att uppnå målsättningar för dessa miljösmål. Fördelen med att satsa inom detta område är att kommunen kommer att stå bättre rustad för att kunna möta bl.a. klimatförändringen men kan också ha effekter i form av ökad inflyttning.

Mellangruppen innefattar miljömålen Begränsad klimatpåverkan, God bebyggd miljö, Frisk luft och Giffri miljö. Framför allt karaktäriseras gruppen, jämfört med första gruppen, av en mindre andel

icke genomförda målsättningar och en högre andel mål som redan är genomförda eller på väg att genomföras. Begränsad klimatförändring är utan tvekan den största utmaningen för kommunen. Till viss del har kommunen redan framgångsrikt genomfört ett flertal åtgärder, bl.a. energieffektiviseringar, övergång till fossilfria energikällor, etc. Problemet är att minskningstakten och omställningen går för långsamt jämfört med de nationella och regionala målen vilka är inriktade på att Paris-avtalets mål om 1,5 – 2 graders medeltemperaturökning ska uppnås. Kommunen har haft en kraftigt ökande befolkningsmängd under senare år. Detta har satt press på kommunen att snabbt producera bostäder och mark för bostäder. I den stressade situationen har andra intressen än enbart produktion av bostäder fått litet utrymme. Exploateringen har ofta skett på bekostnad av både inom- och utomhusmiljö. Kommunen behöver på olika sätt inkorporera åtgärder för som minskar utsläppen av växthusgaser för att förbättra sin ekologiska hållbarhet, bedömningen är att det behövs en gemensam organisation som tar fram en långsiktig plan för hur utsläppen ska minska så att åtminstone den kommunala organisationen uppfyller delmålen. Miljömålet Frisk luft har starka kopplingar till Begränsad klimatpåverkan och förbättringar i måluppfyllelse för Begränsad klimatpåverkan kommer att ha positiva effekter på Frisk luft. Giftfri miljö var ett uttalat viktigt miljömål i de tidigare lokala miljömålen och är ett nationellt viktigt miljömål. Kommunens framgång har varit blandad och fortfarande är 64 % av delmålen inte genomförda (notera dock att 30 % av delmålen inte kunnat bedömas). Området är stort och innefattar avfallshantering, återvinning, inomhusmiljö, spridning av tungmetaller, mm. Ett flertal projekt som pågår, t.ex. sanering av förorenad mark, nytt reningsverk och ny avfallsplan som förhoppningsvis kan förbättra situationen och skapa en bättre miljö i kommunen. Åtgärder och arbete inom detta miljömål bör ses i ett långsiktigt perspektiv.

I den sista gruppen finns 5 miljömål. För två av dessa, Skyddande ozonskikt och Säker strålmiljö, är bedömningen att man nationellt kommer att uppfylla mål. Kommunen har också framgångsrikt arbetat med dessa och bedömningen görs att målen kan nås med befintlig insats. Kommunen har också sett till att skydda en stor del av befintliga grundvattentillgångar och har därmed hög måluppfyllelse för miljömålet Grundvatten av god kvalitet. Dock behöver kommunen nu förbereda sig för klimatförändringen och se till att ökat behov av dricksvatten och vattentäkter säkras. Målen Bara naturlig försurning och Ingen övergödning ligger till stor del utanför kommunens rådighet men kommunen bör agera stödjande i samband med olika insatser.

Tabell 1. Översikt bedömning av måluppfyllelse för miljöarbetet i Ulricehamns kommun med strukturerat från de nationella miljömålen och delmål på olika nivåer som är tillämpliga och bedömning av tillstånd för målet. A = Antal mål, B = Bedömda mål

Nivå	Nationella miljömål										Regionala mål och satsningar															Lokala miljömål				
Nationellt mål	Preciseringar					Etappmål					Regionala tilläggsmål					Klimat 2030					Utmaningar Hållbart Västra Götaland					Lokala miljömål 2008				
	A	B	☹️	😊	😊	A	B	☹️	😊	😊	A	B	☹️	😊	😊	A	B	☹️	😊	😊	A	B	☹️	😊	😊	A	B	☹️	😊	😊
Levande sjöar och vattendrag	11	10	10	0	0	6	5	5	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	5	5	5	0	0	16	16	9	4	3
Myllrande våtmarker	9	9	9	0	0	0	0	0	0	0	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	4	4	4	0	0	16	16	9	4	3
Ett rikt odlingslandskap	12	12	11	1	0	0	0	0	0	0	5	5	4	1	0	3	3	0	0	3	4	4	4	0	0	16	16	9	4	3
Levande skogar	9	9	8	0	1	0	0	0	0	0	2	2	1	0	1	0	0	0	0	0	4	4	4	0	0	16	16	9	4	3
Ett rikt växt- och djurliv	8	8	8	0	0	10	7	7	0	0	4	4	4	0	0	0	0	0	0	0	8	8	8	0	0	16	16	9	4	3
Begränsad klimatpåverkan	0	0	0	0	0	3	1	1	0	0	11	5	4	0	1	4	3	2	0	1	0	0	0	0	0	21	21	12	1	8
God bebyggd miljö	9	6	2	3	1	3	2	2	0	0	9	9	5	2	2	2	2	2	0	0	10	10	7	3	0	19	18	6	7	5
Frisk luft	8	4	0	0	4	4	0	0	0	0	8	6	4	0	2	4	3	2	0	1	4	4	4	0	0	21	21	12	1	8
Giftfri miljö	6	2	1	1	0	7	1	1	0	0	4	3	1	1	1	0	0	0	0	0	5	5	5	0	0	18	17	10	3	4
Grundvatten av god kvalitet	6	1	1	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	12	12	5	1	6
Bara naturlig försurning	4	1	1	0	0	1	0	0	0	0	3	3	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12	12	5	1	6
Ingen övergödning	4	1	1	0	0	1	0	0	0	0	3	2	2	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	12	12	5	1	6
Skyddande ozonskikt	2	0	0	0	0	3	1	1	0	0	0	0	0	0	0	4	3	2	0	1	0	0	0	0	0	19	18	6	7	5
Säker strålmiljö	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	19	18	6	7	5
Totalt	92	63	52	5	6	38	17	17	0	0	54	42	28	4	10	17	14	8	0	6	46	46	43	3	0	233	229	112	49	68

Tabell 2. Summering av Tabell 1, miljömålsuppfyllelse i Ulricehamns kommun strukturerat efter nationella miljömålen med miljömål på olika nivåer. A = Antal mål, B = Bedömda mål

	Summering av mål på olika nivåer						Proportion (%)			
	A	B	☹	😊	😄		B	☹	😊	😄
Nationellt mål										
Levande sjöar och vattendrag	39	37	30	4	3		95	81	11	8
Myllrande våtmarker	31	30	23	4	3		97	77	13	10
Ett rikt odlingslandskap	40	40	28	6	6		100	70	15	15
Levande skogar	31	31	22	4	5		100	71	13	16
Ett rikt växt- och djurliv	46	43	36	4	3		93	84	9	7
Begränsad klimatpåverkan	39	30	19	1	10		77	64	3	33
God bebyggd miljö	52	47	24	15	8		90	51	32	17
Frisk luft	49	38	22	1	15		77	58	3	39
Giftfri miljö	40	28	18	5	5		70	64	18	18
Grundvatten av god kvalitet	21	15	7	1	7		71	47	6	47
Bara naturlig försurning	20	16	7	1	8		80	44	6	50
Ingen övergödning	21	16	9	1	6		76	56	6	38
Skyddande ozonskikt	28	22	9	7	6		79	41	32	27
Säker strålmiljö	23	18	6	7	5		78	33	39	28
Totalt	480	411	260	61	90		86	63	15	22
Mål på olika nivåer	Summering för olika nivåer						Proportion (%)			
Preciseringar av Nat. Mål	92	63	52	5	6		68	83	8	9
Etappmål för Nat. Mål	38	17	17	0	0		45	100	0	0
Regionala Miljömål	54	42	28	4	10		78	67	9	24
Klimat 2030	17	14	8	0	6		82	57	0	43
Utmaningar Hållbart Västra Götaland	46	46	43	3	0		100	93	7	0
Lokala Miljömål 2008	233	229	112	49	68		98	49	21	30

2 Inledning

Kommunfullmäktige i Ulricehamn beslutade i december 2018 att anta förslag till strategi för kommunalt arbete med lokala miljöfrågor (§ 227/2018, Dnr 2016/20). I samband med antagandet gavs kommunstyrelsen i uppdrag att genomföra en kartläggning av miljötillståndet i kommunen med utgångspunkt från strategins övergripande miljöstrategiska målbild och de prioriteringsområden som pekats ut inom respektive strategiområde samt de nationella miljökvalitetsmålen. Vidare att kartläggningen ska ligga till grund för en handlingsplan som bryter ner strategin och preciserar vad som ska göras. Denna rapport utgör den kartläggning av miljötillståndet som förvaltningen utfört.

Strategins övergripande miljöstrategiska målbild anger inriktningen att Ulricehamn ska vara i framkant som ekologisk hållbar kommun. Med utgångspunkt från denna övergripande strategiska målbild är det rimligt att kommunen ska sträva efter att uppnå de nationellt övergripande miljökvalitetsmålen och etappmålen för den egna kommunen. På detta sätt bidrar kommunen nationellt till uppfyllandet av dessa mål. En uppföljning av de nationella miljökvalitetsmålen tillstånd i kommunen är därför en del av denna kartläggning.

Regionalt har regionen antagit tilläggs mål till de nationella miljö kvalitets målen och satsningar görs också på regional nivå inom delar av miljö området där det ansetts att speciella satsningar behövs för att uppfylla de nationella målen. Sett till den övergripande strategiska målbilden är det därför rimligt att kommunen gör sitt bästa för att bidra till uppfyllande av regionala tilläggs målen och satsningarna. Uppföljning av regionala tilläggs mål och satsningar är därför en del av denna kartläggning.

Senaste gången Ulricehamns kommun fastställde lokala miljö mål var 2008 (KF § 91/2008, Dnr 2017/0885). För att uppnå dessa lokala miljö mål genomfördes en handlingsplan bestående av 51 mål som skulle uppnås till 2010 alternativt 2015 samt 39 åtgärder som skulle genomföras. Kartläggningen innehåller en uppföljning av dessa mål och åtgärder. En av orsakerna till detta är att bedöma om något mål eller någon åtgärd behöver följas upp i den handlingsplan som ska följa på den nya miljöstrategin. En annan orsak är att identifiera områden där kommunen redan nått fram till mål och där ytterligare åtgärder inte krävs samt skaffa erfarenhet vad gäller målformulering och uppföljning.

3 Kartläggningens struktur och innehåll

Grundstrukturen för kartläggningen är de nationella miljö kvalitets målen. Detta ger en solid grund att stå på för miljö arbetet i Ulricehamns kommun då dessa nationella miljö mål är beständiga. Dessutom är regionala tilläggs mål och initiativ kopplade till de nationella miljö målen. De nationella miljö målen går också att koppla till Agenda 2030.

Kartläggning ger information om miljö tillståndet i Ulricehamns kommun med utgångspunkt från de svenska miljö kvalitets målen, populärt kallade miljö målen, dess preciseringar samt etappmål, regionala tilläggs mål, regionala initiativ (Klimat 2030 och utmaningar för ett hållbart Västra Götaland) och de lokala miljö målen från 2008 (se Kap. 4 för en översikt). Miljö målen Storslagen fjällmiljö och Hav i balans samt Levande kust och skärgård gäller miljöer som inte förekommer i Ulricehamns kommun och är därför inte med i kartläggningen. Varje miljö mål har ett eget kapitel förutom de fem miljö mål som syftar till att säkerställa vår natur och dess tjänster vilka slagits samman till ett kapitel, se kapitel 5.

Varje kapitel börjar med den formulering riksdagen gjort av miljö målet. Därefter ges en bakgrund samt förklaring till miljö målet och, för de flesta målen, en kort beskrivning av hur det ser ut nationellt och regionalt. Därefter presenteras information för Ulricehamns kommun som beskriver miljö tillståndet i kommunen, där data finns tillgängligt. Fokus har legat på att ta fram information som har samband med mål på olika nivåer. En extra ansträngning har gjorts för att följa upp de lokala miljö målen från 2008. Varje kapitel/miljö mål avslutas med en samlad bedömning av tillståndet för miljö målet i Ulricehamn.

Den samlade bedömningen tar sin grund i information som presenteras i kapitlet (olika indikatorer som presenteras i kapitlet) och den sammanställning/bedömning som gjorts av måluppfyllelse av mål på olika nivåer, se Tabell 1 och 2 samt Kap. 16 – 25 (Bilaga 1 – 10). Ett enkelt sätt att läsa kartläggningen är att för respektive kapitel titta översiktligt på resultatredovisningen/indikatorerna i form av tabeller och figurer, och sedan läsa den samlade bedömning som avslutar varje kapitel.

4 Översikt av miljömål på olika nivåer

4.1 Nationella miljömål

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Sveriges nationella miljömålssystem innehåller ett generationsmål, sexton miljö kvalitetsmål och tjugofyra etappmål (www.naturvardsverket.se och www.sverigesmiljomal.se). Fjorton av de sexton målen är relevant för Ulricehamn. För att lyfta fram regionala särdrag finns utarbetade regionala tilläggs mål (se nedan) anpassade för områden som kräver ytterligare insatser.

Sveriges miljö kvalitetsmål fyller en viktig funktion som riktmärken för vad som behöver uppnås och var vi står idag. De är ett viktigt redskap vid framtagande av strategier och planer för hållbar utveckling oavsett om arbetet sker på företag, länsstyrelser eller i kommuner. Genom att översätta miljö kvalitetsmålen till lokala mål och åtgärder blir miljö kvalitetsmålen redskap för den lokala politiken.

Generationsmålet anger riktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att miljömålen ska nås. I regeringens proposition 2000/01:130 "Svenska miljömål - delmål och åtgärdsstrategier" preciserades att generationsmålet skulle vara uppfyllt år 2020. Målet är vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället. Innebörden av det övergripande målet uttrycks i sju så kallade strecksatser. För att nå generationsmålet ska miljöpolitiken inriktas på att:

- *Ekosystemen har återhämtat sig, eller är på väg att återhämta sig, och deras förmåga att långsiktigt generera ekosystemtjänster är säkrad.*
- *Den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart.*
- *Människors hälsa utsätts för minimal negativ miljö påverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas.*
- *Kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen.*
- *En god hushållning sker med naturresurserna.*
- *Andelen förnybar energi ökar och att energianvändningen är effektiv med minimal påverkan på miljö.*
- *Konsumtionsmönstren av varor och tjänster orsakar så små miljö och hälsoproblem som möjligt.*

Miljö kvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Till varje miljö kvalitetsmål finns angivna preciseringar som förtydligar målen och används i det löpande uppföljningsarbetet. Sveriges nationella miljömålssystem innehåller sexton miljö kvalitetsmål, varav fjorton är aktuella i Tranemo och Ulricehamns kommuner. Av de sexton miljö kvalitetsmålen kommer två, *Säker strålmiljö* och *Skyddande ozonskikt*, att uppnås till år 2020 (www.sverigesmiljomal.se).

Åtta myndigheter (Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Boverket, Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen, Skogsstyrelsen, Strålsäkerhetsmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning) har ansvar för att utveckla lämpliga indikatorer för att följa upp miljöarbetet (www.miljomal.se).

Etappmålen är steg på vägen för att nå generationsmålet och de olika miljö kvalitetsmålen. De visar vad Sverige kan göra och tydliggör var insatser bör sättas in. Etappmålen anger inte önskade tillstånd för miljön, utan de läggs fast i miljö kvalitetsmålen med preciseringar. Etappmål har antagits av regeringen för miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan samt inom områdena avfall, biologisk

mångfald, farliga ämnen och luftföroreningar (www.sverigesmiljomal.se). För de miljömål där det finns etappmål följs dessa upp i denna kartläggning.

4.2 Regionala miljömål och satsningar

4.2.1 Regionala miljömål

Västra Götalands regionala miljömål består av två delar. Här finns tidigare beslutade nationella miljömål med preciseringar och etappmål som antogs som regionala 2013 (förutom Storslagen fjällmiljö som inte är aktuellt i länet). Här finns också de regionala tilläggsmålen som kom 2015 (www.lansstyrelsen.se/vastra-gotaland/stat-och-kommun/miljo/miljomal).

4.2.2 Regionala tilläggsmål

De regionala tilläggsmålen togs fram av Länsstyrelsen i samverkan med Skogsstyrelsen och Västra Götalandsregionen. Främsta utgångspunkten i arbetet var att regionalisera preciseringar och etappmål. Detta gjordes utifrån de regionala miljöutmaningar som redovisats i de årliga bedömningarna av miljömålen. Det finns 50 tilläggsmål, varav 45 är unika (eftersom samma tilläggsmål återfinns under vissa miljömål). De regionala miljömålen är levande, vilket innebär att de uppdateras med jämna mellanrum. När regeringen kommer med nya etappmål uppdateras de regionala miljömålen (Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 2015:50, www.lansstyrelsen.se/vastra-gotaland/stat-och-kommun/miljo/miljomal).

4.2.3 Utmaningar för ett hållbart Västra Götaland

I syfte att öka takten i åtgärdsarbetet, vägleda och stödja prioriteringar samt stimulera till en ökad samverkan i det lokala och regionala miljöarbetet, har Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen i samverkan med Västra Götalandsregionen tagit fram ett nytt regionalt åtgärdsprogram för miljömålen - *Utmaningar för ett hållbart Västra Götaland* (Länsstyrelsen, 2017:42, www.lansstyrelsen.se/vastra-gotaland/stat-och-kommun/miljo/miljomal/atgardsprogram-inom-miljomal). Åtgärderna i programmet är indelade i fyra utmaningar:

- 1) Minskad klimatpåverkan & Ren luft,
- 2) Hållbar användning av vattenmiljöer,
- 3) Hållbart brukande av skog & odlingslandskap,
- 4) God boendemiljö & Hållbar konsumtion.

4.2.4 Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om

Länsstyrelsen i Västra Götalands län och Västra Götalandsregionen har beslutat om strategiska vägval som ska leda mot det **regionala målet** om en fossiloberoende region 2030, *Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om*. Projektet samlar företag och branschorganisationer, kommuner och kommunalförbund, föreningar och andra organisationer som vill bidra i omställningen till en klimatsmart region (Länsstyrelsen, 2017:42; www.klimat2030.se). I planen anges fyra fokusområden:

- 1) Hållbara transporter,
- 2) Klimatsmart och hälsosam mat,
- 3) Förnybara och resurseffektiva produkter och tjänster,

4) Sunda och klimatsmarta bostäder och lokaler.

4.2.5 Regional handlingsplan för grön infrastruktur

Har tillkommit på grund av minskningen av biologisk mångfald i Sverige. Syftet är att säkerställa landskapet, speciellt för de arter som är rödlistade och hotade, men också för den biologiska mångfalden generellt. Genom att biologiskt sammanlänka landskapet kan arterna röra sig fritt i landskapet och ges därför bättre förutsättningar att överleva. Genom att säkerställa den biologiska mångfalden gynnas även ekosystemen och de ekosystemtjänster som erbjuds oss gratis av naturen och som vi människor är beroende av. Ute på remiss (www.lansstyrelsen.se/vastra-gotaland/stat-och-kommun/samhallsbyggnad/infrastruktur/gron-infrastruktur)

4.3 Lokala miljömål 2008

Ulricehamns kommun har för närvarande inga lokala miljömål. År 2008 beslutade kommunfullmäktige (KF §91, Dnr 2007:0885) att anta lokala miljömål för Ulricehamns kommun. Dessa miljömål skulle genomföras fram till år 2015. Efter 2015 har inga nya lokala miljömål beslutats. De lokala miljömålen från 2008 har följts upp i Gröna bokslut 2014, 2015, 2016 och 2017. Dessa uppföljningar är selektiva och ofullständiga, vidare sätts inte resultaten i perspektiv till nationella och regionala mål. Ambitionen i denna kartläggning är att, så långt som möjligt, följa upp alla mål och åtgärder som fanns med i de tidigare lokala miljömålen från 2008 samt sätta dem i perspektiv gentemot nationella och regionala miljömål.

5 Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap och ett rikt växt- och djurliv

Dessa 5 miljömål syftar alla till att säkerställa fundamentala förutsättningar för oss människor och våra samhällen. Uppnås målen tryggas ekosystemen, ekosystemtjänsterna, miljöer och organismer samt funktioner som är kopplade till dessa. Dessa funktioner är fundamentala för oss människor, våra samhällen och vår förmåga att bland annat möta klimatförändringen. Dessa miljömål har också många gemensamma etappmål. Detta är anledningen till att de behandlas tillsammans i denna kartläggning.

Figur 1. Exempel på biologisk mångfald

Biologisk mångfald är förenklat alla olika arter och alla individer av de olika arterna som finns inom ett område, Figur 1. Vi kan alltså tala om den biologiska mångfalden i t.ex. ett enskilt träd, en trädart i hela Sverige, ett vattendrag, en äng, osv. Viktigt att förstå är att även individerna av en art ingår i begreppet eftersom de representerar den genetiska variationen inom arten men har också betydelse för artens överlevnadsförmåga inom ett område (ju färre individ ju större risk för utrotning/utdöende).

Kopplingen mellan den biologiska mångfalden och de för oss människor fundamentala ekosystemtjänsterna är inte enkel, men dock mycket viktig att förstå. Enkelt kan man förklara sambandet på följande sätt. Den biologiska mångfalden, dvs. organismerna och arterna, samspelar med varandra och sin omgivning (miljön runt omkring dem). Ekosystemen bildas av organismerna, den icke levande miljön, samspelet mellan organismerna samt samspelet mellan organismerna och den icke levande miljön.

Det är ekosystemen som producerar ekosystemtjänsterna. Dessa tjänster som naturen producerar gratis åt oss och är fundamentala för vår överlevnad, som t.ex. produktionen av syre som gör att vi kan andas. Ekosystemtjänsterna brukar indelas i fyra grupper, se Figur 2.

Biologisk mångfald ingår i de stödjande ekosystemtjänsterna. Utan biologisk mångfald fungerar inte ekosystemen och

här kan man se den starka kopplingen mellan den biologiska mångfalden, ekosystemen och ekosystemtjänsterna. Andra exempel på stödjande ekosystemtjänster är t.ex. fotosyntesen som bland annat omvandlar koldioxid till syre. Bland de försörjande ekosystemtjänsterna, se Figur 2, hittar vi t.ex. dricksvattenproduktion, produktion av virke till hus, råvara till pappersmassa, etc. Det är bland de reglerande ekosystemtjänsterna som vi hittar många av de tjänster som kan hjälpa oss mildra effekterna av klimatförändringen som t.ex. reglering av vattenflöden, men också andra tjänster vi är beroende av, t.ex. pollination (som livsmedelsproduktionen är beroende av), ren luft och rent vatten. Kulturella ekosystemtjänster innefattar mera mjuka värden som värdet av friluftsliv, hälsa, att naturen inspireras oss, turism, etc.

Värdet av ekosystemtjänsterna och hur de påverkas av olika beslut ska numera finnas med i beslutsfattandet där så är tillämpligt. Främst gäller detta den fysiska planeringen, miljöfarlig verksamhet, men även många andra beslut som påverkar den biologiska mångfalden och därmed ekosystemen och dess tjänster. Här ligger Ulricehamns kommun långt efter. Genom att på rätt sätt utnyttja ekosystemtjänsterna i kommunens verksamhet kan vi långsiktigt och på ett billigt sätt möta många av de utmaningar som kommunen har, t.ex. ett förändrat klimat.

Ulricehamns kommun ligger på gränsen mellan småländska höglandet och kustslättbygden. I norr finns slättbygd och söderut karaktäriseras landet av sjöar, strandskogar och småkulligt landskap. I detta mosaiklandskap finns en variationsrik markanvändning, se Tabell 3. Skogsmarken dominerar men ca 15 % av arealen används som jordbruksmark. Den bebyggda arealen är relativt liten, ungefär drygt 4 %. Sammantaget består alltså kommunen av nästan 85 % skogs- och jordbruksmark, alltså naturmark. Detta borde innebära ett stort kommunalt ansvar för

Tabell 3. Markanvändning i Ulricehamns kommun 2015 (SCB).

Markanvändning	Areal (ha) 2015
Åkermark	10 589
Betesmark	5 563
Skogsmark, produktiv	60 208
Skogsmark, improduktiv	12 873
Bebyggd mark och tillhörande mark	4 524
Täkter och gruvområden	27
Golfbanor och skidpistar	131
Vatten	7 086
Övrig mark	10 688
Total landareal	104 603

säkerställandet av den biologiska mångfalden, ekosystemen och ekosystemtjänsterna.

I Västra Götaland har ett flertal myndigheter samarbetat för att försöka hitta verktyg och metoder för att med begränsade resurser göra rätt prioriteringar och tidplan för reservatsbildningen i länet. Arealen av olika typer av skydd i länet framgår av Tabell 4.

Grundprincipen för att säkerställa den biologiska mångfalden och vår tillgång till ekosystemtjänster finns beskriven i ÖP 2015.

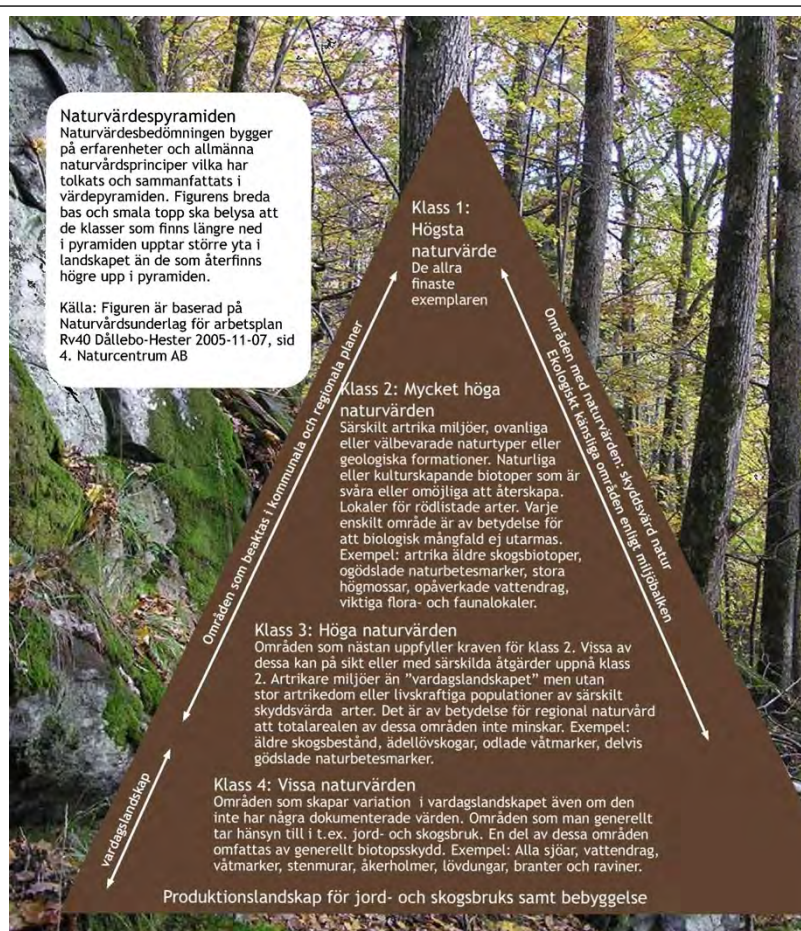
Utgångspunkten är att vi ska använda våra resurser och landområden på ett sådant sätt att den biologiska mångfalden, ekosystemen och ekosystemtjänsterna inte äventyras. Grundprincipen utgår alltså från att vi ska och måste exploatera mark men att vi måste göra det ansvarsfullt.

I Ulricehamn utgår vi från naturvärdespyramiden, se Figur 5. Naturen indelas i områden som har olika höga naturvärden och pyramiden visar också hur mycket areal det finns av olika värdeklasser (minst av klass 1, osv.). Områden som innehåller höga naturvärden, dvs. hög biologisk mångfald, många ekosystemtjänster, viktiga ekosystem, etc., ska inte exploateras. Dessa områden är de som finns i klass 1 till 3. Däremot ska exploateringen i första hand

ske i klass 4. Grundtanken är att genom att undanta klass 1 - 3 från exploatering säkerställs den biologiska mångfalden, ekosystemen och ekosystemtjänsterna. Det ger också möjlighet för den biologiska mångfalden att sprida sig från de områden som är undantagna från exploatering ut i de exploaterade områdena.

Tabell 4. Skyddad natur i Västra Götalands län (SCB).

Skyddsklass	Antal	Areal (ha)
Nationalparker	4	44 894
Naturreservat	486	145 425
Naturvårdsområden	27	45 839
Skogliga biotopskyddsområden	678	1 980
Övriga biotopskyddsområden	58	137

Figur 5. Naturvärdespyramiden som är utgångspunkt för Ulricehamns markanvändning utifrån ett naturvårdsperspektiv. Områden i naturvärdesklass 1 – 3 undantas från exploatering medan exploatering främst sker i naturvärdesklass 4.

Skyddandet av värdefull natur och biologisk mångfald har gått långsamt i Sverige och många områden i naturvärdesklasserna 1 – 3 har idag inget skydd. För Ulricehamns innevånare är medelavståndet till skyddad natur ca 3,5 kilometer. I Ulricehamn fanns 2017 tre skyddsformer representerade naturreservat, skogligt biotopskyddsområde och övrigt biotopskyddsområde, se Tabell 5. Skyddsformen naturreservat omfattar den största arealen medan de skogliga biotopskyddsområdena är flest. Den totalt skyddade arealen i kommunen (när överlapp tagits bort) är 2 495 hektar. Den totala skyddade arealen i kommunen utgör knappt 2,4 procent av kommunens totala areal. Detta kan jämföras med att nationellt är 10,6 procent av Sveriges areal skyddad i någon form. Det ska också noteras att Ulricehamns kommun inte bidragit till den skyddade arealen då det inte finns några kommunalt avsatta områden utan de områden som är skyddade har skett genom regional eller statlig försorg.

Tabell 5. Olika skyddsformer samt antal och skyddad areal i Ulricehamn.

Reservatsform	Antal	Areal
Naturreservat	13	2 448
Skogligt biotopskyddsområde	20	43
Övrigt biotopskyddsområde	1	3

5.1 Levande sjöar och vattendrag

Riksdagens miljömål: "Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas."

Sjöar och vattendrag utsätts för påverkan från många håll, till exempel från skogsbruk, jordbruk, industrier och vattenkraftverk. Många växt- och djurarter är beroende av att vattendrag får flöda fritt, och att vattenståndet kan variera naturligt. Detta kan komma i konflikt med vår önskan att bygga hus nära stranden eller vårt behov av att reglera vattenflödet för att producera el från vattenkraft.

Det är också viktigt att behålla vattenmiljöernas naturliga produktionsförmåga. Vattendragen används exempelvis för fiske och ger dricksvatten. Sjöar och vattendrag är också viktiga för rekreation, exempelvis bad och båturer. I närheten av vattenmiljöer finns dessutom värdefulla kulturminnen som måste bevaras och förvaltas så att de kan upplevas även av framtida generationer.

Det återstår en hel del arbete innan sjöar och vattendrag uppnår ett gott miljötillstånd. Fysisk påverkan från vattenkraftverk utgör idag ett av de främsta hoten mot den biologiska mångfalden. Reglering av älvar leder till fragmenterade livsmiljöer och i värsta fall till att livsmiljön för en art helt försvinner.

Många värdefulla vatten, både kulturmiljöer och ett antal dricksvattentäkter, saknar ännu ett långsiktigt skydd. Bakterier och andra mikrobiologiska föroreningar utgör redan idag ett problem för dricksvattenförsörjningen. Den pågående klimatförändringen kan på sikt leda till ökade hälsorisker i samband med spridning av förorenande ämnen och sjukdomsbringande organismer.

Arbete med att restaurera påverkade vatten går långsamt. Om vi ska lyckas återställa tillräckligt många ekologiskt hållbara och variationsrika livsmiljöer måste både de ekonomiska och juridiska förutsättningarna för att restaurera vattendrag förstärkas.

Enligt Vattendirektivet ska alla vattenförekomster ha uppnått minst god ekologisk och god kemisk status senast 2015. De flesta vattenförekomster har fått en tidsfrist till 2021 eller 2027. För att uppnå minst God ekologisk status har Vattenmyndigheternas senaste åtgärdsprogram för 2016–2021 beslutats och ska genomföras. Programmet redovisar vad kommuner och myndigheter behöver göra för att distriktets vatten ska följa miljökvalitetsnormerna (www.vattenmyndigheterna.se), se Tabell 6.

I svensk natur finns tre arter, med anknytning till vatten, upptagna på EU:s förteckning över invasiva främmande arter, gul skunkkalla, smal vattenpest och signalkräfta. Främmande arter som finns i svensk natur, men som inte är EU-reglerade är bl.a. mink, silverruda, sjögull och vattenpest. De invasiva arterna måste bekämpas och deras utbredning begränsas eftersom de hotar den biologiska mångfalden, ekosystemen och ekosystemtjänsterna.

Internationella avtal

EU:s vattendirektiv syftar till att värna ett naturligt växt- och djurliv i vatten och att säkerställa tillgången till rent vatten för dricksvattenproduktion. Alla yt- och grundvatten ska upprätthålla eller uppnå god miljöstatus.

EU-förordning (1143/2014) om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter infördes för att skydda miljön och samhället mot utbredningen och skadorna av invasiva främmande arter. På den aktuella listan över invasiva arter finns 49 arter upptagna.

Tabell 6. Statusklassning (%) i vattenförekomster i Sverige och i Västra Götaland. Källa: VISS.

	Hög status	God status	Måttlig status	Otillfredsställande status	Dålig status
Sverige	14,3	34,1	42,8	6,4	2,4
Västra Götaland	12,4	19,8	60,0	6,3	1,5

5.1.1 Vattenstatus

Flera vattensystem har sin källflöden inom Ulricehamns kommun. Övre delen av Ätran, Viskan, Tidan och Lidan samt delar av Nissans övre delar ingår i kommunen. Inom Ulricehamns kommun finns ca 80 sjöar varav 13, tillsammans med 23 vattendrag, har bedömts utifrån kemisk och ekologisk status, se Tabell 7. För att bedöma vattnets ekologiska status utgår man främst från biologiska faktorer men även kemisk - fysikaliska och hydromorfologiska faktorer.

Tabell 7. Statusklassning av vattenförekomster i Ulricehamns kommun, prop = proportion i %, Källa: VISS.

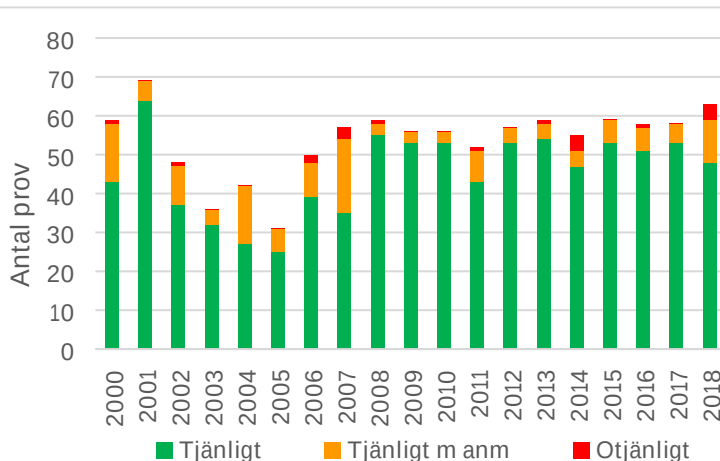
Ekologisk status	Hög		God		Måttlig		Otillfredsställande		Dålig	
	Antal	Prop	Antal	Prop	Antal	Prop	Antal	Prop	Antal	Prop
Sjöar	0	0	1	8	12	92	0	0	0	0
Vattendrag	0	0	2	9	21	91	0	0	0	0
Totalt	0	0	3	8	33	92	0	0	0	0

Kemisk status	God		Uppnår ej god	
	Antal	Prop	Antal	Prop
Sjöar	0	0	13	100
Vattendrag	0	0	23	100
Totalt	0	0	36	100

Av de sjöar och vattendrag som mäts i Ulricehamns kommun har merparten måttlig ekologisk status medan alla inte uppnådde god kemisk status, Tabell 7.

5.1.2 Badvattenstatus

Badvattenstatus mäts kontinuerligt vid ett flertal badplatser i kommunen. År 2018 var det en ökning av antalet prover som visade Tjänligt med anmärkning eller Otjänligt som badvatten, Figur 4. Möjligen kan detta sättas i samband med den ovanligt varma sommaren som gav algblooming i många sjöar.

Figur 4. Badvattenkvalitet i sjöar i Ulricehamns kommun, SCB.

Tabell 8. Värdefulla vatten i Ulricehamn. Källa: Länsstyrelsens webbgis.

Skydd	Vatten	Motiv
Särskilt värdefulla vatten (Naturvårdsverket)	Kolarebäcken	Länets näst största bestånd av flodpärlmussla med drygt 40000 individer. Viss föryngring sker.
Värdefulla vatten (Fiskeriverket)	Ätrons huvudfåra genom Västra Götaland	Storvuxen strömstationär öringstam i Sydsverige
Värdefulla vatten (Fiskeriverket)	Åsunden, Yttre Åsunden, Torpasjön	Storvuxen öringstam, ursprunglig öringstam
Värdefulla vatten (Fiskeriverket)	Södra Sämsjön	Storvuxen öringstam, ursprunglig öringstam
Särskilt värdefulla vatten (Riksantikvarieämbetet)	Ätrons dalgång	Dalgångsbygd som haft stor betydelse för kommunikationer och kulturimpulser mellan Syd- och Mellansverige.
Regionalt värdefulla vatten för natur	Ätradalen	Biologisk mångfald och akvatiska nyckelbiotoper. Öring och sjösyrsa.
Regionalt särskilt värdefulla vatten för natur	Tidan, sträckan Jogen - Strängseredssjön	Flodpärlmussla, öring, forsärla. Kvillområden.
Regionalt särskilt värdefulla vatten för natur	Åsunden, Yttre Åsunden, Torpasjöområdet	Limnologiskt intressanta - större mesotrof sprickdalssjö, klart vatten. Hög biologisk funktion
Regionalt särskilt värdefulla vatten för natur	Ätran, sträckan Vinsarpasjön - Nordsjön	Större bestånd av flodpärlmussla med viss reproduktion. Öring, forsärla.

5.1.3 Värdefulla vattendrag och arter

Det förekommer flera rödlistade och skyddsvärda arter i sjöarna och vattendragen i Ulricehamns kommun, Tabell 8. Det finns t.ex. reproducerande populationer av flodpärlmussla i Tidån, Kolarebäcken och Ätran. Andra rödlistade och skyddsvärda arter som påträffats i och längs sjöar och vattendrag i Ulricehamns kommun är t ex backsvala, kungsfiskare, klotgräs, bandnate och den genetiskt unika sjövandrande öringen i Åsunden (Artportalen, 2018).

Inom kommunen finns ett vattendrag, Kolarebäcken, som pekats ut som Natura 2000-område enbart med syftet att skydda bäckens bestånd av flodpärlmussla. Flodpärlmussla är ett delmotiv även för utpekandet av Natura 2000-området Önnarp. Det finns ett flertal utpekade, skyddsvärda vattendrag i kommunen, se Tabell 8. Endast en liten del av denna areal är idag skyddad. Ulricehamns kommun har inte skyddat något vattendrag.

Uppgifter om fysiska åtgärder i vattendrag saknas i databasen Åtgärder i vatten. Fiskvägar har emellertid anlagts vid flera vandringshinder i Ätran och i biflöden till Åsunden. Funktionen hos vissa

av dessa fiskvägar är tveksam. Det finns ett flertal andra vattendrag där det finns icke åtgärdade vandringshinder och i en del fall är det frågan om vandring omöjliggjorts.

5.2 Myllrande våtmarker

Riksdagens miljömål: " Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska behållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden".

Ett stort antal växter och djur är beroende av olika våtmarker. Många hotade eller missgynnade arter är kopplade till dessa naturmiljöer. En orsak är att stora arealer våtmark har torrlagts. Därutöver är många av de resterande våtmarkerna påverkade av markavvattning och annan vattenverksamhet, skogsbruk, kvävenedfall, körskador och att de inte längre hävdas med slätter eller bete. Många våtmarkstyper kommer också att påverkas negativt av klimatförändringar och etablering av främmande arter.

Skadade våtmarker har en lägre förmåga att leverera viktiga ekosystemtjänster som att binda och lagra kol, rena vatten, fungera som översvämningsskydd och bidra med biologisk produktion. Många våtmarker har arkeologiska lämningar som kan skadas när de restaureras eller exploateras.

Att skydda våtmarksmiljöer är viktigt och många mossar, kärr, fuktängar och sumpskogar är med i Natura 2000, som är EU:s nätverk för värdefull natur. Sverige har också valt ut internationellt värdefulla våtmarker som så kallade Ramsarområden, som en del av att genomföra en våtmarkskonvention. Ändå saknar många våtmarker i Sverige med höga natur- och kulturvärden ett bra skydd.

Idag är det förbjudet med ny markavvattning i delar av landet. En översyn av regelverket för vattenverksamhet bör ske för att se om regelverket kan skärpas för övriga delar av landet och förbättras gällande annan vattenverksamhet. Utöver att förhindra nya skador behöver många våtmarker restaureras och skötas för att deras värden ska bevaras och de ska kunna erbjuda värdefulla ekosystemtjänster. Det är också viktigt att alla som använder mark och vatten gör det på ett hållbart sätt.

Våtmarkerna i Sverige har påverkats negativt av markavvattning, skogsbruk, kvävenedfall, körskador samt bristande skötsel. Skadade våtmarker har en lägre förmåga att binda och lagra kol, rena vatten, fungera som översvämningsskydd och bidra med biologisk produktion (www.sverigesmiljomal.se). Sveriges geologiska undersökningar (SGU) har upprepat Torvmarksinventeringen som genomfördes under 1910- och 1920-talen. Inventeringen visar att flera myrar blivit torrare, att det översta torvlagret brutits ned, att naturlig myrvegetation minskat och att trädäckningen ökat (Naturvårdsverket, rapport 6749).

Internationella avtal

Konvention om våtmarker av internationell betydelse, i synnerhet såsom livsmiljö för våtmarksfåglar (Ramsarkonventionen eller Våtmarkskonventionen) är en fristående konvention som trädde i kraft 1975.

Medlemsstaterna förbinder sig för att verka för markplanering och förvaltning som tar hänsyn till våtmarker och vattenmiljöer, främja forskning och utbildning samt samarbeta med andra medlemsländer.

5.2.1 Värdefulla våtmarker i Ulricehamn

Inom Ulricehamns kommun finns följande tre utpekade objekt i Myrskyddsplanen (Skyddad natur/Naturvårdsverket):

1. Ätra- och Hössnadalens rikkärr utgörs av ett antal mindre kärr med höga botaniska värden. Delar är även skyddade som naturreservat. Den totala ytan uppgår till ca 46 ha.
2. Äramossen och Rullamossen har höga naturvärden kopplade till mångformigheten och de representativa mossetyperna. Området är även utpekade som naturreservat och som Natura 2000-område enligt både Fågeldirektivet samt Art- och habitatdirektivet. Den totala ytan uppgår till ca 486 ha.
3. Komossekomplexet är en av Västeuropas mest värdefulla mossekomplex och uppdelat i två reservat, Komosse södra respektive Komosse norra. Området är mångformigt och har en representativ flora och fauna samt representativa myrtyper. Området är även utpekade som naturreservat, som Natura 2000-område enligt både Fågeldirektivet och Art- och habitatdirektivet samt som RAMSAR-område. Den totala ytan uppgår till ca 2840 ha, men en betydande del av området är beläget i Jönköpings och Tranemo kommun.

I den våtmarksinventering som utfördes 1983 - 1986 pekades sammanlagt 112 våtmarksobjekt, större än 10 ha, ut i Ulricehamn kommun. Våtmarkerna delades in i fyra naturvärdesklasser och fördelades enligt Tabell 9 (Länsstyrelsen i Älvsborgs län, 1992). Det finns för närvarande inga planer från kommunens sida att skydda hela eller delar av dessa områden.

Tabell 9. Naturvärdesklassade våtmarker i Ulricehamn.

Naturvärdesklass	Antal	Areal (ha)
Klass I, särskilt värdefulla objekt	13	2 498
Klass II, värdefulla objekt	22	1 916
Klass III, vissa naturvärden	51	2 306
Klass IV, utan kända naturvärden	26	1 589

5.3 Ett rikt odlingslandskap

Riksdagens miljö mål: "Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks."

En stor del av Sveriges växt- och djurarter finns i slätter- och betesmarker samt i åker- och vägrenar, åkerholmar, våtmarker och andra småbiotoper. Många av dessa miljöer och äldre jordbruksbyggnader har också kulturhistoriska värden eftersom de ger en bild av hur våra förfäder levde och brukade odlingslandskapet. Den biologiska mångfalden och kulturmiljöerna är beroende av ett fortsatt jordbruk, men också av vilka metoder som används (www.sverigesmiljomal.se).

I Västra Götalands län har 577 rödlistade arter noterats som förekommer i eller har jordbrukslandskap som en viktig livsmiljö. Läger man till våtmarker och havsstränder vilka till stor del tillhör eller har tillhört jordbrukslandskapet så blir siffran 754 (Länsstyrelsen Västra Götaland, rapport 2016:45). Resultat från forskningsprojektet Svensk Fågeltaxering pekar på en kraftig minskning av antalet fåglar i odlingslandskapet i Västra Götalands län (Länsstyrelsen Västra Götaland, rapport 2016:45).

Slätterängen är den naturtyp som under de senaste 100 åren minskat mest i Sverige. I Västra Götalands län minskar den totala arealen av de slätterängar som hävdas och vid den senaste inventeringen var 11 procent av de tidigare registrerade slätterängarna (1988–1993) ohävdade (Länsstyrelsen Västra Götaland, rapport 2016:45).

Inom Ulricehamns kommun finns vissa typer biotoper i jordbrukslandskapet med höga naturvärden som är mindre vanliga på andra håll i länet. Småvatten och stäppartade torrängar är två naturtyper med särskild anknytning till Ulricehamn och då i synnerhet till Ätran uppströms Åsunden.

Småvattnen, t ex korvsjöar, längs Ätran uppströms Åsunden har inte inventerats, men det finns uppgifter om naturvårdsintressanta arter som citronfläckad kärrtrollslända, källgräs, smal dammsnäcka, svarthakedopping, större vattensalamander och vattenaloe. Den rika biologiska produktionen och kläckningen av insekter i våtmarker gynnar även en rad arter på land som olika arter av fåglar och fladdermöss (Artportalen; Länsstyrelsen i Västra Götaland, rapport 2008:97).

Stäppartade torrängar har eget åtgärdsprogram inom ramen för Naturvårdsverkets satsning på hotade arter (ÅGP). I Sverige har stäppartade torrängar sina viktigaste förekomster och huvudsakliga utbredning i Västra Götalands län. Karaktärsarter är drakblomma och smalbladig lungört.

5.3.1 Värdefull jordbruksmark i Ulricehamn

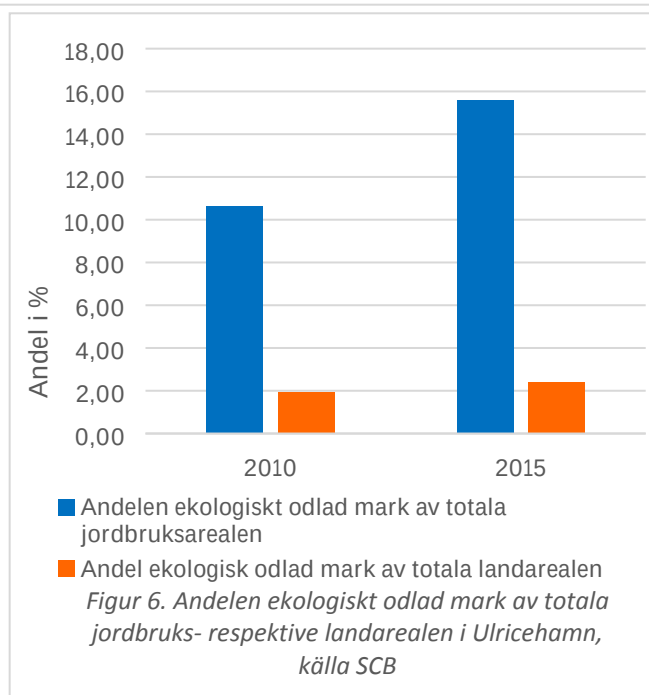
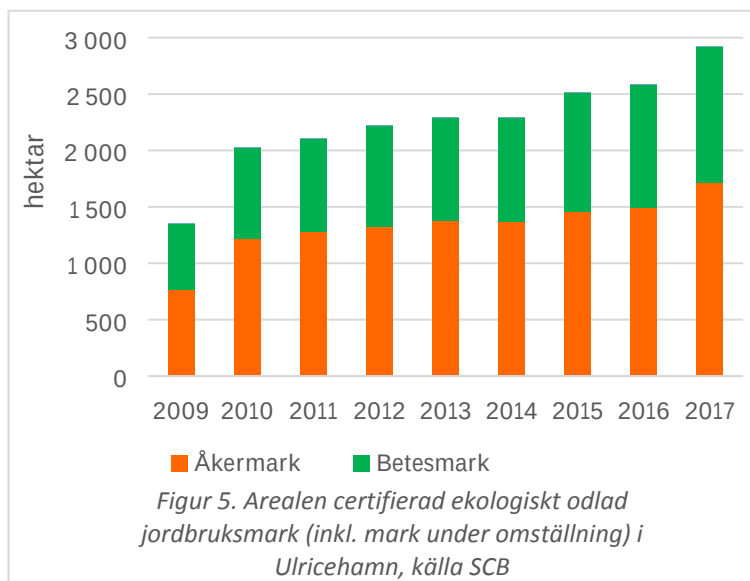
Inom Ulricehamns kommun har följande sex områden pekats ut som naturreservat och ett som s k övrigt biotopskyddsområde med syftet att skydda ängs- och hagmarksområden (Skyddad natur kartverktyg).

1. Fräsegårdens naturreservat består av ett par långsträckta kalkrika moränåsar med en rik torrängsflora. Åsarna har hävdats med bete under lång tid. För området finns en bevarandeplan upprättad, Natura 2000-området Fräsegården, som även innefattar förlängningen av samma ås samt några kullar. Området berörs av det nationella Åtgärdsprogrammet för stäppartade torrängar i Västsverige. Arealen uppgår till ca 5,2 ha.
2. Baktrågens naturreservat utgör en del av den s.k. Ulricehamnsåsen, som i form av ryggar, kullar och terrasser sträcker sig genom Ätradalen norrifrån ner mot Åsunden. Landskapet blir härigenom småkuperat och åsryggarna kan höja sig ända upp till 20–25 m över omgivande partier. Marken inom området har tillhört Blidsbergs allmänning och den har brukats som ängs- och betesmark. Arealen uppgår till ca 21,7 ha.
3. Kycklingkullens naturreservat är en kalkrik moränkulle som tack vare lång tids hävd har en rik torrängsflora. Större delen av Kycklingkullen utgörs av ett gravfält från järnåldern. Natura 2000-området Kycklingkullen, sammanfaller helt med naturreservatet. Området berörs av det nationella Åtgärdsprogrammet för stäppartade torrängar i Västsverige. Arealen uppgår till ca 0,8 ha.
4. Knätte naturreservat är en kalkrik moränkulle som tack vare lång tids hävd har en rik torrängsflora. Natura 2000-området Knätte kullar sammanfaller helt med naturreservatet. Området berörs av det nationella Åtgärdsprogrammet för stäppartade torrängar i Västsverige. Arealen uppgår till ca 4,3 ha.
5. Önnarps naturreservat är sedan början av seklet känd som den kanske rikaste lokalen för kåltistel norr om Skåne. Floran är även i övriga anmärkningsvärt rik med ett flertal ovanliga fuktängs-, rikkärrs- och lundväxter. Arealen uppgår till ca 3,3 ha.
6. Hössna Prästgårds naturreservat är mycket kuperat och omväxlande, och geologiskt domineras området av kalkrika grusavlagringar i form av åsar och kullar. Västra delen av området utgörs av öppen betesmark med rik flora. Här finns även rikliga spår av fossil åkermark, gravar, skålgropar och en hålväg. Östra delen av området domineras av fuktiga marker med delvis mycket artrika och intressanta rikkärr. Arealen uppgår till ca 61,5 ha.
7. Horsäckrasjöns biotopskyddsområde är ett mycket varierande rikkärr med stora vetenskapliga värden. Sällsynta mossor och andra växter som t ex rävnstarr, strandviol, kärrull och ormtunga finns tillsammans med ett stort antal andra rödlistade arter. Arealen uppgår till ca 3,8 ha.

5.3.2 Ekologisk odling

Kommunen har under lång tid satsat på ekologiskt odlade livsmedel i sin verksamhet. Arbetet har varit framgångsrikt och numera är andelen ekologiska livsmedel hög i den mat som serveras vid skolor, förskolor, äldreboenden, etc.

Detta innebär en stark signal från kommunen att den typ av livsmedel innebär mindre spridning av kemikalier i jordbruket. Arealen certifierad ekologiskt odlad jordbruksmark har ökat från 2009 och utgjorde 2017 ca 2 900 hektar, Figur 5. År 2015 var andelen ekologiskt odlad mark nästan 16 % av jordbruksarealen i kommunen en ökning med nästan 6 % jämfört med 2010, Figur 6. Det blir dock svårt att uppfylla det regionala tilläggs målet att 30 % av åkerarealen år 2020 ska ha ekologisk produktion.

5.4 Levande skogar

Riksdagens miljömål: "Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas".

Över hälften av Sveriges yta är täckt av skog. Den största delen består av barrskog, men i söder breder lummig lövskog ut sig. Skogens utseende och vilka träd som dominerar påverkas av vårt

klimat och vår historia. Skogen erbjuder unika livsmiljöer för olika djur- och växtarter. Den är också en viktig källa till förnybara råvaror och är värdefull för friluftsliv och rekreation.

Miljötillståndet i skogen påverkas dels av skogsbrukets intensitet och metoder, dels av att olika former av hävd som exempelvis skogsbete samt skogsbränder och andra naturliga störningar har upphört eller minskat. Utvecklingen har gjort att vissa skogstyper med unika livsmiljöer minskar. Det finns dessutom negativa effekter av den pågående klimatförändringen och nedfall från luftföroreningar. För att bevara viktiga skogsmiljöer behövs naturreservat och andra former av skydd, liksom att skogsägare gör frivilliga markavsättningar. Skogsmiljöer kan också behöva restaureras eller skötas på ett sätt som utvecklar deras värden. Tätortsnära skogar eller andra skogar där många människor vistas kan behöva skötas med anpassade metoder för att bli mer attraktiva och tillgängliga.

Internationellt arbete behövs för att minska utsläppen av luftföroreningar i både Sverige och andra länder. Samarbete inom olika globala konventioner och genom EU-direktiv har bland annat lett till kraftigt minskat nedfall av svavel som försurar marken. Markförsurande ämnen bildas också i viss mån när skogen avverkas, men det kan motverkas om mer träaska återförs till marken.

En övergripande utmaning är att anpassa skogsbrukets metoder så att de bevarar och utvecklar skogens natur- och kulturvärden och samtidigt är konkurrenskraftiga. En svårighet är att det tar lång tid innan miljöeffekterna kan mätas. Därför behövs mer kunskap om hur skogens ekosystem svarar på olika åtgärder, liksom om hur klimatförändringarna kommer att påverka skogen.

Det råder brist på gammal skog med bibehållen skogskontinuitet, flerskiktade skogar, ostörda fuktiga och våta skogsmiljöer samt tillgång på död ved i olika miljöer. Arealen skyddad skog, nedanför den fjällnära gränsen, uppgår till drygt tre procent av den produktiva skogsmarken. Impediment, inom naturreservat, nationalparker, biotopskydd och naturvårdsavtal uppgår till cirka 1,2 miljoner hektar.

Markanvändningen påverkar både natur- och kulturvärden. Vid den senaste uppföljningen av EU:s art- och habitatdirektiv framgick att 15 av de 16 skogstyper samt att 20 av de 32 skogslevande arterna har dålig eller otillräcklig bevarandestatus. Artdatabankens rödlistindex visar att förlusten av biologisk mångfald inte hejdats. Hälften av de rödlistade arterna förekommer i skogslandskapet och för drygt 40 procent (cirka 1 800 arter) är denna landskapstyp viktig. Skogsstyrelsens hänsynsuppföljning av kulturmiljö visar att 19 procent av de inventerade lämningarna har påverkats negativt samt att 16 procent av lämningarna har skador eller grova skador med betydande påverkan på lämningarna (Naturvårdsverket, rapport 6749).

I Västra Götalands län var 3 000 hektar skogsmark avsatt till nationalparker och 47 100 hektar skogsmark i naturreservat 2017-12-31 (Statistiska centralbyrån, 2018). Arealen äldre lövrik skog i Västra Götalands län har haft en positiv utveckling mellan mitten av 1990-talet fram till 2013, men har under perioden 2013 - 2015 visat en svag arealförlust. Arealen gammal skog i Västra Götalands län uppgår till ca 63 000 ha (SLU, Riksskogstaxeringen). Länsstyrelsen i Västra Götaland har tillsammans med Skogsstyrelsen beslutat om ett Handlingsprogram för grön infrastruktur i länet. I detta handlingsprogram utgör skogen en viktig del, se avsnitt 4.2.5.

5.4.1 Värdefulla skogsområden i Ulricehamn

Inom Ulricehamns kommun har fyra områden pekats ut som naturreservat med syftet att skydda värdefulla skogsmiljöer (Skyddad natur kartverktyg). Dessa områden är:

1. Kärnås sumpskog domineras av gransumpskog med inslag av lövträd. Arealen uppgår till ca 17 ha.

2. Kråkebo utgörs av ett par representativa ädellövskogsområden av västsvensk brantskogstyp med en blandning av många träd och buskar som bok, alm, ask, lind, ek, lönn, gran, hägg, vildapel, hagtorn, en och hassel. Där finns stora populationer av flera näringskrävande lundväxter som blåsippa, lungört, tandrot, strävlost, gulsippa, myskmadra, vippärt och vårärt. Brantskogarna har även en intressant kryptogamflora med flera olika rödlistade arter vilket särskilt ska beaktas vid skötseln av naturreservatet. Arealen uppgår till ca 45 ha.

3. Korpebobergs lövskogar domineras av ädellövkog med bl.a. rika populationer av näringskrävande lundväxter och skuggföredragande epifyter, men även hagmarker med åldriga och grova träd. Arealen uppgår till ca 57 ha.

4. Årås är ett lövskogsområde vid sjöarna Vällern och Jogen med bl a mycket grova träd av bland annat ek, ask och alm. Signalarter som sotlav, fällmossa och guldlockmossa samt rödlistade lavar som lunglav och almlav förekommer. Förutom höga naturvärden har området också stora värden för friluftslivet och kulturmiljön. Arealen uppgår till ca 30,7 ha.

Därutöver har Skogsstyrelsen pekat ut 20 skogliga biotopskyddsområden i kommunen med en total areal på ca 43 hektar. Skogliga värden pekas även ut i form av nyckelbiotoper, naturvärden och skyddsvärda statliga skogar.

I Ulricehamns kommun utgör den produktiv skogsmarken ungefär 60 % av skogsmarken. Sammanlagt ca 172 hektar skogsmark är skyddad genom bildande av naturreservat eller biotopskyddsområden, dvs. drygt 0,2 % av skogsmarken i kommunen. Detta har skett främst genom länsstyrelsens försorg och Ulricehamns kommun har inte avsatt någon skogsmark som reservat.

5.4.2 Kommunens skogsinnehav

Aktivt skogsbruk bedrivs på 725 hektar skogsmark tillhörande Ulricehamns kommun. Kommunens skogar förvaltas av Skogssällskapet (Kinde, 2018). Nyligen antogs ett Skogsprogram i kommunen. Detta skogsprogram tar inte upp problematiken med artförluster i skogen eller den prekära situationen för flera skogsorganismer. Programmet tar heller inte upp skogens ekosystemtjänster och hur dessa skulle kunna användas dels för att förbättra skogsbruket, dels för att mildra den pågående klimatförändringen. Det nya Skogsprogrammet tar inte heller hänsyn till den regionala handlingsplanen för grön infrastruktur utan det uttalade målet och syftet med programmet är att skapa rekreationsskogar vid sidan av skogsproduktion. Det nya skogsprogrammet bedöms därför inte bidra till att säkerställa skogens biologiska mångfald och kan innebära förlust av ekosystemtjänster.

5.5 Ett rikt växt- och djurliv

Riksdagens miljömål: "Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd."

Sveriges mångfald av växter och djur lever i en mosaik av olika miljöer, från odlad mark, skogar och fjäll till våtmarker, vattendrag, sjöar och hav. Många arter och naturtyper utvecklas negativt och riskerar att försvinna på sikt. En orsak är att äldre brukningsmetoder inom jord- och skogsbruk som gynnade många arter har blivit sällsynta.

Att lyckas behålla en biologisk mångfald är avgörande för att ekosystem ska fungera och göra nytta som att rena vatten och luft, lagra kol och pollinera våra grödor. Utan många olika arter med skilda funktioner är risken stor att nyttjandet av naturresurser, klimatförändringar och annan påverkan skadar ekosystemens förmåga att leverera dessa tjänster. Biologisk mångfald främjar även folkhälsan då många natur- och kulturmiljöer är viktiga områden för rekreation och friluftsliv. Vi nyttjar mark och vatten intensivt. Efterfrågan på resurser som livsmedel, råvaror, energi och vatten ökar dessutom. Att möta de behoven utan att överutnyttja olika ekosystem och öka pressen på olika arter är en stor utmaning. Att landskapen blir allt mer uppdelade av vägar och byggnader gör det också svårare för djur och växter att sprida sig och försämrar deras livsvillkor.

Sverige har inom FN:s konvention för biologisk mångfald åtagit sig att bevara och nyttja den biologiska mångfalden på ett hållbart sätt. Värdefull natur skyddas och åtgärdsprogram tas fram för att bevara våra mest hotade arter. För att lyckas behövs också större hänsyn och bättre planering när olika naturresurser nyttjas, för att främja en grön infrastruktur. Vi måste även använda brukningsmetoder som bidrar till en rik biologisk mångfald. Att övervaka och bekämpa främmande arter och bevara den genetiska variationen hos växter och djur är också mycket viktigt.

Sedan mitten av 1800-talet har drygt 200 arter försvunnit från Sverige, medan det under samma tid har tillkommit något tusental nya växt- och djurarter (Länsstyrelsen Västra Götaland, rapport 2016:45). Cirka 5 procent av de djur- och växtarter som finns i Sverige idag är hotade och en mängd naturtyper i Sverige riskerar att försvinna. I den senaste rödlistan från 2015 har 4 273 av 21 600 bedömda arter klassats som rödlistade, varav 2 029 arter som hotade. För arter vars existens inte kan säkerställas genom befintligt områdesskydd eller åtgärder för hållbar mark- och vattenanvändning utformas riktade åtgärdsprogram. Sammanlagt finns idag 154 åtgärds-program (www.artdatabanken.se).

Internationella avtal

Konvention om biologisk mångfald, CBD, (Mångfaldskonventionen) vars mål är bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald samt att nyttan som uppstår vid användandet av genetiska resurser ska fördelas rättvist.

Bernkonventionen om skydd av växter, djur och miljö är en naturvårdskonvention för Europa och delar av Afrika. Konventionens parter ska arbeta för att skydda vilda djur och växter och deras naturliga miljöer.

EU-förordning (1143/2014) om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter infördes för att skydda miljön och samhället mot utbredningen och skadorna av invasiva främmande arter. På den aktuella listan över invasiva arter finns 49 arter upptagna.

Direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (Art- och habitatdirektivet) syftar till att upprätthålla den biologiska mångfalden i unionen genom att bevara europeiska naturtyper som riskerar att försvinna.

Art- och habitatdirektivet och Fågeldirektivet syftar till att säkra den biologiska mångfalden genom bevarandet av naturligt förekommande livsmiljöer samt den vilda floran och faunan inom EU:s medlemsländer. Direktiven består av två huvuddelar med ett gemensamt syfte. Den första delen handlar om bildandet av det ekologiska nätverket Natura 2000.

Alla medlemsländer ska utse ett så stort antal områden som behövs för att särskilt listade arter och livsmiljöer som är ovanliga eller hotade i ett EU-perspektiv långsiktigt ska kunna finnas kvar inom EU. Den andra handlar om ett generellt artskydd som gäller överallt där arterna finns, oavsett om det är inom eller utanför Natura 2000-nätverket. I Sverige finns drygt 4000 Natura 2000-områden med en sammanlagd yta av mer än sju miljoner hektar. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns här. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av arterna i fågeldirektivets bilaga 1 i Sverige.

På EU:s förteckning över invasiva främmande arter finns 49 arter upptagna. Av dessa finns bisam, gul skunkkalla, jättelokal, jätteloka, mårdhund, sidenört, smal vattenpest, tromsölöka och signal-kräfta i svensk natur. Främmande arter som finns i svensk natur, men som inte är EU-reglerade är bl a blomsterlupin, mink, parkslide, silverruda, sjögull, spansk skogssnigel, sydfyring, vattenpest och vresros (www.naturvardsverket.se).

5.5.1 Rödlistade och hotade arter i Ulricehamn

I Artportalen (2018-11-29) finns totalt 5 534 registrerade fynd av olika arter inom Ulricehamns kommungräns, se Tabell 10.

Antalet rödlistade arter uppgår till 295 varav 112 bedöms vara hotade (Artportalen; Elfiskeregistret), se Tabell 11. Observera att observationerna gjorts under perioden 1901 - 2018 och att flertalet inte är verifierade. Utöver de uppgifter som redovisas i Artportalen har Elfiskeregistret registrerat fångst av lake, klassificerad som nära hotad i svenska rödlistan, i 16 vattendrag. Ål finns i flera vatten inom kommunen, men förekomsten av ål baseras på utsättningar inom ramen för Ålplan Ätran och Viskans ålplan.

En närmare analys av de observationer som finns i Artportalen från Ulricehamn visar flera intressanta mönster, se Tabell 11. Av de 112 hotade arterna som observerats i Ulricehamn är det flest arter i grupperna kärlväxter och fåglar, följt av lavar, svampar och ryggradslösa djur (insekter).

Tabell 11. Fördelning på olika artgrupper av observerade hotade respektive rödlistade arter i Ulricehamn.

Artgrupp	Hotade arter (CR+EN+VU)		Rödlistade arter (CR+EN+VU+NT)	
	Antal arter observerade i Ulricehamn	Proportion av de hotade arterna observerade i Ulricehamn	Antal arter observerade i Ulricehamn	Proportion av de rödlistade arterna observerade i Ulricehamn
Kärlväxter	37	33,0	71	24,1
Mossor	2	1,8	8	2,7
Lavar	14	12,5	30	10,2
Svampar	11	9,8	56	19,0
Alger	0	0,0	1	0,3
Ryggradslösa djur	8	7,1	45	15,3
Fåglar	37	33,0	79	26,8
Grod- och kräldjur	0	0,0	0	0,0
Andra däggdjur	0	0,0	1	0,3
Fladdermöss	2	1,8	2	0,7
Fiskar	1	0,9	2	0,7
Summa	112	100,0	295	100,0

Tabell 10. Observationer av rödlistade arter per artgrupp i Ulricehamns kommun. Källa: Artportalen.

Artgrupp	Antal observerade arter per rödlistningskategori*				
	CR	EN	VU	NT	DD
Kärlväxter	5	11	21	34	-
Mossor	-	1	1	6	-
Lavar	-	5	9	16	-
Svampar	-	-	11	44	1
Alger	-	-	-	1	-
Ryggradslösa djur	-	3	5	36	1
Fåglar	2	4	31	42	-
Grod- och kräldjur	-	-	-	-	-
Andra däggdjur	-	-	-	1	-
Fladdermöss	-	1	1	-	-
Fiskar	1	-	-	1	-
Summa	8	25	79	181	2

* CR=akut hotad, EN=starkt hotad, VU=sårbar, NT=nära hotad,

Tittar vi på de 295 rödlistade arterna är mönstret detsamma som för de hotade arterna men skillnaderna mellan grupperna är inte så stora.

Det är viktigt att sätta observationerna i ett nationellt perspektiv. Detta har gjorts i Tabell 12. I Ulricehamns kommun förekommer 12 % av de hotade arterna i Sverige. Grupperna fåglar och fladdermöss är representerade i kommunen av en stor andel av den svenska faunan. Mönstret är detsamma för rödlistade arter, se Tabell 12. Så som nämnts ovan påverkas observationsfrekvensen av många olika faktorer och måste användas kritiskt. För närvarande har Ulricehamns kommun inte någon naturvårdsplan eller styrdokument för naturvården i kommunen. Sammanställningen här visar att det finns många hotade och rödlistade arter i kommunen vid sidan av värdefull natur. Denna sammanställning skulle kunna användas som en, av flera, utgångspunkter för det kommunala arbetet med naturvård och ekosystemtjänster.

Tabell 12. Andelen av Sveriges hotade respektive rödlistade arter som förekommer i Ulricehamn uppdelat på olika artgrupper. Artdatabanken, ¹⁾ andelen hotade respektive rödlistade arter i Ulricehamn av landets hotade respektive rödlistade arter.

Artgrupp	Hotade arter (CR+EN+VU)			Rödlistade arter (CR+EN+VU+NT)		
	Antal arter i Sverige	Antal arter i Ulricehamn	Proportion i Ulricehamn	Antal arter i Sverige	Antal arter i Ulricehamn	Proportion i Ulricehamn
Kärlväxter	326	37	11,3	505	71	17,1
Mossor	104	2	1,9	238	8	3,4
Lavar	147	14	9,5	254	30	11,8
Svampar	254	11	4,3	609	56	9,2
Alger	16	0	0,0	21	1	4,8
Ryggradslösa djur	1017	8	0,8	2331	45	1,9
Fåglar	47	37	78,7	88	79	89,8
Grod- och kräldjur	9	0	0,0	12	0	0,0
Andra däggdjur	15	0	0,0	23	1	4,3
Fladdermöss	5	2	40,0	6	2	33,3
Fiskar	13	1	7,7	33	2	6,1
Summa	936	112	12,0 ¹⁾	1789	295	16,5 ¹⁾

5.5.2 Invasiva arter i Ulricehamn

Ett flertal invasiva arter har hittats i Ulricehamns kommun varav fem finns upptagna på EU:s lista över invasiva arter, Tabell 13. Ytterligare främmande arter som påträffats i Ulricehamns kommun är sjögull (en lokal), mink (fem lokaler), bäckröding (11 lokaler) och vattenpest (93 lokaler i drygt 30 olika vatten) (Artportalen; Elfiskeregistret).

Tabell 13. Antal lokaler med fynd av invasiva arter i Ulricehamn, upptagna på EU:s artlista, med anknytning till vattenmiljön. Förekomsten av signalkräfta avser antalet sjöar och vattendrag där arten noterats, inte det faktiska antalet lokaler där den påträffats. Källa: Artportalen och Nationella Kräftdatabasen

Invasiv art	Antal sjöar/vattendrag
Jättebalsamin	27
Jätteleka	59
Signalkräfta	29
Smal vattenpest	3

5.5.3 Områden i Ulricehamn utpekade inom ramen för Art- och habitatdirektivet

I Ulricehamns kommun finns 31 områden som är utpekade inom ramen för Art- och habitatdirektivet, se Tabell 14. Inom sådana områden finns arter och miljöer som är skyddsvärda utifrån ett europeiskt perspektiv. Bland dessa områden finns bland annat den unika miljö Stäppartade torrängar. Ett flertal av dessa områden har idag någon form av skydd och i en del fall, för att upprätthålla värdet, skötsel.

Tabell 14. Natura 2000-områden utpekade inom ramen för Art- och habitatdirektivet och Fågeldirektivet (kartverket Skyddad natur).

Natura 2000-område	Areal (ha)	Naturtyper	Arter
Ryninga	2,0	• Kalkgräsmarker • Slätterängar i låglandet	
Frälsegården	16,8	• Kalkgräsmarker • Slätterängar i låglandet • Silikatgräsmarker • Fuktängar	
Humla	1,4	• Kalkgräsmarker • Silikatgräsmarker • Fuktängar	
Humla Smedsgården	0,9	• Kalkgräsmarker • Silikatgräsmarker	
Hallabo	1,3	• Kalkgräsmarker • Slätterängar i låglandet	
Bakträgen	21,8	• Kalkgräsmarker • Slätterängar i låglandet • Silikatgräsmarker • Fuktängar • Torra hedar • Stagg-gräsmarker • Rikkärr	
Vimmerstad	0,4	• Kalkgräsmarker	
Horsäckrasjön	3,8	• Fuktängar • Slätterängar i låglandet • Rikkärr	
Dalums kyrka, nord	0,4	• Kalkgräsmarker	
Dalums brinkar	4,1	• Kalkgräsmarker	
Kycklingkullen	0,8	• Slätterängar i låglandet	
Krutbrännaregården	2,9	• Silikatgräsmarker • Fuktängar • Kalkgräsmarker • Rikkärr	
Nöre	0,6	• Kalkgräsmarker	

Vinsarpakärret	3,7	• Silikatgräsmarker • Fuktängar • Kalkgräsmarker • Rikkärr	
Hulegårde	4,0	• Silikatgräsmarker • Fuktängar • Slåtterängar i låglandet	
Kolarebäcken	17,8	• Mindre vattendrag • Lövsumpskog	• Flodpärlmussla
Knätte kullar	4,4	• Slåtterängar i låglandet	
Önnarp, nordväst	0,4	• Silikatgräsmarker	
Önnarp	3,3	• Mindre vattendrag • Högörtängar	• Flodpärlmussla
Hössna kyrka, väst	0,1	• Slåtterängar i låglandet	
Hössna prästgård	61,5	• Silikatgräsmarker • Fuktängar • Kalkgräsmarker • Rikkärr • Slåtterängar i låglandet	
Valared	0,2	• Kalkgräsmarker	
Halla	0,4	• Slåtterängar i låglandet	
Kråkeboberg	23,6	• Näringsrik ekskog • Ädellövskog i branter • Näringsfattig ekskog	
Korpeboberg	17,7	• Näringsrik ekskog • Ädellövskog i branter • Nordlig ädellövskog • Trädklädd betesmark	
Ära- och Rullamossen	262,2	• Högmossar • Öppna mossar och kärr	• Grönbena • Ljungpipare • Orre • Smålom • Tjäder • Trana
Komosse (västra)	2833	• Högmossar • Öppna mossar och kärr • Myrsjöar • Taiga • Skogbevuxen myr	• Brushane • Grönbena • Ljungpipare • Orre • Smålom • Tjäder • Trana
Attorp	3,6	• Ädellövskog i branter	
Hulu	1,7	• Slåtterängar i låglandet	
Lilla Rydet	3,2	• Stagg-gräsmarker • Silikatgräsmarker	

Brunsered	29,0	• Silikatgräsmarker • Fuktängar • Slätterängar i låglandet • Trädklädd betesmark	
-----------	------	---	--

För flera av de i kommunen förekommande naturtyperna och arterna har åtgärdsprogram utarbetats. Totalt har 36 arter noterats i kommunen som kan knytas till ett åtgärdsprogram, t ex flodpärlmussla, klockgentiana, smalbladig lungört och drakblomma.

5.6 Samlad bedömning Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap och ett rikt växt- och djurliv

Analysen av måluppfyllelse för de fem målen visar med tydlighet att Ulricehamns kommun ligger långt efter när det gäller säkerställande av den biologiska mångfalden, ekosystemen och ekosystemtjänster, se Tabell 1 och 2 samt Kap. 16 Bilaga 1. Fem nationella miljömål tar upp i detta kapitel och 74 – 84 % av delmålen för respektive mål är inte genomförda. Proportionen genomförda mål är också den lägsta. Detta är de klart sämsta resultaten för de nationella miljömålen i denna kartläggning. Dessa mål utgör grunden för mänsklig existens med starka kopplingar till hälsa, god boende miljö, möjligheter till hälsosam rekreation, mm. Arbetet med dessa mål bör ske kontinuerligt och långsiktigt eftersom det gynnar kommunen, dess invånare och utveckling.

Preciseringarna och etappmålen för de nationella miljömålen, regionala tilläggs mål, utmaningar för ett hållbart Västra Götaland och Klimat 2030 fokuserar på att säkerställa den biologiska mångfalden, ekosystemen och ekosystemtjänster. Anledningarna till den dåliga måluppfyllelsen, se Tabell 1 och 2 samt Bilaga 1, har flera orsaker. Kommunen deltar och bidrar inte nationellt och regionalt i arbetet med målen utifrån sitt kommunala perspektiv. Ulricehamns kommun har t.ex. inte avsatt något reservat på kommunal mark eller köpt in mark för reservatsbildning, vilket också skulle bidra till att säkerställa biologisk mångfald, ekosystem och ekosystemtjänster för kommunens invånare. En kommuninnevanare i Ulricehamns kommun måste idag, i medeltal, resa 3,5 km för att komma till ett reservat.

En annan starkt bidragande orsak till den dåliga måluppfyllelsen är att den röda tråden och en samlad bild av hur naturvård och ekosystemtjänster framgångsrikt ska hanteras och tas tillvara i den fysiska planeringsprocessen från markinköp hela vägen till genomförd bygglovsprocess skulle kunna förbättras avsevärt. Vidare måste värdet och skötseln av tätortsnaturen (parker och naturmark i detaljplanerade områden) och den tätortsnära naturen moderniseras så att ekosystemtjänsterna utnyttjas på bästa sätt. För att genomföra detta behövs en övergripande organisation där den samlade kommunala kompetensen används på bästa sätt. Detta skulle gynna kommuninnevanarna men också innebära att kommunen bidrar till de nationella målen och uppnår regionala mål och satsningar.

Ytterligare en starkt bidragande orsak är att behov av utbildning inom naturvård, biologisk mångfald och ekosystemtjänster inte tillfredsställts. Ska den röda tråden i den fysiska planeringen förbättras (se ovan) bör alla som är involverade i den fysiska planeringen ha en grundläggande kompetens och förståelse inom området likväl som det behövs djupare och mer omfattande kunskap hos en eller

flera tjänstehen som kan och som reellt involveras då den fysiska planeringen och genomförandet vid exploateringen. Behovet av kompetenshöjning behövs också inom skötselområdet så att både biologisk mångfald och ekosystemtjänster gynnas och ger största möjliga utbyte.

Kommunen skulle också behöva en strategi och handlingsplan för hur kommunen långsiktigt och målmässigt ska arbeta med naturvården, den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna. Idag saknar kommunen en naturvårdsplan och en strategi för ett långsiktigt arbete med dessa frågor vilket långsiktigt kommer att missgynna kommunens ambition att ligga i framkant som ekologiskt hållbar kommun. Bland annat innebär detta att kommunen idag exploaterar eller planerar att exploatera områden av naturvärdesklass 1 – 3 (se inledande avsnitt av detta kapitel för förklaring). Vidare finns gamla detaljplaner som tillåter att områden med hög naturvärdesklass exploateras.

Inom miljö- och naturvårdsområdet bör kommunens arbete sträcka sig längre än att bara syssla med basal verksamhet. Ett säkerställande av biologisk mångfald och ekosystemtjänster förutsätter fungerande ekosystem. Detta innebär att kommunen bör söka pengar för att driva och initiera projekt som t.ex. innebär gynnande av ekosystemtjänster i grönstrukturer i tätorterna, säkerställande av vattendrag genom undanröjande av vandringshinder, att skapa våtmarker, mm. Detta gör det lättare att ta hand om effekterna av ett förändrat klimat, t.ex. genom att ta hand om höga vattenflöden i form av extrema regn samt för att säkerställa vattentillgång i jordbruksmark under extrema torrperioder, etc.

Ett stort hot mot den biologiska mångfalden, ekosystemen och ekosystemtjänsterna är de invasiva arterna, dvs. främmande arter som kommit till landet på icke naturliga sätt. Många invasiva arter slår ut inhemska arter och riskerar slå ut hela ekosystem. Kommunen har idag ingen samlad struktur eller strategi för att bekämpa de invasiva arterna. Bekämpningen av de invasiva arterna kräver långsiktighet och ihärdighet. Insatser bör samordnas med regionala satsningar och det finns möjligheter att söka bidrag.

Naturvård, biologisk mångfald och ekosystemtjänster borde vara en naturlig del i kommunens verksamhet. En stor del av arbetet skulle, med en kompetenshöjning, kunna bedrivas inom befintlig verksamhet och organisation genom att kommunen utarbetar strategier, handlingsplaner och rutiner för hur arbetet ska gå till. Detta skulle innebära att kommunen på ett mycket bättre sätt bidrar till måluppfyllelse för de fem nationella målens delmål vilka tas upp i detta kapitel och därmed bidrar till säkerställandet av biologisk mångfald, ekosystem och ekosystemtjänster. Detta, i sin tur, skulle öka kommunens hållbarhetsranking och gynna kommuninnevanarnas hälsa samt bidra till ökad inflyttning.

6 Begränsad klimatpåverkan

Riksdagens miljösmål: ”Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.”

De i jordens atmosfär naturligt förekommande gaserna vattenånga, koldioxid, metan och dikväveoxid (lustgas) skapar en växthuseffekt som är nödvändig för att säkerställa ett balanserat klimat på jorden. Den klimatpåverkan som diskuteras idag avser därför *en förstärkning av den naturliga växthuseffekten*. För att jämföra de olika gasernas effekt på klimatet beräknas en koldioxidekvivalent (Global Warming Potential, GWP) efter dess förmåga till värme-absorption och uppehållstid i atmosfären, d.v.s. hur mycket koldioxid som skulle krävas för att åstadkomma samma effekt på jordens strålningsbalans (Tabell 15). Utsläppen av koldioxid svarar för cirka 70 procent av växthuseffekten som sker idag med ökad medeltemperatur, extrema väderförhållanden etc. (www.naturvardsverket.se).

Tabell 15. Primära utsläppskällor och uppvärmningspotential (GWP). Källa: Naturvårdsverket, SMHI, IPCC.

Växthusgas	Utsläppskällor	GWP
Koldioxid (CO ₂)	Förbränning av fossila bränslen (punktkällor och transporter), cementproduktion	1
Metan (CH ₄)	Sverige: boskapsskötsel och deponier. Internationellt: risodling, kolgruvor, naturgas, avfallsförbränning, avloppshantering och boskapsskötsel	25
Dikväveoxid, lustgas (N ₂ O)	Punktkällor: kemisk industri, energisektorn, pappers- och träindustri, avfallshantering och avloppsreningsverk. Diffusa utsläpp: kvävegödslad åkermark	298
Flourerade kolväten (HFC)	Punktkällor: avfallshantering och avloppsvattenrening. Diffusa utsläpp: kylanläggningar där HFC används som köldmedium	124 - 14800
Perfluorkolväten (PFC-gaser)	Verksamheter inom produktion och behandling av metaller (primärt aluminium)	7390 - 22800

Fokus för målet Begränsad klimatpåverkan är att minska utsläppen av växthusgaser från olika utsläppskällor. De svenska utsläppen av växthusgaser uppgick 2016 till 52,9 miljoner ton. Sedan 1990 har utsläppen minskat med 26 procent, men resultatet ligger långt från det klimatpolitiska målet om nettonollutsläpp (se Kap. 17 Bilaga 2). De minskande utsläppen av växthusgaser motverkas och vägs dock upp av ökad konsumtion och ökat utlandsresande (www.sverigesmiljomal.se).

I Västra Götaland har de totala utsläppen av växthusgaser minskat med 15 % mellan 1990 – 2015, största minskningen har skett efter 2010. Största utsläppskällor är den tunga industrin, som står för hälften av totalutsläppen, och transportsektorn. Utsläppen från vägtrafiken behöver minska med drygt 1 miljon ton till 2020, och därefter med ytterligare 1 miljon ton för att nå regionens mål till 2030 (Länsstyrelsen, 2017:42). Förutom övergripande regionala tilläggs mål finns

Internationella avtal

Klimatkonventionen har som mål att stabilisera halterna av växthusgaser i atmosfären. *Kyotoprotokollet* (1997) konkretiserar Klimatkonventionen.

Parisavtalets (2015) huvuddrag är att 1) den globala temperaturökningen ska hållas långt under 2 grader och målet är att den ska stanna vid 1,5 grader, 2) de globala utsläppen ska ner till noll under andra halvan av detta århundrade

Wienkonventionen styr utsläppen av ozonnedbrytande gaser.

FN:s flygorgan ICAO har beslutat om ett tak på utsläppen från internationellt flyg på 2020 års nivå.

regionala satsningar i form av Utmaningar för ett hållbart västra Götaland och Klimat 2030 med specifika fokusområden och mål, se Kap. 17 Bilaga 2.

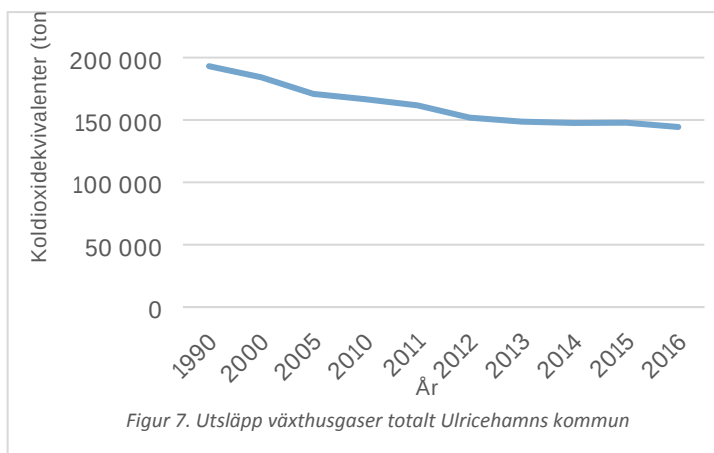
De tidigare lokala miljömålen från 2008 finns 14 mål och 9 åtgärder som kopplas till det nationella målet Begränsad klimatpåverkan med, se Bilaga 1.

6.1 Utsläpp av växthusgaser generellt

6.1.1 Totala utsläpp växthusgaser

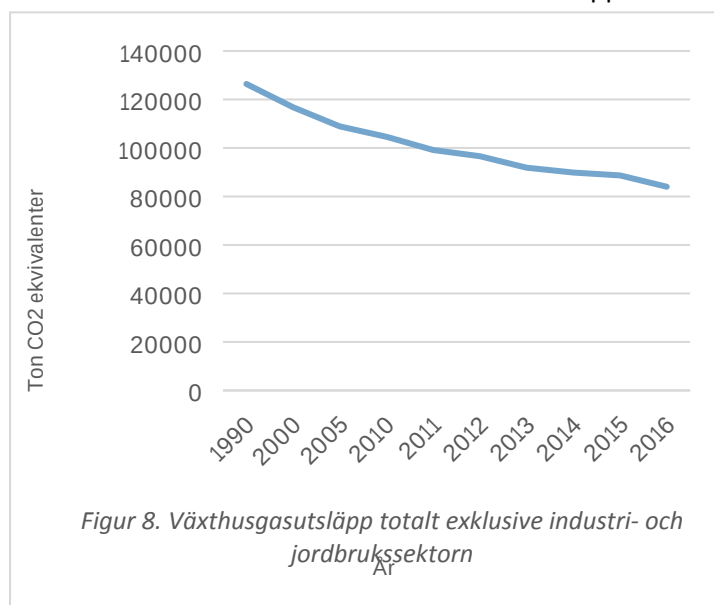
Utsläppen av växthusgaser i Ulricehamn har minskat sedan 1990, se Figur 7. I Ulricehamn var utsläppen år 1990 193 100 ton/år och hade minskat till 144 400 ton/år 2016 (Nationella emissionsdatabasen, Figur 7). Totala utsläppen av växthusgaser har alltså minskat med 48 700 ton vilket motsvarar 25 % av utsläppen år 1990.

Totala utsläppen exklusive jordbruk och industri har också minskat. År 1990 uppgick utsläppen till 126 388 ton/år och hade till år 2016 minskat till 84 009 ton/år, en minskning med 33,5 %, Figur 8. Notera dock att koldioxid bara är en gas som påverkar balansen i det skyddande ozonskiktet. Under miljömålet Frisk luft tas andra gaser som N₂O, PFC, etc., upp.

Figur 7. Utsläpp växthusgaser totalt Ulricehamns kommun

Sett till de nationella och regionala miljömålen, minskning med 40 % till 2020 jämfört med 1990, är minskningstakten i utsläppen för liten i Ulricehamn. Mellan 1990 och 2016 minskade utsläppen i Ulricehamn i medeltal med 1 873 ton/år. För att till 2020 nå en minskning på 40 % behöver utsläppen från 2016 fram till 2020 minska med 28 540 ton. Detta innebär en minskning av 7 135 ton/år för att nå målet, eller att varje invånare minskade sina utsläpp av växthusgaser med drygt 1 ton under 4 – årsperioden (baserat på folkmängd 2016). Exkluderas industri och jordbrukssektorn ser situationen bättre ut. Inom övriga sektorer behöver minskningen vara 8 176 ton, eller drygt 0,39 ton/invånare under 4 - årsperioden. Folkmängden ökar i Ulricehamn men detta har marginell betydelse för den minskning som behöver göras per invånare.

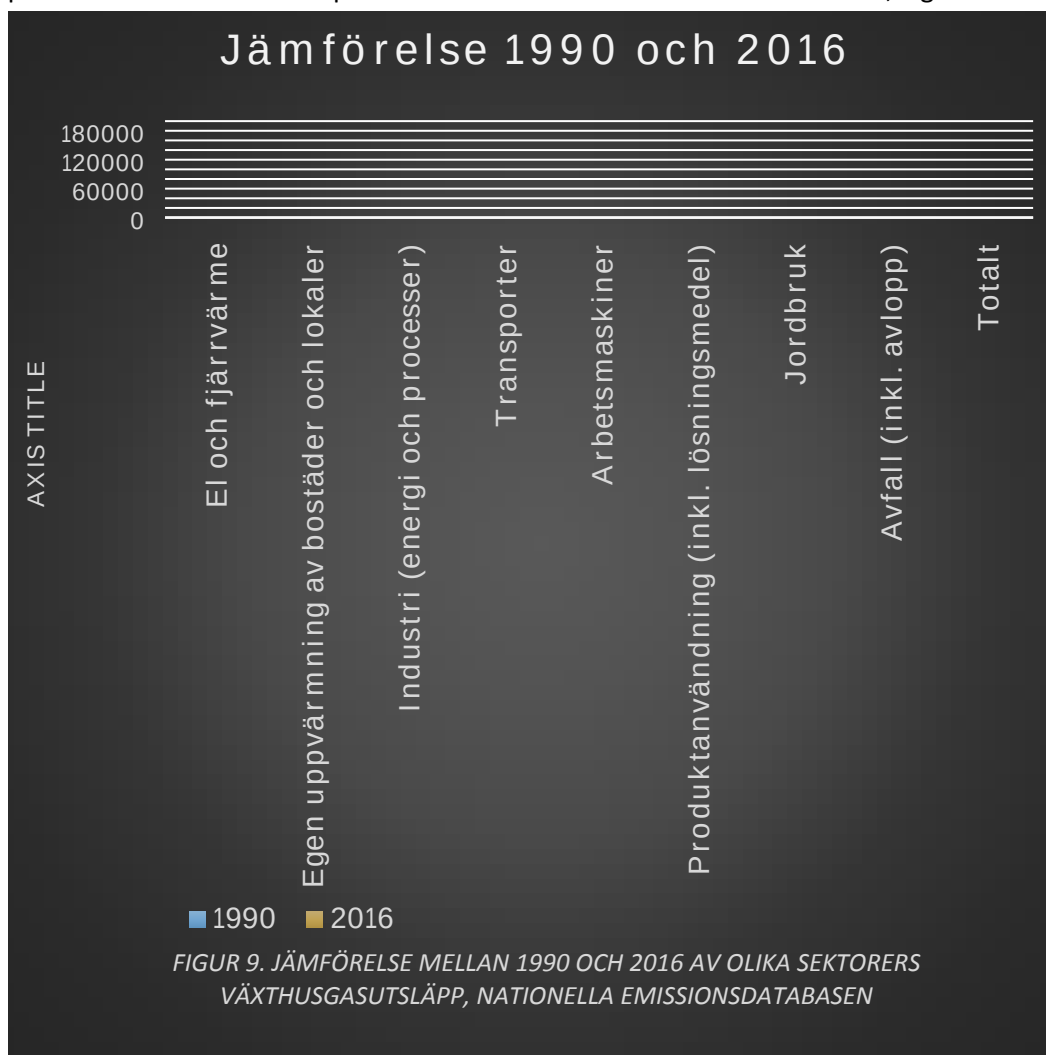

Figur 8. Växthusgasutsläpp totalt exklusive industri- och jordbrukssektorn

6.1.2 Utsläpp av växthusgaser inom olika sektorer

En jämförelse av år 1990 och år 2016 för olika sektorer i Ulricehamn visar att förändringen mellan åren varierar kraftigt mellan olika sektorer, se Figur 9. Kommunen har under perioden startat med

fjärrvärme vilket kan förklara den kraftiga minskningen inom Egen uppvärmning av bostäder och lokaler. Andra sektorer som minskat sina växthusgasutsläpp är Industri och Avfall, medan Arbetsmaskiner minskat marginellt. Sektorn Produktanvändningen visar en ökning i sina utsläpp under perioden. Sektorererna Transporter och Jordbruk är i stort sett oförändrade, Figur 9.

Förändringarna ligger långt från de regionala tilläggsmålen. Enligt dessa ska utsläppen från arbetsmaskiner 2020 ha minskat med 25 % jämfört med 1990. I Ulricehamn ligger utsläppen inom denna sektor 2016 i stort sett oförändrad jämfört med 1990.

Energiförsörjning och industriprocesser har minskat med 11 % år 2016 jämfört med år 1990 i Ulricehamn, men det regionala tilläggs målet är att de ska ha minskat med 40 % till 2020. Sannolikt kommer inte målet med en minskning på 40 % att nås i Ulricehamn.

Det finns också ett regionalt tilläggsmål att jordbrukets växthusgasutsläpp till 2030 ska minska med 20 % jämfört med 1990. Fram till 2016 hade utsläppen ökat med 2 % i Ulricehamn. Sannolikt kan inte det regionala målet nås för Ulricehamn till år 2030.

6.2 Utsläpp av växthusgaser från transporter

Transportsektorn står för stora utsläpp av växthusgaser, se Figur 9. År 2016 uppgick växthusgasutsläppen från transportsektorn i Ulricehamn till 62 434 ton koldioxidekvivalenter och är den sektor som släpper ut mest växthusgaser.

Under perioden 1990 till 2016 har utsläppen från transportsektorn ökat, från 61 446 ton till 62 434 ton, en ökning med 2 %. Enligt det nationella etappmålet ska utsläppen från transportsektorn minska med 70 % till år 2030 jämfört med år 2010 medan det regionala målet är 40 % minskning till år 2020 jämfört med år 1990. Ulricehamn ligger alltså väldigt långt från dessa mål.

6.2.1 Utsläpp från olika fordonsslag

Utsläppen av växthusgaser från olika fordonsslag redovisas i Tabell 16. Det är stora skillnader mellan olika fordonsslag i hur utsläppen av växthusgaser förändrats mellan 1990 och 2016. För personbilar som är det fordonsslag som har de högsta utsläppen, har under denna tidsperiod minskat utsläppen med 5 %. Denna minskning äts dock helt upp av den ökning av utsläpp som skett i fordonsslaget lätta lastbilar, och denna ökning överstiger i reella ton koldioxidekvivalenter den minskning som skett för personbilar. Även tunga lastbilar, den näst största utsläppskategorin har ökat med drygt 3,5 % under tidsperioden.

Tabell 16. Utsläpp av växthusgaser från olika fordonsslag i Ulricehamns kommun samt förändring i utsläppen år 2016 jämfört med år 1990. Utsläppen anges som koldioxidekvivalenter ton/år. Datakälla: Nationella Emissionsdatabasen.

Fordonsslag	1990	2016	Förändring	Förändring (%)
Personbilar	40 038	37 983	-2 055	-5,1
Lätta lastbilar	2 746	5 117	2 371	+5,9
Tunga lastbilar	13 747	15 206	1 459	+3,6
Bussar	2 638	2 007	-631	-1,6
Moped och motorcyklar	133	249	116	+0,3
Inrikes civil sjöfart (inkl. privata fritidsbåtar)	96	121	25	+0,1
Inrikes flygtrafik	2 048	1 751	-298	-0,7

Personbilarna är det fordonsslag som står för de största växthusgasutsläppen (se Tabell 16).

Personbilsmarknaden har under den senaste tiden utvecklats och diversifierats. Idag finns ett antal olika personbilstyper med mindre miljöpåverkan jämfört med tidigare bensin- och dieseldrivna bilarna. De olika typer av bilar som idag finns på marknaden är inte helt lätta att hålla isär och förstå skillnaderna emellan, se Faktaruta miljöbilar.

Det bör noteras att det finns vissa aspekter man bör tänka på vid investering i en miljöbil och vilket val som är det bästa ur klimatsynpunkt är inte helt självklart.

En helt eldriven bil släpper å ena sidan inte ut några växthusgaser men batteritillverkningen orsakar växthusgasutsläpp. En bil som inte släpper ut växthusgaser vid drift kan alltså, sett i ett livscykelperspektiv, fortfarande ha en klimatpåverkan genom att tillverkningen av drivmedlet, i detta fall batterierna, släpper ut

Faktaruta miljöbilar

Bensin: drivs med bensin, låg bränsleförbrukning.

Diesel: drivs med diesel, låg bränsleförbrukning.

El-bil: drivs med enbart el, batterier i bilen, laddas ej.

Elhybrid: drivs med bensin eller diesel kompletterat med batterier i bilen som inte laddas.

Laddhybrid: drivs med bensin eller diesel kompletterat med batterier som laddas med kabel.

Biogas: drivs med biogas, huvudsakligen Metan-gas, kompletterat med bensin eller dieseldrift.

Etanol (E85, flexifuel): drivs med Etanol, kompletterat med bensin eller dieseldrift.

Vätaas: drivs med vätaas

växthusgaser, se Tabell 17. Samma sak gäller för andra typer av bilar som drivs med en blandning av batteri och andra drivmedel, se Tabell 17.

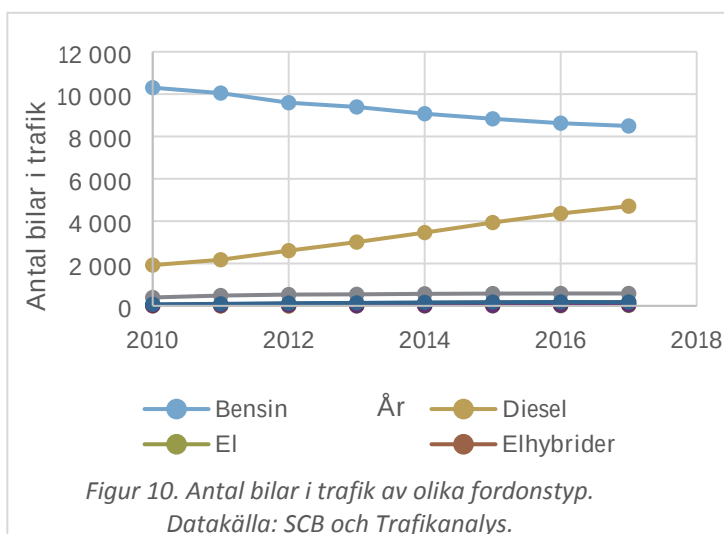
För en Biogas-bil påverkas klimatnyttan av de utsläpp som uppstår vid produktionen, fördelningen av biogas och naturgas, och i vilken utsträckning bilen verkligen körs på biogas. Energiinnehållet skiljer sig från bensin vilket påverkar total bränsleförbrukning. Vid körning på bensindrift är bränsleförbrukningen högre. *Potentiellt* reducerar en biogas-bil, som enbart körs på biogas, sin klimatpåverkan jämfört med en motsvarande bensinbil med 72 %. Potentialen kan dock inte realiseras och den *reella* genomsnittliga klimatreduktionen har visat sig vara ca 33 %.

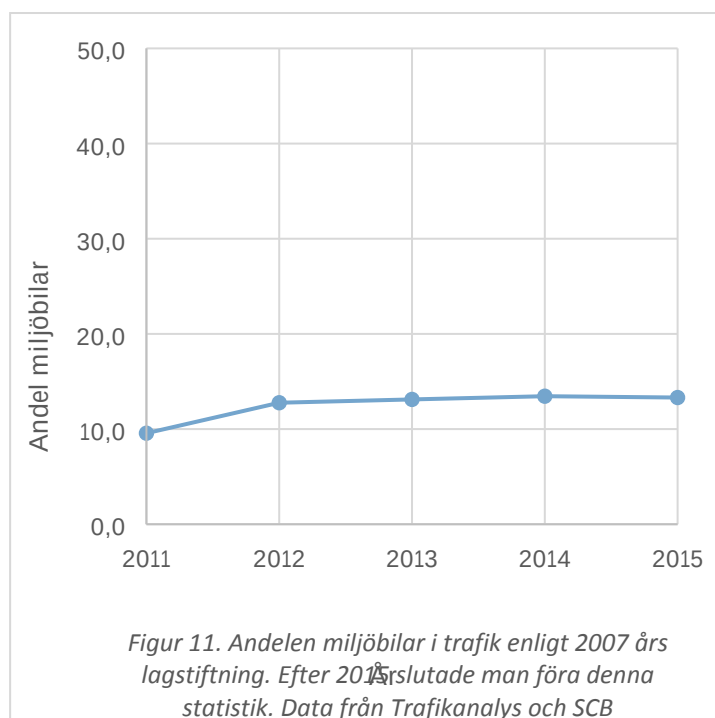
För en Etanol-bil beror klimatnytta på ursprung och tillverkningsmetod för den etanol som används i E85-bränslet, innehållet av etanol respektive bensin i bränslet, och i vilken utsträckning bilen körs på etanol. Energiinnehållet i bränslet, som är annorlunda än bensin, påverkar totala bränsleförbrukningen. När bilen körs på bensin är bränsleförbrukningen något högre än bensin då bilen är något större. *Potentiellt* reducerar en E85-bil, som enbart körs på E85, klimatpåverkan jämfört med en liknande bensinbil med 51 %. Potentialen kan dock inte realiseras och den *reella* genomsnittliga klimatreduktionen har visat sig vara ca 10 %.

Tabell 17. Koldioxidutsläpp och energiförbrukning för olika typer av miljöfordon. Datakälla: miljöbil.se. CO₂-ekv = Miljöbelastning under bilens hela livscykel, för eldrivna miljöbilar innefattar detta belastningen från t.ex. batteritillverkning. CO₂tail = CO₂-utsläpp från bilens avgasrör. Energi = Energiförbrukning vid körning på el-drift.

Miljöbilstyp	CO ₂ -ekv (g/km)	CO ₂ tail (g/km)	Energi kWh/100 km
Bensin	112 - 124	87 - 95	35 - 38
Diesel	90 - 101	85 - 95	31 - 35
El	14 - 32	0	12 - 26
Elhybrid	97 - 121	75 - 93	30 - 37
Laddhybrid	39 - 132	22 - 64	16 - 64
Biogas	43 - 85	81 - 145	40 - 81

Personbilarna stod för 61 % av växthusgasutsläppen från transportsektorn år 2016. Utsläppsnivån påverkas starkt av hur personbilsflottan är sammansatt. I Figur 10 ser vi hur antalet av olika personbilstyper förändrats från år 2010 fram till år 2017 i Ulricehamn. Antalet bensindrivna bilar har gått ned i antal medan antalet dieseldrivna bilar ökat. Övriga typer av fordon är i stort sett oförändrade under tidsperioden. Det är möjligt att den ökning av växthusgasutsläpp som observerats inom transportsektorn orsakas av lätta lastbilar (se Figur 9 och Tabell 16) och kan sättas i samband med det ökade antalet dieseldrivna bilar som vi ser tidsperioden 2010 – 2016, Figur 10.

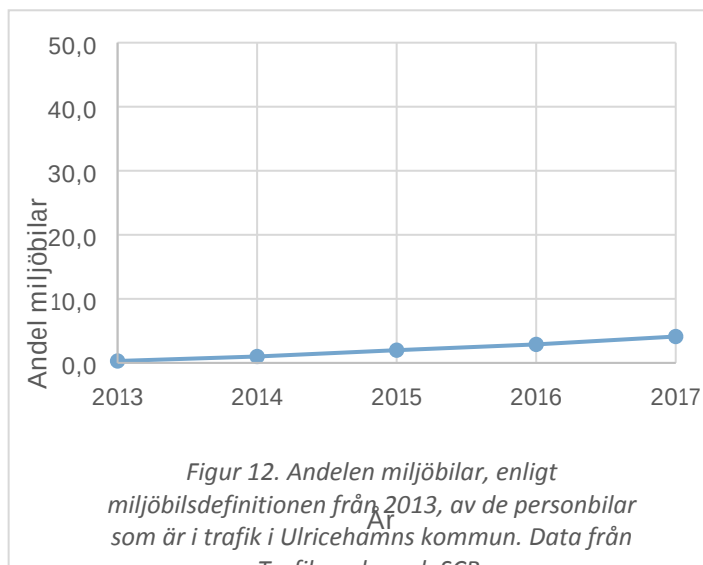

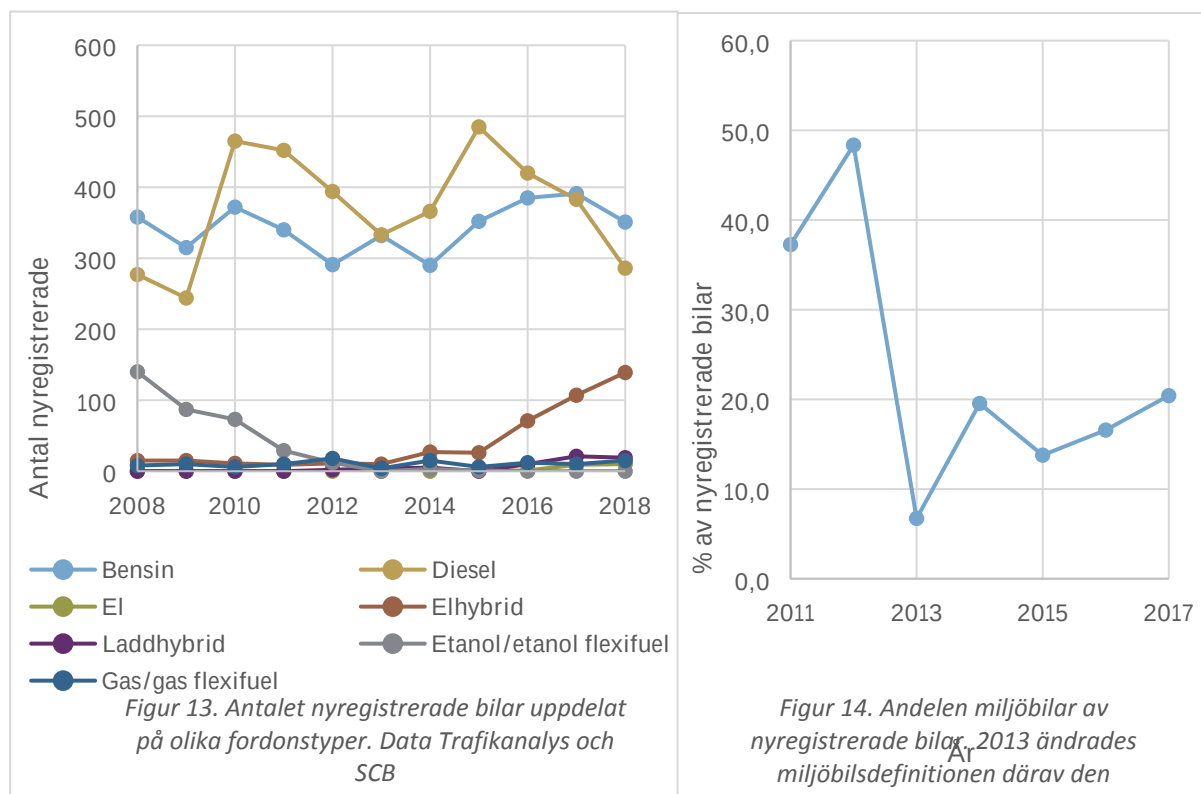
Definitionen för miljöbil ändrades den 1 januari 2013. Tidigare lagstiftning gällde mellan 2007 – 2012. Enligt den gamla lagstiftningen var en miljöbil en bil som släppte ut mindre koldioxid än ett gränsvärde. Den nya miljöbilsdefinitionen innebär att personbilar, lätta lastbilar och lätta bussar, som tas i bruk från och med 1 januari 2013, befrias från fordonsskatt om bilens koldioxidutsläpp inte överstiger ett beräknat högsta koldioxidutsläpp i förhållande till fordonets tjänstevikt. Det innebär alltså att gränsen för miljöbil är flytande, tyngre bilar får släppa ut mer än lättare bilar. Indikatorn visar andelen miljöbilar i trafik enligt den definition

som gällde vid inköpstillfället. Från och med 2016 redovisas inte antal miljöbilar enligt den tidigare definitionen, varför denna indikator inte kommer att uppdateras.

I Figur 11 redovisas andelen miljöbilar av de bilar som är i trafik enligt miljöbilsdefinitionen från 2007. I Figur 12 redovisas andelen miljöbilar av de bilar som är i trafik enligt miljöbilsdefinitionen från 2013. Förändringen i lagstiftningen 2013 innebar att många tidigare miljöbilar inte längre, enligt definitionen, var miljöbilar och andelen miljöbilar av bilar i trafik i Ulricehamn minskade kraftigt. Trenden för miljöbilar (enligt 2013 års definition) är att deras andel av fordonsflottan i Ulricehamn ökar och 2017 utgjorde de 4,1 % av den fordonsflottan som har sina ägare i kommunen, Figur 12.

Människors miljömedvetenhet om personbilens klimatpåverkan, tillsammans med andra aspekter som t.ex. skatt, kostnad drivmedel, etc., skulle kunna tänkas påverka valet av om man köper en miljöbil eller vanlig bil vid nybilsköp. Det finns en tydlig trend att traditionella bensin och dieslbilar minskar medan elhybrider ökar, Figur 13. Förändringen av miljöbilsdefinitionen 2013 (se ovan)

ledde till att många bilmodeller inte längre kunde klassas som miljöbilar samt en kraftigt minskad andel miljöbilar bland nyregistreringarna, Figur 14. En viss återhämtning har skett, 2017 var 20 % av de nyregistrerade bilarna i Ulricehamn miljöbilar, men det är långt kvar till toppnoteringen från 2012 då nästan hälften av de nyregistrerade bilarna var miljöbilar.

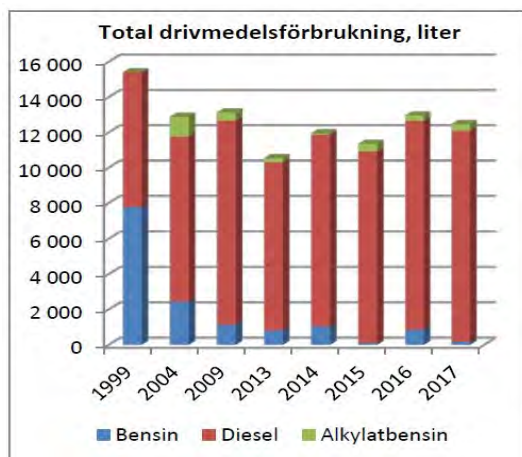
Ett flertal mål och åtgärder i Ulricehamns miljömål 2008 är kopplade till växthusgasutsläpp från transportsektorn, Kap. 17 Bilaga 2. År 2010 skulle 80 % av kommunens tjänstebilar drivas med förnybart bränsle och 2015 skulle alla tjänstebilar drivas med förnybart bränsle. Vidare skulle alla nya tjänstebilar drivas med förnybart bränsle. År 2014 drevs 40 % av tjänstebilarna med biogas. Ett bilbokningsprogram skulle köpas in, bilpooler skulle bildas och på så sätt skulle körsträckan för tjänstebilarna 2010 minska med 10 % samt 2015 minska med 15 % jämfört med 2006. Någon uppföljning av dessa mål har inte redovisats.

6.2.2 Kommunens tjänstebilar

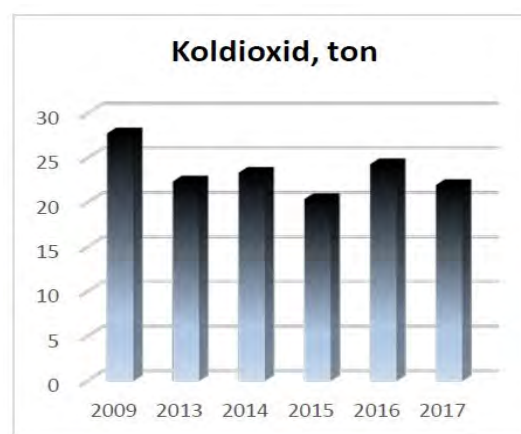
Det har varit svårt att få fram historiska uppgifter på hur kommunens tjänstebilsflotta är sammansatt samt hur mycket bilarna körs. I tjänstebilsflottan finns både vanliga bilar och miljöbilar, se Tabell 18. Det senaste året ökade antalet tjänstebilar med 7 %. Antalet miljöbilar ökade med 12 bilar och proportionen miljöbilar av tjänstebilsflottan ökade från 47 % 2017 till 51 % 2018. Biogasbilarna dominerar miljöbilarna (85 %) medan elbilarna ännu så länge utgör en liten del (15 %). Totalt bland tjänstebilarna utgör biogasbilarna 43 % och elbilarna 8 %. Det har inte gått att få fram hur körsträckan har varierat över åren. Ett flertal mål och åtgärder gällande tjänstebilar fanns med i de lokala miljömålen från 2008 men väldigt få av dessa har blivit uppfyllda, se Kap. 17 Bilaga 2. Jämför man kommunens tjänstebilsflotta med den övriga bilflottan i Ulricehamn består kommunens bilar av en mycket högre andel miljöbilar 47 % 2017 jämfört med 5 % för alla bilar i kommunen, jämför Figur 12. Några data som visar att målet om minskning av körsträcka, se Kap. 17 Bilaga 2, är uppfyllt har inte gått att få fram. Något bilbokningsprogram har inte köpts in och ruttplaneringsprogram köptes in först i november 2017. Ruttprogrammet började användas HT 2018. Programmet används endast för

Tabell 18. Sammansättning av kommunens tjänstebilsflotta.

Kategori	2017	2018
Totalt	209	216
Vanliga bilar	111	106
Biogasbilar	79	93
Elbilar	14	17
Annat fossilfritt	5	0
Totalt Miljöbilar	98	110

Figur 15. Drivmedelsanvändning i STUBO:s tjänstebilar,

Figur 16. Koldioxidutsläpp från STUBO:s tjänstebilar, STUBO

skolskjutsar.

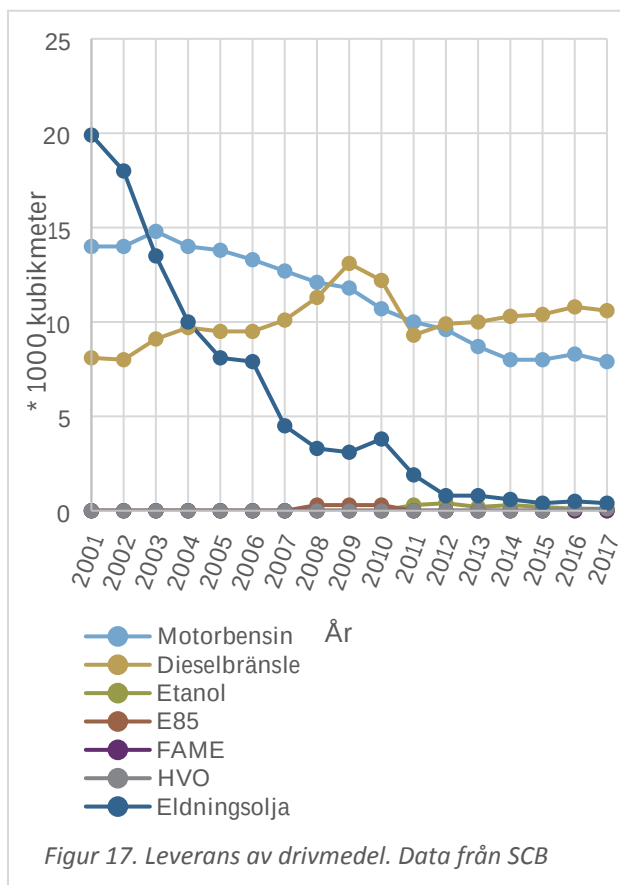
STUBO, det kommunala bostadsbolaget, visar i sin årsredovisning för 2017 att man nästan helt fasat ut bensin som bränsle till tjänstebilarna, se Figur 15. Det dominerande bränslet är diesel. Detta resulterar i att utsläppen av koldioxid från tjänstebilarna inte minskat så mycket 2017 jämfört med 2009, Figur 16.

6.2.3 Leverans av drivmedel

För att minska vår påverkan på klimatet behöver användningen av fossila drivmedel inom transporter att minska. Figur 17 visar leveranser av drivmedel till Ulricehamns kommun, det behöver dock inte betyda att den slutliga användningen sker inom kommunen eftersom köparen kan bo i en annan kommun. Från och med 2008 redovisar SCB leverans av E85 till varje kommun och år 2011 redovisas etanolen i E85 för sig. Låginblandning av etanol i bensin redovisas under motorbensin.

Förnybara drivmedel var mycket liten andel av totalt levererade drivmedel 2017.

Noterbart är att biogas inte ingår i denna redovisning från SCB. En stor del av kommunens tjänstebilar drivs med biogas, se ovan. I de lokala miljömålen från 2008 skulle övrig maskinpark och tunga fordon inom kommunens verksamhet till 2015 drivas med förnybart bränsle. Enligt grönt bokslut 2015 började man använda 100 % förnybar så kallad HVO diesel i alla fordon som drivs med diesel. Denna förändring märks inte i drivmedelsleveranserna då HVO diesel endast ökar marginellt 2015 till 2017 medan dieselanvändningen ökar kraftigt samma period.

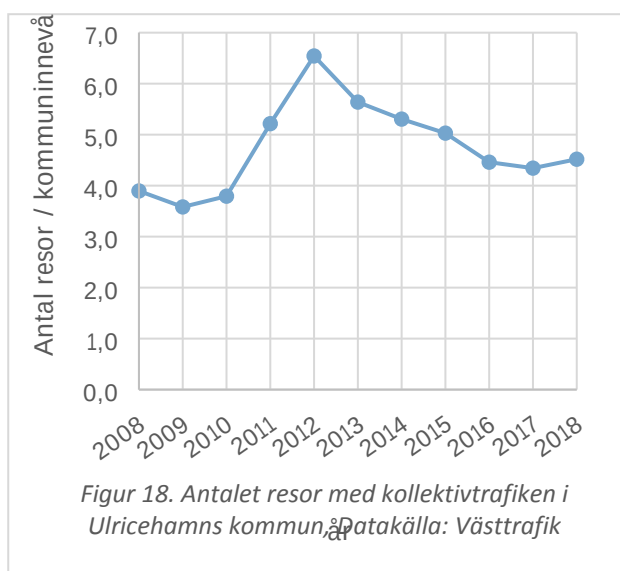

Figur 17. Leverans av drivmedel. Data från SCB

6.2.4 Kollektivtrafik

Ett ökat användande av kollektivtrafiken skulle kunna bidra till minskade utsläpp av växthusgaser. Bussar har t.ex. minskat sitt utsläpp av växthusgaser med 631 ton mellan 1990 och 2016, se Tabell 16. Utnyttjandet av kollektivtrafiken har dock gått ned från topp-året 2013 med ca 6,5 resor per invånare till 4,5 resor per invånare år 2018, Figur 18.

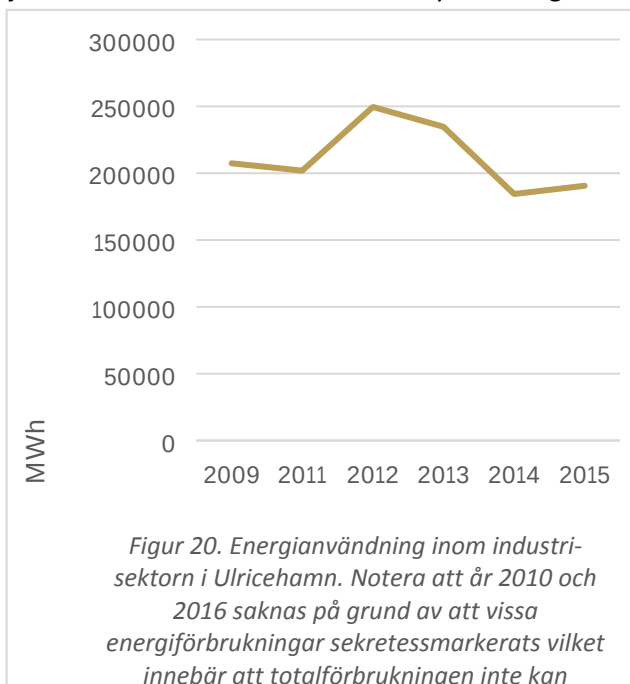
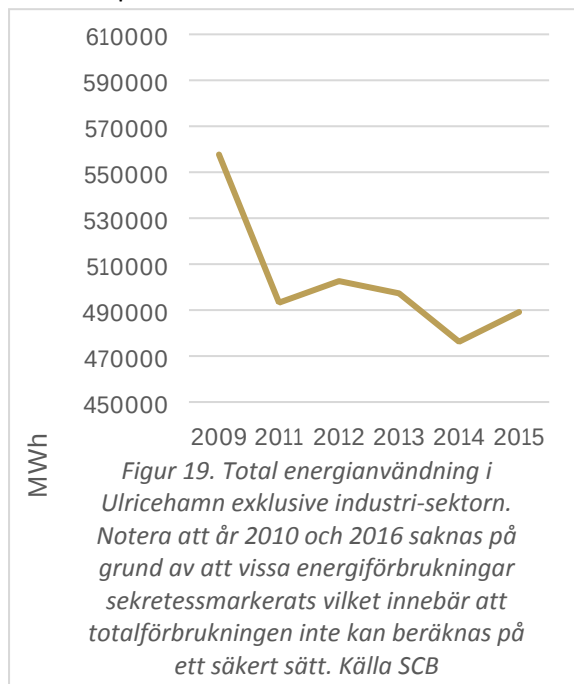
Ett annat lokalt mål från 2008 var att senast 2015 skulle kollektivtrafiken prioriteras vid kommunala tjänsteresor till Borås och Göteborg. Såvitt känt har detta mål inte följts upp. Däremot har en ny resepolicy antagits av kommunen där resor med kollektivtrafik (tåg och buss) ska högprioriteras vid resor utanför kommungränserna och flygresor undvikas i största möjliga utsträckning.

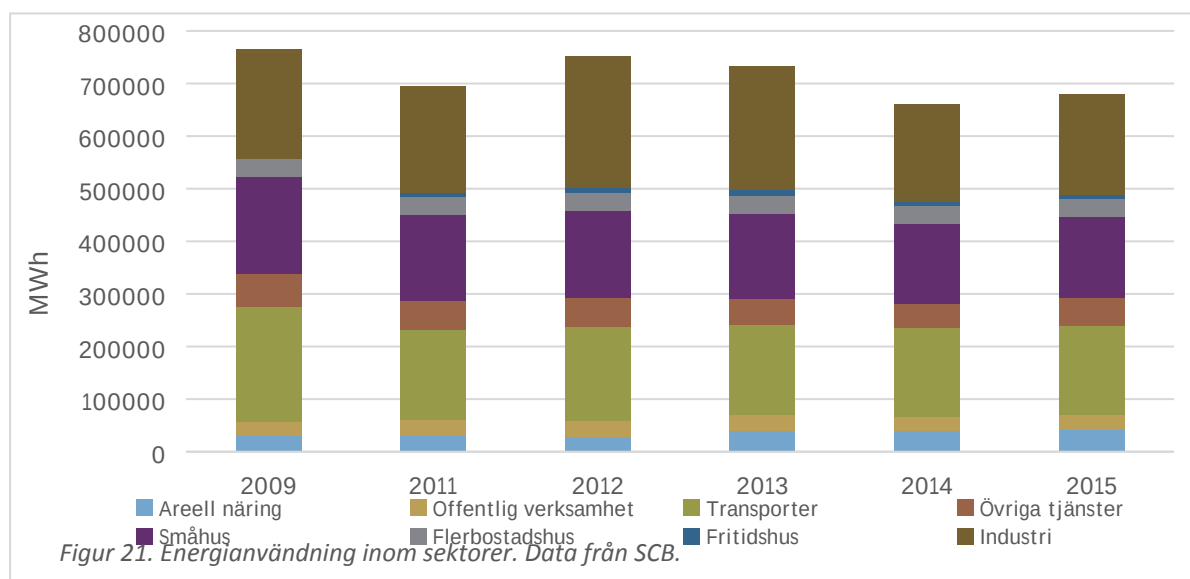
Figur 18. Antalet resor med kollektivtrafiken i Ulricehamns kommun. Datakälla: Västtrafik

6.3 Utsläpp av växthusgaser från energiförsörjning

Ett annat sätt att minska utsläppen av växthusgaser är att minska energianvändningen och använda alternativa energikällor. Enligt de regionala miljömålen i Västra Götaland ska energiförsörjning och industriprocesser till år 2020 minskat med 40 % jämfört med 1990 och andelen förnybar energi ska

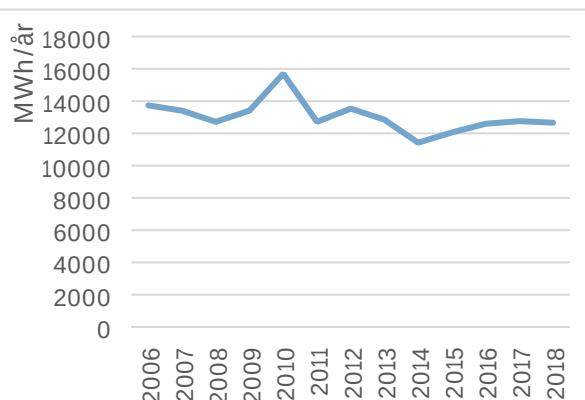

2020 vara 60 %. I Ulricehamn var den totala energianvändning 2015 6 % högre än 1990 (1990 630 969 KWh jämfört med 2015 670 771 KWh). Även industrin har ökat sin energianvändning med 77 372 MWh, från 113 240 MWh 1990 till 190 612 MWh 2015. Under senare år är dock trenden en minskande energianvändning totalt i kommunen, Figur 19, och även energianvändning inom industrin tycks minska, Figur 20. Energiförbrukningen inom olika sektorer redovisas i Figur 21. Energiförbrukningen är störst inom industrin, småhus och transporter.

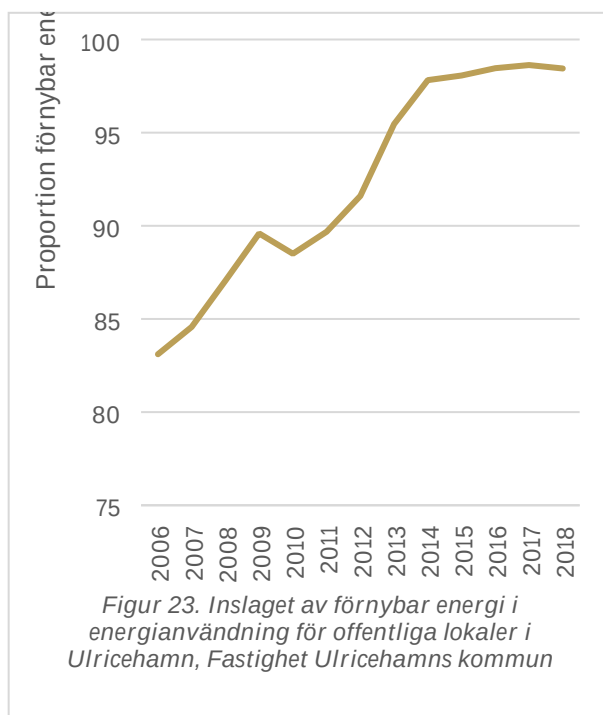

6.3.1 Energianvändning i kommunala fastigheter

I de lokala miljömålen från 2008 fanns mål att minska energianvändningen i kommunen. Enligt målen skulle energi från uppvärmning i de kommunala fastigheterna ha minskat med 10 % jämfört med 2006. År 2010 hade energianvändningen ökat med ca 14 % jämfört med 2006, Figur 22. Vidare skulle minskningen fortsätta till nästa mål 2015 och vara 20 % lägre än 2006. År 2015 hade energianvändningen minskat med ca 12 % jämfört med 2006. En jämförelse mellan år 2018 och 2006 visar att energianvändningen 2018 är ca 8 % lägre. Jämförelserna visar att målen från 2008 inte uppfyllts.

Figur 22. Energianvändning i kommunala lokaler. Källa Fastighet Ulricehamns kommun

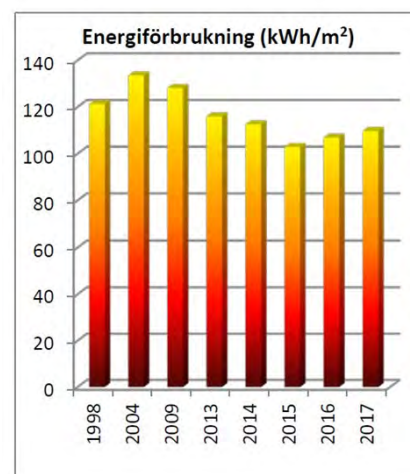

Figur 23. Inslaget av förnybar energi i energianvändning för offentliga lokaler i Ulricehamn, Fastighet Ulricehamns kommun

I lokala miljömålen från 2008 fanns också målsättningar att inslaget av förnybar energi skulle öka. Inslaget av förnybar energi har ökat sedan 2006, se Figur 23, men inte i den takt som målen uttryckte. Enligt målen skulle alla kommunala fastigheter uppvärmas med förnybar energi senast 2015. 2010 var andelen förnybar energi 88,5 %, jämfört med 83,1 % 2006, alltså en ökning med ca 6,5%. År 2015 var inslaget 98,1% en ökning med 18% jämfört med 2006. År 2018 var inslaget 98,4% en ökning med 18,5% jämfört med 2006. Det är alltså en hög andel med förnybar energi som används för uppvärmningen av de kommunala fastigheterna, dock nås inte målet 100 %.

6.3.2 Energi i kommunala bostäder

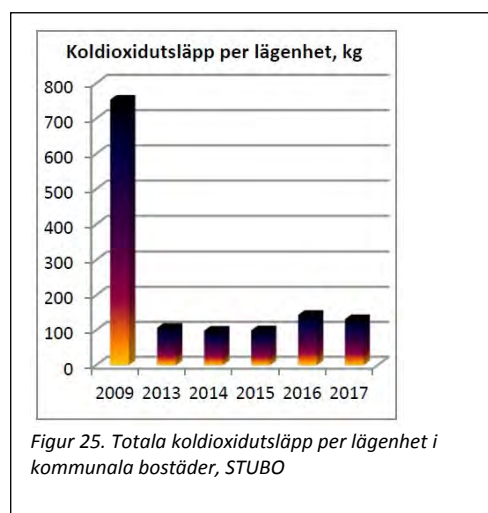
Energianvändningen för uppvärmning av kommunala bostäder har också minskat, Figur 24. År 2004 låg energiförbrukningen på ca 130 kWh/m² och hade till 2017 minskat till ca 117 kWh/m², en minskning med ca 10 %. Notera också den uppåtgående trend som finns från den låga energiförbrukningen 2015 till år 2017.

Figur 24. Energiförbrukning för uppvärmning av kommunala bostäder, exkl. hushållsel. Källa STUBO

Detta uppfyller alltså inte målen i de lokala miljömålen från 2008, Kap. 17 Bilaga 2. Samtidigt har minskningen i energianvändning i kombination med val av fossilfria energikällor lett till en kraftig minskning i koldioxidutsläppen per lägenhet i de kommunala bostäderna, Figur 25. Koldioxidutsläppen har från 2009 till 2017 minskat med ca 80 %.

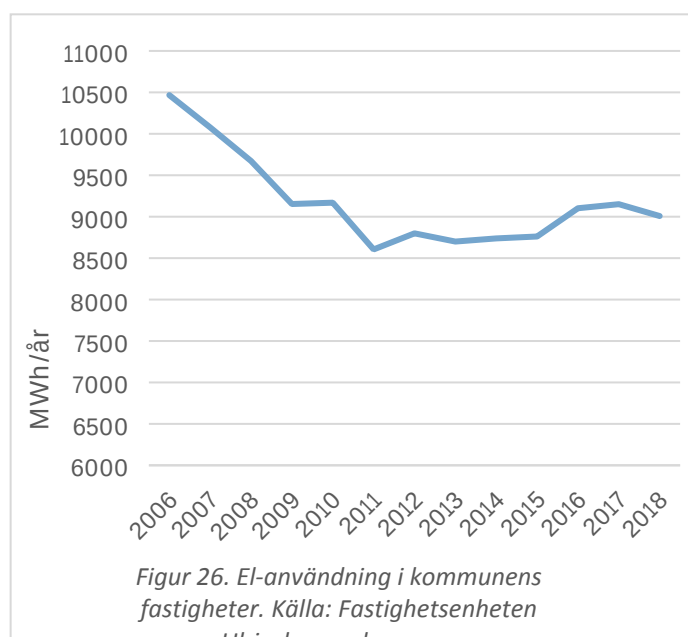
Bland övriga lokala miljömål från 2008 som uppfyllts kan nämnas att fjärrvärmeutbyggnaden har fortsatt att byggas ut. I nybyggda områden eftersträvas uppvärmning med fjärrvärme där så anses ekonomiskt försvarbart. Enligt de lokala miljömålen skulle en energikartläggning för både el och uppvärmning göras men det är oklart om detta genomförts.

6.3.3 Elanvändning i kommunala lokaler

Elproduktion sker till viss del med fossila bränslen och det är därför viktigt att både minska elförbrukningen och att välja fossilfria alternativ. Enligt de lokala miljömålen från 2008 skulle därför elförbrukningen ha minskat med 15 % år 2010 jämfört med år 2006 och med 25 % år 2015 jämfört med år 2006.

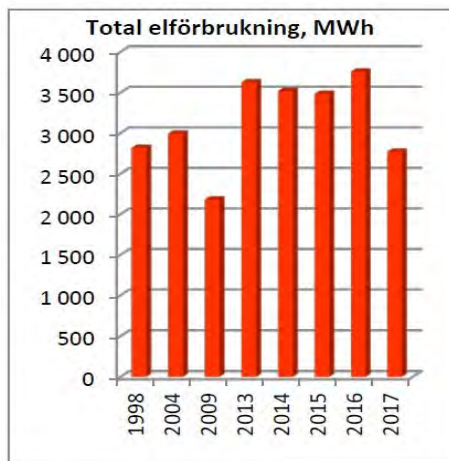
År 2010 hade elanvändningen minskat med ca 12,5 % jämfört med 2006. År 2015 hade elanvändningen minskat med ca 16 % jämfört med 2006. År 2006 användes el motsvarande 10 467 MWh/år i de kommunala fastigheterna. År 2018 hade denna förbrukning sjunkit till 9 008 MWh/år. Detta innebär en minskad elanvändning på ca 14 %. Inget av de lokala miljömålen från 2008 har därför blivit uppfyllt och takten i minskningen har avtagit de senaste åren.

Enligt de lokala miljömålen från 2008 skulle det genomföras ett åtgärdsprogram för att minska elförbrukningen men det är oklart om de minskarna som skett är resultatet av ett sådant åtgärdsprogram. Till 2015 skulle all el som köps in till kommunal verksamhet vara "Bra Miljöval" enligt Naturskyddsföreningens kriterier, ett mål som har uppnåtts. Vidare skulle uppvärmningen i kommunala fastigheter bytas så att eldningsolja inte nyttjades men det är oklart om detta genomförts.

6.3.4 Elanvändning i kommunala bostäder

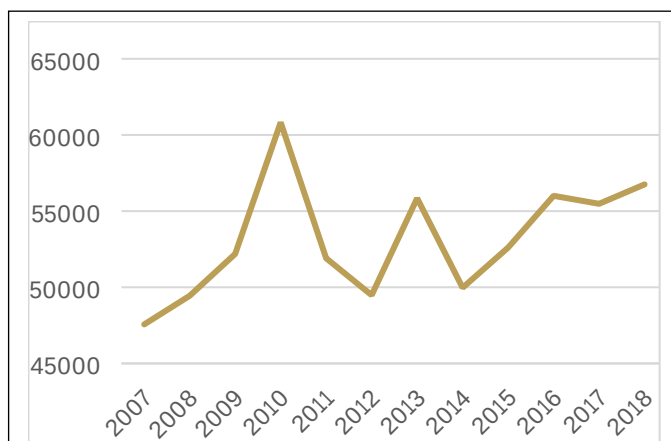
Elanvändningen i de kommunala bostäderna visar ett något annorlunda mönster, se Figur 27. Samma lokala miljömål från 2008 är applicerbara här som för de kommunala lokalerna, dvs. minskning med 15 % till år 2010 jämfört med år 2006 och med 25 % år 2015 jämfört med år 2006. Uppgifter för 2006 års elanvändning har inte gått att få fram vid tidpunkten för denna kartläggning. Sett till de data som finns tillgängliga, Figur 27, var trenden en ökad elanvändning från år 2009 till år 2016. Elförbrukningen var dock betydligt lägre 2017 jämfört med 2016, ca 2 650 MWh jämfört med ca 3 600 MWh. Bedömningen är att de lokala miljömålen från 2008 inte uppfyllts.

Figur 27. Total elförbrukning i kommunala bostäder. Källa STUBO

6.3.5 Fjärrvärme och fossilfri energi i fjärrvärmen

Fjärrvärmen startade på 90-talet i Ulricehamn. Fjärrvärmeproduktionen 2007 – 2018 visas i Figur 14. Fjärrvärmen utnyttjar på ett effektivt sätt spillvärme. Detta innebär att under den redovisade tidsperioden har kompletterande användning av fossilt bränsle aldrig överstigit 2 % och de flesta åren utgörs det fossila inslaget av ca 1 %. Övergången till fjärrvärme har inneburit att koldioxidutsläppen har minskat med 16 500 ton per år sedan år 2 000. Det lokala miljömålet från 2008 att fjärrvärmen ska byggas ut bedöms därför som uppfyllt.

Figur 14. Fjärrvärmeproduktion i Ulricehamn. Källa UEAB

6.3.6 Vindkraft

Kommunen har i dagsläget ingen egen produktion av vindkraft. Målet att bygga ett vindkraftverk på minst 2 MW i kommunal regi från lokala miljömålen 2008 har inte uppfyllts. Generellt sett har vindkraftsutbyggnaden i kommunen varit trög bl.a. på grund av att många vindkraftsområden som pekats ut i kommunens vindkraftsplan har varit svåra att exploatera. Anledningen till detta är att man vid utpekandet av områdena inte tagit tillräcklig hänsyn till påverkan på för kommunen höga natur- och ekosystemtjänstvärden. Vindkraftsetablering innebär ofta en kraftigt negativ påverkan och detta försvårar avvägningen mellan olika intressen. En annan anledning är att verken idag är högre betydligt högre än 170 meter, vilket var den höjd man baserade planen på. Höjden på verken är idag en bit över 200 meter vilket innebär dels att en etablering måste behandlas som ett undantag från planen och att bedömningen av effekterna av etableringen blir mer komplicerad. Konsekvensen har blivit en relativt restriktiv hållning från kommunen då framförallt bedömningen av effekterna på människors hälsa, men också naturvärden och ekosystemtjänster, blir mer komplicerad. Kommunen har i många fall valt försiktighetsprincipen och använt sitt veto mot etablering.

6.3.7 Biogasproduktion

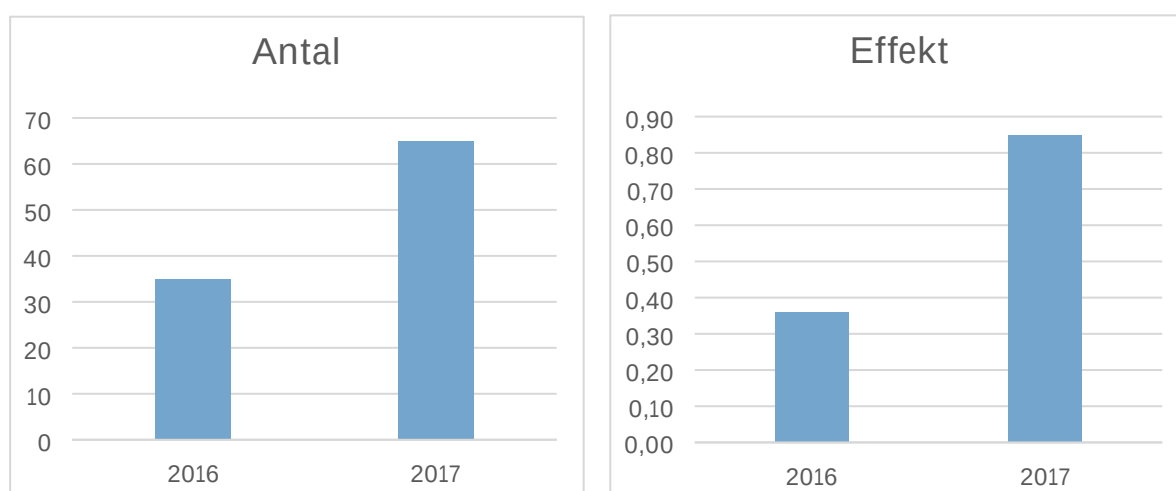
Produktion av biogas sker i samband med rening av avloppsvatten. Det uppsamlade slammet från avloppsvattnet får ruttna och man samlar upp den gas som bildas. Gasen används som drivmedel i bilar och till uppvärmning. Biogas är en förnybar energikälla men fortfarande en energikälla som vid användning producerar växthusgaser. Det finns inga specifika mål som berör biogas i de lokala miljömålen från 2008. Trenden för kommunen biogasproduktion är uppåtående och en stor andel av tjänstebilarna drivs med biogas, se avsnitt 6.2.2.

Tabell 18. Produktion av biogas i Ulricehamn. Källa: UEAB.

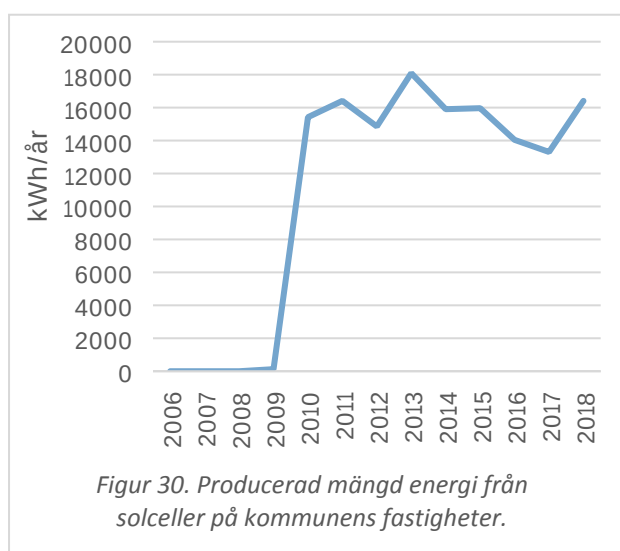
År	Produktion Nm3
2010	90 000
2015	165 000
2018	156 000

6.3.8 Solceller

Antalet solcellsanläggningar har ökat i kommunen, Figur 14, och totalt finns nu cirka 100 anläggningar. Någon större anläggning har dock inte byggts i kommunen.

Figur 29. Antal anläggningar och installerad effekt (MW) solceller på det svenska elnätet.

Figur 30. Producerad mängd energi från solceller på kommunens fastigheter.

I de kommunala miljömålen från 2008 skulle solceller sättas upp på stadshuset. Stadshuset har idag 140 kvadratmeter solceller på taket. Att använda solceller övervägs varje gång som kommunala byggnaders tak är föremål för renovering och vid nybyggnation. Totalt producerades 2018 drygt 16 000 kWh från solceller på kommunala fastigheter, Figur 30. De lokala miljömålen från 2008 bedöms därmed vara uppfyllda.

Det finns i dagsläget ingen samlad plan eller strategi för utbyggnad av solenergi i kommunen. Någon större solcellsanläggning för energiutvinning är inte heller planerad i

kommunen.

6.4 Utsläpp av växthusgaser övrigt

I de regionala miljömålen finns ytterligare mål som är kopplade till Begränsad klimatpåverkan och minskade utsläpp av växthusgaser. Dessa mål är dock svårare att hitta indikatorer på. Dessa mål har med vår livsstil att göra. Det är vi i den rika världen som har en stor del i vad som orsakat de ökade nivåerna av växthusgaser medan den fattiga världen kommer att drabbas betydligt hårdare än vi samt behöva ta betydligt större konsekvenser av förändringarna. Vi behöver förändra vårt konsumtionsmönster och ett av de regionala miljömålen är att de växthusgasutsläpp som orsakas av konsumtion till 2030 ska ha minskat med 30 % jämfört med 2010 samt att ekonomin 2030 ska vara oberoende av fossila bränslen.

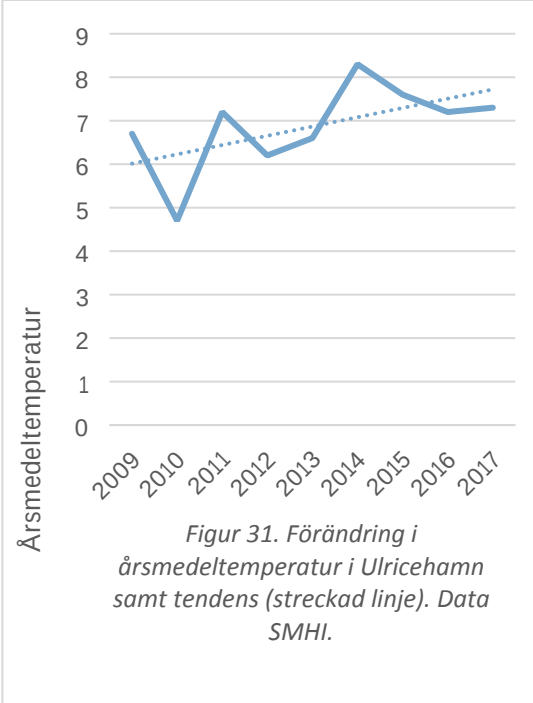
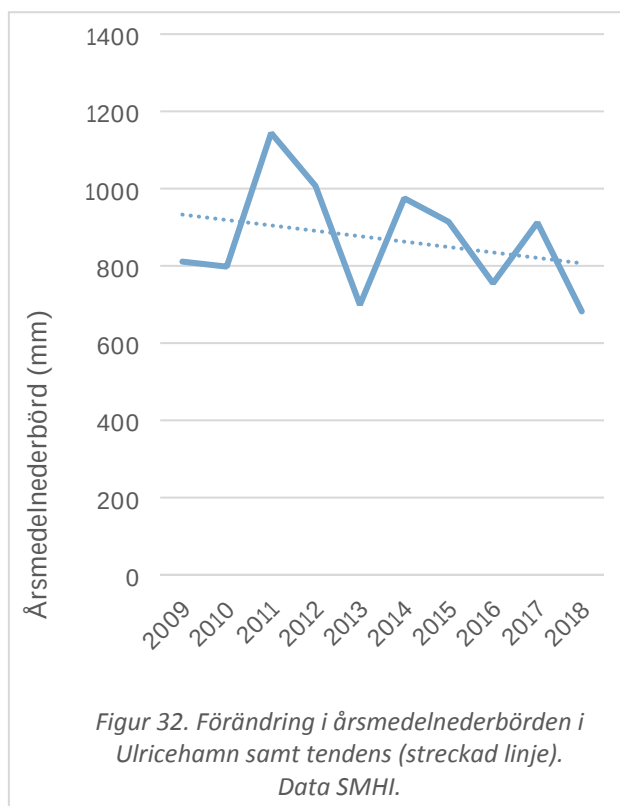
Kommunen erbjuder idag klimat- och energirådgivning för att stödja och underlätta för kommunens invånare att minska sina utsläpp av växthusgaser och sitt klimatavtryck. Vidare har fjärrvärmenätets överföringskapacitet ökats för att utnyttja spillvärme och bibränslebaserad värme. Kommunen har också på tre ställen installerat ladd-stolpar för elbilar. Det finns också möjlighet för kommunanställda att leasa el-cykel och/eller miljöbil.

6.5 Bedömning av målet Begränsad klimatpåverkan i Ulricehamn.

Avsikten med målsättningarna, etappmål, mm. inom miljömålet Begränsad klimatpåverkan går ut på att på olika sätt minska utsläppen av växthusgaser för att förhindra eller åtminstone bromsa klimatförändringen. Precis som i övriga Sverige och i västra Sverige är läget i Ulricehamns kommun inte bra. Den generella bedömningen är att kommunen inte kommer att uppfylla målen till 2020, se Kap. 17 Bilaga 2, Tabell 1 och 2.

Totalt har litet drygt 30 % av delmålen bedömts vara genomförda och uppfyllda medan 64 % bedömts som ej uppfyllda. Det är framför allt delmål på nationell och regional nivå som bedömts som ej uppfyllda medan resultaten för lokala miljömål från 2008 är mer blandat. Bland de regionala tilläggsmålen har en stor andel ej gått att bedöma. Generellt kan också konstateras att många av de regionala tilläggsmålen är betydligt tuffare än de lokala miljömålen från 2008. De regionala tilläggsmålen har tillkommit senare och är baserade på ett underlag som visar på en betydligt mer alarmerande situation vad gäller tillståndet för klimatförändring, speciellt i Västsverige. Detta innebär konkret att även om en del av de lokala miljömålen från 2008 blivit uppfyllda är effekten av denna måluppfyllelse relativt liten. Detta visar behovet av att kontinuerligt revidera lokala miljömål utifrån adekvata och aktuella underlag. Inom ett så viktigt område som klimatpåverkan, där effekterna kan få mycket stora konsekvenser för kommunen, är adekvata och aktuella underlag för det förebyggande arbetet, dvs. minskade utsläpp, extra viktigt.

En effekt som klimatförändringen förväntas leda till är att medeltemperaturen höjs och en sådan tendens är tydlig i Ulricehamn (se Figur 31). En sådan ökning av medeltemperaturen förväntas få flera effekter i

form av extremvädersituationer. Den långa värmebölja som var sommaren 2018 kommer vi att se fler av i framtiden. Detta kommer att leda till situationer med dålig tillgång på vatten och stor risk för bränder. Det finns en nedåtgående tendensen för årsmedelnederbörden i Ulricehamns kommun, se Figur 32. Den nederbörd som kommer i framtiden, kommer sannolikt att i större utsträckning komma som extremväder i form av korta intensiva regn med mycket nederbörd under kort tid. Detta kan

accentuera effekterna av torra och varma perioder mellan extremregnen. Vidare innebär mycket nederbörd under kort period nya utmaningar för att ta hand om dagvatten och att hantera flöden på ett sådant sätt att översvämningar, skred, etc., undviks. Tätorter och bebyggelse som ligger låglänt och intill vattenområden kan få uppleva längre översvämningsperioder då vatten från uppströms liggande områden fyller på vattenmängderna längre nedströms, långt efter att själva nederbörden kommit. Sett i ett kommunalt perspektiv kommer detta troligen att leda till flera krissituationer med stora kostnader för kommunen som följd.

Det är viktigt att skilja på det arbete som fokuserar på att **förebygga** genom att minska, alternativt begränsa, förändringen i klimatet, dvs. begränsad klimatpåverkan, och det arbete som fokuserar på att **mildra** effekterna av klimatförändringen, dvs. klimatanpassningen. Denna kartläggning har fokuserat på olika indikatorer när det gäller begränsad klimatförändring, dvs. indikatorer som visar hur olika källor bidrar till förändringar i växthusgashalterna. En kommun bör arbeta både för att begränsa klimatpåverkan och för att göra klimatanpassningar som mildrar effekterna av klimatförändringen. Det behövs en övergripande organisation och strategi både för att begränsa klimatpåverkan och för att mildra dess effekter, så att åtgärder kan utföras på ett effektivt sätt och synergieffekter av olika åtgärder kan utnyttjas maximalt.

Kartläggningen visar att utsläppen av växthusgaser i Ulricehamns kommun minskat från 7,3 ton per person och år 1990 till ca 6 ton per person och år 2016. Detta är dock en liten minskning under en lång tidperiod. Den situation vi har idag kan inte bedömas på annat sätt än att Ulricehamns kommun kraftigt bidrar till den pågående klimatförändringen och bidrar till en medeltemperaturökning som

ligger över 2-gradersmålet. Ska kommunen arbeta mot en stabilisering av klimatförändringen och en för kommunen hållbar nivå för klimatförändringen behöver utsläppen av växthusgaser sänkas till 1 - 3 ton koldioxidekvivalenter per person och år. Konkret innebär detta att kommunen behöver öka sina insatser inom den egna verksamheten och vara en förebild men samtidigt också, på olika sätt, utnyttja de möjligheter kommunen har att påverka övriga samhället att kraftigt minska sina utsläpp av växthusgaser. Sker inte detta kommer 2-gradersmålet (dvs. en ökning av medeltemperaturen med 2 grader) inte att uppfyllas utan medeltemperaturen kommer att öka ytterligare. Naturligtvis skulle detta innebära mera frekventa och kraftigare extremväder än de som vi förbereder oss för idag. Det finns också vetenskapliga studier som visar att vid en medeltemperaturökning över 2 grader är risken för naturliga synergieffekter vilka förstärker och accelererar klimatförändringen. Konkret innebär detta att vi människor då skapat en situation där vi inte längre har möjlighet att kontrollera förändringen i klimatet och medeltemperaturen ökar ännu mer.

Denna kartläggning visar tydligt att takten i minskning av utsläppen av växthusgaser måste öka kraftigt i kommunen om Ulricehamns kommun vill bidra till en kontrollerad klimatförändring. Kartläggningen identifierar tre sektorer, transporter, arbetsmaskiner och jordbruk, där utsläppen ökat eller minskat marginellt sedan år 1990, Figur 9. Produktanvändning, se Figur 9, är en ännu så länge liten källa men den ökar kraftigt. I den kommunala verksamheten specifikt har genom de lokala miljömålen från 2008 flera åtgärder genomförts inom sektorerna el och fjärrvärme, uppvärmning och avfall, och i dessa sektorer visar kartläggningen att utsläppen minskat. Samtidigt visar kartläggningen att minskningarna inte varit tillräckliga och ytterligare ansträngningar bör göras. Detta ger tydliga signaler för framtida handlingsplaner. Utsläppskällans bidrag till de totala utsläppen bör vägas in. Fokus bör ligga på hur mycket åtgärder kraftigt minskar eller tar bort växthusgasutsläppen. Fokus i de tidigare lokala miljömålen var att övergå till fossilfria drivmedel av vilka en del fortfarande ger utsläpp av växthusgaser. Kommunen bör också överväga att göra en koldioxidbudget för sin verksamhet för att identifiera var i verksamheten de stora utsläppskällorna finns, som ett underlag för prioritering av åtgärder. Klimatförändringen är också ett så pass allvarligt problem som kan få stora konsekvenser för den kommunala verksamheten att kommunen bör överväga att organisera och ansvarssätta både det förebyggande (minskade utsläpp) och det mildrande (minska effekterna) arbetet.

7 God bebyggd miljö

Riksdagens miljösmål: "Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas."

Vår bebyggda miljö ska fylla människors och samhällets behov, erbjuda bra livsmiljöer och bidra till en hållbar utveckling. Hur vi bor och lever påverkar miljön på många sätt, exempelvis när vi värmer våra bostäder, reser till arbete och fritidsaktiviteter eller sorterar vårt avfall. Bebyggelsen står bland annat för nära 40 procent av den totala energianvändningen i Sverige och avfallet vi lämnar efter oss behöver minska och användas mer som resurs. Olika bebyggelsemiljöer har också stora kulturvärden.

De senaste decennierna har Sveriges större tätorter fått ökad befolkning. Städerna har brett ut sig och köpcentra har etablerats utanför stadskärnorna, vilket ökar behovet av transporter. Samtidigt sker en förtätning av städers centrala delar. Det kan minska transportbehov och ge klimatvinster, men också orsaka ökat buller. Ibland har förtätningen skett genom att grönområden har bebyggts, vilket minskar möjligheterna till rekreation utomhus nära bostaden.

Att bevara bebyggelsens kulturvärden, minska påverkan från trafikbuller och dålig inomhusmiljö samt minimera det farliga avfallet är viktiga utmaningar. Åtgärder behövs på alla nivåer i samhället. Det gäller allt från internationella överenskommelser om buller från fordon till ökad miljöhänsyn när vägar och bostadsområden planeras och byggs. Hur byggnader utformas och uppförs har också stor betydelse, liksom hur de förvaltas och renoveras. Vi behöver även ställa om till att använda förnybara energikällor och hållbara transportmedel.

I samhällsplaneringen behövs en ur miljösynpunkt bättre tillämpning av de befintliga regelverken, framför allt av plan- och bygglagen. Om kommunal översiktsplanering utvecklas kan den bli ett avgörande verktyg för flera delar inom God bebyggd miljö. Det behövs bland annat aktuella och relevanta planeringsunderlag och en samordnad planering av bebyggelse och infrastruktur.

Internationella avtal

Avfallsdirektivet beslutades inom EU 2008. Direktivet infördes 2011 i svensk lagstiftning genom 15 kap MB och avfallsförordning (2011:927). I avfallsdirektivet lyfts avfallshierarkin som prioriteringsordning:

1. Förebyggande
2. Återanvändning
3. Materialåtervinning
4. Annan återvinning, t ex energi
5. Bortskaffande

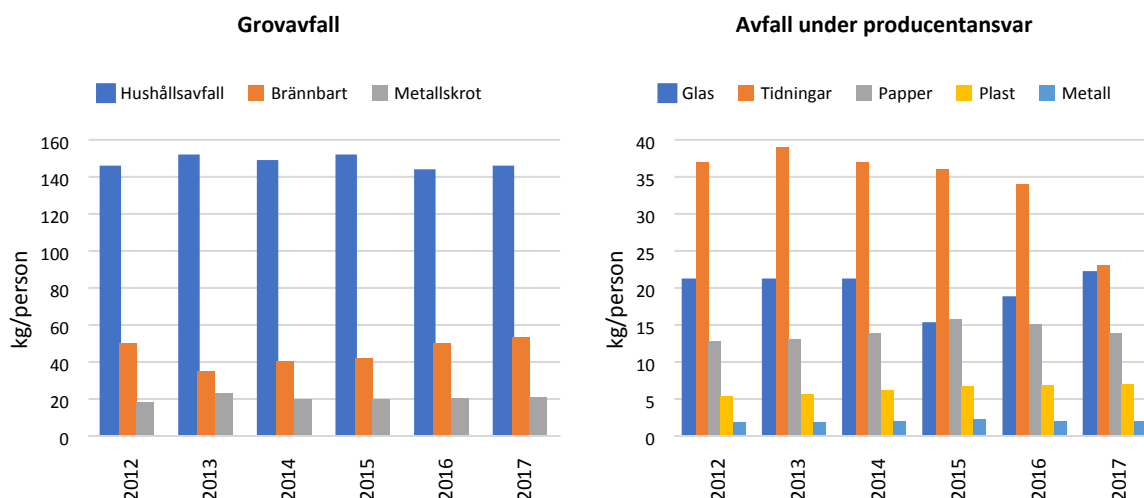
Hösten 2018 hölls konferensen *Habitat III* där målet var att slutföra dokumentet *New Urban Agenda (NUA)*, som fokuserar på hållbar stadsutveckling inom ramen för Agenda 2030, skulle antas.

7.1 Avfall (se också avsnitt 9. Giftfri miljö)

Den behandlade mängden hushållsavfall i Sverige uppgick år 2017 till 4 783 000 ton, en ökning med 2,5 procent jämfört med 2016. Utslaget på hela befolkningen gav varje invånare i Sverige upphov till 473 kg hushållsavfall 2017, att jämföra med 467 kg per person 2016 (www.avfallsverige.se). Avfallet fördelade sig enligt följande, materialåtervinning 33,8 % (1 617 640 ton eller 160 kg/person), biologisk återvinning 15,5 % (741 280 ton, eller 73 kg/person), energiåtervinning 50,2 procent (2 400 440 ton, 237 kg/person), deponering av hushållsavfall 0,5 procent (23 650 ton, 2 kg/person).

I Ulricehamn har insamlingen av hushållsavfall och metallskrot sedan 2012 legat på en tämligen jämn nivå. Däremot har insamlingen av brännbart material, plast och pappersförpackningar ökat, se Figur

33. Tidningsinsamlingen har minskat sedan 2012, där särskilt 2017 visade en kraftig minskning jämfört med tidigare år.

Figur 33. Avfallsinsamling i Ulricehamns kommun. Källa: UEAB.

Omhändertagandet av avfallet i Ulricehamn styrs av avfallsplanen. Ett arbete har nyligen startat med en ny avfallsplan för Boråsregionen. Kommunen deltar i detta arbete och till den gemensamma planen för Boråsregionen kommer att fogas en del som specifikt berör Ulricehamns kommun.

7.2 Inomhusmiljö

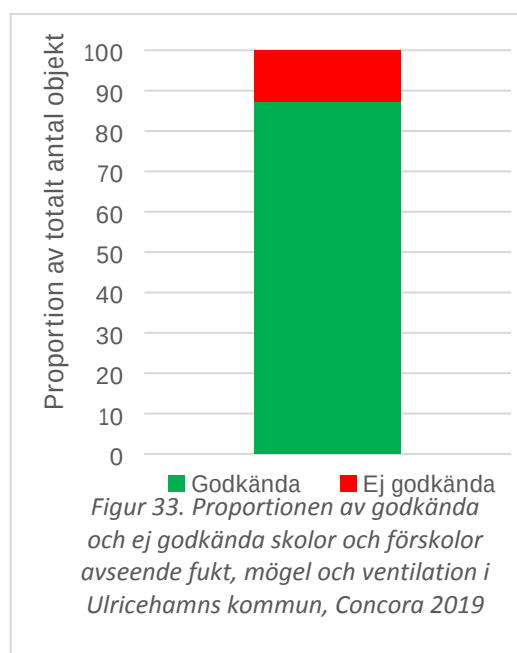
Kommunen bedriver just nu ett projekt för att förbättra miljön på skolor och förskolor. Kontroll sker av inomhusmiljön avseende fukt, mögel och ventilation. Av kommunens totalt 39 skolor och förskolor har ca 87 procent blivit godkända, se Figur 34. För övriga 13 procent genomförs åtgärder för att förbättra miljön.

7.3 Kulturhistoriska byggnader

Flera mål är förknippade med det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet. Här ligger Ulricehamns kommun ganska långt framme. Bland annat har kommunen styrdokument för stadsbyggnad. Vidare sker dokumentation av kulturhistoriska byggnader på landsbygden och det kulturhistoriska arvet kommer att tas upp i det nyligen startade arbetet med ny översiktsplan.

7.4 Gång- och cykelnätverk

Några av målen under God bebyggd miljö berör människors möjligheter att på ett effektivt och miljövänligt sätt transportera sig mellan hemmet, arbetet och andra platser som t.ex. platser för fritidsaktiviteter, inköp, mm. I Ulricehamn finns sedan tidigare en satsning på gång- och cykelvägnät. Under senare år har fokus främst varit att ansluta nya bostadsområden till befintligt nät. För att öka

användningen prioriteras befintlig gång- och cykelnät vid snöröjning och snöbekämpning. Ambitionen är en ökad andel resor (istället för bil) som sker genom att gå eller cykla. För att detta ska lyckas krävs dock att gång- och cykelnätet byggs ut ännu mer och att detta möjliggör att viktiga samhällsfunktioner kan nås på ett lätt sätt.

7.5 Grönytor, ekosystemtjänster och möjlighet till rekreation

Det finns en motsatsställning mellan en del av målen för en God bebyggd miljö. Å ena sidan kan man genom förtätning av bebyggelsen i tätorterna minska avstånden och på så sätt öka människors möjligheter att minska bilresor för att istället välja att gå eller cykla (förutsatt ett väl utbyggt gång- och cykelvägnät, se ovan). Å andra sidan betonar flera mål vikten av grönyta och natur intill bebyggelsen både för rekreation och hälsa. Till exempel är ett regionalt tilläggs mål att år 2020 ska avståndet till närmsta tillgängliga grön- eller vattenområde om minst 1 hektar, inte vara längre än 300 meter från bostäder, skolor och förskolor. De områden där merparten av Ulricehamns innevånare bor har byggts upp utan någon större hänsyn till grönyta och grönstruktur. Detta innebär att när betydelsen av grönstruktur började uppmärksammas fanns inte mycket grönyta kvar. Den fortsatta utbyggnaden av staden och speciellt förtätningen har dessutom skett på bekostnad av grönstruktur. Grönstrukturen har därför minskat ytterligare. Därför kommer kommunen sannolikt inte att uppfylla det regionala tilläggs målet till år 2020. Gällande grönplan är från 2001 och många av grönytorna har försvunnit eller ändrats radikalt. Det går därför inte att göra någon annan bedömning än att måluppfyllelsen är mycket dålig för mål som gäller grönyta och grönstruktur.

7.6 Buller

Delmålen under God bebyggd miljö pekar också ut bullerförhållanden som en viktig faktor för en god boendemiljö. I detaljplanearbetet inom kommunen ingår buller som en viktig aspekt och bullerförhållandena utreds när det behövs. När så är nödvändigt vidtas åtgärder för att skapa en god bullermiljö. Såvitt har kunnat bedömas överstiger inte bullernivåerna de riktvärden som riksdagen ställt sig bakom.

7.7 Bedömning av målet God bebyggd miljö i Ulricehamn

Av de 52 delmålen som finns under det nationella miljömålet God bebyggd miljö har ca 90 % (47 stycken) kunnat bedömas, se Tabell 1 och 2, Kap. 18 Bilaga 3. Drygt hälften, 51 %, har bedömts som inte genomförda. En låg andel, 17%, har bedömts genomförda och resterande, 32 %, har bedömts som påbörjade men ej genomförda. Det är framförallt de nationella etappmålen, regionala tilläggs målen samt regionala satsarna Klimat 2030 och Utmaningar för ett Hållbart Västra Götaland där kommunen bedömts inte genomfört ett flertal målsättningar, Tabell 1. Av de 18 lokala miljömålen från 2008 som bedömts har 12 genomförts eller är påbörjade men ej slutförda, medan 6 bedöms som inte genomförda.

Kommunen har haft framgång inom flera områden. I det pågående projektet för förbättrat inomhusklimat är nu nästan 90 % av kommunens skolor och förskolor godkända, se avsnitt 7.2. Det sker också arbete inom området kulturhistoriska byggnader, se avsnitt 7.3. Bullerproblematik är något som uppmärksammas i den fysiska planeringen, se avsnitt 7.6, en åtgärdsplan för buller bör dock övervägas. Kommunen har lyckats relativt väl när det gäller att minska luftföroreningar (se Kap. 8 Frisk luft), avfallshantering och effektiv användning av energi, mark, vatten och andra naturresurser.

God bebyggd miljö är nationellt ett viktigt mål och väldigt betydelsefullt med avseende på kommunernas hållbarhetsarbete. För att kommunen ska ligga i framkant som ekologiskt hållbar kommun är det ett flertal områden som behöver förbättras inom detta miljömål. Cykel- och gångnätverket behöver byggas ut och förbättras, och för detta behövs sannolikt styrdokument (strategi och handlingsplan) för att lyckas. Minskad användning av kollektivtrafiken, se 7.4, är oroväckande och åtgärder behöver sättas in. Den ökade inflyttningen till kommunen ställer krav på nya bostäder och bostadsbyggandet bör förbättras med hänsyn till klimatförändringen genom materialval och climateffektivt byggande. Vidare skulle kommunen kunna samarbeta med byggföretagen för kompetenshöjning och produktion av miljöanpassade/energisnåla byggnader. Ett annat område som måste prioriteras är tätorternas grönstrukturer, speciellt hur de ska bevaras, användas, skötas, samt tillgänglighet, etc. och här behövs sannolikt olika typer av styrdokument.

8 Frisk luft

Riksdagens definition av miljö kvalitetsmålet: "Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas."

Luftföroreningar kan påverka hälsan negativt, t.ex. bidra till hjärt- och lungsjukdomar samt förkortad livslängd. De skadligaste luftföroreningarna för hälsan är inandningsbara partiklar, kväveoxid, marknära ozon och vissa kolväten. Luftföroreningar orsakar också korrosion vilket ökar nedbrytningshastigheten för metall, plast och kalksten. Nedsmutsning av sot och partikelföroreningar skadar byggnader och kulturhistoria. Luftföroreningar skadar också skog och grödor. Sammantaget orsakar luftföroreningar stora kostnader i form av sjukvård, skördebortfall, minskad tillväxt och reparationsarbeten. Miljö kvalitetsmålet har preciserats för ämnena Bensen, Bensapyren, Butadien, Formaldehyd, Partiklar PM_{2,5}, Partiklar PM₁₀, kvävedioxid och korrosion, se Kap. 19 Bilaga 4, som inte ska överstiga vissa nivåer. De regionala tilläggsmålen riktar in sig på kväveoxider, flyktiga organiska ämnen, partiklar och svaveldioxid. I Utmaningar för ett hållbart Västra Götaland finns fyra åtaganden som kommunerna kan göra vilka är kopplade till nationella miljömålet Frisk luft. Många av de mål och åtgärder som pekats ut under Begränsad klimatpåverkan bidrar också till att uppfylla målet om Frisk luft. I Klimat 2030 är det framför allt fokusområdet hållbara transporter som bidrar. Detta gäller också för miljömålen från 2008 som kommer in även under Frisk luft, se Kap. 19 Bilaga 4.

Problem med luftföroreningar uppstår främst i större städers urbana miljöer som en effekt av vägtrafik och i viss mån vedeldning (Naturvårdsverket, rapport 6749; Sveriges miljömål). I Västra Götalands län visar provtagning av större partiklar (PM₁₀) att målvärdet inte nås vid trafikerade gator i Göteborg och andra större tätorter. För mindre partiklar (PM_{2,5}) finns endast ett fåtal mätningar gjorda, men det bedöms finnas en risk för överskridanden av preciseringen i starkt trafikerade gaturum samt i områden med mycket vedeldning. Vad gäller kvävedioxid (NO₂) har höga halter uppmätts i gaturummet i Göteborg medan situationen i övriga länet är bättre.

Luftkvaliteten i Ulricehamns kommun påverkas av väg 40 som passerar strax norr om centralorten, av väg 46 som når Ulricehamn norrifrån och av väg 157 genom centrala Ulricehamn. I centrala Ulricehamn visar undersökningar att trafiken ökat, se Figur 39. Mätningar av andelen tung trafik är fåtaliga, men 2008 var andelen 7,5 % på Tre Rosors väg vid Paradiset, 2011 var andelen 6,75 % vid Tre Rosors väg vid sim- och sporthall samt 2016/17 var andelen 10,1 % på Marbäcksvägen (Kindlund, 2018).

Utsläppsstatistik av bland annat luftföroreningar redovisas i Nationella emissionsdatabasen. Uppgifterna i databasen utgår från Sveriges officiella utsläppsstatistik, som rapporteras bland annat till klimatkonventionen och luftvårdskonventionen. Fördelningen sker med hjälp av relevant statistik och geografiska data, till exempel vägnät, betesmark, avverkad skog, befolkningsuppgifter, etc.

Internationella avtal

Konvention om långväga gränsöverskridande luftföroreningar (FN:s Luftvårdskonvention) är en konvention för Europa, USA, Kanada samt länderna i Kaukasus och Centralasien.

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV (EU) 2016/2284 av den 14 december 2016 om minskning av nationella utsläpp av vissa luftföroreningar. I det nya takdirektivet sätts nya utsläppsåtaganden för år 2020 och 2030. De föroreningar som omfattas är SO₂ (svaveldioxid), NO_x (kväveoxider), NMVOC (flyktiga organiska ämnen), NH₃ (ammoniak) och PM_{2,5} (luftburna partiklar med en diameter på 2,5 µm eller mindre).

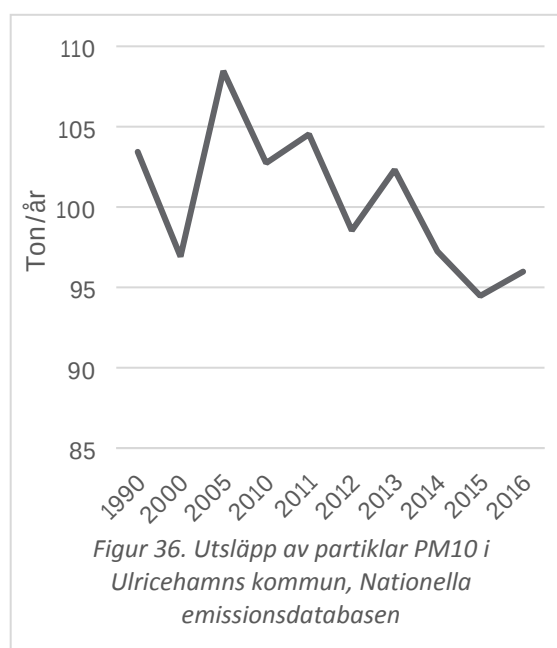
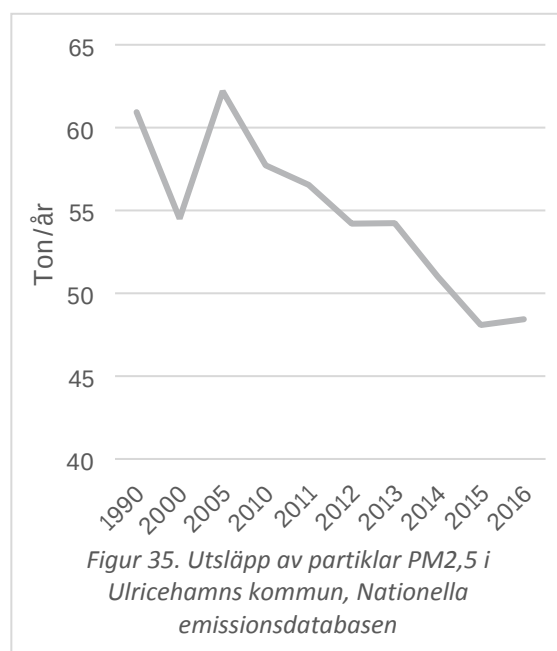
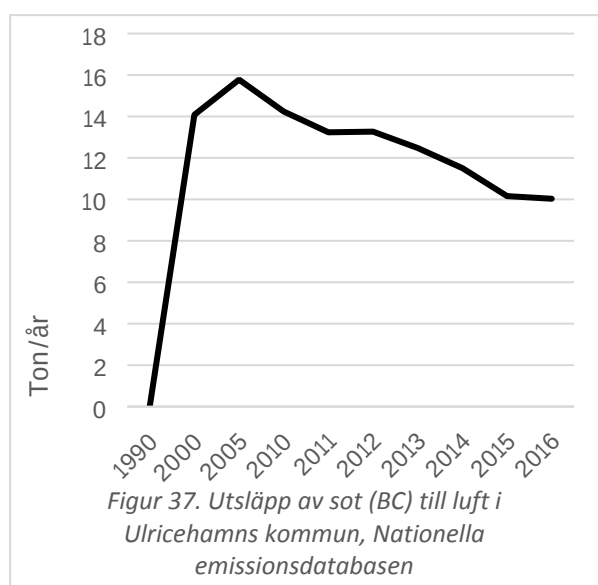
8.1 Partiklar

Exponering för partiklar kan ge upphov till sjukdomar i luftvägarna, lungfunktionsnedsättning, försämring av astma och andra lungsjukdomar. Ökande halter ökar också dödligheten i hjärt- och lungsjukdomar, främst hos äldre. En dominerande källa till höga halter av grova partiklar (PM10) i gatumiljö i svenska tätorter är slitage av vägbeläggning, bromsar, däck och vägsand.

Nationella emissionsdatabasens information om tillståndet i luften i Ulricehamn visar på minskande nivåer för partikelfraktionerna PM2,5 och PM10.

Partikelfractionen PM2,5 ökade från år 2000 till år 2005, Figur 35. År 2005 var halten något högre än 1990 som utgör jämförelseår. Efter år 2005 har halten av partiklar PM2,5 kontinuerligt minskat. År 2016 hade halten minskat med ca 21 % jämfört med 1990.

Halten av partikelfractionen PM10 varierar betydligt mer än PM2,5, Figur 36. Från år 1990 till år 2000 minskade halten kontinuerligt för att sedan öka kraftigt mellan år 2000 och år 2005. Därefter har trenden varit en minskning utav halten även om variationerna mellan åren är relativt stora. År 2016 låg halten på ungefär samma nivå som år 2000, och hade 2016 minskat med ca 7 % jämfört med år 1990, Figur 36.

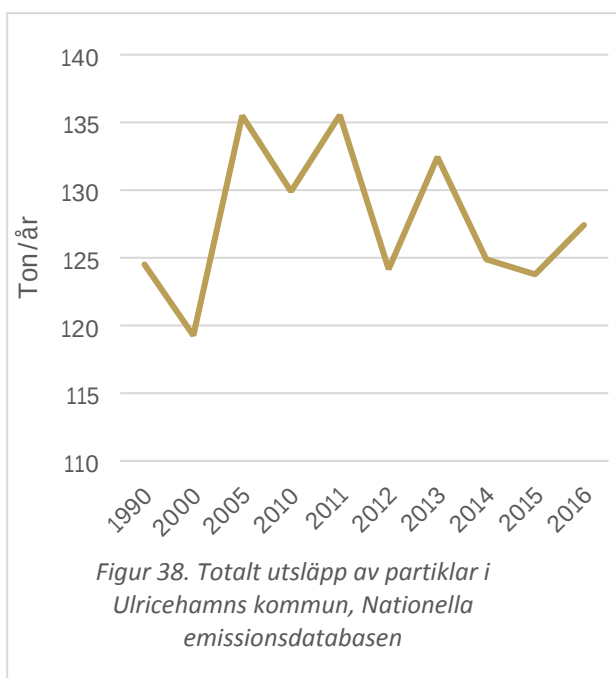

Utsläpp av sot härrör främst från småskalig vedeldning. Enligt Nationella emissionsdatabasen var det inga utsläpp av sot 1990, Figur 37. Därefter ökade utsläppen fram till år 2005 och har sedan dess kontinuerligt minskat fram till år 2006. År 2016 var utsläppen 6 % lägre jämfört med år 2005.

Utsläppen av de specifika fraktionerna PM2,5, PM10 och sot redovisas här separat eftersom det finns speciella mål för dessa fraktioner. Trenden

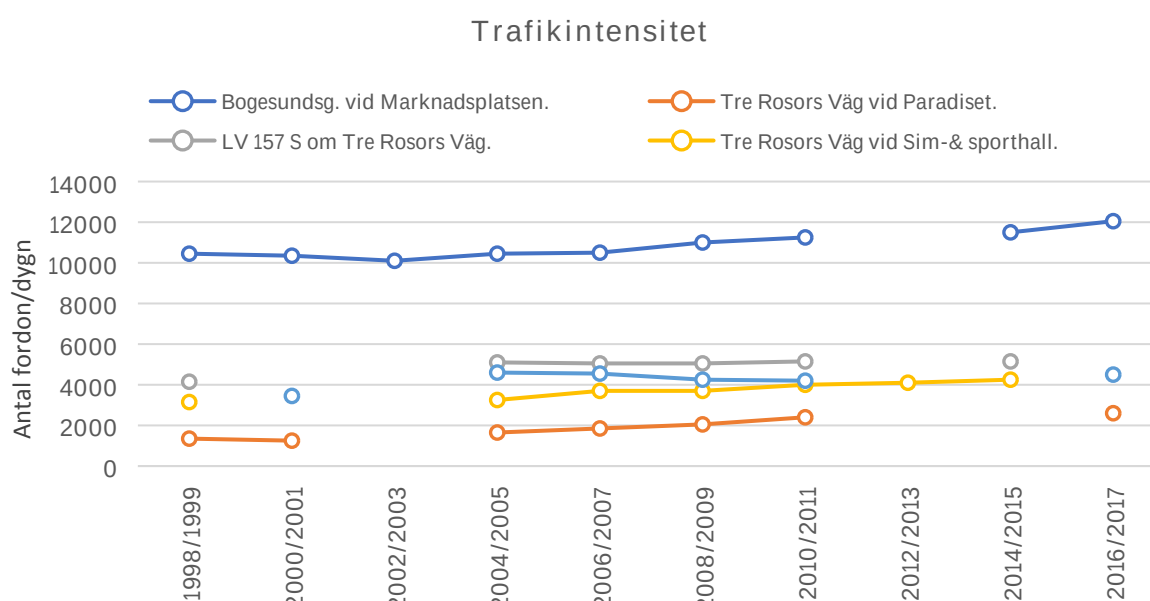
är nedåtgående för dessa fraktioner. Däremot visar data från Nationella emissionsdatabasen att

situationen för totala partikelhalten i Ulricehamn har ett annat mönster, Figur 38. Från år 1990 till år 2000 minskar halten av partiklar i luften i kommunen. Därefter ökade halten kraftigt mellan år 2000 och år 2005. Efter år 2005 har halten partiklar varierat kraftigt och visar en nedåtgående trend till år 2015. Mellan år 2015 och 2016 har halten partiklar återigen ökat, Figur 38. Möjligen är år 2016 liknande år som 2011 och 2013 vilket i så fall får visa sig när data från senare år blir tillgängliga.

Uppgifterna från Nationella emissionsdatabasen visar, som tidigare nämnts, den generella bilden av statusen på luften i kommunen. Dessa data kompletteras av mätningar som görs på gatunivå. Dessa mätningar sker dock sällan i Ulricehamn eftersom Ulricehamn tätort inte bedöms ha samma problem med föroreningar som större städer, t.ex. Göteborg. Det är också viktigt att sätta uppmätta värden i relation till trafikmängden på olika gator.

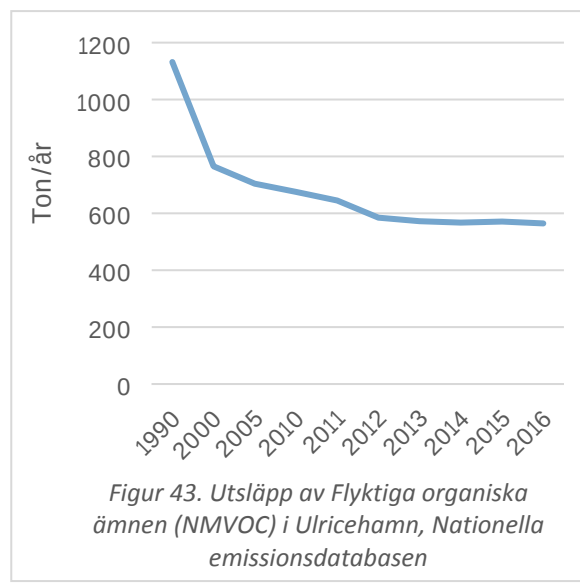
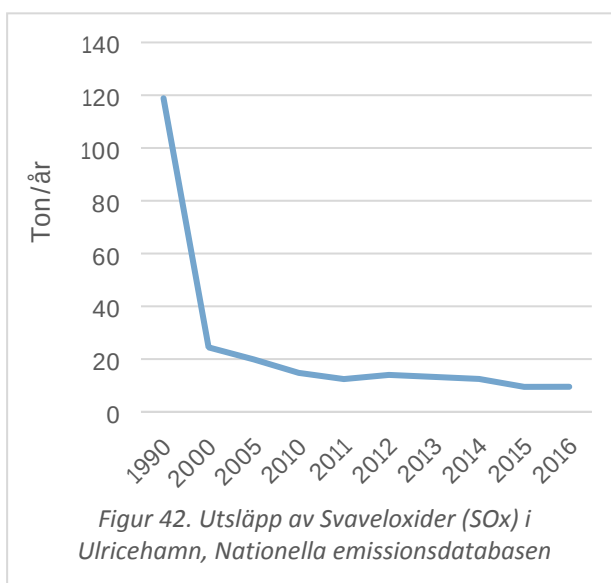
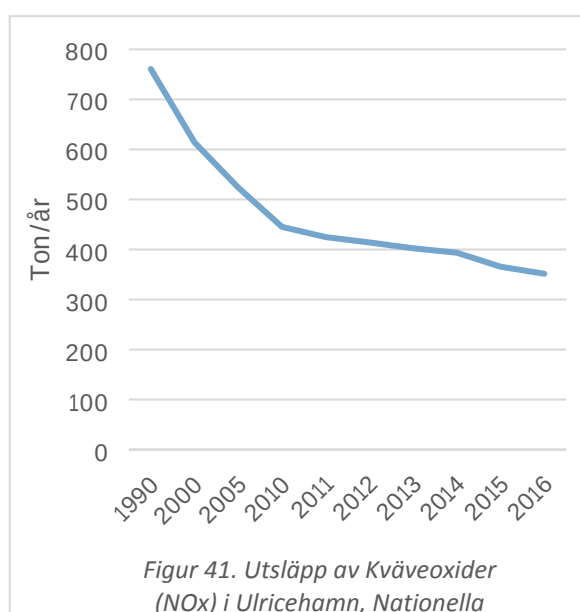
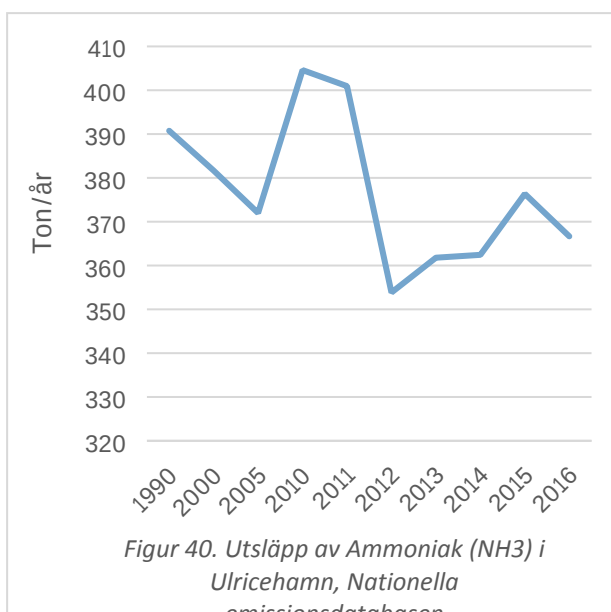
Det är kommunen som utför dessa trafikintensitetsmätningar. De mätningar kommunen utför under senare tid redovisas i Figur 39. Baserat på de mätningar som gjorts beräknas årsmedelhalten för partiklar ligga mellan 9,10 och 9,25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ i tätorten Ulricehamn och halterna av PM10 underskrider miljö kvalitets-normen på 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (Luft i Väst, 2018).

Figur 39. Trafikintensitetens utveckling i Ulricehamns kommun (Kindlund, 2018)

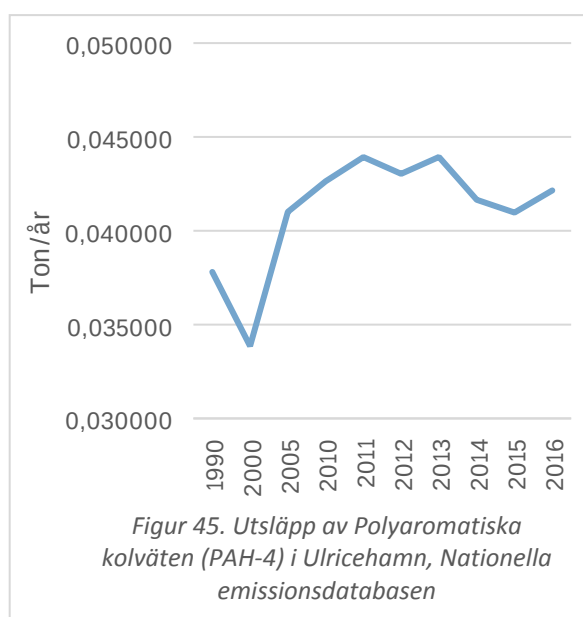
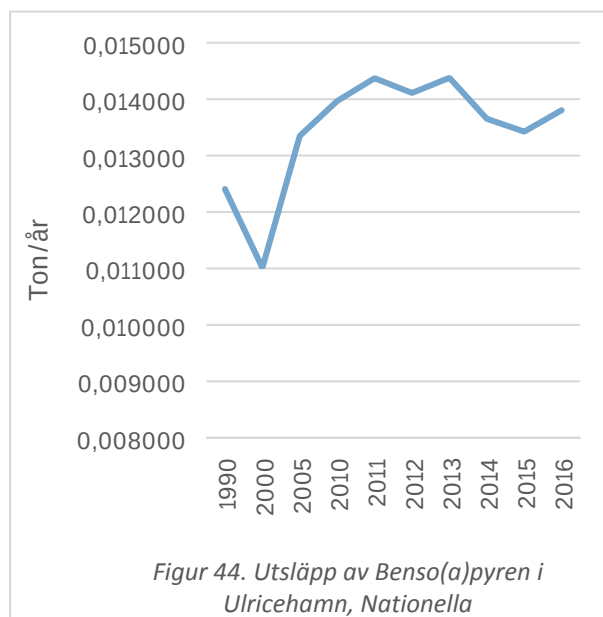
8.2 Kemiska luftföroreningar

Kvävedioxid har negativa effekter på luftvägarna, såsom irritation samt nedsatt lungfunktion. Personer med astma är särskilt utsatta. Kväveoxider tillsammans med svaveldioxid och ammoniak bidrar också till försurning och övergödning av mark, skog och vatten, se nationella miljömålen Bara naturlig försurning Kap. 11 och Ingen övergödning Kap. 12. I de kemiska luftföroreningarna ingår också målsättningar för flyktiga organiska ämnen (NMVOC), Benso(a)pyren och Polyaromatiska kolväten (PAH-4). Benso(a)pyren frigörs av gamla pannor och felaktig eldning vid småskalig vedeldning och är ett cancerframkallande ämne som orsakar ca 5 000 dödsfall i Sverige årligen. Även polyaromatiska kolväten frigörs vid småskalig vedeldning, men frigörs också vid rökning, och är cancerframkallande.

Av de sex luftföroreningar som mäts för att följa det nationella miljömålet Frisk luft visar fyra av dem minskande trend i Ulricehamn, Ammoniak Figur 40, Kvävedioxider Figur 41, Svaveldioxider Figur

42 och Flyktiga organiska ämnen Figur 43. Utsläppen av Ammoniak, Figur 40, har varierat kraftigt mellan år 1990 och 2016 men den övervägande trenden är nedåtgående. Kvävedioxider, Svaveldioxider och Flyktiga organiska ämnen visar en starkt nedåtgående trend i början av perioden och sedan mattas minskningen av perioden 2010 till 2016, Figur 41, 42 och 43.

Utsläppen av cancerframkallande Benso(a)pyren och Polyaromatiska kolväten visar, tvärtemot föreningarna nämnda ovan, en uppåtgående trend i Ulricehamn, Figur 44 och 45. De reella halterna av ämnena är dock inte så hög.

Detta visar den övergripande bilden av luftföroreningar i Ulricehamn. Bland delmålen för Frisk luft anges att utsläpp av kväveoxider, svaveldioxid, flyktiga organiska ämnen, ammoniak, m.fl. ska senast år 2025 motsvara de indikativa reduktionsnivåerna för år 2025 som framgår av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2284 om minskning av nationella utsläpp av vissa luftföroreningar, om ändring av direktiv 2003/35/EG och om upphävande av direktiv 2001/81/EG.

En mätning på gatunivå i Ulricehamn 2003/2004 påvisade en bensenhalt på 1,5 µg/m³, vilket understiger miljö kvalitetsnormen på 5 µg/m³ (Luft i Väst, 2018). I SMHI:s nationella kartering av emissioner och halter av bens(a)pyren från vedeldning i småhus-områden uppskattas att de högsta halterna i Ulricehamns kommun ligger på 0,56 ng/m³, d v s under miljö kvalitetsnormen (1 ng/m³) (Luft i Väst, 2018). 2002/03 genomfördes mätningar av kvävedioxidhalten i gaturum och i urban bakgrund i Ulricehamn. I gaturum (Bogesundsgatan) noterades 16,9 µg NO₂/m³ och i urban miljö (Storgatan) var halten 14,1 µg NO₂/m³. En kväveoxidmätning 2010 i urban miljö (Bogesundsgatan) gav en årsmedelhalt på 14,0 µg NO₂/m³. Motsvarande kvävedioxidmätningar 2014 och 2017 visade årsmedelhalter på 11 µg NO₂/m³ respektive 11,6 µg NO₂/m³ (Luft i Väst, 2018). Samtliga mätningar ligger under miljö kvalitets-normernas gränsvärde på 30 µg NO₂/m³ (Luft i Väst, 2018).

8.3 Bedömning av målet Frisk luft i Ulricehamn

Av de totalt 49 delmålen för nationella miljömålet Frisk luft har 77 % (38 stycken) kunnat bedömas, Tabell 2, Kap. 19 Bilaga 4. Relativt få av delmålen, 39 %, har bedömts genomförda medan 58 % inte bedömts genomförda. Det är främst på regional nivå (regionala tilläggs mål, Klimat 2030 och

Utmaningar för ett Hållbart Västra Götaland) som få mål kan bedömas som genomförda, Tabell 1 och Kap. 19 Bilaga 4. Även för de lokala miljömålen från 2008 är genomförandegraden relativt låg och endast 8 (38 %) av 21 mål bedöms genomförda, Tabell 1 och Kap. 19 Bilaga 4.

8.3.1 Partiklar

Utsläppen av partiklar på gatorna i Ulricehamn ligger under gränsvärdena. Ännu så länge är inte biltrafiken så intensiv på Ulricehamns gator eller de större trafiklederna vilket sannolikt är orsaken till att luftens föroreningsnivå ligger under fastställda gränsvärden. Även en minskad användning av fossila bränslen och en övergång till fler eldrivna bilar skulle kunna bidra till att hålla halterna nere.

Även i luften har halterna partiklar minskat år 2016 jämfört med år 2005, se Tabell 19, och trenden är nedåtgående för flera partikelfraktioner, Figur 35, 36 och 37. Däremot måste bedömningen göras att det regionala tilläggs målet för partiklar PM_{2,5} år 2020 blir svårt att uppnå, se Tabell 21. Målet är angett på så sätt att ett visst utsläpp per invånare ska uppnås (kg/inv.). För partiklar PM_{2,5} var utsläppen i Ulricehamn år 2016 2,0 kg per invånare. Ska det regionala målet uppnås i Ulricehamn måste utsläppshalten minska till 1,5 kg per invånare. Detta skulle innebära en 25 procentig minskning på 4 år. Detta bedöms som oralistiskt då minskningen 2016 jämfört med 2005 (12 år) varit 22 procent. Dessutom verkar den småskaliga vedeldningen att öka vilket kan bidra till ökade halter av partiklar i luften speciellt om gamla eldningspannor används och eldningstekniken är dålig.

Tabell 19. Jämförelse av utsläpp av partiklar mellan olika år i Ulricehamns kommun.

Jämförelse	1990 - 2016		2005 - 2010		2005 - 2015		2005 - 2016	
	Ton/år	%	Ton/år	%	Ton/år	%	Ton/år	%
Sot (BC)	+10	+100	-2	-10	-6	-36	-6	-36
PM _{2,5}	-12	-21	-4	-7	-14	-23	-14	-22
PM ₁₀	-7	-7	-6	-5	-14	-13	-12	-12
Tot. partiklar	+3	+2	-6	-4	-12	-9	-8	-6

8.3.2 Kemiska luftföroreningar

Halterna av luftföroreningar som bensen, benzo(a)pyren och kvävedioxid ligger under gränsvärdena i Ulricehamn. Den generella trenden är att utsläppen av Ammoniak, Kväveoxider, Svaveloxider och Flyktiga organiska föreningar minskar, Tabell 20, även om minskningen avstannat något perioden 2010 till 2016, Figur 40, 41, 42 och 43. Utsläppen av Benzo(a)pyren och Polyaromatiska kolväten har dock ökat jämfört med 1990 även om ökningen i reella halter inte är så hög.

Tabell 20. Jämförelse av utsläpp av kemiska föroreningar mellan olika år i Ulricehamns kommun.

Jämförelse	1990 - 2016		2005 - 2010		2005 - 2015		2005 - 2016	
	Ton/år	%	Ton/år	%	Ton/år	%	Ton/år	%
Ammoniak (NH ₃)	-24	-6	+33	+9	+4	+1	-5	-1
Kväveoxider (NO _x)	-409	-54	-79	-15	-158	-30	-172	-33
Svaveloxider (SO _x)	-109	-92	-5	-26	-10	-52	-10	-52
Flyktiga organiska föreningar (NMVOC)	-567	-50	-29	-4	-133	-19	-140	-20
Benzo(a)pyren	+0,00140	+11	+0,00062	+5	+0,00008	+1	0,00046	+3
Polyaromatiska kolväten (PAH-4)	+0,00434	+11	+0,00163	+4	-0,00004	±0	+0,00114	+3

Så som tagits upp under partiklar, avsnitt 8.3.1, blir det svårt för kommunen att nå några av de regionala tilläggs målen som är formulerade i utsläppsnivåer per invånare. Målen för utsläpp av kvävedioxider och flyktiga organiska ämnen bedöms inte realistiska att nå, se Tabell 21. För

kväveoxider skulle det innebära att varje kommuninvånare måste minska sina utsläpp med drygt 4,5 kg på 4 år. För Flyktiga organiska ämnen skulle minskningen behöva vara drygt 9 kg per invånare. Däremot ligger utsläppen av svaveloxider redan idag långt under målet för 2020. Sammantaget bedöms situationen dålig att uppnå de regionala målen för minskade utsläpp av kemiska luftföroreningar.

Tabell 21. Jämförelse mellan regionala mål avseende kemiska föroreningar och partiklar (mål-år 2020) med tillståndet i Ulricehamn

Förening	Regionen			Ulricehamn		
	Utsläppsmål	Ant. Inv.	Utsläpp/inv.	Utsläpp 2016	Ant. Inv.	Utsläpp/inv.
	Ton/år	2016	Kg/inv.	Ton/år	2016	Kg/inv.
Kvävedioxid NO _x	17 000	1 671 783	10,2	352	23 887	14,7
Svaveloxider SO _x	3 000	1 671 783	1,8	10	23 887	0,4
Flyktiga organiska ämnen (NMVOC)	29 000	1 671 783	17,3	564	23 887	23,6
Partiklar PM2,5	2 500	1 671 783	1,5	48	23 887	2,0

8.3.3 Övriga mål

Sannolikt kommer inte energiförsörjning och industriprocesser år 2020 att ha minskat med 40 procent jämfört med 1990 då minskningen fram till 2016 endast var 11 procent. Detta är ett av de regionala tilläggsmålen där kommunen har dålig målluppfyllelse, se Kap. 19 Bilaga 4, Tabell 1 och 2. Däremot har Ulricehamns kommun en hög andel förnybar energi, 95 procent, i uppvärmningen av kommunala fastigheter och elanvändningen är helt baserad på förnybar energi. Genom den antagna resopolicyn prioriteras resor med kollektivtrafik. Kommunen ger också anställda möjlighet till elcykel- och miljöbilsavtal. Fortfarande har kommunen en relativt stor andel fossildrivna tjänstebilar och avtal som gäller transporter. Detta är ett problemområde som är gemensamt med målet Begränsad klimatpåverkan, se Kap. 6. En översyn av transportområdet som utmynnar i en strategi och handlingsplan rekommenderas därför eftersom den kan ge effekt på båda miljömålen. Även användningen av Polyaromatiska kolväten och Benso(a)pyrener och var de förekommer i verksamheten bör undersökas noggrannare för att se om det är möjligt att vidta åtgärder för minskade utsläpp, vilket också skulle kunna påverka målet Giftfri miljö, se Kap. 9.

9 Giftfri miljö

Riksdagens miljö mål: "Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna".

Farliga kemiska ämnen i produkter, varor och byggnader kan hamna i miljön, och tas upp av växter, djur och människor. För att skydda människors hälsa och den biologiska mångfalden behöver spridningen av farliga ämnen förebyggas och minska.

PCB, bromerade flamskyddsmedel, högfluorerade ämnen är exempel på farliga ämnen vi får i oss vilka är hormonstörande och misstänks bidra till uppkomsten av vanliga folksjukdomar. Barn är särskilt känsliga eftersom deras kroppar utvecklas. Kadmium, som orsakar frakturer på grund av benskörhet och negativt påverkar njurarna, är ett folkhälsoproblem och kostar vårt samhälle flera miljarder per år.

Halterna av vissa farliga ämnen har minskat med hjälp av lagstiftning och andra åtgärder. Förekomsten av ämnen som ännu inte har uppmärksamats och reglerats riskerar dock att öka. Ett exempel är högfluorerade ämnen, mest kända är PFOS och PFOA, som förorenat dricksvattentäkter på flera ställen i Sverige. De är extremt svårnedbrytbara, vilket innebär att problemet stannar kvar länge i naturen.

På vissa platser, t.ex. där det legat industrier och bensinstationer, finns stora mängder föroreningar i marken.

Långlivade ämnen som är spridda i miljön eller finns lagrade i varor och byggnader kan påverka människor och miljö under lång tid. Ökad konsumtion leder till ökad produktion av kemikalier och varor, och då ökar spridningen av farliga ämnen. Vi saknar eller har bristfällig kunskap om hur många kemikalier påverkar människors hälsa och miljön, särskilt hur kemiska ämnen kan samverka och vilka effekter den sammanlagda exponeringen kan leda till. Informationen om vilka farliga ämnen som finns i material och varor är bristfällig vilket hindrar företag och konsumenter att bedöma och hantera riskerna samt göra informerade val. Komplexa och globala leverantörskedjor gör att importerade varor är en särskild utmaning. Brist på information om innehållet försvårar även en säker användning av återvunnet material. Kemiska risker behöver förebyggas genom att lagstiftning begränsar användningen av de farligaste ämnena och att det finns kunskap samt tillgång till information så att kemikalier kan hanteras säkert genom hela livscykeln.

Användningen av farliga kemiska ämnen har begränsats i ökad utsträckning de senaste decennierna genom skärpt lagstiftning inom EU och med hjälp av internationella överenskommelser och nationella åtgärder. Företag och organisationer har börjat ställa krav på sina leverantörer, vilket gynnar en utveckling mot att farliga ämnen byts ut mot mindre farliga, utan att detaljerade regler för detta finns. Alternativa metoder som minskar användningen av farliga kemiska ämnen utvecklas, men det går för långsamt. För att förebygga skador på människor och miljön måste alla dessa insatser fortsätta att utvecklas. Det behövs innovation och teknisk utveckling, bättre produkter och

Internationella avtal

Enligt EU:s kemikalieförordning Reach ska ämnen som tillverkas i eller importeras till EES-området (EU samt Norge, Island och Liechtenstein) registreras hos den europeiska kemikaliemyndigheten Echa. De företag som tillverkar eller importerar ett ämne är ansvariga för att dokumentera dess egenskaper och visa hur ämnet kan hanteras på ett säkert sätt för hälsa och miljö.

Minamatakonventionen är en global miljö- och hälsoskyddskonvention för att skydda människors hälsa och miljön från kvicksilver.

Stockholmskonventionen om långlivade organiska föroreningar trädde i kraft 2004 för att begränsa eller helt få bort utsläpp långlivade organiska föroreningar.

varor och kemikaliefria lösningar som kan påskynda utfasningen av de farligaste kemikalierna. Många av de nationella målpreciseringarna och etappmålen likaväl som de regionala satsningarna syftar till att förstärka och påskynda detta arbete.

Många svårnedbrytbara ämnen, t ex PCB och tungmetaller, anrikas hos människor. Effekterna på hälsa och miljö av dels nya kemiska ämnen, dels synergieffekter mellan kända kemiska ämnen, är i hög grad okända. En grov uppskattning tyder på att det finns ett par tusen ämnen i bruk med särskilt farliga egenskaper som behöver fasas ut och tas om hand (Länsstyrelsen, rapport 2017:42).

I Sverige finns ca 85 000 misstänkt eller konstaterat förorenade objekt registrerade. Ca 25 000 av dessa är riskklassade varav ca 1 000 i riskklass 1 och ca 7000 områden i riskklass 2 (www.naturvardsverket.se). Inom Västra Götalands län finns cirka 9 500 potentiellt förorenade områden varav 235 ingår i den högst prioriterade klassen. Av dessa pågår arbete med undersökningar och åtgärder på omkring 120 områden (Länsstyrelsen, rapport 2017:42).

9.1 Förorenade områden

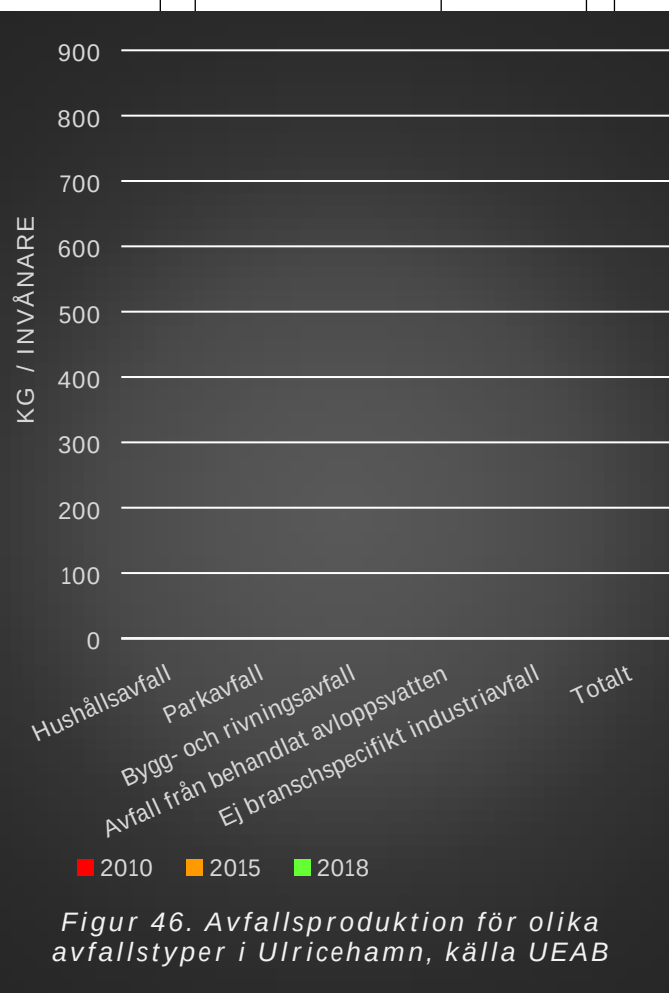
De senaste uppgifterna om antalet förorenade områden i kommunen bygger på Länsstyrelsens EBH-stöd från 2014. I dagsläget arbetar länsstyrelsen med att uppdatera och ta fram nya listor med förorenade områden i kommunerna. Innan dessa listor är klara är det svårt att se vilka områden som har undersökts och åtgärdats de senaste åren och hur situationen ser ut i kommunen idag. Antalet kända objekt 2018-08-30 redovisas i tabell 22 nedan. Riskklassen beror av föroreningsgradens farlighet, föroreningsnivå, områdets spridningsförutsättningar samt känslighet för människors hälsa och naturens skyddsvärde. Fyra saneringsåtgärder har vidtagits i kommunen. Kommunen arbetar just nu med att ta fram en handlingsplan för att förorenade områden. Detta är ett viktigt arbete då de förorenade områdena, till viss del, utgör attraktiva lägen för bebyggelse. På detta sätt är detta ett arbete som ligger i linje med kommunens vilja att expandera och öka antalet invånare.

Tabell 22. Antal riskklassade objekt.

Riskklass	Antal objekt
Klass 1: mycket stor risk	3
Klass 2: Stor risk	9
Klass 3: Måttlig risk	37
Klass 4: Liten risk	8

9.2 Avfallsmängder mottagna på återvinningscentralen

I de lokala miljömålen från 2008 fanns målsättningar att mängden avfall skulle minska. Till år 2015 skulle avfallsmängden ha minskat med 20 %. Här har en jämförelse gjorts mellan 2010, 2015 och 2018, se Figur 46. För att ta hänsyn till förändringar i befolkningen baseras jämförelsen på avfallsmängd per invånare. Sedan 2010 har

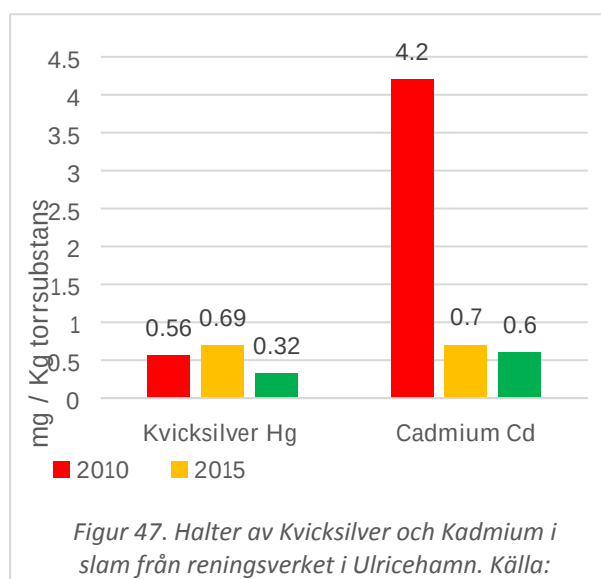

Figur 46. Avfallsproduktion för olika avfallstyper i Ulricehamn, källa UEAB

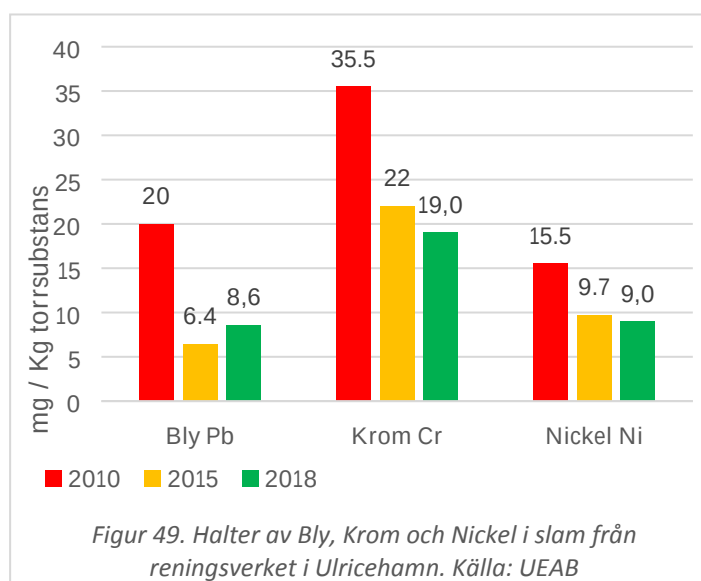
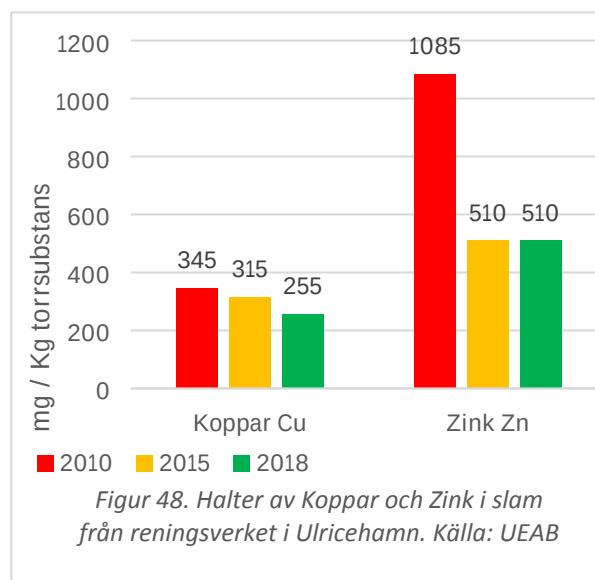
avfallsmängden ökat snarare än minskat. Den kraftiga ökningen av totala mängden avfall mellan 2015 och 2018 orsakas främst av ökning av bygg och rivningsavfall vilket sannolikt har samband med kommunens satsning på bostadsbyggande. Även avfall från behandlat avloppsvatten (slam) har ökat vilket kan ha samband med en ökande befolkning. I medeltal producerade varje person i Sverige 467 kg hushållsavfall år 2016. Produktionen av hushållsavfall i Ulricehamn ligger alltså lägre än riksgenomsnittet. Se också avsnitt 7.1 under målet God bebyggd miljö.

9.3 Tungmetaller i slam från reningsverk

Många av de farliga ämnena som är i omlopp i vårt samhälle hamnar i Ulricehamns kommuns reningsverk där de till slut hamnar i det slam som produceras i reningsverket. Detta slam används sedan för biogasproduktion. Därefter kan slammet användas som gödningsmedel

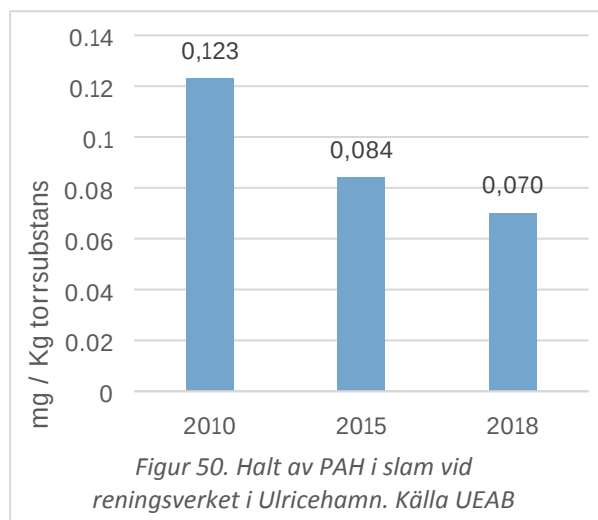
under förutsättning att halterna av tungmetaller inte är för höga. På så sätt sluts kretsloppet.

Halten av ett flertal tungmetaller mäts kontinuerligt i slammet. Mönstret för halterna varierar något men för de flesta tungmetallerna är trenden nedåtgående. Halten Kvicksilver ökade mellan 2010 och 2015 för att sedan 2018 vara lägre än 2010, Figur 47. Gränsvärdet för Kvicksilver är 2,5 mg per kg torrsvikt och värdena för alla tre år ligger under gränsvärdet. Gränsvärdet för Kadmium är 2 mg per kg torrsvikt. Halten av Kadmium har minskat från en nivå över gränsvärdet 2010 till under gränsvärdet 2015 och 2018, Figur 47. Halten av Koppar har succesivt minskat

från 2010 till 2018, Figur 48, och är alla år under gränsvärdet 600 mg per kg torrsvikt. Halten av Zink låg över gränsvärdet (800 mg per kg torrsvikt) 2010 minskade sedan till under gränsvärdet år 2015,

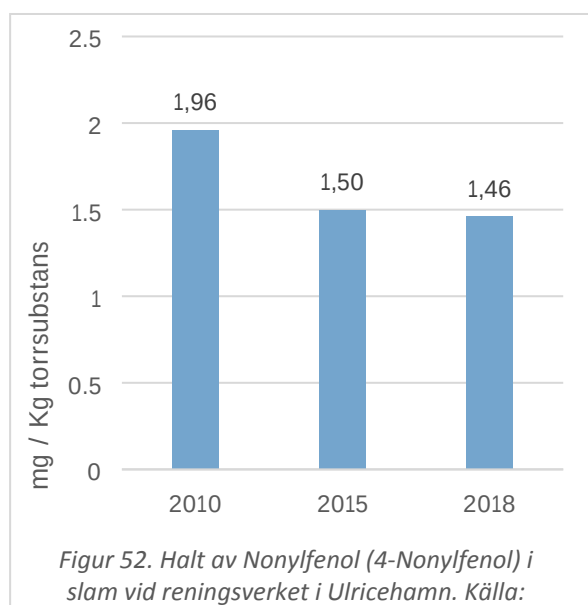
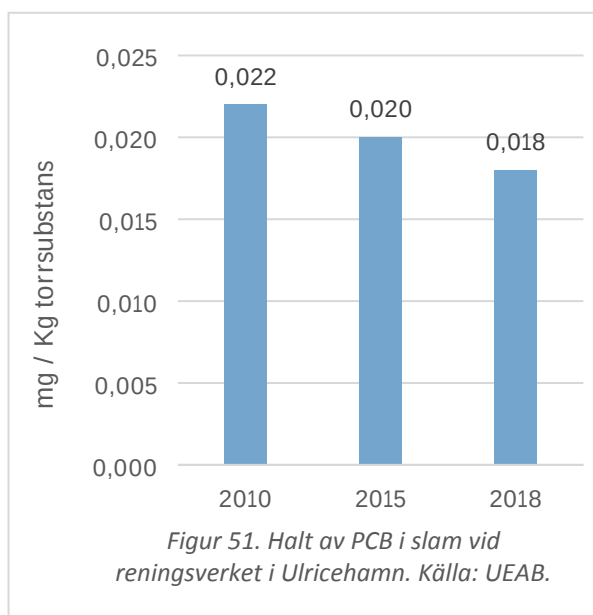
Figur 48. Halterna av Bly minskade mellan år 2010 och år 2015 för att sedan öka 2018, Figur 49. Gränsvärdet för Bly är 100 mg per kg torrsvikt och alla värdena ligger under gränsvärdet. Halterna för Krom minskar successivt från 2010 till 2018, Figur 49. Gränsvärdet för Nickel är 50 mg per kg torrsvikt. De uppmätta halterna i slammet vid reningsverket i Ulricehamn ligger under gränsvärdet och halten av Nickel i slammet har kontinuerligt minskat från år 2010 till år 2018, Figur 49.

Det finns en stor mängd kemiska föreningar som är direkt giftiga, sjukdomsframkallande och/eller hormonstörande. Halten av vissa av dessa ämnen mäts i slammet som produceras i reningsverket i Ulricehamn.

PAH är en förkortning för polyaromatiska kolväten (se Kap. 8 Frisk luft) och omfattar många ämnen, bl.a. Benso(a)pyrener och Bensen. Ämnena inom PAH-gruppen är ofta cancerframkallande. Halten av PAH-ämnen har konstant minskat från 2010 till 2018, Figur 50

Många av de giftiga ämnena bryts i naturen ner till mera beständiga föreningar som stannar kvar lång tid i naturen. PCB är ett organiskt miljögift som tidigare användes som bekämpningsmedel i Sverige, det är numera förbjudet att använda. Genom att det är svårnedbrytbart finns det fortfarande kvar i de biologiska systemen. PCB är ett av de giftiga ämnen vars halter mäts i slammet. Halten av PCB har kontinuerligt minskat från 2010 till 2018, Figur 51.

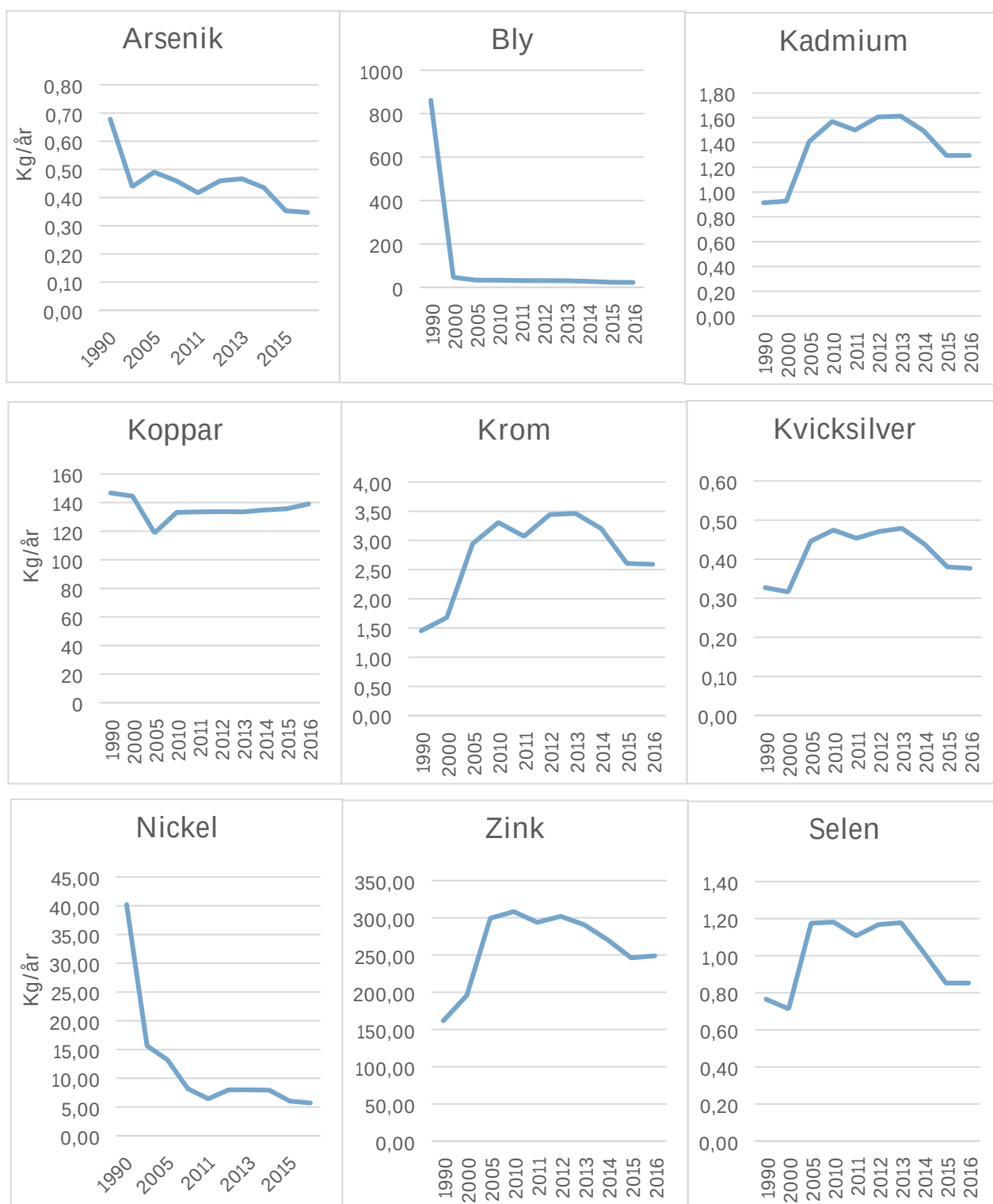
Nonylfenol tillhör gruppen alkylfenoler vilka används för att framställa derivat vilka används i olika processer för att framställa produkter av olika slag. Just Nonylfenoler används för tillverkning av Nonylfenolextoxilat och andra typer av Nonylfenol-derivat. Nonylfenolerna ingår bl.a. i rengöringsmedel, används som katalysator vid härdning av epoxihartser och vid tillverkning av smörjoljetillsatser. Nonylfenolextoxilat bryts lätt ned och bildar Nonylfenol som är mycket svårnedbrytbart och bioackumuleras (dvs. lagras i

organismer) i miljön. Halten av Nonylfenoler i slam har minskat under perioden 2010 till 2018, Figur 52. Sammantaget visar halterna av tungmetaller, miljögifter och giftiga kemiska ämnen i slam vid Ulricehamns reningsverk en nedåtgående trend.

9.4 Utsläpp av tungmetaller generellt

Förekomsten av tungmetaller i slam från reningsverket är en indikator på att tungmetaller och andra giftiga ämnen är i omlopp i de biologiska systemen i Ulricehamns kommun och utgör en fara för människors hälsa eftersom de potentiellt kan orsaka flera allvarliga sjukdomar. Målsättningen måste vara dels att hålla halterna av dessa ämnen under beslutade/rekommenderade gränsvärden, dels att försöka minska halterna av dessa ämnen generellt. Halten av dessa ämnen följs hela tiden och data på utsläpp för Ulricehamns finns tillgängligt i den Nationella emissionsdatabasen.

Utsläppen av olika tungmetaller redovisas i kg per år och data för tidsperioden 1990 – 2016 visas i Figur 53. För de flesta av tungmetallerna är trenden minskade utsläpp även om det finns kraftigt varierande mönster. Halterna av Kadmium, Krom, Kvicksilver, Zink och Selen visade en ökning under början av 2000-talet men har sedan minskat från år 2013. Oroväckande är dock att halterna för alla dessa tungmetaller inte minskar mellan år 2015 och år 2016, Figur 53. Halterna av Arsenik och Nickel

Figur 53. Utsläpp av olika tungmetaller i Ulricehamn. Källa: Nationella emissionsdatabasen

visar en minskande trend genom hela tidsperioden, Figur 53. Bly minskar kraftigt i början av tidsperioden för att sedan ha en låg och fortsatt minskande trend, Figur 53. Trenden i halten av Koppar avviker från de andra tungmetallerna. Från 1990 och fram till 2005 var trenden nedåtgående. Efter 2005 är trenden ökande halter även om ökningen under senare år är svag, Figur 53.

För utsläpp används ofta år 1990 som jämförelseår för utsläppsnivåer och mål sätts ofta i relation till detta år. Halterna av tungmetaller har därför jämförts mellan år 1990 och år 2016, se Tabell 23.

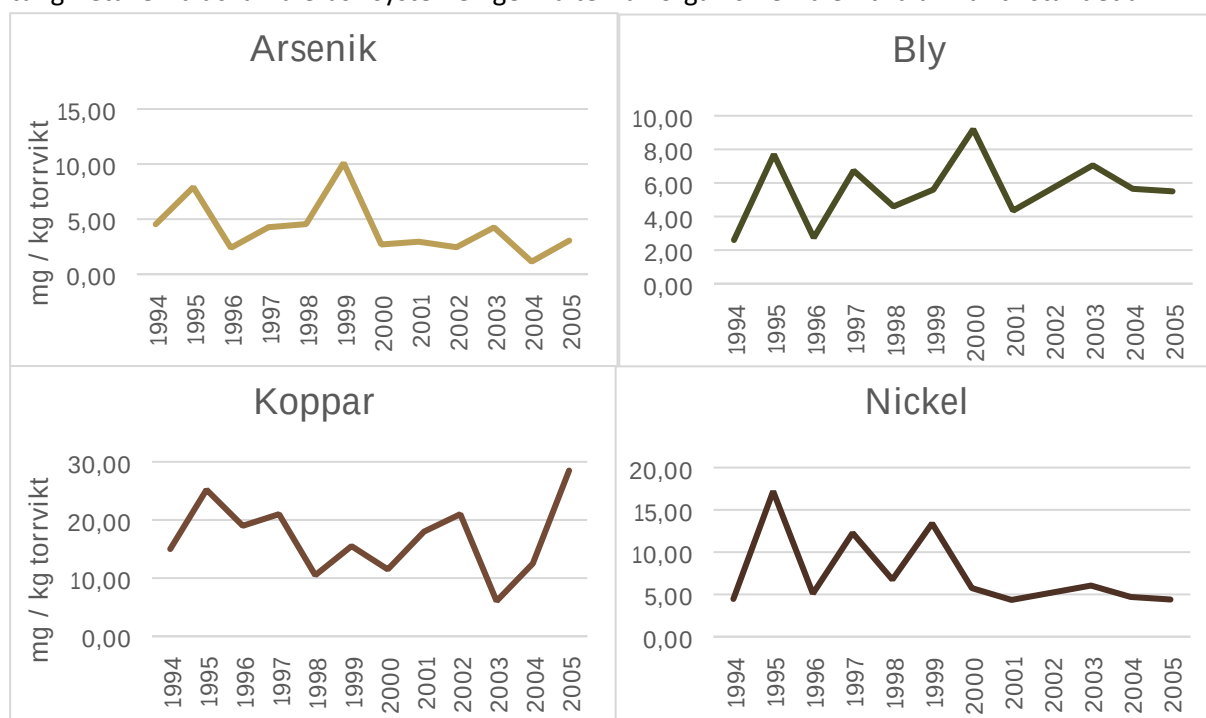
Analyserat på detta sätt blir resultatet något annorlunda. Utsläppen av tungmetallerna Arsenik, Bly, Koppar och Nickel har minskat år 2016 jämfört med år 1990, se Tabell 23. Däremot har utsläppen av Kadmium, Krom, Kvicksilver, Zink och Selen ökat år 2016 jämfört med år 1990, Tabell 23.

Tabell 23. Utsläpp av olika föreningar 2016 jämfört med 1990, Nationella emissionsdatabasen

Ämne	Proportionell förändring 2016 jämfört med 1990
Arsenik (As)	-49
Bly (Pb)	-97
Kadmium (Cd)	42
Koppar (Cu)	-5
Krom (Cr)	79
Kvicksilver (Hg)	15
Nickel (Ni)	-86
Zink (Zn)	54
Selen (Se)	11
Dioxin	-5
Polyklorerade bifenyler (PCB)	999

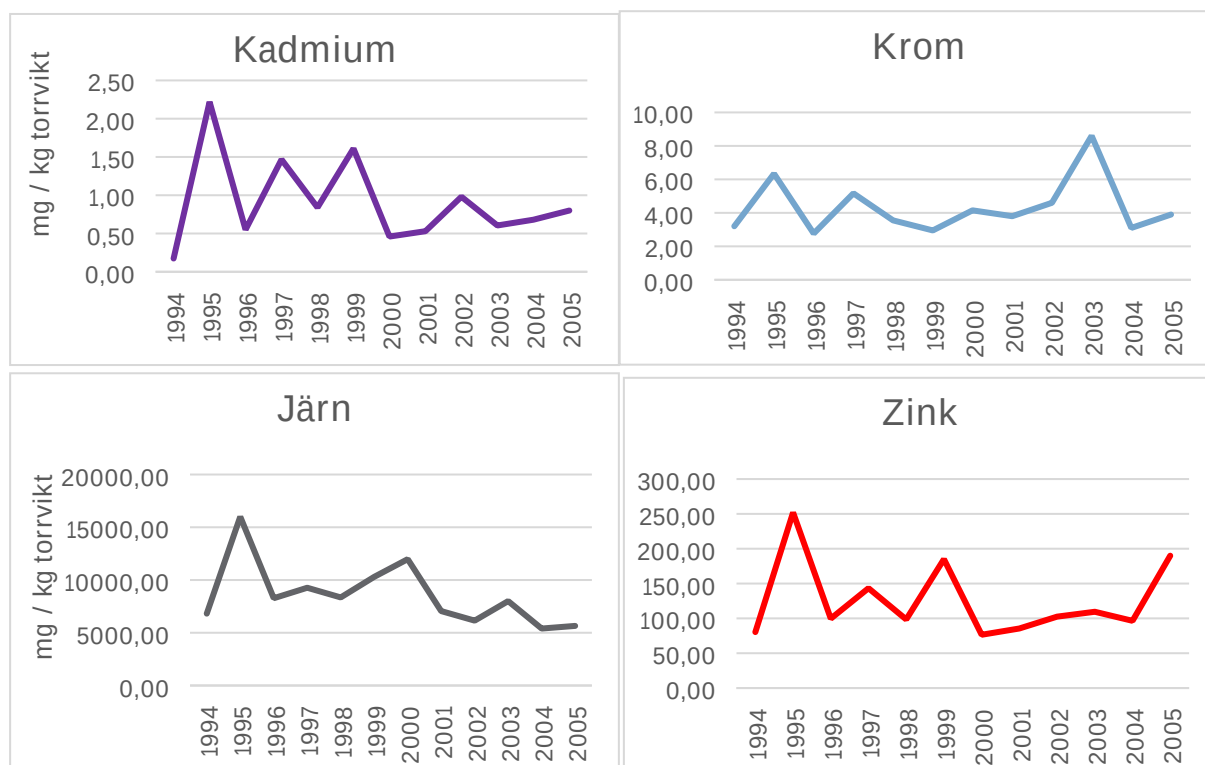
9.5 Tungmetaller i organismer

Halterna av tungmetaller i organismer kan också ses som en indikator på hur tillståndet är för farliga ämnen i kommunen och framför allt på hur de sprids i de biologiska systemen (organismer och ekosystem genom biologiska samspel). Inom ramen för miljöövervakningsprogram samlas organismer in och halten av tungmetaller mäts genom kemisk laboratorieanalys. Eftersom tungmetallerna ackumuleras i systemen ger halterna i organismerna en bild av hur tillståndet är i

Figur 54. Halter av tungmetallerna Arsenik, Bly, koppar och Nickel i organismer i Ulricehamns kommun. Källa: Nationell och regional miljöövervakning.

våra biologiska system avseende spridningen av tungmetaller. Vi kan också förvänta oss en fördröjning från de att utsläppet görs till det att ackumuleringen sker i organismerna. Tillgängliga data omfattar åren 1990 – 2005, se Figur 54 och 55.

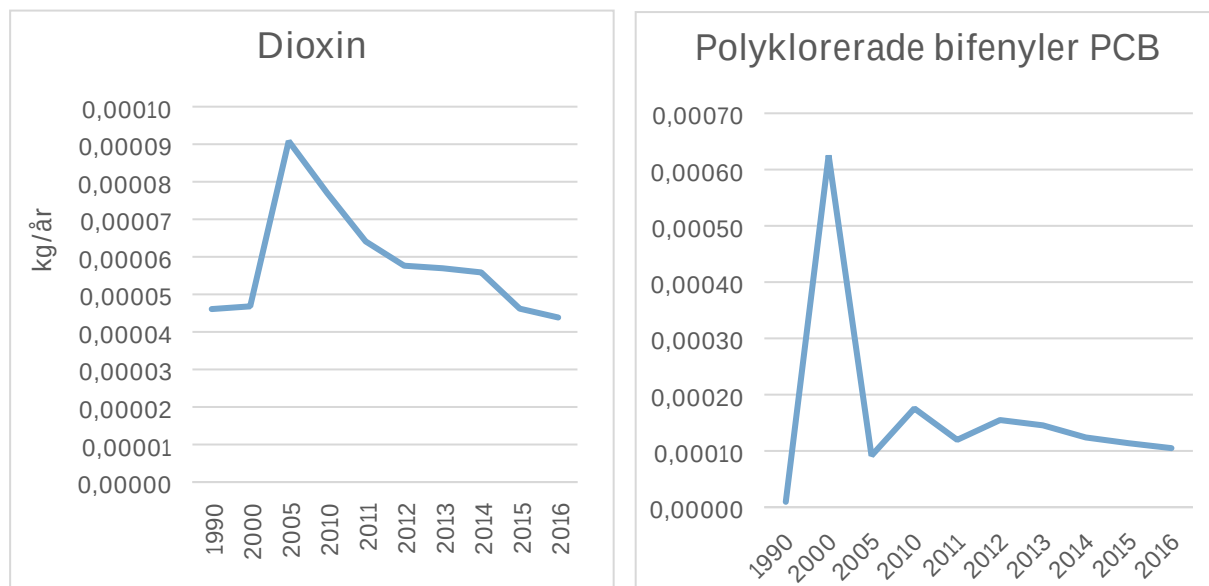
Figur 55. Halter av tungmetallerna Kadmium, Krom, Järn och Zink i organismer i Ulricehamns kommun.

De flesta av tungmetallerna visar en ökande eller relativt konstant halt i organismerna över tidperioden. Bly visar en uppåtgående trend, Figur 54. Ökande halter av Arsenik och Koppar, Figur 54, samt Kadmium, Krom och Zink, Figur 55, de sista åren är oroväckande.

En jämförelse mellan utsläppen av tungmetaller och halterna av tungmetaller i organismer visar flera intressant och till viss del oroande trender, notera också skillnaden som finns i tidsaspekt mellan utsläppsdata och halterna av tungmetallerna i organismerna (mätningarna slutar 2005). Trenden av minskade halter av Arsenik i organismerna överensstämmer med de minskade utsläppen, jämför Figur 53 och 54. Utsläppen av bly låg högt 1990 för att sedan drastiskt minska men någon motsvarande minskning kan inte ses i organismernas halter, jämför Figur 53 och 54. Detta kan bero på att bly stannar kvar länge i organismerna. Ett liknande mönster finns för Koppar med en kraftig ökning i organismerna 2003 - 2005, Figur 54. För Nickel minskar både utsläppen och halterna i organismerna. Utsläppen av Kadmium ökade under 2000 – 2010 och det var först 2013 som utsläppen började minska, Figur 53. Kadmiumhalterna i organismerna visar en ökande trend 2000 – 2005 samstämmig med de ökande utsläppen, Figur 55. Utsläppen av Krom visar samma mönster som Kadmium, Figur 53. I organismerna ser man en svagt ökande trend, Figur 55. Även Zink-utsläppen har samma trend som Kadmium och trenden för Zink i organismerna är ökande, speciellt 2004 – 2005, Figur 53 och 55.

9.6 Utsläpp av miljögifter

Vissa organiska föreningar har ingen praktisk användning utan bildas oavsiktligt, i olika tillverknings- och förbränningsprocesser. Dit hör exempelvis HCB (hexaklorbensen), PAH (polyaromatiska kolväten) och Dioxiner.

Figur 56. Utsläpp av dioxin och polyklorerade bifenyler (PCB) i Ulricehamn, Nationella emissionsdatabasen

Jämförs utsläppen av Dioxin mellan år 2016 och år 1990 har de minskat med 5 %, Tabell 23. Under perioden 1990 till 2016 ökade utsläppen av Dioxin kraftigt från 1990 fram till 2005, Figur 56. Efter år 2005 har utsläppen minskat och 2016 var alltså utsläppen 5 % lägre än 1990, Figur 56.

Jämför man år 2016 med år 1990 har de proportionella utsläppen av PCB ökat kraftigt, se Tabell 23. En närmare analys av trenden, se Figur 56, visar att utsläppen ökade kraftigt mellan år 1990 och 2000. Mellan år 2000 och år 2005 var det en kraftig minskning. Därefter har utsläppen av PCB långsamt minskat, Figur 56.

9.7 Samlad bedömning av målet Giftfri miljö i Ulricehamn

I relativt många fall har preciseringarna och etappmålen för Giftfri miljö fått lämnas utan bedömning till stor del på grund av att det inte gått att få fram några indikatordata, alternativt är målformuleringarna svårtolkade och därmed svårbedömda. För de preciseringar och etappmål där en bedömning varit möjlig (3 stycken) är kommunen inte framgångsrik, Tabell 1 och 2 samt Kap. 20 Bilaga 5. Kommunen har ett flertal potentiellt förorenade områden. Dessa potentiellt förorenade områden har nu riskklassats. Ett förslag till handlingsplan är under behandling men har ännu inte blivit politiskt beslutad. Det är först när handlingsplanen börjar genomföras som kommunen börjar arbeta mot uppfyllande av målet att ta hand om förorenade områden. Kommunen har för närvarande ingen gällande Kemikalieplan och därmed inget styrdokument för kemikalier och kemikaliehantering utöver Miljöbalken. En strategi och kemikalieplan bör utarbetas så att kemikaliehanteringen, inklusive inköpen av kemikalier och användandet av kemikalier vid renovering, byggnation och i andra sammanhang, blir reglerad. På detta sätt skulle spridningen av tungmetaller,

giftiga ämnen och även miljögifter kunna minska. Kommunen har viss information om miljö- och hälsofarliga ämnen på sin hemsida men informationen bör ständigt uppdateras och förbättras.

Sett till de regionala tilläggsmålen, se Tabell 1 och 2 samt Kap. 20 Bilaga 5, har halten av tungmetaller i slam från reningsverket minskat, se Figur 47 - 49. Detsamma gäller miljögifter som PAH, PCB och Nonylfenoler, Figur 50 - 52. Det pågår ett arbete att ta fram en strategi för hur miljöfarliga massor (och förorenade områden) ska tas omhand men så länge det inte finns beslutad strategi och handlingsplan kan inte arbetet mot måluppfyllelse börja.

Ulricehamns kommun har under lång tid arbetat med att öka andelen ekologiska livsmedel. Bedömningen görs att kommunen har möjligheter att nå det regionala målet till 2020 att andelen certifierade ekologiska livsmedel ska utgöra minst hälften av den offentliga sektorn totala livsmedelsbudget, Kap. 20 Bilaga 5.

Måluppfyllelsen för de lokala miljömålen från 2008 är relativt låg, Tabell 1 och 2. Till exempel har avfallsmängden fortsatt att öka istället för att minska, se Figur 46. Ett flertal mål är fokuserade på inköp och, även om ambitionen är god, är det ibland svårt att hitta ersättningsprodukter som är mera miljövänliga än de som används idag. Kommunen har idag viss information om avfallens negativa inverkan på miljön samt information om hur hushåll och verksamheter kan minska sin avfallsmängd. Kommunen synliggör också mängden avfall och kostnaderna för detta genom information från UEAB. En åtgärdsplan har dock inte genomförts. En ny avfallsplan bör ta ett större grepp om avfallsfrågan och omfatta hela kedjan för den kommunala verksamheten från materialval via inköp till återanvändning och behandling av uttjänta material. En ny avfallsplan bör också fokusera på att vara förebyggande, dvs. även innehålla åtgärder för att undvika att skapa avfall.

Situationen för utsläpp av tungmetaller och miljögifter i kommunen är blandad, Figur 53. För Arsenik, Bly, Koppar och Nickel är trenden minskande medan trenden för Kadmium, Krom, Zink, Kvicksilver och Selen är ökande. I organismerna, Figur 54 och 55, ser vi ökade halter av Arsenik, Bly, Koppar, Krom och Zink medan Kadmium är relativt stabil och endast Nickel-halterna tycks minska. Detta visar att utsläppen av tungmetaller går in i de biologiska systemen och ekosystemen. Det innebär också att även om utsläpp har minskat så finns tungmetallerna kvar länge i de biologiska systemen. I sin tur innebär detta att vi människor under lång tid framöver kommer att exponeras och att utsläpp av tungmetaller (och även andra utsläpp) kan påverka oss människor under lång tid.

Det är alltså viktigt att minska utsläppen av giftiga ämnen och se till att de inte hamnar i de biologiska systemen och ekosystemen för att slutligen under lång tid exponeras för oss människor, Figur 56. För kommunens del är det viktigt att se till att verksamheten är så giftfri som möjligt. För att mål och åtgärder ska få stort genomslag är det viktigt att se till de giftiga ämnernas hela livscykel. För kommunens verksamhet innebär detta att man ser till hela verksamhetsprocessen från inköp, via användning till omhändertagande/destruktion/återanvändning av förbrukat material.

10 Grundvatten av god kvalitet

Riksdagens miljömål: "Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag. "

Grundvattnet är viktigt som dricksvatten för oss människor. Det påverkar också miljön för växter och djur i ytvattnet. Utsläpp av miljöfarliga ämnen kan förorena grundvattnet. Särskilt i jordbruksområden i södra Sverige förekommer exempelvis bekämpningsmedel i grundvattnet. Även natriumklorid – vanligt salt – från vägar som har saltats på vintern har kommit ut i grundvattnet. Förutom att det påverkar grundvattnets kvalitet fräter saltet också sönder vattenledningar.

Vatten cirkulerar i ett ständigt kretslopp. Vattenånga avdunstar från sjöar och hav och faller ned som regn och snö. En del vatten tränger ned genom jordlager och berggrund och bildar grundvatten, som i sin tur efter en viss uppehållstid i marken – som beror på lokala förhållanden – rinner ut i sjöar, hav och vattendrag igen.

Generellt sett ökar efterfrågan och därmed påfrestningen på grundvattnet. Det beror bland annat på att människor bosätter sig i kust- och fritidsområden. För att skydda grundvattnet från föroreningar måste skyddsområden inrättas. Grusåsar och andra liknande formationer i landskapet spelar en viktig roll som dricksvattenresurs. Dessa så kallade naturgrusavlagringar har även betydelse för vår energiförsörjning, för natur- och kulturlandskapet samt för friluftslivet. Samtidigt finns ett tryck på att utvinna naturgrus från dessa formationer, bland annat för att framställa betong. Genom att inrätta fler skyddsområden kan naturgrusavlagringar skyddas från exploatering.

Kunskap om hur grundvattnet påverkar ytvatten behöver öka. Föroreningar från grundvatten kan transporteras till sjöar och vattendrag, exempelvis kvicksilver och övergödande ämnen, men den allmänna kunskapsnivån om sådana processer är ännu låg.

I Västra Götalands län finns drygt 200 grundvattenförekomster som är utpekade enligt vattenförvaltningsförordningen. Nio av förekomsterna uppnår inte målet god kemisk grundvattenstatus på grund av att rester av förbjudna bekämpningsmedel har hittats. Drygt 90 av grundvattenförekomsterna riskerar att inte nå god kemisk grundvattenstatus till 2021 eftersom förorenande ämnen har påvisats och/eller på grund av att påverkanstrycket är högt. Miljöövervakningen påvisade under 2016 PFAS i 10 av 33 prover och bekämpningsmedel i 7 av 34 prover i allmänna grundvattentäkter (Länsstyrelsen, rapport 2017:42).

Internationella avtal

EU:s ramdirektiv för vatten anger vad EU-länderna minst ska klara vad gäller vattenkvalitet och tillgång på vatten. Direktivet syftar till att skydda och förbättra EU:s alla vatten. Ramdirektivet kompletteras av tre dotterdirektiv, 1) ett för grundvatten (Direktiv 2006/118/EG), 2) ett för prioriterade ämnen i ytvatten (2008/105/EG) och 3) ett tekniskt direktiv om kvalitetskrav på kemiska analyser och på laboratorier som anlitas för övervakningen (Direktiv 2009/90/EG).

10.1 Grundvattens- och dricksvattenförsörjningen i Ulricehamn

Dricksvattenförsörjningen i Ulricehamns kommun utgår från nio grundvattentäkter (Johan Lundström, 2018). Inom kommunen ligger även delar av Öresjö vattentäkt som tillhör Borås kommun. Samtliga kommunala vattentäkter är skyddade med vattenskyddsföreskrifter. Den allmänna dricksvattenförsörjningen inom Ulricehamns kommun omfattar cirka 15 400 personer på 18 orter, motsvarande ca 68 % av kommuninvånarna (Översiktsplan för Ulricehamns kommun), Tabell 24.

Samtliga tillgängliga grundvattenförekomster i Ulricehamns kommun, förutom Köttkulla, har god kemisk status. Köttkulla vattentäkt har problem höga halter av miljögifter (BAM) och statusen bedöms av denna anledning som otillfredsställande. Bedömningen baseras på tre analyser av från 2008 - 2012 och tre analyser från 2006 - 2007. Tillförlitligheten bedöms vara låg, eftersom dataunderlaget är otillräckligt (VISS). Utöver Köttkulla har en brunn vid gamla reningsverket stängts av på grund av höga halter av PFAS (Johan Lundström, 2018).

Tabell 24. Vattentäkter i Ulricehamn. Källa: Översiktsplan för Ulricehamns kommun

Allmän vattentäkt	Försörjningsområde	Antal anslutna personer
Högagärde	Vegby, Gällstad, Rånnaväg, Röshult, Hulu, Tvärred	2 300
Hökerum	Hökerum	725
Hössna	Hössna	130
Köttkulla	Köttkulla	120
Marbäck	Marbäck	450
Nitta	Nitta	340
Torsbo	Torsbo	120
Ulricehamn	Ulricehamn, Timmele, Dalum, Blidsberg, Trädet	10 800
Älmestad	Älmestad	195

10.2 Samlad bedömning av målet Grundvatten av god kvalitet i Ulricehamn

Flera av preciseringarna av målet Grundvatten av god kvalitet har inte kunnat bedömas, se Tabell 1 och 2, Kap. 21 Bilaga 6. En av vattentäkterna i Ulricehamn har problem med kemisk status. Sett till det regionala tilläggs målet har alla dricksvattentäkterna i kommunen skyddsföreskrifter. Måluppfyllelsen för miljömålen från 2008 är blandad. Sammantaget är dock situationen för miljömålet Grundvatten av god kvalitet relativt god i kommunen även om det vore önskvärt att fler av målen och åtgärder från lokala miljömålen 2008 hade haft högre måluppfyllelse och genomförandegrad.

Sett till klimatförändringen och stor sannolikhet för extremvädersituationer som långa torrperioder med vattenbrist bör kommunen se över sina vattentäkter och dricksvattentäkter för att skaffa beredskap för sådana situationer. En sådan översyn bör inte enbart fokusera på tillgången utan även hur användningen av vatten i verksamheten kan effektiviseras och minska. Efterbehandlingen av förorenade områden bör genomföras enligt det framlagda förslaget. Tungmetallhalterna i slammet från reningsverket överskrider idag inte gränsvärdena. Samtidigt är det viktigt att succesivt minska halterna då slammet används som gödningsmedel (efter genomförd rötprocess som skapar biogas) för att därmed minska de halter av tungmetaller som kommunen för ut i de biologiska systemen och ekosystemen. Fortsatt bör den fysiska planeringen se till att miljöförlig verksamhet lokaliseras till platser där risken för spridning av miljögifter till naturen minimeras och att tillståndsprövning och tillsyn ställer höga krav på rening.

11 Bara naturlig försurning

Riksdagens miljömål: *”De försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska inte heller öka korrosionshastigheten i markförlagda tekniska material, vattenledningssystem, arkeologiska föremål och hållristningar”.*

Skogsmark, sjöar och vattendrag är i många fall naturligt sura. Nedfall av försurande ämnen har dock lett till en accelererad försurning. Försurningen påverkar växter och djur och bidrar till ökad korrosion, det vill säga att material vittrar sönder. Korrosionen drabbar till exempel fornlämningar och nedgrävda rörledningar. Även människans hälsa kan påverkas negativt, exempelvis av dricksvatten från försurade brunnar.

De ämnen som bidrar till försurningen är svaveldioxid, kväveoxider och ammoniak. De härrör från utsläpp framför allt från väg- och sjötrafik, värme och elkraftverk, industrier samt jordbruk. Skogsbruk kan bidra till försurning, både genom tillväxt och skörd. En ökad efterfrågan på biobränsle har gjort att uttag av hela träd har blivit vanligare. Detta kan leda till ökad markförsurning och utarmning av näringsämnen i områden som sedan tidigare varit svagt buffrade eller försurningstrycket är fortsatt högt.

Det tar lång tid för naturen att återhämta sig. Trots att de totala utsläppen av svaveldioxid och kväveoxider i Europa har minskat rejält under de senaste tjugo åren, har det endast lett till en långsam förbättring av Sveriges sjöar och vattendrag. Fortfarande bedöms var tionde sjö vara försurad på grund av människans olika verksamheter. I skogsmark och grundvatten tar återhämtningen ännu längre tid. Merparten av de försurande ämnen som faller ned över Sverige har förts hit med vindar från andra länder och från internationell sjöfart. Det räcker med andra ord inte att minska de svenska utsläppen för att minska försurningen i Sverige. Det finns internationella avtal som begränsar utsläppen, både inom EU och inom FN:s luftvårdskonvention. Den stora utmaningen är att fortsätta att begränsa försurande utsläpp från transportsektorn, både i Sverige och internationellt. Det gäller även den internationella sjöfarten där utsläppen av kväveoxider är stora.

Andelen försurade sjöar (>1 ha) i Sverige bedöms vara cirka 10 procent och återhämtningen sker mycket långsamt. Tillståndet är sämst i landets sydvästra del (inklusive Blekinge och Örebro län) där nästan hälften av sjöarna är försurade. Under de senaste åren har kalkning bedrivits i syfte att skydda natur- och nyttjandevärden i drygt 4 500 sjöar i 17 län (Naturvårdsverket, rapport 6749).

Den primära orsaken till försurning är atmosfäriskt nedfall av svavelföreningar, och i viss mån kväveföreningar. Sekundärt har skogsbruket stor betydelse för försurningen eftersom uttag av virke innebär en aktiv borttransport av markens positiva joner (Naturvårdsverket, rapport 6749).

Internationella avtal

EU-direktivet om nationella utsläpp av vissa föroreningar, det så kallade takdirektivet, stipulerar att de nationella utsläppen av svaveldioxid inom EU-28 ska minska med minst 59 procent till 2020 och med minst 79 procent till 2030, jämfört med 2005 års utsläppsnivå. Utsläppen av kväveoxider ska på motsvarande sätt minska med 24 procent till 2020 och 63 procent till 2030.

Sjöfartsorganisationen IMO har beslutat att med början 2020 drastiskt skärpa de globala kraven på svavelhalten i marint bränsle.

EU:s vattendirektiv syftar till att värna ett naturligt växt- och djurliv i vatten och att säkerställa tillgången till rent vatten för dricksvattenproduktion. Alla yt- och grundvatten ska upprätthålla eller uppnå god miljöstatus.

I Västra Götalands län har svavelnedfallet minskat med cirka 70 procent till skog och med cirka 50 procent på öppna fält, men trots detta är försurningstillståndet i skogsmarkerna oförändrat. Av länets sjöar är 47 procent försurningspåverkade. Motsvarande siffra för vattendrag är 36 procent (Länsstyrelsen, rapport 2017:42).

Försurningspåverkan från skogsbruket har blivit större då efterfrågan på förnybar energi ökat helträdsuttaget under de senaste tio åren. Skogsbruket beräknas stå för 30 - 70 procent av den totala försurningspåverkan på skogsmark sett över en skogsgeneration (Länsstyrelsen, rapport 2017:42).

11.1 Försurningssituationen i Ulricehamn

Norra delen av Ulricehamns kommun gränsar till Falbygdens kambro-silurberggrund, bestående av bl a kalksten och sandsten. Jordarterna i Ulricehamns kommun har därför ett betydande inslag av finsediment (moränlera) med högt innehåll av mineral som kalcit, vilket lett till att större delen av kommunens sjöar är skyddade från försurningspåverkan. I västra delen av kommunen består marken i större utsträckning av svårvittrad morän, varför sjöar och vattendrag i området i högre utsträckning är påverkade av försurning.

Tabell 25. Åtgärdsområden som berör Ulricehamns kommun (Länsstyrelsen Västra Götaland, Anna Ek; Länsstyrelsen Jönköpings län).

Åtgärdsområde	Huvudman	Vattensystem	Kalkstart
Trehörningen	Tranemo	103 Ätran	1986
Surströmmasjön	Ulricehamn	103 Ätran	1978
Vallsjön	Ulricehamn	108 Tidån	1987
Lassesjön	Borås	105 Viskan	1975/76
Älgån	Jönköping	101 Nissan	1986

Ulricehamns kommun berörs av fem åtgärdsområden, se tabell 25. Av dessa är Ulricehamn huvudman för två åtgärdsområden och Tranemo, Borås och Jönköpings kommuner huvudmän för ett vardera. Notera att Älgån är ett biflöde till Nissan, som endast i mindre utsträckning ligger inom Ulricehamns kommun. Åtgärdsområdet administreras av Jönköpings kommun, men ingen kalkning sker inom Ulricehamns kommun (Länsstyrelsen i Jönköpings län).

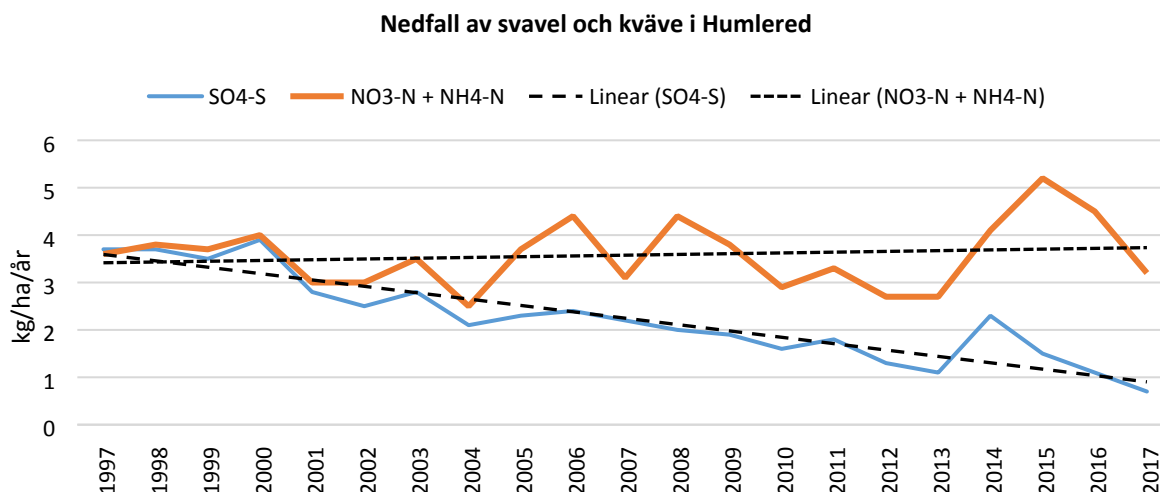
Vattenmyndigheten har pekat ut totalt 36 vattenförekomster i Ulricehamns kommun, 23 vattendrag och 13 sjöar. Enligt VattenInformationsSystem Sverige (VISS) är sju av dessa vattenförekomster (sex vattendrag och en sjö) påverkade av försurning (sämre än god status), Tabell 26.

Tabell 26. Vattenförekomster påverkade av försurning (VattenInformationsSystem Sverige, VISS).

Vattenförekomst	Vattensystem	Statusklassning *
Gunntorpaån	103 Ätran	Otillfredsställande
Jälmån: Kimmarebo till Grönahög	103 Ätran	Måttlig
Jälmån: uppströms Dalstorpasjön - Grönahög	103 Ätran	Måttlig
Saxarså	103 Ätran	Dålig
Älgån	101 Nissan	Måttlig
Örbäck (från Lassesjön till Marsjön)	105 Viskan	Dålig
Trehörningen	103 Ätran	Otillfredsställande

*Statusklassningen avser den fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorn försurning

I Humlered ligger en mätpunkt för markvatten och krondropp. Krondroppsmätningarna visar att svavelnedfallet minskat tydligt under perioden 1997 - 2017, men pH i markvattnet har inte ökat på ett statistiskt säkerställt sätt, Figur 57. Kvävenedfallet visar en svagt uppåtgående trend. Halten av syraneutraliserande ämnen har försämrats de senaste tre åren (IVL, 2018).

Figur 57. Nedfall av svavel (exkl havssaltsbidrag) och kväve på krondropsstationen i Humlered. Källa: Krondropsnätet.

11.2 Samlad bedömning av målet Bara naturlig försurning i Ulricehamn

Många av preciseringarna och etappmålet för Bara naturlig försurning har inte kunnat bedömas beroende på avsaknad av data och att det ligger utanför kommunens rådighet, se Tabell 1 och 2, Kap. 22 Bilaga 7. Kommunen har redan vidtagit åtgärder i verksamheten som minskar utsläpp av försurande ämnen, t.ex. minskade utsläpp av växthusgaser. Två av tre regionala tilläggs mål är redan uppnådda. Målet om minimi-antal försurade vattendrag är redan uppfyllt och kommunen kommer med stor sannolikhet att uppnå målet vad gäller minskning av utsläpp av svaveloxid till år 2020. Däremot kommer kommunen sannolikt inte att nå målet för minskade utsläpp av kväveoxider till år 2020. Vad gäller de lokala miljömålen från 2008, se avsnitt 10.2.

Vad gäller målet Bara naturlig försurning har detta starka samband med andra miljömål, speciellt Levande sjöar och vattendrag. Försurning av vatten påverka vattens organismer, samspel mellan organismer, vattens ekosystem och vattens ekosystemtjänster. Detta utgör ett starkt incitament för att minska försurningen eftersom det påverkar oss människor. Åtgärder och mål som syftar till att minska försurning av vatten måste ske med ett helhetsperspektiv som också inkluderar vattens funktionella system och slutligen oss människor. Detta bör även inkludera tätorternas vattendrag och sjöar samt ha ett ekosystemtjänstperspektiv så att vattens alla tjänster för oss människor inkluderas.

12 Ingen övergödning

Riksdagens miljösmål: "Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten".

Övergödning drabbar marker såväl som sjöar, vattendrag och hav. Problemen finns framför allt i södra Sverige, men övergödning förekommer i hela landet. Övergödning får växtligheten att förändras successivt och arter som är anpassade till näringsfattiga miljöer trängs undan.

I havsmiljön, framför allt i Egentliga Östersjön, är övergödning ett av de allvarligaste hoten. I både hav och sjöar orsakar övergödningen bland annat igenväxning och algblomning. I värsta fall uppstår syrebrist på bottenarna, där växter och djur dör. Om det är giftbildande alger som orsakar blomningen kan hälsan hos både människor och djur hotas.

Övergödning orsakas av allt för höga halter av kväve och fosfor i mark eller vatten. Dessa näringsämnen kan hamna i miljön via utsläpp till luft av exempelvis kväveoxider från biltrafik, sjöfart och kraftverk. Andra orsaker till övergödning är läckage från jordbruket samt utsläpp från avloppsreningsverk och industrier.

Utsläppen av näringsämnen till sjöar, vattendrag och hav från Sverige och övriga länder som påverkar miljön i Östersjön, Kattegatt och Skagerrak måste minska ytterligare. Inom havsmiljökonventionen Helcoms Aktionsplan för Östersjön har Sverige och andra länder runt Östersjön åtagit sig att minska utsläppen fram till 2021.

Många av de utsläpp som har betydelse för övergödningen begränsas av internationella avtal. För att utvecklingen ska gå åt rätt håll är det nödvändigt att Sverige, liksom alla andra deltagande länder, uppfyller sin del av gällande avtal. Exempel på viktiga internationella avtal är det så kallade Göteborgsprotokollet inom FN samt EU:s vattendirektiv och havsmiljödirektiv.

Utsläppen till luft från fordonstrafik, industrier och internationell sjöfart måste också minska. Merparten av det luftburna nedfallet av övergödande ämnen kommer från andra länder och från internationell sjöfart. Därför krävs ytterligare beslut om utsläppsbeskränningar i det internationella luftvårdsarbetet.

Utsläppen av kväve och fosfor till havet har minskat sedan mitten av 90-talet, men i sjöar, vattendrag och kustvatten förändras övergödningssituationen långsamt på grund av trögheten i naturliga system (Länsstyrelsen, rapport 2017:42). De senaste beräkningarna av källfördelningen för kväve- och fosforbelastning visar att i södra Sverige står jordbruk och avloppsreningsverk för den största andelen av utsläppen. I norra Sverige dominerar punkt-källor som industri och reningsverk (Naturvårdsverket, rapport 6749).

Internationella avtal

FN:s luftvårdskonvention är ett samarbete mellan Europa, USA, Kanada samt länderna i Kaukasus och Centralasien för att minska utsläppen av långväga transporterade luftföroreningar.

EU:s ramdirektiv för vatten syftar till att värna ett naturligt växt- och djurliv i vatten och att säkerställa tillgången till rent vatten för dricksvattenproduktion.

EU:s havsmiljödirektiv har som syfte att upprätthålla eller uppnå god miljöstatus i havsmiljön inom hela EU.

Länderna inom *Helcom* har kommit överens om en gemensam aktionsplan för Östersjöns miljö, *Baltic Sea Action Plan (BSAP)*.

Internationella sjöfartsorganisationen IMO har godkänt ett utsläppskontrollområde för kväve i Östersjön, Nordsjön och Engelska kanalen.

Av de statusklassade vattenförekomsterna i Sverige har kvalitetsfaktorn för näringsämnen sämre än god status i ca 57 procent av vattendragen och i ca 10 procent av sjöarna. I Västra Götalands län är statusen för kvalitetsfaktorn ”näringsämnen” sämre än god i ungefär 15 procent av sjöarna och 37 procent av vattendragen (VISS, 2018). Bedömningsunderlag saknas dock för ett stort antal vattenförekomster.

Provtagningsprogram av försurningskänsligt grundvatten i Västra Götalands län visar att nitrathalten i samtliga 17 provpunkter ligger under gränsen för den lägsta klassen, 2 mg/l. Avloppsreningsverkens utsläpp av fosfor och kväve har minskat. I länet finns 124 530 enskilda avlopp (Länsstyrelsen, rapport 2017:42).

12.1 Övergödningssituationen i Ulricehamn

Spillvattenutsläpp från kommunala reningsverk, gemensamhetsanläggningar och enskilda avlopp samt näringstillförsel från jordbruksmarker är de största närsaltskällorna till sjöar och vattendrag i Ulricehamns kommun, men även dagvatten och skogsbruk bedöms tillföra betydande mängder näringsämnen.

I Ulricehamns kommun finns fjorton kommunala avloppsreningsverk, som sköts av Ulricehamns Energi AB. Alla avloppsreningsverk klarar villkor enligt gällande beslut. Krav på kväverening finns endast för avloppsreningsverket i Ulricehamn, Tabell 27 (Davidsson, 2018).

Tabell 27. Avloppsreningsverk inom Ulricehamns kommun (David Davidsson, 2018).

Avloppsreningsverk	Recipient	Utsläpp, årsvärde (kg)			
		BOD	COD	P-tot	N-tot
Ulricehamn	Åsunden	5500	39800	260	24200
Marbäck	Pineboån	190	1800	4	840
Köttkulla	Infiltration	50	540	0,5	40
Torhult	Bäck till Nissan	30	180	1	110
Strängsered	Bäck till Strängseredssjön	20	210	0,3	20
Hössna	Bäck till Ätran	20	210	0,3	130
Torsbo	Infiltration	50	490	8	70
Hökerum	Viskan	1370	5210	20	2480
Timmele	Ätran	1200	9600	30	1020
Hulu	Bäck till Yttre Åsunden	300	2800	9	610
Gällstad	Sämån	1600	11500	20	4100
Nitta	Viskan	230	2100	2	780
Älmestad	Gammalstorpsbäcken	160	1600	4	390
Trädet	Ätran	130	1200	4	540
Summa:		10850	77240	363,1	35330

I kommunen finns ca 4250 kända enskilda avlopp (inklusive gemensamhetsanläggningar). Andelen objekt som uppfyller dagens krav på rening är okänt. Tillsyn av enskilda avlopp påbörjades 2018 (Karlsson, 2018).

Vattenmyndigheten har pekat ut totalt 36 vattenförekomster i Ulricehamns kommun, 23 vattendrag och 13 sjöar. Enligt VattenInformationsSystem Sverige (VISS) är sex av dessa vattenförekomster (ett

vattendrag och fem sjöar) påverkade av övergödning (sämre än god status). Notera att Lönern bedöms ha måttlig status utifrån en bedömning av klorofyllhalten, inte den vattenkemiska provtagningen, Tabell 28.

Tabell 28. Vattenförekomster med övergödningproblematik (VattenInformationSystem Sverige, VISS).

Vattenförekomst	Vattensystem	Statusklassning *	Bedömningsgrund **
Bystadsjön	103 Ätran	Måttlig	Näringsämnen
Löneren	103 Ätran	God	Växtplankton
Rånnavägssjön	103 Ätran	Måttlig	Näringsämnen
Strängseredsjön	108 Göta älv	Måttlig	Växtplankton
Åsunden	103 Ätran	Måttlig	Näringsämnen, syrgasförhållande
Lidan – Påarp till Eriksberg	108 Göta älv	Måttlig	Modellerad bedömning

*Statusklassningen sammanvägning av fysikalisk-kemisk och biologiska kvalitetsfaktorer

**Kvalitetsfaktor som styr bedömningen

12.2 Samlad bedömning av målet Ingen övergödning i Ulricehamn

Några av de nationella preciseringarna och ett av de regionala tilläggsmålen avser hav och kust och är inte aktuella för Ulricehamn, se Tabell 1 och 2, Kap. 23 Bilaga 8. Ulricehamn har problem med näringsstatusen i några sjöar, se tabell 28. Enligt de regionala målen ska utsläppen av kvävedioxidier år 2020 ha minskat till 17 000 ton per år vilket motsvarar 10,2 kg per person och år. I Ulricehamn låg utsläppsnivån 2016 på 14,7 kg per person och år varför målet ej bedöms uppnås år 2020. För ammoniak ligger det regionala målet år 2020 på 7 000 ton per år vilket motsvarar 4,2 kg per invånare och år. I Ulricehamn låg utsläppsnivån 2016 på 15,3 kg per invånare och år varför det regionala målet inte bedöms uppnås till 2020. För bedömning av de lokala miljömålen från 2008, se avsnitt 10.2.

Vad gäller målet Bara naturlig försurning har detta starka samband med andra miljömål, speciellt Levande sjöar och vattendrag. Försurning av vatten påverka vattnens organismer, samspel mellan organismer, vattnens ekosystem och vattnens ekosystemtjänster. Detta utgör ett starkt incitament för att minska försurningen eftersom det påverkar oss människor. Åtgärder och mål som syftar till att minska övergödningen av vatten måste ske med ett helhetsperspektiv som också inkluderar vattnens funktionella system och slutligen oss människor. Detta bör även inkludera tätorternas vattendrag och sjöar samt ha ett ekosystemtjänstperspektiv så att vattnets alla tjänster för oss människor inkluderas.

13 Skyddande ozonskikt

Riksdagens miljömål: "Ozonskiktet ska utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning".

Ozonskiktet i atmosfären skyddar livet på jorden genom att filtrera bort en del av den skadliga UV-strålningen från solen. Det är därför en fara när ozonskiktet tunnare ut. Hos människor ökar risken för till exempel hudcancer, nedsatt immunförsvar och ögonsjukdomen starr. Orsaken till uttunnningen är att ämnen som bryter ned ozon har släppts ut i atmosfären. Exempel på ämnen som bryter ned ozonskiktet är klorerade ämnen, som finns i bland annat kylskåp, anläggningar för luftkonditionering och skumplast.

Sedan 1987 finns ett internationellt avtal som kallas Montrealprotokollet. Avtalet ställer krav på deltagande länder att förbjuda och begränsa användningen av ozonnedbrytande ämnen. Åtgärderna har varit mycket framgångsrika. Utsläppen av ozonnedbrytande ämnen har minskat och även halterna av ozonnedbrytande gaser i atmosfären minskar – om än med vissa undantag. Med dagens kunskap pekar det mesta på att ozonuttunnningen har avstannat, och det finns även tecken på att ozonskiktet istället är på väg att öka i tjocklek.

Internationella avtal

Wienkonventionen är en global överenskommelse för skydd av ozonskiktet.

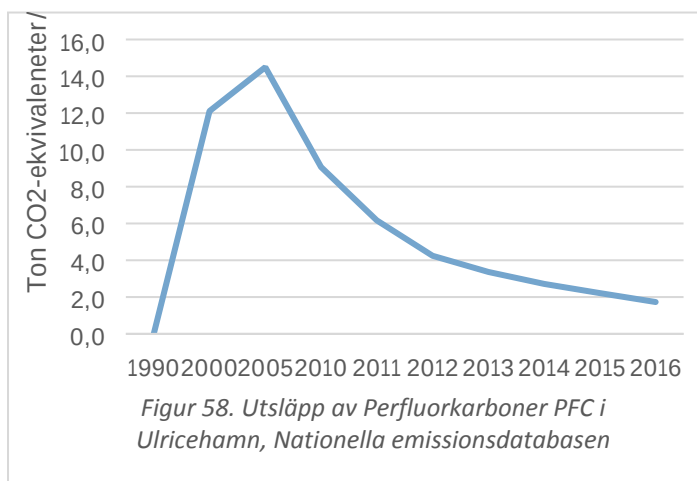
Montrealprotokollet är en överenskommelse om att vidta åtgärder för att minska produktionen och förbrukningen, och därmed utsläppen, av CFC och haloner.

Kigalitillägget förhandlades fram 2016 och innebär att fluorerade kolväten (HFC), regleras under Wienkonventionen, och att en tidtabell slagits fast för en utfasning.

Många ozonnedbrytande ämnen finns kvar i atmosfären under lång tid. Det dröjer därför flera decennier innan den nedbrytande effekten på ozonskiktet upphör. Det internationella arbetet inom Montrealprotokollet måste fortsätta. Produktion och konsumtion av ozonnedbrytande ämnen måste fortsätta att minska. Dessutom är det viktigt att kontrollera att inte nya ozonnedbrytande kemikalier kommer ut på marknaden. Den absoluta huvuddelen av utsläppen av ozonnedbrytande ämnen i Sverige kommer från bygg-, rör- och markisoleringsmaterial. De måste tas om hand på rätt sätt vid rivning eller ombyggnation. Ozonskiktets tjocklek påverkas även av både klimatet och av halten av vissa växthusgaserna i atmosfären. Exempelvis kan de ökande utsläppen av lustgas komma att fördröja återhämtningen.

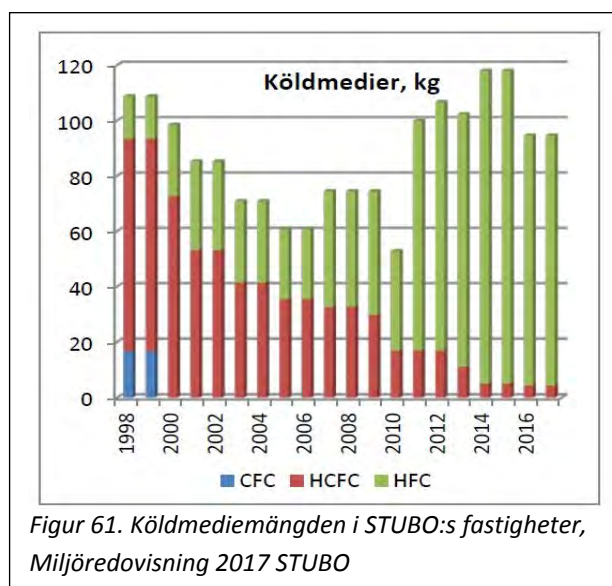
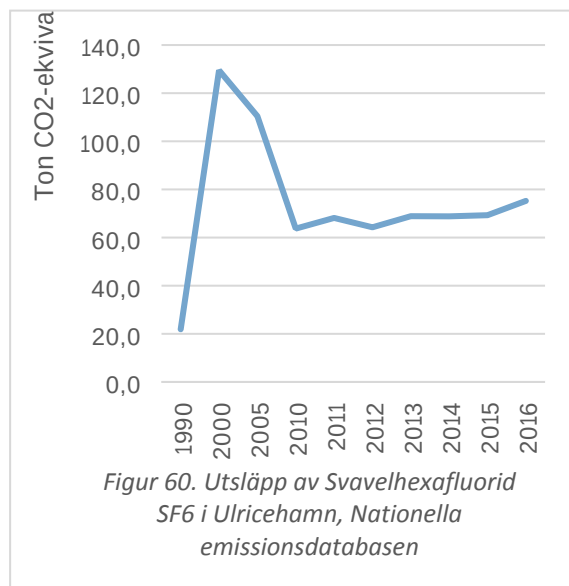
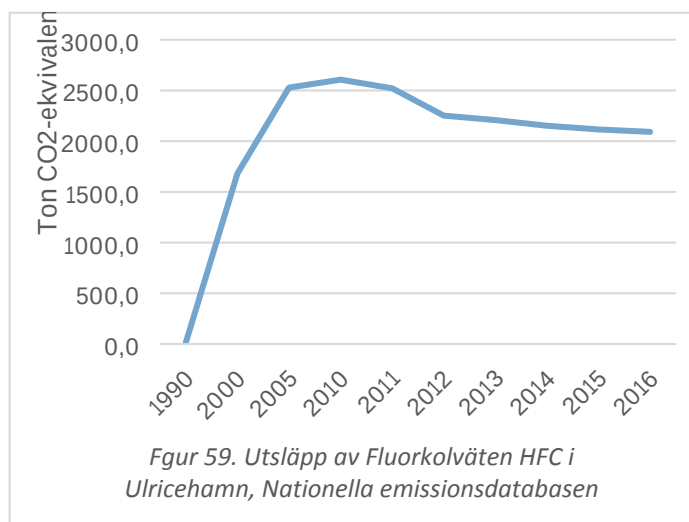
13.1 Fluorerade föreningar

De svenska utsläppen av ozonnedbrytande ämnen består nästan uteslutande av klorfluorkarboner (CFC). 2016 beräknas utsläppen av CFC i Sverige uppgå till cirka 142 ton i jämförelse med cirka 150 ton 2015. Den absoluta huvuddelen av utsläppen kommer från isoleringsmaterial. (Länsstyrelsen, rapport 2017:42). CFC (freon) är numera förbjuden och har ersatts med andra fluorerade

föreningar som t.ex. Fluorkolväten HFC, Perfluorkolväten PFC, Svavelhexafluorid SF₆.

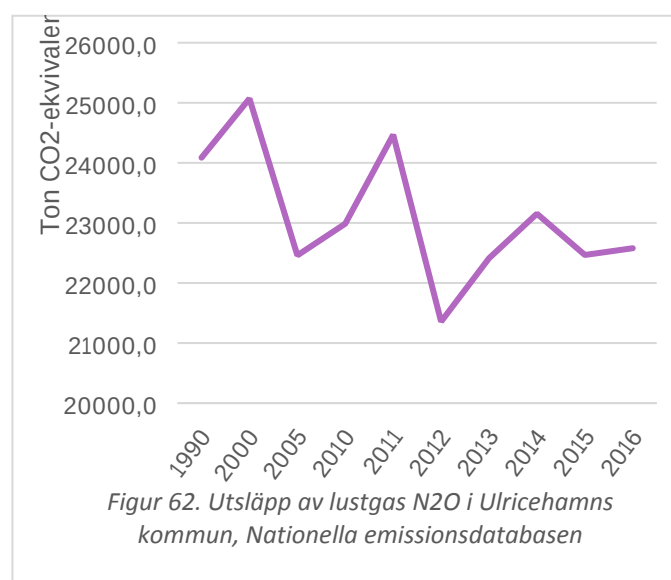
I Ulricehamn har utsläppen av Perfluorkarboner minskat kraftigt från ett högt värde 2005. År 2016 var utsläppen 1,7 ton CO₂-ekvivalenter per år, Figur 58. Utsläppen av Fluorkolväten ökade också kraftigt i början på 2000-talet, Figur 59. Utsläppen låg 2016 på drygt 2090 ton CO₂-ekvivalenter per år och har ökat drygt 13 000 procent sedan 1990. Ett likande mönster finns för Svavelhexafluorid, Figur 60, som har ökat med drygt 300 procent jämfört med 1990.

Utsläppskällan för dessa ämnen är främst läckage från köldmedier och värmepumpar. Man vill minska beroendet av fossila bränslen i Sverige och sluta använda oljepannor. Dessa ersätts ofta av värmepumpar vilka innehåller dessa ämnen som till viss del läcker ut växthusgaserna. Detta har t.ex. skett i STUBO:s fastigheter, Figur 61.

13.2 Lustgas

De nationella utsläppen av antropogen lustgas uppgår till cirka 340 ton, men bedöms fortsätta att minska. Diffusa utsläpp från jordbrukssektorn står för 76 procent av de totala nationella utsläppen av lustgas. Den största utsläppsminskningen har skett inom

industrin, där utsläppen av lustgas minskat med 78 procent sedan 1990 (Naturvårdsverket, rapport 6749). I Västra Götalands län har utsläppen av lustgas minskat sedan 1990, men under de senaste åren har utsläppen legat på en tämligen jämn nivå (Nationella emissionsdatabasen).

I Ulricehamn har utsläppen av lustgas varierat mellan drygt 25 000 och 21 000 ton CO₂-ekvivalenter per år, Figur 62. 2016 hade utsläppen minskat med ca 6 procent jämfört med 1990. Utsläppen av lustgas kommer främst från jordbruksproduktion.

13.3 Samlad bedömning av målet Skyddande ozonskikt i Ulricehamn

Över hälften av delmålen (59 %) under målet Skyddande ozonskikt har genomförts eller är på väg att genomföras, och endast 41 % av delmålen har bedömts som inte genomförda. De två nationella miljömålen Skyddande ozonskikt och Säker strålmiljö har de absolut bästa resultaten i denna kartläggning, Tabell 1 och 2, Kap. 24 Bilaga 9. Att stoppa nedbrytningen av ozon och återuppbygga ozonlagret är av stor betydelse inte minst ur hälsosynpunkt. Det finns också starka samband med målet Begränsad klimatpåverkan. Det mesta pekar på att uttunnningen av ozonskiktet avstannat och att dess tjocklek är på väg att öka. De ozonnedbrytande gaserna är dock mycket långlivade och deras effekt kommer att bestå under lång tid framöver. Det är därför viktigt att utsläppen av ozonnedbrytande gaser fortsätter att minska. Det är också viktigt att nya ozonnedbrytande ämnen inte introduceras på marknaden.

Relativt få av målen i de tidigare lokala miljömålen var specifikt riktade mot detta miljömål. Merparten av målen som skulle kunna ge en generell positiv effekt på miljömålet har haft mycket blandad måluppfyllelse. Ett område som kommunen hittills inte arbetat så mycket med är byggsektorn, t.ex. vilka material som används vid ombyggnation och hur material tas om hand vid rivningsarbeten, vilka områden som tillsynen omfattar och vilka krav som ställs i samband med bygglov. Den samlade bedömningen är att kommunen ligger bra till när det gäller detta miljömål. Dock kan riktade insatser mot köldmedier och läckage av ozonnedbrytande ämnen i dessa bli aktuella och kommunen bör se över områdena byggnation, ombyggnation, rivning, materialval och återvinning åtminstone inom den egna verksamheten.

14 Säker strålmiljö

Riksdagens miljömål: "Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning".

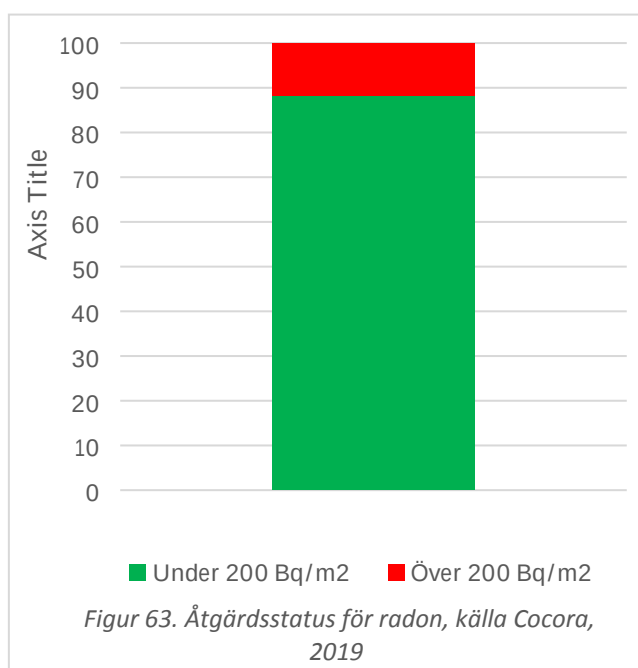
I människans naturliga miljö har det alltid funnits strålning. Strålningen kommer från rymden, från solen och från naturligt radioaktiva ämnen i marken och i vår egen kropp. Vi drar också nytta av strålningens egenskaper inom forskning, sjukvård och industri. Strålning kan även förekomma i form av elektromagnetiska fält, exempelvis som radiovågor från mobiltelefoner och magnetfält från kraftledningar. Strålning kan vara både nyttig och skadlig. För att minska skadliga effekter av strålning på människa och miljö ska all verksamhet med strålning vara berättigad, dvs. strålningen måste göra mer nytta än skada och att stråldoserna ska begränsas så långt som det är möjligt och rimligt.

Antalet årliga fall av hudcancer fortsätter att öka, orsakat av exponering för ultraviolett strålning (UV-strålning). Att vända trenden måste människors exponering minska vilket kräver förändring av människors livsstil och attityder kring exempelvis utseende och solning. Utsläppen av radioaktiva ämnen från de kärntekniska anläggningarna är normalt mycket låga och innebär inga hälsorisker för allmänheten. Använt kärnbränsle är radioaktivt under mycket lång tid och därför behöver ett slutförvar byggas för kärnbränsleavfallet. I dagsläget finns det två identifierade områden där det finns misstanke om skadliga hälsoeffekter vid exponering för elektromagnetiska fält.

Strålsäkerhetsmyndigheten rekommenderar försiktighet när det gäller exponering för lågfrekventa magnetfält från exempelvis kraftledningar samt radiovågsexponering från mobiltelefoner.

14.1 Radon

Strålsäkerhetsmyndigheten uppskattar att ungefär 14 procent av antalet lungcancerfall i Sverige är orsakade av radon. Det motsvarar cirka 500 lungcancerfall per år, varav 450 är orsakade av radon i kombination med rökning. Bindande gränsvärden för radon finns i Boverkets byggregler och Livsmedelsverkets dricksvattenföreskrifter. Boverket har tagit fram ett gränsvärde för radon som gäller vid nybyggnation eller ändring av en byggnad som är 200 Becquerel/m³ inomhusluft (www.boverket.se). I Ulricehamns kommun pågår ett projekt för att åtgärda bostäder som överstiger gränsvärdet för radon. Figur 63 visar andelen hus som ligger över respektive under gränsvärdet. Fortfarande är det 22 procent av de undersökta husen som ligger över gränsvärdet och åtgärder pågår för att komma under gränsvärdet.

14.2 UV-strålning

Antalet årliga fall av hudcancer i Sverige stiger och Strålskyddsmyndigheten (SSM) avråder generellt från att sola i solarium (Länsstyrelsen, rapport 2017:42). I Västra Götalands län har antalet

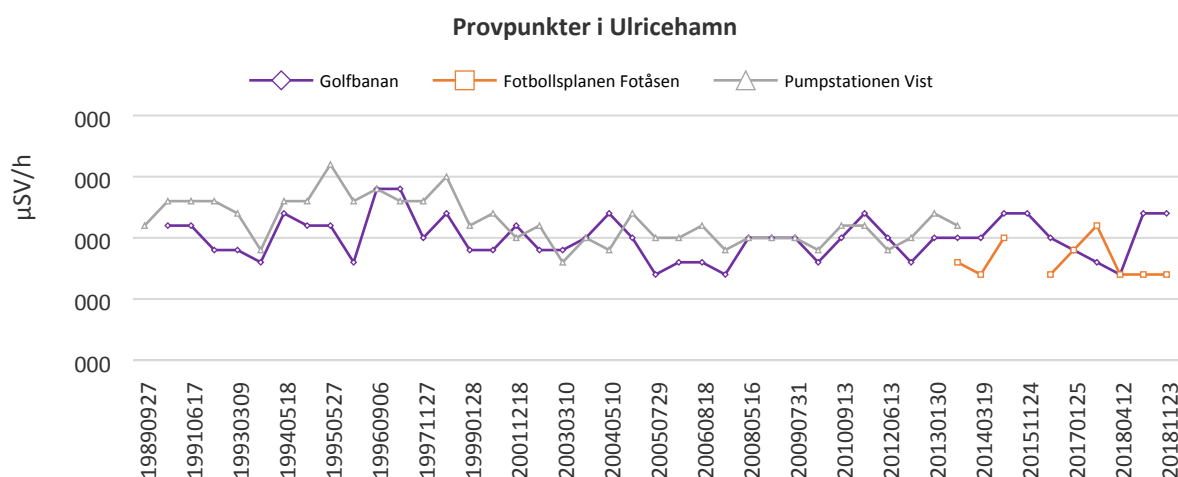
hudcancerfall sjufaldigats sedan 1970. Under år 2014 fick 758 personer i länet diagnosen malignt melanom.

14.3 Lågfrekventa magnetiska fält

Skadliga hälsoeffekter till följd av exponering från lågfrekventa magnetfält för 50 Hz magnetfält från kraftledningar samt från radiofrekventa elektromagnetiska fält från mobiltelefoner kan inte uteslutas. Det finns en vetenskapligt grundad misstanke om att svaga magnetfält från exempelvis kraftledningar skulle kunna öka risken för barnleukemi (www.stralsakerhetsmyndigheten.se).

14.4 Bakgrundsstrålning

Mätning av bakgrundsstrålning har pågått kontinuerligt sedan 1989 i Ulricehamns kommun. Tidsserien visar att halterna minskar på provlokalerna. En tydlig minskning skedde i slutet av 1990-talet, Figur 64.

Figur 64. Mätning av bakgrundsstrålning i Ulricehamn (Cocora, 2018).

14.5 Samlad bedömning av målet Säker strålmiljö i Ulricehamn

Tillsammans med det nationella målet Skyddande ozonskikt har målet Säker strålmiljö det bästa resultatet i denna kartläggning, se Tabell 1 och 2, Kap 25 Bilaga 10. Hela 67 % av delmålen under Säker strålmiljö har bedömts antingen som genomförda eller på väg att genomföras. Endast 33 % av målen har bedömts som ej genomförda vilket är den lägsta siffran i denna kartläggning. Målet om Säker strålmiljö har samband med flera andra miljömål. UV-strålningen påverkas t.ex. av våra utsläpp av växthusgaser och har därför samband med Minskad klimatpåverkan och Skyddande ozonskikt. Bakgrundsstrålningen visar en nedåtgående trend i Ulricehamn vilket är positivt. Konkret kan kommunen som tillsynsmyndighet arbeta vidare med åtgärder för att minska halten av radon i bostadshus. Här finns en stark koppling till God boendemiljö. Sammantaget görs bedömningen att kommunen ligger väl till när det gäller detta miljö kvalitetsmål.

15 Referenser

- Artdatabanken. 2018. www.artdatabanken.se
- Artportalen. 2018. www.artportalen.se
- Boverket. 2018. www.boverket.se
- Cocora, Bogdan-Horatiu. 2019. Hälsoskyddsinspektör Miljöenheten Ulricehamns kommun
- Ek, Anna. 2018. Länsstyrelsen Västra Götaland. Epostkorrespondens
- Elfiskeregistret. 2018. <https://www.slu.se/institutioner/akvatiska-resurser/databaser/elfiskeregistret/>
- Institutet för vatten och luftvård (IVL). 2018. Tillståndet i skogsmiljö i Västra Götalands län. Rapportnummer C 313
- Intergovernmental panel on climate change (IPCC). 2018. www.ipcc.ch
- Karlsson, Robert. 2018. Miljöinspektör Miljöenheten, Ulricehamns kommun
- Kinde, Peter. 2018. Parkchef på Park & skog, Ulricehamns kommun
- Kindlund, Mats. 2018. Gatuingenjör Exploateringsenheten, Ulricehamns kommun
- Klimat 2013 - Västra Götaland ställer om hemsida. 2018. www.klimat2030.se
- Larsson Puck. 2018. Planarkitekt Ulricehamns kommun. Epostkorrespondens
- Luft i Väst. Luftvårdsförbundet för Västra Sverige. 2018. www.luftivast.se
- Lundström, Johan. 2018. Planeringsingenjör Ulricehamns Energi AB
- Länsstyrelserna. 2018. Regional Utveckling & Samverkan i miljömålssystemet (RUS)
- Länsstyrelsen i Jönköpings län. 2018. www.lansstyrelsen.se/jonkoping
- Länsstyrelsen i Västra Götalands län. 2008. Analys av småvattenförekomst och våtmarksarter i odlingslandskapet i Västra Götalands län. Rapport 2008:97.
- Länsstyrelsen i Västra Götalands län. 2011. Miljöövervakning i Västra Götalands län. Rapport 2011:13.
- Länsstyrelsen i Västra Götalands län. 2015. Regionala miljömål för Västra Götaland. Rapport 2015:50.
- Länsstyrelsen i Västra Götalands län. 2016. Växter och djur i Västra Götalands odlingslandskap. Rapport 2016:45.
- Länsstyrelsen i Västra Götalands län. 2017. Miljömålsbedömning 2017. Rapportnr 2017:42
- Länsstyrelsen i Västra Götalands län. 2018. Var finns pengarna? – sammanställning av stöd och bidragsmöjligheter till åtgärder och insatser för att nå miljömålen
- Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1992. Våtmarker. Ulricehamns och Tranemo kommuner. Publikation 5
- Miljömål.se
- Musselportalen. 2018. Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
- Nationella kräftdatabasen. 2018. Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Institutionen för akvatiska resurser. <http://www.slu.se/kraftdatabasen>.
- Naturvårdsverket. 2011. Nationell plan för kalkning 2011 - 2015. Rapport 6449

Naturvårdsverket. 2017. Miljömålen. Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2017. Rapport 6749

Naturvårdsverket. 2018. www.naturvardsverket.se

Parisavtalet. 2018. www.parisavtalet.se

Regeringskansliet. 2018. www.regeringen.se

Skyddad natur. 2018. Kartverktyg

Statistiska centralbyrån SCB. 2018. Sveriges officiella statistik

Ström, Marie. 2018. Chef VA och Miljö UEAB

Sveriges geologiska undersökning (SGU). 2018. www.sgu.se

Sveriges Lantbruksuniversitet. 2018. Riksskogstaxeringen

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI). 2018. Öppna data meteorologiska observationer

Sveriges miljömål. 2018. www.sverigesmiljomal.se

Ulricehamns kommun. 2015. Översiktsplan för Ulricehamns kommun. KF 2015-10-29, § 187

Ulricehamns kommun. 2016. Årsredovisningsbilaga 2016 - Grönt bokslut (2015)

Ulricehamns kommun. 2017-09-08. Tillsynsprojekt Kemikalier i förskolekök

Ulricehamns kommun. 2017-11-15. Tillsynsprojekt Giftfri förskola

VattenInformationsSystem Sverige (VISS). 2018.

Vattenmyndigheterna. 2018. www.vattenmyndigheterna.se

Västra Götalandsregionen. 2013. Västra Götaland 2020. Strategi för tillväxt och utveckling i Västra Götaland 2014 - 2020 (RUP)

Åtgärder i Vatten (ÅiV). 2018. Databas

Bilaga 1. Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Ett rikt växt- och djurliv

Riksdagens miljömål:

Levande sjöar och vattendrag: "Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas."

Det nationella miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag fokuserar på att sjöarnas och vattendragens egenskaper och värden ska bevaras och användas på rätt sätt.

Myllrande våtmarker: "Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden."

Det nationella miljökvalitetsmålet Myllrande våtmarker fokuserar på att våtmarkernas egenskaper och värden ska bevaras och användas på rätt sätt.

Ett rikt odlingslandskap: "Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks."

Det nationella miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap fokuserar på att odlingslandskapets egenskaper och värden ska bevaras och användas på rätt sätt.

Levande skogar: "Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas."

Det nationella miljökvalitetsmålet Levande skogar fokuserar på att skogens egenskaper och värden ska bevaras och användas på rätt sätt.

Ett rikt växt- och djurliv: "Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd."

Det nationella miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv fokuserar på att organismernas egenskaper och värden ska bevaras och användas på rätt sätt.

Denna bilaga är en sammanställning av nationella, regionala och tidigare lokala mål. Område: Huvudmålet har indelats i områden. Nivå: anger om målet är nationellt, regionalt eller lokalt samt vilken typ av mål eller satsning målet tillhör – NP = Nationell precisering, NE = Nationellt Etappmål, RM = Regionala Miljömål, UHVG = Utmaningar Hållbart Västra Götaland, K2030 = Klimat 2030, LM2008 = Lokala Miljömål 2008. Mål: målets formulering (långa texter har kortats ner), indelat på mål som ska vara uppfyllda till 2020 respektive 2030; Tidigare lokala miljömål i Ulricehamn hade mål för 2010, 2015 och åtgärder, dessa anges före mål/åtgärdstext. Uppföljning gäller endast Tidigare lokala miljömål och ger en kort beskrivning av måluppfyllelse respektive om åtgärden genomförts. Status är en bedömning hur väl målet/åtgärden är uppfylld i Ulricehamns kommun enligt följande:

= Allvarlig status, målet bedöms inte kunna uppfyllas utan kraftsamling och resurssatsning.

= Acceptabel status, målet har inte uppnåtts än/åtgärden är inte fullständigt genomförd men målet bedöms kunna uppnås/åtgärden kunna genomföras, eventuellt måste kraftsamling genomföras och resurser satsas.

= God status, målet uppnått/åtgärden genomförd.

EB = Ej bedömt mål, anledningarna kan vara flera, t.ex. att det saknas underlag för att göra en bedömning.

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
Levande sjöar och vattendrag	NP	Sjöar och vattendrag har minst god ekologisk status eller potential och god kemisk status i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön	Det finns sjöar och vattendrag i kommunen som inte har minst god ekologisk status eller potential respektive god kemisk status	
		Oexploaterade och i huvudsak opåverkade vattendrag har naturliga vattenflöden och vattennivåer bibehållna	EB, sådana vattendrag har inte inventerats i kommun	
		Ytvattentäkter som används för dricksvattenproduktion har god kvalitet	En vattentäkt i kommunen har problem	
		Sjöar och vattendrags viktiga ekosystemtjänster är vidmakthållna	Statusbedömning ovan visar motsatt, status fiskvägar osäker	
		Sjöar och vattendrag har strukturer och vattenflöden som ger möjlighet till livsmiljöer och spridningsvägar för vilda växt- och djurarter som en del i en grön infrastruktur	Kommunen har inget styrdokument för grön infrastruktur och har inte behandlat den regionala planen för grön infrastruktur	
		Naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till sjöar och vattendrag har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer	Kommunen har ett flertal vattendrag där det finns vandringshinder, grönytor mot vattendrag är inte speciellt utpekade som viktiga i fysisk planering, mm.	
		Hotade arter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts i värdefulla sjöar och vattendrag	Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte	
		Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden	Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte	
		Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade	Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte	
		Sjöar och vattendrags natur- och kulturmiljövärden är bevarade och förutsättningar finns för fortsatt bevarande och utveckling av värdena	Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte, inget vattendrag eller kulturmiljö har skyddats av kommun	
		Strandmiljöer, sjöar och vattendrags värden för fritidsfiske, badliv, båtliv och annat friluftsliv är värnade och bibehållna och påverkan från buller är minimerad	Kommunen har inget styrdokument för detta	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
Myllrande våtmarker	NP	Våtmarker av alla typer finns representerade i hela landet inom sina naturliga utbredningsområden	Det finns 112 värdefulla våtmarkobjekt i kommunen, inget har skyddats av kommunen	
		Våtmarkernas viktiga ekosystemtjänster som biologisk produktion, kollagring, vattenhushållning, vattenrening och utjämning av vattenflöden är vidmakthållna	Kommunen har inget styrdokument och tar inte speciell hänsyn i fysisk planering	
		Våtmarker är återskapade, i synnerhet där aktiviteter som exempelvis dränering och torvtäkter har medfört förlust och fragmentering av våtmarker och arter knutna till våtmarker har möjlighet att sprida sig till nya lokaler inom sitt naturliga utbredningsområde	Kommunen har inget styrdokument och inget aktivt arbete som bidrar till detta mål	
		Naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till våtmarkerna har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer	Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte	
		Hotade våtmarksarter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts	Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte	
		Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden	Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte	
		Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade	Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte	
		Våtmarkernas natur- och kulturvärden i ett landskapsperspektiv är bevarade och förutsättningarna finns för fortsatt bevarande och utveckling av värdena	Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte	
		Våtmarkernas värde för friluftsliv är värnade och bibehållna och påverkan från buller är minimerad	Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte, kommunen har inte skyddat några marker för friluftsliv	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
Levande skogar	NP	Skogsmarkens fysikaliska, kemiska, hydrologiska och biologiska egenskaper och processer är bibehållna	I Ulricehamns nya skogsprogram behandlas inte dessa aspekter	
		Skogens ekosystemtjänster är vidmakthållna	I Ulricehamns nya skogsprogram behandlas inte dessa aspekter	
		Skogens biologiska mångfald är bevarad i samtliga naturgeografiska regioner och arter har möjlighet att sprida sig inom sina naturliga utbredningsområden som en del i en grön infrastruktur	I Ulricehamns nya skogsprogram behandlas inte dessa aspekter	
		Naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till skogslandskapet har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer	I Ulricehamns nya skogsprogram behandlas inte dessa aspekter	
		Hotade arter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts i värdefulla skogar	I Ulricehamns nya skogsprogram behandlas inte dessa aspekter	
		Främmande arter och genotyper hotar inte skogens biologiska mångfald	I Ulricehamns nya skogsprogram behandlas inte dessa aspekter	
		Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade	I Ulricehamns nya skogsprogram behandlas inte dessa aspekter	
		Natur- och kulturmiljövärden i skogen är bevarade och förutsättningarna för fortsatt bevarande och utveckling av värdena finns	I Ulricehamns nya skogsprogram behandlas inte dessa aspekter	
		Skogens värden för friluftslivet är värnade och bibehållna	Aspekter belysta i Ulricehamns nya skogsprogram	

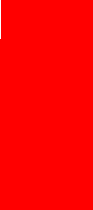
Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
<i>Ett rikt odlingslandskap</i>	NP	Åkermarkens fysikaliska, kemiska, hydrologiska och biologiska egenskaper och processer är bibehållna	<i>Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte</i>	
		Jordbruksmarken har så låg halt av föroreningar att ekosystemens funktioner, den biologiska mångfalden och människors hälsa inte hotas	<i>Kommunen har inget styrdokument för detta. En strategi för omhändertagande av förorenade områden är på gång men har inte beslutats politiskt</i>	
		Odlingslandskapets viktiga ekosystemtjänster är vidmakthållna	<i>Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte</i>	
		Odlingslandskapet är öppet och variationsrikt med betydande inslag av hävdade naturbetesmarker och slåtterängar, småbiotoper och vattenmiljöer, bland annat som en del i en grön infrastruktur och erbjuder livsmiljöer och spridningsvägar för vilda växt- och djurarter	<i>Kommunen har inget styrdokument för detta. Kommunen har inte skyddat något odlingslandskap och bidrar inte</i>	
		Naturtyper och arter knutna till odlingslandskapet har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer	<i>Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte</i>	
		Husdjurens lantraser och de odlade växternas genetiska resurser är hållbart bevarade	<i>Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte</i>	
		Hotade arter och naturmiljöer har återhämtat sig	<i>Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte</i>	
		Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden	<i>Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte</i>	
		Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade	<i>Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte</i>	
		Biologiska värden och kulturmiljövärden i odlingslandskapet som uppkommit genom långvarig traditionsenlig skötsel är bevarade eller förbättrade	<i>Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte</i>	
		Kultur- och bebyggelsemiljöer i odlingslandskapet är bevarade och förutsättningar finns för fortsatt bevarande och utveckling av värdena	<i>Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte</i>	
		Odlingslandskapets värden för friluftslivet är värnade och bibehållna samt tillgängliga för människor	<i>Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte</i>	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
Ett rikt växt- och djurliv	NP	Bevarandestatusen för i Sverige naturligt förekommande naturtyper och arter är gynnsam och för hotade arter har statusen förbättrats samt att tillräcklig genetisk variation är bibehållen inom och mellan populationer	Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte	
		Den av klimatscenarier utpekade förhöjda risken för utdöende har minskat för de arter och naturtyper som löper störst risk att påverkas negativt av klimatförändringar	Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte	
		Ekosystemen har förmåga att klara av störningar samt anpassa sig till förändringar, som ett ändrat klimat, så att de kan fortsätta leverera ekosystemtjänster och bidra till att motverka klimatförändringen och dess effekter	Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte	
		Det finns en fungerande grön infrastruktur, som upprätthålls genom en kombination av skydd, återställande och hållbart nyttjande inom sektorer, så att fragmentering av populationer och livsmiljöer inte sker och den biologiska mångfalden i landskapet bevaras	Kommunen har inget styrdokument för detta och har inte behandlat den regionala planen för grön infrastruktur	
		Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade	Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte	
		Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden	Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte	
		Det biologiska kulturarvet är förvaltats så att viktiga natur- och kulturvärden är bevarade och förutsättningar finns för ett fortsatt bevarande och utveckling av värdena	Kommunen har inget styrdokument för detta och bidrar inte	
		Tätortsnära natur som är värdefull för friluftslivet, kulturmiljön och den biologiska mångfalden värnas och bibehålls samt är tillgänglig för människan	Kommunen har inget styrdokument för detta. Tätortsnära natur prioriteras inte i den fysiska planeringen	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
Levande sjöar och vattendrag	NE	Viktiga ekosystemtjänster och faktorer som påverkar deras vidmakthållande är identifierade och systematiserade senast år 2013	Kommunen har inget styrdokument för ekosystemtjänster och dessa tas inte med i beslut	
		Senast år 2018 ska betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster vara allmänt kända och integreras i ekonomiska ställningstaganden, politiska avväganden och andra beslut i samhället där så är relevant och skäligen	Ekosystemtjänster finns inte med i kommunala beslut och saknas nästan helt i den fysiska planeringen	
		Åtgärdsprogram för att uppnå gynnsam bevarandestatus för sådana hotade arter och naturtyper som inte kan säkerställas genom pågående åtgärder för hållbar mark- och vattenanvändning och befintligt områdesskydd, ska vara genomförda eller under genomförande senast år 2015	Ulricehamns kommun har inte skyddat något område 2012 fram till idag, därmed har kommunen inte bidrag till detta etappmål	
		Invasiva, främmande arters effekter i Sverige vad avser biologisk mångfald samt socioekonomiska effekter på bland annat hälsa ska vara bedömda och prioriterade insatser för bekämpning ska ha inletts senast år 2015	Främst ett Länsstyrelseansvar MEN Ulricehamns kommun har ingen samlad organisation för bekämpning av invasiva arter på kommunal mark	
		En kartläggning och övervakning av den genetiska mångfalden ska ha inletts senast år 2020	EB, ej ett uttalat kommunalt ansvar	
		Minst 20 procent av Sveriges land- och sötvattensområden samt 10 procent av Sveriges marina områden ska senast år 2020 bidra till att nå nationella och internationella mål för biologisk mångfald. Detta ska ske genom skydd eller annat bevarande av områden som har särskild betydelse för biologisk mångfald eller ekosystemtjänster. Bevarandet ska ske med ekologiskt representativa och väl förbundna system där reservat, andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder eller miljöanpassat brukande ingår. Systemen ska vara väl integrerade i omgivande landskap och förvaltas på ett effektivt och inkluderande sätt. Skydd av områden ska till år 2020 utökas med minst 1 142 000 hektar räknat från 2012 enligt följande: – Skogar med höga naturvärden ska skyddas från avverkning. Detta ska ske genom att det formella skyddet av skogsmark har ökat med cirka 150 000 hektar skogsmark med höga naturvärden och i behov av formellt skydd nedan gränsen för fjällnära skog. – Skogsbrukets frivilliga avsättningar bör ha ökat i omfattning med cirka 200 000 hektar skogsmark i områden som har eller kan komma att utveckla höga naturvärden till totalt 1 450 000 hektar. – Det formella skyddet av våtmarker har ökat med cirka 210 000 hektar genom att myrar med höga naturvärden i den nationella myrskyddsplanen skyddas. – Det formella skyddet av sjöar och vattendrag har ökat med minst 12 000 hektar. – Det formella skyddet av marina områden har ökat med minst 570 000 hektar. – De ekologiska sambanden har stärkts så att skyddade och på andra sätt bevarade områden och biotoper är väl förbundna och integrerade i landskapet, inklusive den marina miljön, genom att den gröna infrastrukturen har utvecklats och förstärkts	Ulricehamns kommun har inte skyddat något område 2012 fram till idag, därmed har kommunen inte bidrag till detta etappmål	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
Ett rikt växt- och djurliv	NE	Viktiga ekosystemtjänster och faktorer som påverkar deras vidmakthållande är identifierade och systematiserade senast år 2013	Kommunen har inget styrdokument för ekosystemtjänster och dessa tas inte med i beslut	
		Senast år 2018 ska betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster vara allmänt kända och integreras i ekonomiska ställningstaganden, politiska avväganden och andra beslut i samhället där så är relevant och skäligen	Ekosystemtjänster finns inte med i kommunala beslut och saknas nästan helt i den fysiska planeringen	
		Åtgärdsprogram för att uppnå gynnsam bevarandestatus för sådana hotade arter och naturtyper som inte kan säkerställas genom pågående åtgärder för hållbar mark- och vattenanvändning och befintligt områdesskydd, ska vara genomförda eller under genomförande senast år 2015	Kommunen har inte medverkat och medverkar inte i något åtgärdsprogram	
		Invasiva, främmande arters effekter i Sverige vad avser biologisk mångfald samt socioekonomiska effekter på bland annat hälsa ska vara bedömda och prioriterade insatser för bekämpning ska ha inletts senast år 2015	Främst ett Länsstyrelseansvar MEN Ulricehamns kommun har ingen samlad organisation för bekämpning av invasiva arter på kommunal mark	
		En kartläggning och övervakning av den genetiska mångfalden ska ha inletts senast år 2020	EB	
		Samordningen inom den statliga förvaltningen ska ha förstärkts senast år 2016 så att helhetssynen på markanvändningen har ökat	EB	
		Senast år 2015 är de förväntningar som samhället har på miljöhänsyn i skogsbruket tydliggjorda och kända för skogsbruket, så att de får en praktisk tillämpning	Nya skogsprogrammet innehåller inte ekosystemtjänster eller målbilder	
		Bestämmelser ska ha förtydligats så att det senast år 2015 finns goda förutsättningar för ett variationsrikt skogsbruk	Nya skogsprogrammet innehåller inte ekosystemtjänster eller målbilder	
		En öppen dialog med intressenter som berörs av skogen och dess värdekedja ska ha etablerats senast den 1 juli 2015. Dialogen omfattar ekonomiska, sociala och miljömässiga värden och syftar till att skogen och dess värdekedja ytterligare bidrar till utvecklingen mot ett hållbart samhälle och en växande biobaserad samhällsekonomi	EB	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
Ett rikt växt- och djurliv Forts	NE	Minst 20 procent av Sveriges land- och sötvattensområden samt 10 procent av Sveriges marina områden ska senast år 2020 bidra till att nå nationella och internationella mål för biologisk mångfald. Detta ska ske genom skydd eller annat bevarande av områden som har särskild betydelse för biologisk mångfald eller ekosystemtjänster. Bevarandet ska ske med ekologiskt representativa och väl förbundna system där reservat, andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder eller miljöanpassat brukande ingår. Systemen ska vara väl integrerade i omgivande landskap och förvaltas på ett effektivt och inkluderande sätt. Skydd av områden ska till år 2020 utökas med minst 1 142 000 hektar räknat från 2012 enligt följande: – Skogar med höga naturvärden ska skyddas från avverkning. Detta ska ske genom att det formella skyddet av skogsmark har ökat med cirka 150 000 hektar skogsmark med höga naturvärden och i behov av formellt skydd nedan gränsen för fjällnära skog. – Skogsbrukets frivilliga avsättningar bör ha ökat i omfattning med cirka 200 000 hektar skogsmark i områden som har eller kan komma att utveckla höga naturvärden till totalt 1 450 000 hektar. – Det formella skyddet av våtmarker har ökat med cirka 210 000 hektar genom att myrar med höga naturvärden i den nationella myrskyddsplanen skyddas. – Det formella skyddet av sjöar och vattendrag har ökat med minst 12 000 hektar. – Det formella skyddet av marina områden har ökat med minst 570 000 hektar. – De ekologiska sambanden har stärkts så att skyddade och på andra sätt bevarade områden och biotoper är väl förbundna och integrerade i landskapet, inklusive den marina miljön, genom att den gröna infrastrukturen har utvecklats och förstärkts	Ulricehamns kommun har inte skyddat något område 2012 fram till idag, därmed har kommunen inte bidrag till detta etappmål	

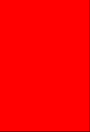
Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
Levande sjöar och vattendrag	RM	År 2020 ska minst 50 % av nationellt särskilt värdefulla vatten med natur- och kulturmiljövärden som har skyddsbehov ha ett långsiktigt skydd	Ulricehamn har inte bidragit	
	UHVG	V1: Skydda värdefulla sjöar och vattendrag	Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVG	
		V2: Skapa och bevara ekologiska kantzoner – inkludera ekologiska kantzoner i kommunala planer som betydelsefulla ekosystemtjänster	Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVG	
		V5: Genomföra regionalt program för efterbehandling av förorenade områden – Ta fram kommunala handlingsplaner för efterbehandling av förorenade områden	Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVG	
		V8: Miljöanpassa fritidsbåtanvändningen – öka möjligheten till ett miljöanpassat båtliv genom att: a) erbjuda toatömning (sugtömning) för fritidsbåtar, b) erbjuda fler möjlighet att nyttja båtbottentvätt samt säkerställa funktionen av befintliga reningsanläggningar, c) erbjuda fler båttrampor samt båtförvaring på land under sommarsäsong, d) erbjuda tankning från pump av alkylatbensin eller elladdning av motorer, e) skrota uttjänta fritidsbåtar	Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVG	
		SO5: Förbättra miljöhänsynen vid skogsbruksåtgärder genom målbilder – Bedriva skogsbruket i kommunala skogar utifrån målbilderna	Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVG	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
<i>Ett rikt odlingslandskap</i>	RM	År 2020 ska minst 70 000 ha ängs- och hagmarker bevarats och skötas på ett sätt som bevarar deras värden, varav hävdad ängsmark ska utgöra minst 1 500 ha	<i>Ulricehamn har inte bidragit</i>	
		År 2020 ska minst 4 000 ha mosaikbetesmark hävdas, arealen av öppna kalkrika hållmarker i Dalsland med gynnsam bevarandestatus ska utgöra minst 75 hektar och minst 110 hektar stäppartad torräng ska hävdas	<i>Ulricehamn har inte bidragit</i>	
		År 2020 ska den totala arealen åkermark i regionen inte ha minskat med mer än 200 hektar jämfört med 2015, för att så långt det är möjligt kunna användas i produktion	<i>Ulricehamn har inte bidragit</i>	
		År 2020 har andelen ekologisk produktion ökat till 30 procent certifierad areal av länets åkermark	<i>Bara 16 % av åkermarken i kommunen</i>	
		År 2020 ska 30 procent av länets kommuner ha aktuella (inte äldre än 10 år) kunskapsunderlag gällande bebyggelsen på landsbygden som är värdefull ur kulturmiljösynpunkt	<i>Arbete pågår</i>	
	KL2030	Fokusområde 2: Klimatsmart och hälsosam mat – Minskat matsvinn	<i>Riktlinjer för måltider</i>	
		Fokusområde 2: Klimatsmart och hälsosam mat – Främja hållbart lantbruk	<i>Riktlinjer för måltider</i>	
		Fokusområde 2: Klimatsmart och hälsosam mat – Mer vegetariskt på tallriken	<i>Riktlinjer för måltider</i>	
	UHVVG	KL4: Minska utsläppen av lösningsmedel från hushåll	<i>Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVVG</i>	
		V2: Skapa och bevara ekologiska kantzoner – inkludera ekologiska kantzoner i kommunala planer som betydelsefulla ekosystemtjänster	<i>Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVVG</i>	
		SO17: Skapa blomrika miljöer för pollinerare – Skapa blomrika miljöer för pollinerare genom att omvandla tätortsnära gräsmarker till slåtterängar	<i>Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVVG</i>	
		BK7: Främja ekologisk livsmedelskonsumtion – Öka inköpen av ekologiska livsmedel inom sjukvården och övriga verksamheter inom Västra Götalandsregionen	<i>Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVVG</i>	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
Myllrande våtmarker	RM	År 2020 ska markanvändning såsom skogsbruk, vägbyggnation, torvtäkt och annan exploatering ske på ett skonsamt sätt så att inte våtmarker påverkas negativt Samtliga våtmarksområden i Västra Götalands län som ingår i Myrskyddsplanen ska ha ett långsiktigt skydd, fram till år 2020 ska arbetet ha slutförts i de objekt där skyddsarbete hade påbörjats år 2014	Kommunen har inga styrdokument för detta och har inte bidragit till skydd av våtmarker	
		År 2020 ska andelen hävdade rikkärr ha ökat jämfört med 2011, år 2020 ska hävdkvaliteten på strandängar, samt förutsättningar för strandängsberoende fåglar, ha förbättrats jämfört med 2012	EB	
	UHVG	V1: Skydda värdefulla sjöar och vattendrag	Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVG	
		SO3: Skydda värdefulla våtmarksområden – Skydda våtmarker med höga naturvärden	Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVG	
		SO5: Förbättra miljöhänsynen vid skogsbruksåtgärder genom målbilder – Bedriva skogsbruket i kommunala skogar utifrån målbilderna	Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVG	
		SO17: Skapa blomrika miljöer för pollinerare – Skapa blomrika miljöer för pollinerare genom att omvandla tätortsnära gräsmarker till slåtterängar	Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVG	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
Levande skogar	RM	Arealen äldre lövrik skog, arealen av gammal skog och mängden hård död ved ska fortsätta att öka på produktiv skogsmarksareal utanför reservat och nationalparker	I skogsprogram för Ulricehamn finns inga sådana specificerade målsättningar	
		År 2020 ska minst 95 % av kända kulturlämningar som omfattas av begreppet övrig kulturhistorisk lämning vara oskadade vid hänsynsuppföljning av föryngringsavverkning	Ja, hänsyn tas	
	UHVG	V2: Skapa och bevara ekologiska kantzoner – inkludera ekologiska kantzoner i kommunala planer som betydelsefulla ekosystemtjänster	Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVG	
		SO5: Förbättra miljöhänsynen vid skogsbruksåtgärder genom målbilder – Bedriva skogsbruket i kommunala skogar utifrån målbilderna	Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVG	
		SO8: Öka arealen hyggesfritt skogsbruk – Utveckla hyggesfritt skogsbruk i kommunalt ägda skogar för att öka variationen i landskapet, främja rekreations- och miljövärden samt visa möjligheterna med alternativa brukningsformer	Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVG	
		SO17: Skapa blomrika miljöer för pollinerare – Skapa blomrika miljöer för pollinerare genom att omvandla tätortsnära gräsmarker till slätterängar	Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVG	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
Ett rikt växt- och djurliv	RM	År 2020 ska vardagslandskapet uppvisa en ökning av antalet arter	Kommunen saknar styrdokument och bidrar inte till målet i fysisk planering	
		År 2020 ska miljön för pollinerare inte ha försämrats, baserat på att: Antalet arter av vildbin ska ha ökat, jämfört med utgångsläget år 2010, och antalet tambisamhällen som dör under vintern ska ha minskat till mindre än 10 procent	Kommunen saknar styrdokument och bidrar inte till målet i fysisk planering	
		År 2020 ska förekomsten av skyddsvärda träd vara känd i länets samtliga kommuner och markägarna informerade om trädens värden	Kommunen prioriterar inte specifikt skydd av skyddsvärda träd i fysisk planering, styrdokument saknas	
		År 2020 ska förekomsten av främmande invasiva arter i Västra Götalands län inte ha ökat, jämfört med tidigare undersökning från år 2009	Kommunen har ingen organisation för samlad bekämpning på kommunal mark	
	UHVG	V1: Skydda värdefulla sjöar och vattendrag	Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVG	
		V2: Skapa och bevara ekologiska kantzoner – inkludera ekologiska kantzoner i kommunala planer som betydelsefulla ekosystemtjänster	Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVG	
		SO3: Skydda värdefulla våtmarksområden – Skydda våtmarker med höga naturvärden	Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVG	
		SO5: Förbättra miljöhänsynen vid skogsbruksåtgärder genom målbilder – Bedriva skogsbruket i kommunala skogar utifrån målbilderna	Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVG	
		SO8: Öka arealen hyggesfritt skogsbruk – Utveckla hyggesfritt skogsbruk i kommunalt ägda skogar för att öka variationen i landskapet, främja rekreations- och miljövärden samt visa möjligheterna med alternativa brukningsformer	Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVG	
		SO16: Använda GIS-baserade naturvårdsdatabaser och naturvårdsplaner i fysisk planering – öka hänsynen till naturvärden i den fysiska planeringen genom att: a) använda aktuella GIS-baserade naturvårdsdatabaser, b) ta fram och inarbeta aktuella naturvårdsplaner i fysisk planering	Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVG	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
<i>Ett rikt växt- och djurliv, Forts.</i>	UHVG, Forts.	SO17: Skapa blomrika miljöer för pollinerare – Skapa blomrika miljöer för pollinerare genom att omvandla tätortsnära gräsmarker till slåtterängar	<i>Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVG</i>	
		BK1: Skydda och utveckla tätorters grönområden – För varje tätort med över 15 000 invånare upprätta en grönstrukturstrategi som del i översiktsplan (ÖP)/fördjupad översiktsplan (FÖP) eller ta fram ett grönstrukturprogram kopplat till översiktsplan (ÖP)/fördjupad översiktsplan (FÖP)	<i>Ulricehamns kommun har inte antagit några utmaningar UHVG</i>	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
<i>Alla målen</i>	LM2008	M2010: Skapa en naturvårdsfond	<i>Naturvårdsfond har inte skapats</i>	
		M2010: Varje klass på respektive skola ska ha ett aktivt samarbete med projekt "Skogen i skolan" där medvetenhet om naturen med biologisk mångfald, folkhälsa och friluftsliv knyts samman	<i>Har inte genomförts</i>	
		M2010: Vandringsleder och friluftsområde ska vara lättillgängliga och attraktiva	<i>5 av våra 8 vandringsleder och promenadstigar har fått ökat tillgänglighet och information genom förbättrad märkning, iordningställda rastplatser och informationstavlor</i>	
		M2010: Slåttermark som kommunen äger ska skötas	<i>Slåttermark sköts med hjälp av byalag</i>	
		M2015: Kommunens skogar ska i första hand användas som rekreationsskog där biologisk mångfald, friluftsliv, hälsa och tillgänglighet ska vara ledord	<i>Skogarna används som rekreationsskogar med hänsyn och gynnande av biologisk mångfald behöver förbättras</i>	
		M2015: Kommunen köper in värdefull skog för rekreation och biologisk mångfald	<i>Kommunen har inte köpt in mark med detta syfte</i>	
		M2015: Inrätta lövskogarna på Lassalyckan till ett kommunalt naturreservat där höga naturvärden skyddas	<i>Inget kommunalt reservat har inrättats</i>	
		M2015: Naturvårdsplan skapas	<i>Ingen naturvårdsplan hade skapats 2015</i>	
		M2015: "Skogen i skolan"-projektet ska vara utvecklat, utbyggt med utrustning för att möta skolans behov av undervisning i naturen	<i>Har inte genomförts</i>	
		M2015: Två skolor ska ha "Grön Flagga"	<i>9 av totalt 39 skolor och förskolor har grön flagga</i>	
		Å: Kommunen fortsätter att sköta sin skog som tidigare i enlighet med FSC-kriterier	<i>Entreprenör som sköter kommunens skogsinnehav är FSC-certifierad</i>	
		Å: Arbetsgrupp tillsätts för att ta fram åtgärdsplan för inrättning av rekreationsskog	<i>Ingen åtgärdsplan finns</i>	
		Å: Arbetsgrupp tillsätts för att utarbeta förslag till skydd/skötsel av värdefull natur inom kommunens markinnehav	<i>Inget sådant förslag har utarbetats och/eller föreslagits</i>	
		Å: Arbetsgrupp tillsätts för "Skogen i skolan"-projektet	<i>Ingen arbetsgrupp finns idag</i>	
		Å: Vandringslederna ska iordningsställas och utrustas med rastplatser och information, vissa utvalda platser/sträckor ska tillgänglighetsanpassas	<i>Vissa vandringsleder har iordningställt</i>	
		Å: Informationsmaterial om skogens värde/rekreation tas fram	<i>Finns en guide till 5 stadsvandringar med naturinslag. Finns inget informationsmaterial om skogens värde</i>	

Bilaga 2. Begränsad klimatpåverkan

Riksdagens miljösmål: "Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås."

Det nationella miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan fokuserar på att reducera utsläpp av växthusgaser.

Denna bilaga är en sammanställning av nationella, regionala och tidigare lokala mål. Område: Huvudmålet har indelats i områden. Nivå: anger om målet är nationellt, regionalt eller lokalt samt vilken typ av mål eller satsning målet tillhör – NE = Nationellt Etappmål, RM = Regionala Miljömål, UHVG = Utmaningar Hållbart Västra Götaland, K2030 = Klimat 2030, LM2008 = Lokala Miljömål 2008. Mål: målets formulering (långa texter har kortats ner), indelat på mål som ska vara uppfyllda till 2020 respektive 2030; Tidigare lokala miljömål i Ulricehamn hade mål för 2010, 2015 och åtgärder, dessa anges före mål/åtgärdstext. Uppföljning gäller endast Tidigare lokala miljömål och ger en kort beskrivning av måluppfyllelse respektive om åtgärden genomförts. Status är en bedömning hur väl målet/åtgärden är uppfylld i Ulricehamns kommun enligt följande:

= Allvarig status, målet bedöms inte kunna uppfyllas utan kraftsamling och resurssatsning.

= Acceptabel status, målet har inte uppnåtts än/åtgärden är inte fullständigt genomförd men målet bedöms kunna uppnås/åtgärden kunna genomföras, eventuellt måste kraftsamling genomföras och resurser satsas.

= God status, målet uppnått/åtgärden genomförd

EB = Ej bedömt mål, anledningarna kan vara flera, t.ex. att det saknas underlag för att göra en bedömning.

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
Utsläpp Växthusgaser generellt	NE	2020: Utsläpp bör vara 40 procent lägre än utsläppen år 1990	2016 hade halten av växthusgaser minskat med 25 % jämfört med 1990, bedöms orealistiskt att uppnå målet till 2020	
		2030: Utsläpp bör senast år 2030 vara minst 63 procent lägre än utsläppen år 1990	EB, målet ligger långt fram i tiden	
	RM	2020: Minskning av växthusgasutsläpp med 40% lägre jämfört med 1990	2016 hade halten av växthusgaser minskat med 25 % jämfört med 1990, bedöms orealistiskt att uppnå målet till 2020	
		2030: Minskning av växthusgasutsläpp med 80% lägre jämfört med 1990	EB, målet ligger långt fram i tiden	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
Utsläpp Växthusgaser Transporter	NE	2030: Växthusgasutsläpp från inrikes transporter ska minska med minst 70 procent jämfört med år 2010.	EB, målet ligger långt fram i tiden	
	RM	Vägtrafik: 2020 minskning 40% jämfört med 1990	Utsläppen har ökat jämfört med 1990	
		Vägtrafik: 2030 minskning 80% jämfört med 1990	EB, målet ligger långt fram i tiden	
		Arbetsmaskiner: 2020 minskning med 25% jämfört med 1990	Utsläppen har ökat jämfört med 1990	
		Arbetsmaskiner: 2030 minskning med 80% jämfört med 1990	EB, målet ligger långt fram i tiden	
		Jordbruk (exkl. arbetsmaskiner): 2030 minskning med 20% jämfört med 1990	EB, målet ligger långt fram i tiden	
	K2030	Hållbara transporter: Klimatsmart resande (kollektivtrafik, cykel, gå)	Resepolicy med prioritet förnybara drivmedel, elcykel- och miljöbilsavtal	
		Hållbara transporter: Accelererad omställning till fossilfria fordon	Stor andel fossildrivna tjänstebilar	
		Hållbara transporter: Effektiva godstransporter	En stor del av godstransporterna sker fossilt	
		Hållbara transporter: Klimatsmarta möten och semestrar	Ej bedömd, semesterresor berör ej kommunen, inget dataunderlag	
	LM2008	2010 ska 80% av kommunens tjänstebilar drivas med förnybart bränsle	2018 drevs 49 % av tjänstebilarna med fossilbränsle	
		2010: Alla kommunala transporter ska effektiviseras genom ruttplanering och/eller bilpool och minskat med 10% körda mil i förhållande till 2006	Ruttprogram köptes in först november 2017 och började användas HT 2018. Används endast till skolskjutsar	
		2015: Alla kommunens tjänstebilar ska drivas med förnybart bränsle	2018 drevs 49 % av tjänstebilarna med fossilbränsle	
		2015: Kommunala transporter ska effektiviseras och minskats med 15% körda mil i förhållande till 2006	Ruttprogram köptes in först november 2017 och började användas HT 2018. Används endast till skolskjutsar	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
Utsläpp Växthusgaser Transporter forts.		2015: Övrig maskinpark med tunga fordon ska drivas med förnybart bränsle	<i>I slutet av 2015 började 100% förnybar HVO-diesel användas i alla fordon som drivs med diesel, dvs. alla tunga fordon inom den egna verksamheten drivs med förnybart bränsle. Det är dock oklart om krav ställs på entreprenörer som anlitas av kommunen</i>	
		2015: Kollektivtrafiken ska prioriteras vid kommunala tjänsteresor till Borås och Göteborg	<i>En Resepolicy har antagits där kollektivtrafik ska prioriteras vid tjänsteresor</i>	
		Åtgärd: Inköp av ruttplaneringsprogram för skolskjuts, hemtjänst och färdtjänst, ruttplanering genomförs	<i>Ruttplanering köptes in först november 2017 och började användas HT 2018. Används endast till skolskjutsar</i>	
		Åtgärd: Inköp av bilbokningsprogram för kommunens tjänstebilar/bilpool och bilpooler inrättas	<i>Bilbokningsprogram har inte köpts in, bokning sker via outlook-kalendrarna. Bilpooler har inrättats med ansvarig kontaktperson</i>	
		Åtgärd: Vid byte av tjänstebilar endast beställa bilar som drivs med alternativa bränslen, i första hand biogas	<i>Köps fortfarande in fossildrivna fordon</i>	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
Utsläpp Växthusgaser Energiförsörjning	Regionalt Miljömål	Energiförsörjning och industriprocesser: 2020 minskning 40% jämfört med 1990	2016 hade halten av växthusgaser minskat med 25 % jämfört med 1990, bedöms orealistiskt att uppnå målet till 2020	
		Energiförsörjning och industriprocesser: 2030 minskning 80% jämfört med 1990	EB, målet ligger långt fram i tiden	
		Ökad andel förnybar energianvändning: 2020 andel förnybar energi minst 60%	Inslaget av förnybar energi i uppvärmning av kommunala fastigheter är över 95% och all elanvändning är förnybar	
		Ökad andel förnybar energianvändning: 2030 andel förnybar energi minst 80%	EB, målet ligger långt fram i tiden	
	LM2008	2010: ska energin från uppvärmningen i de kommunala fastigheterna ha minskat med 10% i förhållande till 2006	Energianvändningen ifrån uppvärmning i de kommunala fastigheterna har minskat med 23% (2016)	
		2015: ska energin från uppvärmning i de kommunala fastigheterna ha minskat med 20% i förhållande till 2006	Energianvändningen ifrån uppvärmning i de kommunala fastigheterna har minskat med 23% (2016)	
		2015: Alla kommunala fastigheters uppvärmning ska ske med Förnyelsebar energi	Nej, inte före detta kommunalhuset i Hökerum (2016)	
		2010: ska elförbrukningen ha minskat med 15% i förhållande till 2006	Medverkan i Stadsnätprojektet resulterat i att elnätet är bättre dimensionerat och närförlusterna mindre	
		2015: Elförbrukningen ska ha minskat med 25 % i förhållande till 2006	Minskat 19% i förhållande till 2006 (2016)	
		2015: All el som köps in till kommunal verksamhet ska vara Bra Miljöval enligt Naturskyddsföreningens kriterier	Ja	
		2015: Ett vindkraftverk på minst 2 MW har etablerats i kommunen av UEAB	Nej	
		2015: En fortsatt fjärrvärmeutbyggnad bör ske där nya bostads. Och industriområden planeras. Närvärmecentraler ska erbjudas där fjärrvärme inte kan dras.	Fjärrvärmeutbyggnaden har fortsatt där så är ekonomiskt försvarbart	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
Utsläpp Växthusgaser Energiförsörjning forts		Åtgärd: Energikartläggning över kommunens fastigheter, både el och uppvärmning	Nej	
		Åtgärd: Byte av uppvärmning i kommunala fastigheter i områdena Timmele, Hökerum och Dalum	Nej, inte före detta kommunalhuset i Hökerum (2016)	
		Åtgärd: Åtgärdsprogram för att minska elförbrukningen	Finns inget åtgärdsprogram bland styrdokumentet	
		Sätta upp solceller på stadshustaket	Ja, 140 kvadratmeter	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
Växthusgaser övrigt	Regionalt Miljömål	Minskad klimatpåverkan från konsumtion: 2030 konsumtionen minskat utsläppen av växthusgaser med 30% jämfört med 2010	<i>EB</i>	
		År 2030 är ekonomin oberoende av fossila bränslen	<i>EB</i>	
			<i>Kommunen erbjuder klimat och energirådgivning.</i>	
			<i>Fjärrvärmenätets överföringskapacitet har ökats för att utnyttja spillvärme och biobränslebaserad värme.</i>	
			<i>99,3 % av energin i fjärrvärmen kommer från fossilfria bränslen och CO2 utsläppet är 6,2 g/kwh.</i>	
			<i>Laddstolpar för elbilar har installerats på tre platser i kommunen. (2014)</i>	

Bilaga 3. God bebyggd miljö

Riksdagens miljömål: "Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas."

Det nationella miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö fokuserar på att livsmiljön för oss människor, både inomhus och utomhus, ska vara god och hälsosam.

Denna bilaga är en sammanställning av nationella, regionala och tidigare lokala mål. Område: Huvudmålet har indelats i områden. Nivå: anger om målet är nationellt, regionalt eller lokalt samt vilken typ av mål eller satsning målet tillhör – NE = Nationella Etappmål, NP = Nationella preciseringsmål, RM = Regionala Miljömål, UHVG = Utmaningar Hållbart Västra Götaland, K2030 = Klimat 2030, LM2008 = Lokala Miljömål 2008. Mål: målets formulering (långa texter har kortats ner), indelat på mål som ska vara uppfyllda till 2020 respektive 2030; Tidigare lokala miljömål i Ulricehamn hade mål för 2010, 2015 och åtgärder, dessa anges före mål/åtgärdstext. Uppföljning gäller endast Tidigare lokala miljömål och ger en kort beskrivning av måluppfyllelse respektive om åtgärden genomförts. Status är en bedömning hur väl målet/åtgärden är uppfylld i Ulricehamns kommun enligt följande:

= Allvarlig status, målet bedöms inte kunna uppfyllas utan kraftsamling och resurssatsning.

= Acceptabel status, målet har inte uppnåtts än/åtgärden är inte fullständigt genomförd men målet bedöms kunna uppnås/åtgärden kunna genomföras, eventuellt måste kraftsamling genomföras och resurser satsas.

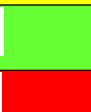

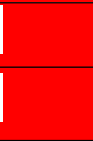
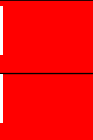
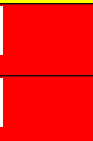
= God status, målet uppnått/åtgärden genomförd.

EB = Ej bedömt mål, anledningarna kan vara flera, t.ex. att det saknas underlag för att göra en bedömning.

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
<i>Generella mål</i>	NP	En långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur har utvecklats både vid nylokalisering av byggnader, anläggningar och verksamheter och vid användning, förvaltning och omvandling av befintlig bebyggelse samtidigt som byggnader är hållbart utformade	EB	
		Städer och tätorter samt sambandet mellan tätorter och landsbygd är planerade utifrån ett sammanhållet och hållbart perspektiv på sociala, ekonomiska samt miljö- och hälsorelaterade frågor	EB	
		Kollektivtrafiksystäm är miljöanpassade, energieffektiva och tillgängliga och det finns attraktiva, säkra och effektiva gång- och cykelvägar	Kollektivtrafiksystämet behöver byggas ut ytterligare för att bli attraktivt. Styrdokument, strategier och plan för utbyggnaden av gång- och cykelinfrastrukturen behövs	
		Det finns natur- och grönområden och grönstråk i närhet till bebyggelsen med god kvalitet och tillgänglighet	Natur, grönområden av god kvalitet (>1 ha) och grönstråk som ger tillgänglighet för att ta sig dit saknas för de flesta invånare inom orterna	
		Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap bevaras, används och utvecklas	Styrdokument finns	
		Den bebyggda miljön utgår från och stöder människans behov, ger skönhetsupplevelser och trevnad samt har ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur	EB	
		Människor utsätts inte för skadliga luftföroreningar, kemiska ämnen, ljudnivåer och radonhalter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker	Halter av skadliga luftföroreningar låga men oroande ökningar i utsläpp av vissa luftföroreningar, finns hus med för höga radonhalter, ljudproblematik i vissa områden, styrdokument för kemiska ämnen saknas	
		Användningen av energi, mark, vatten och andra naturresurser sker på ett effektivt, resursbesparande och miljöanpassat sätt för att på sikt minska och att främst förnybara energikällor används	Miljöhänsynen och prioriteringen av denna behöver öka, ökad användning av naturen och ekosystemtjänsterna på ett positivt sätt i den fysiska planeringen, användning av förnybara energikällor behöver öka	
		Avfallshanteringen är effektiv för samhället, enkel att använda för konsumenterna och att avfallet förebyggs samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas till vara i så hög grad som möjligt samt att avfallets påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras	Avfallshanteringen kan förbättras och förenklas, speciellt det förebyggande arbetet behöver öka, användning av avfallets resursen kan öka	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	NE	Andelen persontransporter med kollektivtrafik, cykel och gång i Sverige ska vara minst 25 procent år 2025, uttryckt i personkilometer, i riktning mot att på sikt fördubbla andelen för gång-, cykel- och kollektivtrafik	Åtgärder behövs om detta ska ske i Ulricehamn, bl.a. nyttjandet av kollektivtrafiken har gått ner	
		En majoritet av kommunerna ska senast år 2025 ta tillvara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter	Åtgärder behövs om detta ska ske i Ulricehamn	
		Kommunerna ska senast år 2020 ha tillgång till en utvecklad metod för att ta tillvara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter	EB	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	RM	År 2020 ska ny sammanhållen bebyggelse såsom arbetsplatser, skolor, bostäder, service, kultur- och fritidsverksamhet lokaliseras så att alla funktioner kan nås till fots eller med cykel samt där det inte är möjligt finns kollektivtrafik inom gång- eller cykelavstånd	Styrdokument för utveckling av gång- och cykelvägar saknas och utvecklingsplan från tidigare lokala miljömål ej genomförd, svårt att anpassa kollektivtrafik och ny bebyggelse	
		År 2025 ska en tredjedel av invånarnas resor göras med kollektivtrafik	Resor med kollektivtrafiken har minskat senaste åren	
		År 2020 ska avståndet till närmsta tillgängliga grön- eller vattenområde om minst 1 hektar, inte vara större än 300 meter från bostäder, skolor och förskolor samt det är viktigt att den bostadsnära naturen innehåller kvaliteter så att den kan tillfredsställa människans behov av rofylldhet, naturupplevelse, lek och umgänge	Styrande dokument saknas, ej prioriterat i den fysiska planeringen, grönytan minskar i de större orterna	
		Senast 2020 ska ekosystemtjänster synliggöras i översiktplaner, detaljplaner och vägplaner	Insamling av underlag för att synliggöra ekosystemtjänsterna finns inte med i planerna för den nya ÖP:n som avses vara klar 2020	
		År 2020 ska städer, tätorter och annan bebyggd miljö, anläggningar och transportinfrastruktur utvecklas utan att tätortsnära skogsmark som har högt socialt/ekologiskt värde eller att tätortsnära brukningsvärd jordbruksmark tas i anspråk så att möjligheten till stadnära odling och rekreation inte försämras	Styrdokument och verktyg för detta saknas	
		År 2020 ska bebyggelsens kulturhistoriska och arkitektoniska värden vara identifierad och analyserad	Arbete pågår	
		År 2020 ska antalet personer som utsätts för trafikbullerstörningar överstigande de riktvärden som riksdagen ställt sig bakom för buller i bostäder och vid en uteplats i anslutning till bostad minska årligen	Bullerutredningar görs när så behövs i samband med detaljplanearbete, oklart om detta kommer att ingå i nya ÖP	
		År 2020 ska den totala energianvändningen per uppvärmd arealenhet i bostäder och lokaler minska med 25 procent och till 2030 med 50 procent i förhållande till användning 1995	Minskning med 23 % 2016 jämfört med 2008 i kommunala fastigheter och minskning med 22 % 2017 jämfört med 2009 i kommunala bostadshus, möjlighet att nå mål	
		Bebyggelse och infrastruktur ska lokaliseras och utformas med hänsyn till extrema väderhändelser och den pågående klimatförändringen	Sker i detaljplanearbete, bör komma in tidigare, t.ex. vid markinköp	
	K2030	Flexibla och klimatsmarta bostäder och lokaler	Här måste kommunen arbeta fram styrdokument och verktyg som omfattar hela kedjan från markinköp till bygglov, inget sådant arbete sker idag	
		Effektiv och klimatsmart renovering	Inget sådant arbete sker idag	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	UHV	KL1: b) Genomföra åtgärder för att minska höga halter av partiklar på belastade gator och stråk, t.ex. åtgärder för minskad biltrafik, fysisk planering för transporteffektivt samhälle, införande av miljözoner eller dubbdäckförbud, skifta till vägbeläggning med låga partikelemissioner, etc.	<i>Ulricehamns kommun har ännu inte antagit utmaningen</i>	
		KL2: b) Informera om hur man eldar rätt och om hälsopåverkan från vedeldning	<i>Ulricehamns kommun har ännu inte antagit utmaningen</i>	
		KL4: b) Informera om hur hushållen kan minska sina utsläpp av flyktiga organiska ämnen	<i>Ulricehamns kommun har ännu inte antagit utmaningen</i>	
		KL5: Genomföra åtgärder för att minska höga halter av kvävedioxid genom att på gator och stråk, t.ex. åtgärder för minskad vägtrafik särskilt tung trafik, fysisk planering för ett transporteffektivt samhälle, införa miljözoner, ställa krav på arbetsmaskiner vid upphandling, uppmuntra övergång från diesel- och bensindrift till fordonsgas och elektrifierade transporter	<i>Ulricehamns kommun har ännu inte antagit utmaningen</i>	
		V5: Genomföra regionalt program för efterbehandling av förorenade områden – Ta fram kommunala handlingsplaner för efterbehandling av förorenade områden	<i>En handlingsplan är på gång men ännu ej beslutad</i>	
		SO5: Förbättra miljöhänsynen vid skogsbruksåtgärder genom målbilder – Bedriva skogsbruket i kommunala skogar utifrån målbilderna	<i>Ulricehamns kommun har ännu inte antagit utmaningen</i>	
		SO8: Öka arealen hyggesfritt skogsbruk – Utveckla hyggesfritt skogsbruk i kommunalt ägda skogar för att öka variationen i landskapet, främja rekreations- och miljövärden samt visa möjligheterna med alternativa brukningsformer	<i>Ulricehamns kommun har ännu inte antagit utmaningen</i>	
		SO16: Använda GIS-baserade naturvårdsdatabaser och naturvårdsplaner i fysisk planering – öka hänsynen till naturvärden i den fysiska planeringen genom att: a) använda aktuella GIS-baserade naturvårdsdatabaser, b) ta fram och inarbeta aktuella naturvårdsplaner i fysisk planering	<i>Databaserna finns tillgängliga i den kommunala kartan men kunskapen verktygen och hur använda dem är bristfällig</i>	
		BK1: För varje tätort med över 15 000 invånare upprätta en grönstrukturstrategi som del av översiktsplan (ÖP)/fördjupad översiktsplan (FÖP) eller ta fram ett grönstrukturprogram kopplat till översiktsplan (ÖP)/fördjupad översiktsplan (FÖP)	<i>Ulricehamns kommun har ännu inte antagit utmaningen</i>	
		BK3: Stärkt egenkontroll samt förebyggande arbete bland annat avseende fukt, mögel och ventilation i inomhusmiljön i skola och förskola samt vårdlokaler och andra boenden	<i>Projekt pågår</i>	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	LM2008	M2010: All fysisk planering och samhällsbyggande grundas på strategier för hur energianvändningen ska effektiviseras, hur förnybara energiresurser ska tas tillvara och främja vindkraft och solenergi	<i>Effektiv energianvändning är inte en styrande del i den fysiska planeringen då bland annat detaljplaner inte ställer krav på detta</i>	
		M2010: Komplettera och förtäta befintliga orter för att möjliggöra energi- och transporteffektiva lösningar	<i>Förtätning har genomförts i centralorten på bekostnad av grönyta</i>	
		M2010: Säkerställa att grönområden bevaras i staden, max 300 meter från bostäder till grönyta för att främja välbefinnande och hälsa	<i>Säkerställs i vissa detaljplaner, några regler för grönytans storlek finns dock inte varför främjandet av välbefinnande och hälsa är osäker</i>	
		M2010: Kommunen och dess bolag ska vara föregångare vid nybyggnation av sunda och miljöanpassade hus, ett hus ska ha byggts som gott exempel	<i>Ett lågenergihus har byggts i kommunal regi, dock används fortfarande betong som byggnadsmaterial</i>	
		M2010: I nya byggnader ska det förbrukas högst 90 kWh/kvadratmeter och år för bostäder och högst 100 kWh/kvadratmeter och år för lokaler	<i>Målet var inte nått 2017, medelförbrukningen var >100 kWh/m2 i STUBO:s lägenheter</i>	
		M2010: Ulricehamns kommun ska ha genomfört ett projekt i samarbete med "Design med omtanke"	<i>EB, har inte gått att utreda om detta skett</i>	
		M2015: I all planering ska hänsyn tas till invånarnas möjlighet till god livsmiljö där hälsa, natur- och kulturvärden säkerställs samt effektiv energi- och transportplanering främjas	<i>Hänsyn tas i de flesta detaljplaner, dock inte när det gäller energianvändning</i>	
		M2015: Fastighetsavdelningen/STUBO ska ha byggt ett lågenergihus	<i>Ja ett lågenergihus har byggts</i>	
		M2015: Att gång- och cykelvägnätet byggts samman så att det möjliggör en trygg och säker väg till och från arbetsplatser och skola (aktiv transport)	<i>Gång- och cykelnätverket har delvis byggts ut, saknas dock styrdokument och beslutat plan</i>	
		Å: Planberedskap för bostäder och verksamheter i alla orter ska genomföras där energistrategier finns med och ska vara genomfört till 2015	<i>Har ej genomförts</i>	
		Å: Studera avstånd och tillgänglighet till kommunens parker och grönytor	<i>Är ej en del i den övergripande eller detaljerade fysiska planeringen</i>	
		Å: Kompetensutveckling till byggföretag och kommunen för att bygga miljöanpassade/energisnåla byggnader	<i>Kommunen erbjuder inte kompetensutbildning, energirådgivare arbetar mot invånare</i>	
		Å: Fastighetsavdelningen/STUBO ska inleda förundersökning för att bygga ett lågenergihus	<i>Ett lågenergihus har byggts</i>	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	LM2008 forts.	Å: Kommunen ska aktivt informera allmänheten hur man bygger sunda och miljöanpassade hus (med EU:s byggdirektiv)	<i>Det finns mycket sparsam information och kommunen informerar inte aktivt</i>	
		Å: Den biologiska mångfalden ska synliggöras med fem lättillgängliga/trygga promenadstråk i centrum	<i>Information om 5 promenadstråk finns på kommunens hemsida men tonvikten ligger på kultur och inte biologisk mångfald, komplettering med skyltar på fysiska platser finns inte</i>	
		Å: Cykel- och gångvägnätet ska vintertid prioriteras för aktiv transport	<i>Cykel- och gångvägnätet prioriteras vid snö- och halkbekämpning</i>	
		Å: Riskerna med elektromagnetiska fält skall kontinuerligt kartläggas och nödvändiga åtgärder skall vidtas i takt med att sådana eventuella risker identifieras	<i>Styrdokument saknas, ingen kontinuerlig kartläggning, hänsyn tas utifrån kunskap i fysisk planering och bygglov</i>	
		Å: Öka medvetenheten om radonets skadeverkningar och lokalisera radonhusen i kommunen	<i>Information om radon finns på kommunens hemsida, projekt pågår för att lokalisera och åtgärda hus med för höga radonhalter</i>	
		Å: Ta fram åtgärdsplan för buller	<i>Åtgärdsplan har inte hittats bland kommunens styrdokument</i>	

Bilaga 4. Frisk luft

Riksdagens miljömål: "Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas".

Det nationella miljö kvalitetsmålet Frisk luft fokuserar på att reducera partikelhalten i luft och att minska utsläpp av luftföroreningar.

Denna bilaga är en sammanställning av nationella, regionala och tidigare lokala mål. Område: Huvudmålet har indelats i områden. Nivå: anger om målet är nationellt, regionalt eller lokalt samt vilken typ av mål eller satsning målet tillhör – NE = Nationella Etappmål, NP = Nationella preciseringsmål, RM = Regionala Miljömål, UHVG = Utmaningar Hållbart Västra Götaland, K2030 = Klimat 2030, LM2008 = Lokala Miljömål 2008. Mål: målets formulering (långa texter har kortats ner), indelat på mål som ska vara uppfyllda till 2020 respektive 2030; Tidigare lokala miljömål i Ulricehamn hade mål för 2010, 2015 och åtgärder, dessa anges före mål/åtgärdstext. Uppföljning gäller endast Tidigare lokala miljömål och ger en kort beskrivning av måluppfyllelse respektive om åtgärden genomförts. Status är en bedömning hur väl målet/åtgärden är uppfylld i Ulricehamns kommun enligt följande:

= Allvarlig status, målet bedöms inte kunna uppfyllas utan kraftsamling och resurssatsning.

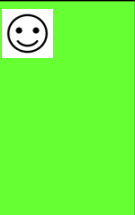
= Acceptabel status, målet har inte uppnåtts än/åtgärden är inte fullständigt genomförd men målet bedöms kunna uppnås/åtgärden kunna genomföras, eventuellt måste kraftsamling genomföras och resurser satsas.

= God status, målet uppnått/åtgärden genomförd.

EB = Ej bedömt mål, anledningarna kan vara flera, t.ex. att det saknas underlag för att göra en bedömning.

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
<i>Generella mål</i>	NE	Begränsade utsläpp av gränsöverskridande luftföroreningar i Europa - EU har beslutat om ytterligare begränsningar av nationella utsläpp av luftföroreningar genom en revision av det så kallade takdirektivet senast år 2015. - Ändringen av Göteborgsprotokollet under konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar har ratificerats av tillräckligt många länder för att ha trätt i kraft senast år 2015.	EB	
		Begränsningar av utsläpp av luftföroreningar från sjöfarten Utsläppen av svaveldioxid, kväveoxider och partiklar ska ha börjat minska från fartygstrafiken i Östersjön och Nordsjön senast år 2016.	EB	
		Luftföroreningar från småskalig vedeldning Nya pannor för småskalig vedeldning ska ha låga utsläpp av luftföroreningar och hög verkningsgrad. Boverket hade i uppdrag att förbereda nya byggregler under år 2012.	EB	
		Minskning av nationella utsläpp av luftföroreningar Utsläpp av kväveoxider, svaveldioxid, flyktiga organiska ämnen, ammoniak och partiklar PM _{2,5} ska senast år 2025 motsvara de indikativa reduktionsnivåerna för år 2025 som framgår av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2284 om minskning av nationella utsläpp av vissa luftföroreningar, om ändring av direktiv 2003/35/EG och om upphävande av direktiv 2001/81/EG.	EB	
	NP	<i>Bensen</i> : <1 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett årsmedelvärde	Den påvisade bensenhalten i Ulricehamn ligger under gränsvärdet	
		<i>Bensapyren</i> : <0,0001 mikrogram per kubikmeter luft (0,1 nanogram per kubikmeter luft) beräknat som ett årsmedelvärde	Den påvisade bensenhalten i Ulricehamn ligger under gränsvärdet	
		<i>Butadien</i> : <0,2 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett årsmedelvärde	EB, inga data har kunnat hittas	
		<i>Formaldehyd</i> : <10 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett timmedelvärde	EB, inga data har kunnat hittas	
		<i>Partiklar (PM_{2,5})</i> : <10 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett årsmedelvärde eller <25 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett dygnsmedelvärde	EB, inga data har kunnat hittas	
		<i>Partiklar (PM₁₀)</i> : <15 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett årsmedelvärde eller < 30 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett dygnsmedelvärde	Den påvisade halten av PM ₁₀ i Ulricehamn ligger under gränsvärdet	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	NP forts.	<i>Kvävedioxid:</i> Halterna av luftföroreningar inte överskrider lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att halten av kvävedioxid inte överstiger 20 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett årsmedelvärde eller 60 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett timmedelvärde (98-percentil).	<i>Den påvisade kväveoxidhalten i Ulricehamn ligger under gränsvärdet</i>	
		<i>Korrosion:</i> Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att korrosion på kalksten understiger 6,5 mikrometer per år.	<i>Inga data har kunnat hittas, bedöms ej</i>	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	RM	År 2020 ska utsläppen av <i>kvävedioxider</i> (NO _x) ha minskat till 17 000 ton per år	<i>Kväveoxidutsläppen ligger idag så högt att målet inte bedöms uppnås</i>	
		År 2020 ska utsläppen av <i>flyktiga organiska ämnen</i> (VOC) ha minskat till 29 000 ton per år	<i>Utsläppen av flyktiga organiska ämnen ligger idag så högt att målet inte bedöms uppnås</i>	
		År 2020 ska utsläppen av <i>partiklar</i> (PM _{2,5}) ha minskat till 2 500 ton per år	<i>Utsläppen av partiklar (PM_{2,5}) ligger idag så högt att målet inte bedöms uppnås</i>	
		År 2020 ska utsläppen av svaveldioxid (SO ₂) ha minskat till 3 000 ton per år	<i>Utsläppen av svaveloxid ligger klart under målet</i>	
		Energiförsörjning och industriprocesser: 2020 minskning 40% jämfört med 1990	<i>Har 2016 minskat med 11%</i>	
		Energiförsörjning och industriprocesser: 2030 minskning 80% jämfört med 1990	<i>EB</i>	
		Ökad andel förnybar energianvändning: 2020 andel förnybar energi minst 60%	<i>Inslaget av förnybar energi i uppvärmning av kommunala fastigheter är över 95% och all elanvändning är förnybar</i>	
		Ökad andel förnybar energianvändning: 2030 andel förnybar energi minst 80%	<i>Ej bedömt</i>	
	UHVG	KL1: b) Genomföra åtgärder för att minska höga halter av partiklar på belastade gator och stråk, t.ex. åtgärder för minskad biltrafik, fysisk planering för transporteffektivt samhälle, införande av miljözoner eller dubbdäckförbud, skifta till vägbeläggning med låga partikelemissioner, etc.	<i>Ulricehamns kommun har ännu inte antagit utmaningen</i>	
		KL2: b) Informera om hur man eldar rätt och om hälsopåverkan från vedeldning	<i>Ulricehamns kommun har ännu inte antagit utmaningen</i>	
		KL4: b) Informera om hur hushållen kan minska sina utsläpp av flyktiga organiska ämnen	<i>Ulricehamns kommun har ännu inte antagit utmaningen</i>	
		KL5: Genomföra åtgärder för att minska höga halter av kvävedioxid genom att på gator och stråk, t.ex. åtgärder för minskad vägtrafik särskilt tung trafik, fysisk planering för ett transporteffektivt samhälle, införa miljözoner, ställa krav på arbetsmaskiner vid upphandling, uppmuntra övergång från diesel- och bensindrift till fordonsgas och elektrifierade transporter	<i>Ulricehamns kommun har ännu inte antagit utmaningen</i>	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	K2030	Hållbara transporter: Klimatsmart resande (kollektivtrafik, cykel, gå)	Resepolicy med prioritet förnybara drivmedel, elcykel- och miljöbilsavtal	
		Hållbara transporter: Accelererad omställning till fossilfria fordon	Stor andel fossildrivna tjänstebilar	
		Hållbara transporter: Effektiva godstransporter	En stor del av godstransporterna sker fossilt	
		Hållbara transporter: Klimatsmarta möten och semestrar	Ej bedömd, semesterresor berör ej kommunen, inget dataunderlag	
	LM2008	2010 ska 80% av kommunens tjänstebilar drivas med förnybart bränsle	2018 drevs 49 % av tjänstebilarna med fossilbränsle	
		2010: Alla kommunala transporter ska effektiviseras genom ruttplanering och/eller bilpool och minskat med 10% körda mil i förhållande till 2006	Ruttplanering köptes in först november 2017 och började användas HT 2018. Används endast till skolskjutsar	
		2015: Alla kommunens tjänstebilar ska drivas med förnybart bränsle	2018 drevs 49 % av tjänstebilarna med fossilbränsle	
		2015: Kommunala transporter ska effektiviseras och minskats med 15% körda mil i förhållande till 2006	Ruttplanering köptes in först november 2017 och började användas HT 2018. Används endast till skolskjutsar	
		2015: Övrig maskinpark med tunga fordon ska drivas med förnybart bränsle	I slutet av 2015 började 100% förnybar HVO-diesel användas i alla fordon som drivs med diesel, dvs. alla tunga fordon inom den egna verksamheten drivs med förnybart bränsle. Hur är det med entreprenörer som anlitas av kommunen?	
		2015: Kollektivtrafiken ska prioriteras vid kommunala tjänsteresor till Borås och Göteborg	En Resepolicy har antagits där kollektivtrafik ska prioriteras vid tjänsteresor	
		Åtgärd: Inköp av ruttplaneringsprogram för skolskjuts, hemtjänst och färdtjänst, ruttplanering genomförs	Ruttplanering köptes in först november 2017 och började användas HT 2018. Används endast till skolskjutsar	
		Åtgärd: Inköp av bilbokningsprogram för kommunens tjänstebilar/bilpool och bilpooler inrättas	Bilbokningsprogram har inte köpts in, bokning sker via outlook-kalendrarna. Bilpooler har inrättats med ansvarig kontaktperson	
		Åtgärd: Vid byte av tjänstebilar endast beställa bilar som drivs med alternativa bränslen, i första hand biogas	Köps fortfarande in fossildrivna fordon	
		2010: ska energin från uppvärmningen i de kommunala fastigheterna ha minskat med 10% i förhållande till 2006	Energianvändningen ifrån uppvärmning i de kommunala fastigheterna har minskat med 23% (2016)	
		2015: ska energin från uppvärmning i de kommunala fastigheterna ha minskat med 20% i förhållande till 2006	Energianvändningen ifrån uppvärmning i de kommunala fastigheterna har minskat med 23% (2016)	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
		2015: Alla kommunala fastigheters uppvärmning ska ske med Förnyelsebar energi	<i>Nej, inte före detta kommunalhuset i Hökerum (2016)</i>	
		2010: ska elförbrukningen ha minskat med 15% i förhållande till 2006	<i>Medverkan i Stadsnätsprojektet resulterat i att elnätet är bättre dimensionerat och närförlusterna mindre</i>	
		2015: Elförbrukningen ska ha minskat med 25 % i förhållande till 2006	<i>Minskat 19% i förhållande till 2006 (2016)</i>	
		2015: All el som köps in till kommunal verksamhet ska vara Bra Miljöval enligt Naturskyddsföreningens kriterier	<i>Ja</i>	
		2015: Ett vindkraftverk på minst 2 MW har etablerats i kommunen av UEAB	<i>Nej</i>	
		2015: En fortsatt fjärrvärmeutbyggnad bör ske där nya bostads. Och industriområden planeras. Närvärmecentraler ska erbjudas där fjärrvärme inte kan dras.	<i>Se text i rapport 2016, fjärrvärmeutbyggnaden har fortsatt.</i>	
		Åtgärd: Energikartläggning över kommunens fastigheter, både el och uppvärmning	<i>Energikartläggning för både el och uppvärmning har inte skett</i>	
		Åtgärd: Byte av uppvärmning i kommunala fastigheter i områdena Timmele, Hökerum och Dalum	<i>Nej, inte före detta kommunalhuset i Hökerum (2016)</i>	
		Åtgärd: Åtgärdsprogram för att minska elförbrukningen	<i>Finns inget åtgärdsprogram bland styrdokument</i>	
		Sätta upp solceller på stadshustaket	<i>Ja, 140 kvadratmeter</i>	

Bilaga 5. Giftfri miljö

Riksdagens miljömål: "Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna."

Det nationella miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö fokuserar på att få bort ämnen skapats i eller utvunnits av samhället vilka hotar och skadar människors hälsa och den biologiska mångfalden.

Denna bilaga är en sammanställning av nationella, regionala och tidigare lokala mål. Område: Huvudmålet har indelats i områden. Nivå: anger om målet är nationellt, regionalt eller lokalt samt vilken typ av mål eller satsning målet tillhör – NE = Nationella Etappmål, NP = Nationella preciseringsmål, RM = Regionala Miljömål, UHVG = Utmaningar Hållbart Västra Götaland, K2030 = Klimat 2030, LM2008 = Lokala Miljömål 2008. Mål: målets formulering (långa texter har kortats ner), indelat på mål som ska vara uppfyllda till 2020 respektive 2030; Tidigare lokala miljömål i Ulricehamn hade mål för 2010, 2015 och åtgärder, dessa anges före mål/åtgärdstext. Uppföljning gäller endast Tidigare lokala miljömål och ger en kort beskrivning av måluppfyllelse respektive om åtgärden genomförts. Status är en bedömning hur väl målet/åtgärden är uppfyllt i Ulricehamns kommun enligt följande:

= Allvarlig status, målet bedöms inte kunna uppfyllas utan kraftsamling och resurssatsning.

= Acceptabel status, målet har inte uppnåtts än/åtgärden är inte fullständigt genomförd men målet bedöms kunna uppnås/åtgärden kunna genomföras, eventuellt måste kraftsamling genomföras och resurser satsas.

= God status, målet uppnått/åtgärden genomförd

EB = Ej bedömt mål, anledningarna kan vara flera, t.ex. att det saknas underlag för att göra en bedömning.

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	NP	Den sammanlagda exponeringen för kemiska ämnen via alla exponeringsvägar inte är skadlig för människor eller den biologiska mångfalden	EB	
		Användningen av särskilt farliga ämnen har så långt som möjligt upphört	EB	
		Spridningen av oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper är mycket liten och uppgifter om bildning, källor, utsläpp samt spridning av de mest betydande av dessa ämnen och deras nedbrytningsprodukter är tillgängliga	EB	
		Förorenade områden är åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön	Förorenade områden inom högsta riskklasser inte åtgärdade i Ulricehamn	
		Kunskap om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper är tillgänglig och tillräcklig för riskbedömning	EB	
		Information om miljö- och hälsofarliga ämnen i material, kemiska produkter och varor är tillgänglig	Kommunen har viss information på sin hemsida, kommunen saknar dock kemikalieplan	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	NE	Särskilt farliga ämnen Beslut som fattas inom EU och internationellt om särskilt farliga ämnen ska innehålla åtgärder som innebär att: - Hormonstörande respektive kraftigt allergiframkallande ämnen betraktas som särskilt farliga ämnen i relevanta regelverk senast år 2015. - Särskilt farliga ämnen blir föremål för prövning eller beslut om utfasning under gällande regelverk inom alla användningsområden senast år 2018. - Särskilt farliga ämnen används endast under strikt reglerade omständigheter i produktionsprocesser senast år 2018. - I relevanta regelverk inkluderar uttrycket "särskilt farliga ämnen" även ämnen med andra allvarliga egenskaper än de som omfattas av nuvarande specifika kriterier och som inger motsvarande grad av betänklighet senast år 2018	EB	
		Kunskap om ämnens hälso- och miljöegenskaper Beslut som fattas inom EU och internationellt ställer krav på att uppgifter om miljö- och hälsofarliga egenskaper hos kemiska ämnen ska vara tillgängliga och tillräckliga för att möjliggöra riskbedömning för alla användningsområden. Besluten ska innehålla åtgärder som innebär att: - Relevanta regelverk ställer senast år 2015 krav på kunskap samt uppgifter om förekomst gällande nanopartiklar och nanomaterial som är tillräckliga för att bedöma och minimera hälso- och miljöeffekter av sådana. - Förutsättningar finns senast år 2015 för att relevanta regelverk kan beakta kombinationseffekter vid exponering för kemikalier. - Regelverken beaktar senast år 2015 att barn är särskilt känsliga för påverkan från kemikalier. - Informationskraven i samband med registrering i Reach för ämnen som tillverkas eller importeras i lägre kvantiteter (mindre än 10 ton per tillverkare eller importör och år) stärks senast år 2018	EB	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	NE forts.	Information om farliga ämnen i varor - Regelverk eller överenskommelser inom EU eller internationellt ska tillämpas så att information om miljö- och hälsofarliga ämnen i varor är tillgänglig för alla berörda senast år 2020. - Reglerna ska införas stegvis för olika varugrupper och i informationen ska särskilt barns hälsa beaktas. - Information om hälso- och miljöfarliga ämnen som ingår i material och varor görs tillgängliga under varans hela livscykel genom harmoniserade system som omfattar prioriterade varugrupper	EB	
		Utveckling och tillämpning av EU:s kemikaliereregler Reach och andra relevanta EU-regelverk ska senast år 2020 tillämpas eller revideras om så behövs så att: – det i ökad utsträckning blir möjligt att bedöma och pröva grupper av ämnen med liknande inneboende egenskaper, kemisk struktur eller användningsområde – substitutionsprincipen och dess tillämpning stärks i samband med begränsningar, tillståndsprövning och andra relevanta moment i regelverket	Kommunen saknar Kemikalieplan	
		Effektivare kemikalietillsyn inom EU Beslut har senast år 2018 fattats inom EU som förstärker och effektiviserar tillsynen i medlemsländerna samt utvecklar tillsynssamverkan inom unionen gällande regler för kemikalier inklusive farliga ämnen i varor och avfall	EB	
		Giftfria och resurseffektiva kretslopp Användningen av återvunna material ska vara säker ur hälso- och miljösynpunkt genom att återcirkulation av farliga ämnen så långt som möjligt undviks, samtidigt som resurseffektiva kretslopp eftersträvas. Detta uppnås genom en samlad åtgärdsstrategi inom EU, vilken senast år 2018 resulterat i bland annat följande insatser: – EU:s regelverk för avfall, kemikalier och varor är i huvudsak kompletterade och samordnade så att de styr mot giftfria och resurseffektiva kretslopp. – Principen om höga och likvärdiga krav på innehållet av farliga ämnen i nyproducerade och återvunna material är fastslagen genom beslut där så är lämpligt	EB	
		Ökad miljöhänsyn i EU:s läkemedelslagstiftning och internationellt Senast år 2020 har beslut fattats inom EU eller internationellt som innebär att befintliga och eventuella nya regelverk för human- och veterinärmedicinska läkemedel i ökad utsträckning väger in miljöaspekter	EB	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	RM	År 2020 ska förekomsten av nedanstående ämnen i slam och utgående vatten från kommunala reningsverk succesivt minska jämfört med år 2010: Cancerframkallande, arvsmassepåverkande och fortplantningsstörande ämnen, samt sådana ämnen som är hormonstörande eller kraftigt allergiframkallande, högflorerande ämnen, nonylfenol, kadmium, kvicksilver och bly, läkemedelsrester, koppar, nickel, krom och zink (endast i reningsverk >20 000 personekvivalenter)	<i>Halterna för de flesta av dessa ämnen i slam från reningsverket visar en nedåtgående trend</i>	
		År 2020 ska uppmätta halter av substanser från växtskyddsmedel i länet inte överskrida riktvärdena för negativa effekter	<i>EB, har ej gått att få fram data för bedömning av målet</i>	
		År 2020 har användningen ökat av annan teknik än schaktning följt av deponering, utan föregående behandling av massorna, år 2025 är minst 25 procent av områdena med mycket stor risk för människors hälsa eller miljön åtgärdade, År 2025 är minst 15 procent av områdena med stor risk för människors hälsa eller miljön åtgärdade, år 2050 har alla områden med mycket stor risk eller stor risk för människors hälsa eller miljön blivit åtgärdade	<i>Ett förslag till strategi håller på att utarbetas med andra målsättningar, denna är inte politiskt antagen ännu</i>	
		År 2020 ska andelen certifierade ekologiska livsmedel utgöra minst 50 procent av den offentliga sektorns totala livsmedelsbudget	<i>Andelen ekologiska livsmedel är hög i Ulricehamn, troligen kommer målet att nås 2020</i>	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	UHV	V2: Skapa och bevara ekologiska kantzoner – inkludera ekologiska kantzoner i kommunala planer som betydelsefulla ekosystemtjänster	<i>Kommunen har inte antagit några utmaningar</i>	
		V5: Genomföra regionalt program för efterbehandling av förorenade områden – Ta fram kommunala handlingsplaner för efterbehandling av förorenade områden	<i>Kommunen har inte antagit några utmaningar</i>	
		V8: Miljöanpassa fritidsbåtanvändningen – öka möjligheten till ett miljöanpassat båtliv genom att: a) erbjuda toatömning (sugtömning) för fritidsbåtar, b) erbjuda fler möjlighet att nyttja båtbotentvätt samt säkerställa funktionen av befintliga reningsanläggningar, c) erbjuda fler båttrampor samt båtförvaring på land under sommarsäsong, d) erbjuda tankning från pump av alkylatbensin eller elladdning av motorer, e) skrota uttjänta fritidsbåtar	<i>Kommunen har inte antagit några utmaningar</i>	
		BK3: Stärkt egenkontroll samt förebyggande arbete bland annat avseende fukt, mögel och ventilation i inomhusmiljön i skola och förskola samt vårdlokaler och andra boenden	<i>Kommunen har inte antagit några utmaningar</i>	
		BK7: Främja ekologisk livsmedelskonsumtion – Öka inköpen av ekologiska livsmedel inom sjukvården och övriga verksamheter inom Västra Götalandsregionen	<i>Kommunen har inte antagit några utmaningar</i>	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	LM2008	Mål2010: Kommunens inköp av ekologiska livsmedel ska ha ökat med 3 % från 2007 till 11,3 %	Ja	
		Mål2010: Endast produkter med låg energiförbrukning ska köpas in	<i>Svårt att uppnå eftersom det inte alltid finns alternativ med låg energiförbrukning</i>	
		Mål2010: Endast miljömärkta produkter inom kemtekniska produkter ska köpas in	<i>Svårt att uppnå eftersom det inte alltid finns alternativ</i>	
		Mål2010: Bemannade strategiskt placerade återvinningscentraler finns utplacerade i kommunen	<i>Bemannade återvinningsstationer finns inte</i>	
		Mål2010: Mängden avfall som går till förbränning ska ha minskat med 10 %	?	
		Mål2015: Kommunens inköp av ekologiska livsmedel ska ha fördubblats till 17 % från 2007	Ja	
		Mål2015: Endast miljömärkta produkter ska väljas vid inköp, där det inte finns ska bästa miljöprestanda efterfrågas	<i>Svårt att uppnå eftersom det inte alltid finns alternativ</i>	
		Mål2015: Vid större maskininvesteringar ska Livscykelanalys efterfrågas/medfölja (leasa)	<i>Livscykelanalyser genomförs inte</i>	
		Mål2015: Vid köp av tjänster ska miljöpolicy/miljöcertifiering efterfrågas	Ja	
		Mål2015: Organisk avfall som inte hemkomposteras samlas in och transporteras till gemensam kompostering för jordförbättring och biogasutvinning	<i>Genomfört på återvinningscentralen?</i>	
		Mål2015: Mängden avfall som går till förbränning ska ha minskat med 20 %		
		Å: Kommunstyrelsen öronmärker x tusen kronor årligen till inköp av ekologiska produkter	<i>Detta har skett under några år men det var en tillfällig satsning</i>	
		Å: Kommunen deltar i projekt som Skolmatsakademin och Matresan	<i>Kommunen deltar för närvarande inte i detta</i>	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	LM2008	Å: Uttjänta lampor/armaturer byts till kvicksilverfria lågenergilampor där så är möjligt eller annan energisnål belysning	<i>EB, har inte gått att få fram några uppgifter om detta</i>	
		Å: All personal som arbetar med inköp utbildas i MSR-verktygen	<i>All personal som arbetar med inköp är inte utbildade i MSR-verktygen</i>	
		Å: Information för att öka kunskapen om vilken negativ miljöpåverkan våra inköp kan ha när det blir till avfall t.ex. i reningsverk (A)	<i>Viss information finns på kommunens hemsida</i>	
		Å: Information om hur hushållen och verksamheter kan minska sina avfallsmängder	<i>Viss information finns på kommunens hemsida</i>	
		Å: synliggöra mängden avfall från kommunen och kostnaderna för detta med efterföljande åtgärdsplan för att minska kostnaderna	<i>Viss information finns på kommunens hemsida</i>	

Bilaga 6. Grundvatten av god kvalitet

Riksdagens miljömål: "Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag."

Det nationella miljökvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet fokuserar på att säkerställa grundvattentillgången så att vi får tillgång till säker och hållbar dricksvattenförsörjning och en god livsmiljö för vattenlevande organismer.

Denna bilaga är en sammanställning av nationella, regionala och tidigare lokala mål. Område: Huvudmålet har indelats i områden. Nivå: anger om målet är nationellt, regionalt eller lokalt samt vilken typ av mål eller satsning målet tillhör – NE = Nationellt Etappmål, RM = Regionala Miljömål, UHVG = Utmaningar Hållbart Västra Götaland, K2030 = Klimat 2030, LM2008 = Lokala Miljömål 2008. Mål: målets formulering (långa texter har kortats ner), indelat på mål som ska vara uppfyllda till 2020 respektive 2030; Tidigare lokala miljömål i Ulricehamn hade mål för 2010, 2015 och åtgärder, dessa anges före mål/åtgärdstext. Uppföljning gäller endast Tidigare lokala miljömål och ger en kort beskrivning av måluppfyllelse respektive om åtgärden genomförts. Status är en bedömning hur väl målet/åtgärden är uppfylld i Ulricehamns kommun enligt följande:

= Allvarlig status, målet bedöms inte kunna uppfyllas utan kraftsamling och resurssatsning.

= Acceptabel status, målet har inte uppnåtts än/åtgärden är inte fullständigt genomförd men målet bedöms kunna uppnås/åtgärden kunna genomföras, eventuellt måste kraftsamling genomföras och resurser satsas.

= God status, målet uppnått/åtgärden genomförd

EB = Ej bedömt mål, anledningarna kan vara flera, t.ex. att det saknas underlag för att göra en bedömning.

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	NP	Grundvattnets kvalitet: Grundvattnet är med få undantag av sådan kvalitet att det inte begränsar användningen av grundvatten för allmän eller enskild dricksvattenförsörjning	EB	
		God kemisk grundvattenstatus: Grundvattenförekomster som omfattas av förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön har god kemisk status	Problem med en vattentäkt	
		Kvaliteten på utströmmande grundvatten: Utströmmande grundvatten har sådan kvalitet att det bidrar till en god livsmiljö för växter och djur i källor, sjöar, våtmarker, vattendrag och hav	EB	
		God kvantitativ grundvattenstatus: Grundvattenförekomster som omfattas av förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön har god kvantitativ status	EB	
		Grundvattennivåer: Grundvattennivåerna är sådana att negativa konsekvenser för vattenförsörjning, markstabilitet eller djur- och växtliv i angränsande ekosystem inte uppkommer	EB	
		Bevarande av naturgrusavlagringar: Naturgrusavlagringar av stor betydelse för dricksvattenförsörjning, energilagring, natur- och kulturlandskapet är fortsatt bevarade	EB	
	NE	Inga etappmål är specifikt knutna till detta miljömål		
	RM	År 2020 ska alla kommunala och större enskilda dricksvattentäkter i länet ha inrättade vattenskyddsområden med aktuella skyddsföreskrifter	Alla dricksvattentäkter har skyddsföreskrifter	
		År 2020 ska hela länet omfattas av vattenförsörjningsplanering	EB	
	K2030	Inga fokusområden är specifikt knutna till detta miljömål		

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	UHVg	V5: Genomföra regionalt program för efterbehandling av förorenade områden – Ta fram kommunala handlingsplaner för efterbehandling av förorenade områden	<i>Kommunen har inte gjort några åtaganden</i>	
	LM2008	M2010: Åtgärdsprogram finns för dagvattenutsläpp	<i>Åtgärdsplan finns</i>	
		M2010: Godkända gränsvärden av tungmetaller för avloppsslammet	<i>Gränsvärden överskrids inte</i>	
		M2010: Bra råvatten skall ha lokaliserats och skyddats i kommunens översikts- och detaljplaner	<i>Ny ÖP kom först 2015</i>	
		M2010: Göra en översyn med åtgärdsförslag för att effektivisera kommunens vattenanvändning med målet att minska vattenförbrukningen till 2006 års värde	<i>Har ej uppnåtts, t.ex. är vattenförbrukningen i STUBO:s lägenheter 2017 högre än 2009</i>	
		M2015: Hänsyn ska tas till våra sjöar och vattendrag så att de skyddas från miljöskadliga föroreningar samt att buller och andra störningar från båttrafik ska vara försumbara	<i>Ingen hänsyn utöver lagkrav i fysisk planering, inga ytterligare åtgärder har vidtagits</i>	
		M2015: Minst 60 % av fosforföreningarna i avloppet ska återföras i produktiv mark och största möjliga miljöhänsyn tas så att inga skadliga ämnen kommer ut i naturen	<i>Avfallsplanering 2006</i>	
		Å: Kartlägga halten av och ursprunget till tungmetaller i avloppsvatten i syfte att förbättra slammet, mål år 2008	<i>Så vitt känt har ingen sådan kartläggning gjorts</i>	
		Å: Utföra en dagvattenutredning för Ulricehamns tätort, mål år 2008	<i>Dagvattenutredning gjordes senare</i>	
		Å: Inventera möjligheten att hygienisera slammet	<i>Utredning pågår enligt avfallsplan 2006</i>	
		Å: Informera om biltvättars negativa miljöpåverkan när de tvättas på gatan	<i>Information finns på kommunens hemsida</i>	
		Å: Informera om båttrafik/motorers negativa miljöpåverkan	<i>Information finns på kommunens hemsida</i>	
		Å: Fortsätta arbetet för en livskraftig öring i Åsunden	<i>Några specifika insatser har inte gjorts</i>	

Bilaga 7. Bara naturlig försurning

Riksdagens miljömål: "De försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska inte heller öka korrosionshastigheten i markförlagda tekniska material, vattenledningssystem, arkeologiska föremål och hållristningar."

Det nationella miljökvalitetsmålet Bara naturlig försurning fokuserar på att minska de försurande effekterna av luftföroreningar och markanvändning så att gränsen för vad mark och vatten tål inte passeras.

Denna bilaga är en sammanställning av nationella, regionala och tidigare lokala mål. Område: Huvudmålet har indelats i områden. Nivå: anger om målet är nationellt, regionalt eller lokalt samt vilken typ av mål eller satsning målet tillhör – NE = Nationellt Etappmål, RM = Regionala Miljömål, UHVG = Utmaningar Hållbart Västra Götaland, K2030 = Klimat 2030, LM2008 = Lokala Miljömål 2008. Mål: målets formulering (långa texter har kortats ner), indelat på mål som ska vara uppfyllda till 2020 respektive 2030; Tidigare lokala miljömål i Ulricehamn hade mål för 2010, 2015 och åtgärder, dessa anges före mål/åtgärdstext. Uppföljning gäller endast Tidigare lokala miljömål och ger en kort beskrivning av måluppfyllelse respektive om åtgärden genomförts. Status är en bedömning hur väl målet/åtgärden är uppfylld i Ulricehamns kommun enligt följande:

= Allvarig status, målet bedöms inte kunna uppfyllas utan kraftsamling och resurssatsning.

= Acceptabel status, målet har inte uppnåtts än/åtgärden är inte fullständigt genomförd men målet bedöms kunna uppnås/åtgärden kunna genomföras, eventuellt måste kraftsamling genomföras och resurser satsas.

= God status, målet uppnått/åtgärden genomförd

EB = Ej bedömt mål, anledningarna kan vara flera, t.ex. att det saknas underlag för att göra en bedömning.

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	NP	Påverkan genom atmosfäriskt nedfall: Nedfallet av luftburna svavel- och kväveföreningar från svenska och internationella källor medför inte att den kritiska belastningen för försurning av mark och vatten överskrids i någon del av Sverige	EB	
		Påverkan genom skogsbruk: Markanvändningens bidrag till försurning av mark och vatten motverkas genom att skogsbruket anpassas till växtplatsens försurningskänslighet	EB	
		Försurade sjöar och vattendrag: Sjöar och vattendrag uppnår oberoende av kalkning minst god status med avseende på försurning enligt förordningen (2004:660) om förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön	7 vattendrag är påverkade	
		Försurad mark: Försurningen av marken inte påskyndar korrosion av tekniska material och arkeologiska föremål i mark och inte skadar den biologiska mångfalden i land- och vattenekosystem	EB	
	NE	Minskning av nationella utsläpp av luftföroreningar: Utsläpp av kväveoxider, svaveldioxid, flyktiga organiska ämnen, ammoniak och partiklar PM2,5 ska senast år 2025 motsvara de indikativa reduktionsnivåerna för år 2025 som framgår av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2284 om minskning av nationella utsläpp av vissa luftföroreningar, om ändring av direktiv 2003/35/EG och om upphävande av direktiv 2001/81/EG	EB	
	RM	År 2020 ska högst 30 procent av sjöarna och 15 procent av vattendragen i länet vara försurade	Målet är redan uppnått	
		År 2020 ska utsläppen av kväveoxider (NOx) ha minskat till 17 000 ton per år	Utsläppen ligger högt idag, målet bedöms ej kunna nås	
		År 2020 ska utsläppen av svaveldioxid (SO2) ha minskat till 3 000 ton per år	Målet är redan uppnått	
	K2030	Inga fokusområden är specifikt riktade mot detta miljömål	EB	
	UHVIG	Inga utmaningar är specifikt riktade mot detta miljömål	EB	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	LM2008	M2010: Åtgärdsprogram finns för dagvattenutsläpp	Åtgärdsplan finns	
		M2010: Godkända gränsvärden av tungmetaller för avloppsslammet	Gränsvärden överskrids inte	
		M2010: Bra råvatten skall ha lokaliserats och skyddats i kommunens översikts- och detaljplaner	Ny ÖP kom först 2015	
		M2010: Göra en översyn med åtgärdsförslag för att effektivisera kommunens vattenanvändning med målet att minska vattenförbrukningen till 2006 års värde	Har ej uppnåtts, t.ex. är vattenförbrukningen i STUBO:s lägenheter 2017 högre än 2009	
		M2015: Hänsyn ska tas till våra sjöar och vattendrag så att de skyddas från miljöskadliga föroreningar samt att buller och andra störningar från båttrafik ska vara försumbara	Ingen hänsyn utöver lagkrav i fysisk planering, inga ytterligare åtgärder har vidtagits	
		M2015: Minst 60 % av fosforföreningarna i avloppet ska återföras i produktiv mark och största möjliga miljöhänsyn tas så att inga skadliga ämnen kommer ut i naturen	Avfallsplanering 2006	
		Å: Kartlägga halten av och ursprunget till tungmetaller i avloppsvatten i syfte att förbättra slammet, mål år 2008	Så vitt känt har ingen sådan kartläggning gjorts	
		Å: Utföra en dagvattenutredning för Ulricehamns tätort, mål år 2008	Dagvattenutredning gjordes senare	
		Å: Inventera möjligheten att hygienisera slammet	Utredning pågår enligt avfallsplan 2006	
		Å: Informera om biltvättars negativa miljöpåverkan när de tvättas på gatan	Information finns på kommunens hemsida	
		Å: Informera om båttrafik/motorers negativa miljöpåverkan	Information finns på kommunens hemsida	
		Å: Fortsätta arbetet för en livskraftig öring i Åsunden	Några specifika insatser har inte gjorts	

Bilaga 8. Ingen övergödning

Riksdagens miljömål: "Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten."

Det nationella miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning fokuserar på att Människors hälsa, biologisk mångfald och mark- och vattenanvändning inte ska påverkas negativt av gödande ämnen.

Denna bilaga är en sammanställning av nationella, regionala och tidigare lokala mål. Område: Huvudmålet har indelats i områden. Nivå: anger om målet är nationellt, regionalt eller lokalt samt vilken typ av mål eller satsning målet tillhör – NE = Nationellt Etappmål, RM = Regionala Miljömål, UHVG = Utmaningar Hållbart Västra Götaland, K2030 = Klimat 2030, LM2008 = Lokala Miljömål 2008. Mål: målets formulering (långa texter har kortats ner), indelat på mål som ska vara uppfyllda till 2020 respektive 2030; Tidigare lokala miljömål i Ulricehamn hade mål för 2010, 2015 och åtgärder, dessa anges före mål/åtgärdstext. Uppföljning gäller endast Tidigare lokala miljömål och ger en kort beskrivning av måluppfyllelse respektive om åtgärden genomförts. Status är en bedömning hur väl målet/åtgärden är uppfylld i Ulricehamns kommun enligt följande:

= Allvarlig status, målet bedöms inte kunna uppfyllas utan kraftsamling och resurssatsning.

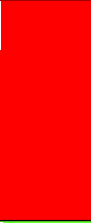
= Acceptabel status, målet har inte uppnåtts än/åtgärden är inte fullständigt genomförd men målet bedöms kunna uppnås/åtgärden kunna genomföras, eventuellt måste kraftsamling genomföras och resurser satsas.

= God status, målet uppnått/åtgärden genomförd

EB = Ej bedömt mål, anledningarna kan vara flera, t.ex. att det saknas underlag för att göra en bedömning.

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	NP	Påverkan på havet: Den svenska och den sammanlagda tillförseln av kväveföreningar och fosforföreningar till Sveriges omgivande hav underskrider den maximala belastning som fastställs inom ramen för internationella överenskommelser	EB	
		Påverkan på landmiljön: Atmosfäriskt nedfall och brukande av mark inte leder till att ekosystemen uppvisar några väsentliga långsiktiga skadliga effekter av övergödande ämnen i någon del av Sverige	EB	
		Tillstånd i sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten: Sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten uppnår minst god status för näringsämnen enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön	Nej, det finns sjöar och vattendrag i kommunen som ej har god status	
		Tillstånd i havet: Havet har minst god miljöstatus med avseende på övergödning enligt havsmiljöförordningen (2010:134)	EB	
	NE	Inga etappmål är specifikt bundet till detta miljömål	EB	
	RM	År 2020 ska utsläppen av kväveoxider (NOx) ha minskat till 17 000 ton per år	Utsläppen ligger högt idag, målet bedöms ej kunna nås	
		År 2020 ska utsläpp av ammoniak ha minskat till 7 000 ton per år	Utsläppen ligger högt idag, målet bedöms ej kunna nås	
		År 2020 ska transporterna av kväve och fosfor i länets kustmynnande och Vänermynnande vattendrag vara minskande jämfört med referensperioden 2009-2015	EB	
	K2030	Inga fokusområden är specifikt bundet till detta miljömål	EB	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	UHVG	V8: Miljöanpassa fritidsbåtanvändningen – öka möjligheten till ett miljöanpassat båtliv genom att: a) erbjuda toatömning (sugtömning) för fritidsbåtar, b) erbjuda fler möjlighet att nyttja båtbottentvätt samt säkerställa funktionen av befintliga reningsanläggningar, c) erbjuda fler båttrampor samt båtförvaring på land under sommarsäsong, d) erbjuda tankning från pump av alkylatbensin eller elladdning av motorer, e) skrota uttjänta fritidsbåtar	<i>Kommunen har inte antagit några utmaningar</i>	
	LM2008	M2010: Åtgärdsprogram finns för dagvattenutsläpp	<i>Åtgärdsplan finns</i>	
		M2010: Godkända gränsvärden av tungmetaller för avloppsslammet	<i>Gränsvärden överskrids inte</i>	
		M2010: Bra råvatten skall ha lokaliserats och skyddats i kommunens översikts- och detaljplaner	<i>Ny ÖP kom först 2015</i>	
		M2010: Göra en översyn med åtgärdsförslag för att effektivisera kommunens vattenanvändning med målet att minska vattenförbrukningen till 2006 års värde	<i>Har ej uppnåtts, t.ex. är vattenförbrukningen i STUBO:s lägenheter 2017 högre än 2009</i>	
		M2015: Hänsyn ska tas till våra sjöar och vattendrag så att de skyddas från miljöskadliga föroreningar samt att buller och andra störningar från båttrafik ska vara försumbara	<i>Ingen hänsyn utöver lagkrav i fysisk planering, inga ytterligare åtgärder har vidtagits</i>	
		M2015: Minst 60 % av fosforföreningarna i avloppet ska återföras i produktiv mark och största möjliga miljöhänsyn tas så att inga skadliga ämnen kommer ut i naturen	<i>Avfallsplanering 2006</i>	
		Å: Kartlägga halten av och ursprunget till tungmetaller i avloppsvatten i syfte att förbättra slammet, mål år 2008	<i>Så vitt känt har ingen sådan kartläggning gjorts</i>	
		Å: Utföra en dagvattenutredning för Ulricehamns tätort, mål år 2008	<i>Dagvattenutredning gjordes senare</i>	
		Å: Inventera möjligheten att hygienisera slammet	<i>Utredning pågår enligt avfallsplan 2006</i>	
		Å: Informera om biltvättars negativa miljöpåverkan när de tvättas på gatan	<i>Information finns på kommunens hemsida</i>	
		Å: Informera om båttrafik/motorers negativa miljöpåverkan	<i>Information finns på kommunens hemsida</i>	
		Å: Fortsätta arbetet för en livskraftig öring i Åsunden	<i>Några specifika insatser har inte gjorts</i>	

Bilaga 9. Skyddande ozonskikt

Riksdagens miljömål: ☐ **Ozonskiktet** ska utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning”.

Det nationella miljö kvalitetsmålet skyddande ozonskikt fokuserar på att reducera utsläpp av ämnen som bryter ner ozonskiktet samt att ozonskiktet ska återhämta sig.

Denna bilaga är en sammanställning av nationella, regionala och tidigare lokala mål. Område: Huvudmålet har indelats i områden. Nivå: anger om målet är nationellt, regionalt eller lokalt samt vilken typ av mål eller satsning målet tillhör – NE = Nationellt Etappmål, RM = Regionala Miljömål, UHVG = Utmaningar Hållbart Västra Götaland, K2030 = Klimat 2030, LM2008 = Lokala Miljömål 2008. Mål: målets formulering (långa texter har kortats ner), indelat på mål som ska vara uppfyllda till 2020 respektive 2030; Tidigare lokala miljömål i Ulricehamn hade mål för 2010, 2015 och åtgärder, dessa anges före mål/åtgärdstext. Uppföljning gäller endast Tidigare lokala miljömål och ger en kort beskrivning av måluppfyllelse respektive om åtgärden genomförts. Status är en bedömning hur väl målet/åtgärden är uppfylld i Ulricehamns kommun enligt följande:

= Allvarlig status, målet bedöms inte kunna uppfyllas utan kraftsamling och resurssatsning.

= Acceptabel status, målet har inte uppnåtts än/åtgärden är inte fullständigt genomförd men målet bedöms kunna uppnås/åtgärden kunna genomföras, eventuellt måste kraftsamling genomföras och resurser satsas.

= God status, målet uppnått/åtgärden genomförd

EB = Ej bedömt mål, anledningarna kan vara flera, t.ex. att det saknas underlag för att göra en bedömning.

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	NP	Marknära ozon Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att halten av marknära ozon inte överstiger 70 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett åttatimmarsmedelvärde eller 80 mikrogram per kubikmeter luft räknat som ett timmedelvärde	EB, dataunderlag för bedömning har ej gått att hitta	
		Ozonindex Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att ozonindex inte överstiger 10 000 mikrogram per kubikmeter luft under en timme beräknat som ett AOT40-värde under perioden april–september.	EB, dataunderlag för bedömning har ej gått att hitta	
	NE	Se Begränsad klimatpåverkan		
	RM	Inga regionala tilläggs mål		
	K2030	Se Begränsad klimatpåverkan		
	LM2008	M2010: All fysisk planering och samhällsbyggande grundas på strategier för hur energianvändningen ska effektiviseras, hur förnybara energiresurser ska tas tillvara och främja vindkraft och solenergi	Effektiv energianvändning är inte en styrande del i den fysiska planeringen då bland annat detaljplaner inte ställer krav på detta	
		M2010: Komplettera och förtäta befintliga orter för att möjliggöra energi- och transporteffektiva lösningar	Förtätning har genomförts i centralorten på bekostnad av grönyta	
		M2010: Säkerställa att grönområden bevaras i staden, max 300 meter från bostäder till grönyta för att främja välbefinnande och hälsa	Säkerställs i vissa detaljplaner, några regler för grönytans storlek finns dock inte varför främjandet av välbefinnande och hälsa är osäker	
		M2010: Kommunen och dess bolag ska vara föregångare vid nybyggnation av sunda och miljöanpassade hus, ett hus ska ha byggts som gott exempel	Ett lågenergihus har byggts i kommunal regi, dock används fortfarande betong som byggnadsmaterial	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	LM2008, forts.	M2010: I nya byggnader ska det förbrukas högst 90 kWh/kvadratmeter och år för bostäder och högst 100 kWh/kvadratmeter och år för lokaler	Målet var inte nått 2017, medelförbrukningen var >100 kWh/m ² i STUBO:s lägenheter	
		M2010: Ulricehamns kommun ska ha genomfört ett projekt i samarbete med "Design med omtanke"	EB har inte gått att utreda om detta skett	
		M2015: I all planering ska hänsyn tas till invånarnas möjlighet till god livsmiljö där hälsa, natur- och kulturvärden säkerställs samt effektiv energi- och transportplanering främjas	Hänsyn tas i de flesta detaljplaner, dock inte när det gäller energianvändning	
		M2015: Fastighetsavdelningen/STUBO ska ha byggt ett lågenergihus	Ja ett lågenergihus har byggts	
		M2015: Att gång- och cykelvägnätet byggts samman så att det möjliggör en trygg och säker väg till och från arbetsplatser och skola (aktiv transport)	Gång- och cykelnätverket har delvis byggts ut, saknas dock styrdokument och beslutat plan	
		Å: Planberedskap för bostäder och verksamheter i alla orter ska genomföras där energistrategier finns med och ska vara genomfört till 2015	Har ej genomförts	
		Å: Studera avstånd och tillgänglighet till kommunens parker och grönytor	Är ej en del i den övergripande fysiska planeringen	
		Å: Kompetensutveckling till byggföretag och kommunen för att bygga miljöanpassade/energisnåla byggnader	Kommunen erbjuder inte kompetensutbildning, energirådgivare arbetar mot invånare	
		Å: Fastighetsavdelningen/STUBO ska inleda förundersökning för att bygga ett lågenergihus	Ett lågenergihus har byggts	
		Å: Kommunen ska aktivt informera allmänheten hur man bygger sunda och miljöanpassade hus (med EU:s byggdirektiv)	Det finns mycket sparsam information och kommunen informerar inte aktivt	
		Å: Den biologiska mångfalden ska synliggöras med fem lättillgängliga/trygga promenadstråk i centrum	Information om 5 promenadstråk finns på kommunens hemsida men tonvikten ligger på kultur och inte biologisk mångfald, komplettering med skyltar på fysiska platser finns inte	
		Å: Cykel- och gångvägnätet ska vintertid prioriteras för aktiv transport	Cykel- och gångvägnätet prioriteras vid snö- och halkbekämpning	
		Å: Riskerna med elektromagnetiska fält skall kontinuerligt kartläggas och nödvändiga åtgärder skall vidtas i takt med att sådana eventuella risker identifieras	Styrdokument saknas, ingen kontinuerlig kartläggning, hänsyn tas utifrån kunskap i fysisk planering och bygglov	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	LM2008, forts.	Å: Öka medvetenheten om radonets skadeverkningar och lokalisera radonhusen i kommunen	<i>Information om radon finns på kommunens hemsida, projekt pågår för att lokalisera och åtgärda hus med för höga radonhalter</i>	
		Å: Ta fram åtgärdsplan för buller	<i>Åtgärdsplan har inte hittats bland kommunens styrdokument</i>	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	LM2008	M2010: All fysisk planering och samhällsbyggande grundas på strategier för hur energianvändningen ska effektiviseras, hur förnybara energiresurser ska tas tillvara och främja vindkraft och solenergi		
		M2010: Komplettera och förtäta befintliga orter för att möjliggöra energi- och transporteffektiva lösningar		
		M2010: Säkerställa att grönområden bevaras i staden, max 300 meter från bostäder till grönyta för att främja välbefinnande och hälsa		
		M2010: Kommunen och dess bolag ska vara föregångare vid nybyggnation av sunda och miljöanpassade hus, ett hus ska ha byggts som gott exempel		
		M2010: I nya byggnader ska det förbrukas högst 90 kWh/kvadratmeter och år för bostäder och högst 100 kWh/kvadratmeter och år för lokaler		
		M2010: Ulricehamns kommun ska ha genomfört ett projekt i samarbete med "Design med omtanke"		?
		M2015: I all planering ska hänsyn tas till invånarnas möjlighet till god livsmiljö där hälsa, natur- och kulturvärden säkerställs samt effektiv energi- och transportplanering främjas		
		M2015: Fastighetsavdelningen/STUBO ska ha byggt ett lågenergihus		
		M2015: Att gång- och cykelvägnätet byggts samman så att det möjliggör en trygg och säker väg till och från arbetsplatser och skola (aktiv transport)		?
		Å: Planberedskap för bostäder och verksamheter i alla orter ska genomföras där energistrategier finns med och ska vara genomfört till 2015		?
		Å: Studera avstånd och tillgänglighet till kommunens parker och grönytor		
		Å: Kompetensutveckling till byggföretag och kommunen för att bygga miljöanpassade/energisnåla byggnader		
		Å: Fastighetsavdelningen/STUBO ska inleda förundersökning för att bygga ett lågenergihus		

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	LM2008 forts.	Å: Kommunen ska aktivt informera allmänheten hur man bygger sunda och miljöanpassade hus (med EU:s byggdirektiv)		
		Å: Den biologiska mångfalden ska synliggöras med fem lättillgängliga/trygga promenadstråk i centrum		
		Å: Cykel- och gångvägnätet ska vintertid prioriteras för aktiv transport		
		Å: Riskerna med elektromagnetiska fält skall kontinuerligt kartläggas och nödvändiga åtgärder skall vidtas i takt med att sådana eventuella risker identifieras		
		Å: Öka medvetenheten om radonets skadeverkningar och lokalisera radonhusen i kommunen		
		Å: Ta fram åtgärdsplan för buller		

Bilaga 10. Säker strålmiljö

Riksdagens miljömål: "Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning."

Det nationella miljö kvalitetsmålet säker strålmiljö fokuserar på att Ta bort skadliga effekter av strålning för människor och biologisk mångfald.

Denna bilaga är en sammanställning av nationella, regionala och tidigare lokala mål. Område: Huvudmålet har indelats i områden. Nivå: anger om målet är nationellt, regionalt eller lokalt samt vilken typ av mål eller satsning målet tillhör – NE = Nationellt Etappmål, RM = Regionala Miljömål, UHVG = Utmaningar Hållbart Västra Götaland, K2030 = Klimat 2030, LM2008 = Lokala Miljömål 2008. Mål: målets formulering (långa texter har kortats ner), indelat på mål som ska vara uppfyllda till 2020 respektive 2030; Tidigare lokala miljömål i Ulricehamn hade mål för 2010, 2015 och åtgärder, dessa anges före mål/åtgärdstext. Uppföljning gäller endast Tidigare lokala miljömål och ger en kort beskrivning av måluppfyllelse respektive om åtgärden genomförts. Status är en bedömning hur väl målet/åtgärden är uppfylld i Ulricehamns kommun enligt följande:

= Allvarlig status, målet bedöms inte kunna uppfyllas utan kraftsamling och resurssatsning.

= Acceptabel status, målet har inte uppnåtts än/åtgärden är inte fullständigt genomförd men målet bedöms kunna uppnås/åtgärden kunna genomföras, eventuellt måste kraftsamling genomföras och resurser satsas.

= God status, målet uppnått/åtgärden genomförd

EB = Ej bedömt mål, anledningarna kan vara flera, t.ex. att det saknas underlag för att göra en bedömning.

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	NP	Strålskyddsprinciper: Individens exponering för skadlig strålning i arbetslivet och i övriga miljön begränsas så långt det är rimligt möjligt	EB	
		Radioaktiva ämnen: Utsläppen av radioaktiva ämnen i miljön begränsas så att människors hälsa och den biologiska mångfalden skyddas	EB	
		Ultraviolett strålning: Antalet årliga fall av hudcancer orsakade av ultraviolett strålning är lägre än år 2000	EB, då dataunderlag ej hittats har uppföljning ej kunnat göras	
		Elektromagnetiska fält: Exponeringen för elektromagnetiska fält i arbetslivet och i övriga miljön är så låg att människors hälsa och den biologiska mångfalden inte påverkas negativt	EB	
	NE	Inga etappmål	EB	
	RM	Inga regionala tilläggs mål	EB	
	K2030	Inga mål specifikt kopplade till miljömålet	EB	
	UHVG	Inga åtaganden specifikt kopplade till miljömålet	EB	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	LM2008	M2010: All fysisk planering och samhällsbyggande grundas på strategier för hur energianvändningen ska effektiviseras, hur förnybara energiresurser ska tas tillvara och främja vindkraft och solenergi	Effektiv energianvändning är inte en styrande del i den fysiska planeringen då bland annat detaljplaner inte ställer krav på detta	
		M2010: Komplettera och förtäta befintliga orter för att möjliggöra energi- och transporteffektiva lösningar	Förtätning har genomförts i centralorten på bekostnad av grönyta	
		M2010: Säkerställa att grönområden bevaras i staden, max 300 meter från bostäder till grönyta för att främja välbefinnande och hälsa	Säkerställs i vissa detaljplaner, några regler för grönytans storlek finns dock inte varför främjandet av välbefinnande och hälsa är osäker	
		M2010: Kommunen och dess bolag ska vara föregångare vid nybyggnation av sunda och miljöanpassade hus, ett hus ska ha byggts som gott exempel	Ett lågenergihus har byggts i kommunal regi, dock används fortfarande betong som byggnadsmaterial	
		M2010: I nya byggnader ska det förbrukas högst 90 kWh/kvadratmeter och år för bostäder och högst 100 kWh/kvadratmeter och år för lokaler	Målet var inte nått 2017, medelförbrukningen var >100 kWh/m2 i STUBO:s lägenheter	
		M2010: Ulricehamns kommun ska ha genomfört ett projekt i samarbete med "Design med omtanke"	EB har inte gått att utreda om detta skett	
		M2015: I all planering ska hänsyn tas till invånarnas möjlighet till god livsmiljö där hälsa, natur- och kulturvärden säkerställs samt effektiv energi- och transportplanering främjas	Hänsyn tas i de flesta detaljplaner, dock inte när det gäller energianvändning	
		M2015: Fastighetsavdelningen/STUBO ska ha byggt ett lågenergihus	Ja ett lågenergihus har byggts	
		M2015: Att gång- och cykelvägnätet byggts samman så att det möjliggör en trygg och säker väg till och från arbetsplatser och skola (aktiv transport)	Gång- och cykelnätverket har delvis byggts ut, saknas dock styrdokument och beslutat plan	
		Å: Planberedskap för bostäder och verksamheter i alla orter ska genomföras där energistrategier finns med och ska vara genomfört till 2015	Har ej genomförts	
		Å: Studera avstånd och tillgänglighet till kommunens parker och grönytor	Är ej en del i den övergripande fysiska planeringen	
		Å: Kompetensutveckling till byggföretag och kommunen för att bygga miljöanpassade/energisnåla byggnader	Kommunen erbjuder inte kompetensutbildning, energirådgivare arbetar mot invånare	
		Å: Fastighetsavdelningen/STUBO ska inleda förundersökning för att bygga ett lågenergihus	Ett lågenergihus har byggts	

Område	Nivå	Mål	Uppföljning	Status
	LM2008 forts.	Å: Kommunen ska aktivt informera allmänheten hur man bygger sunda och miljöanpassade hus (med EU:s byggdirektiv)	<i>Det finns mycket sparsam information och kommunen informerar inte aktivt</i>	
		Å: Den biologiska mångfalden ska synliggöras med fem lättillgängliga/trygga promenadstråk i centrum	<i>Information om 5 promenadstråk finns på kommunens hemsida men tonvikten ligger på kultur och inte biologisk mångfald, komplettering med skyltar på fysiska platser finns inte</i>	
		Å: Cykel- och gångvägnätet ska vintertid prioriteras för aktiv transport	<i>Cykel- och gångvägnätet prioriteras vid snö- och halkbekämpning</i>	
		Å: Riskerna med elektromagnetiska fält skall kontinuerligt kartläggas och nödvändiga åtgärder skall vidtas i takt med att sådana eventuella risker identifieras	<i>Styrdokument saknas, ingen kontinuerlig kartläggning, hänsyn tas utifrån kunskap i fysisk planering och bygglov</i>	
		Å: Öka medvetenheten om radonets skadeverkningar och lokalisera radonhusen i kommunen	<i>Information om radon finns på kommunens hemsida, projekt pågår för att lokalisera och åtgärda hus med för höga radonhalter</i>	
		Å: Ta fram åtgärdsplan för buller	<i>Åtgärdsplan har inte hittats bland kommunens styrdokument</i>	

§ 141/2022

Geografiska platser för högstadieskolor i Ulricehamns kommun (enligt inriktningsbeslut KF 2021-03-25 § 61)

Dnr 2017/418

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktiges beslut

Kommunfullmäktige beslutar att de geografiska platserna för högstadieskolorna i Ulricehamns kommun (enligt inriktningsbeslut KF 21-03-25 §61) är Stenbocksskolans område med plats för grundskola och fritidsgård, övre Borgmästarhagen (Ubbarp 8:16) samt Ätradalsskolans område. Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att fortsatt slutföra delutredningarna och föreslå de mest fördelaktiga byggnadsalternativen på respektive platser. Byggprojekten ska genomföras som partneringsprojekt och ske i den ordning som är mest fördelaktigt, vilket kan innebära att flera projekt löper parallellt.

Sammanfattning

Bakgrunden till ärendet är inriktningsbeslutet 7-9 skolor i Ulricehamns kommun, KF (21-03-25 § 61), där förvaltningen gavs i uppdrag:

- Att utreda och planera för två högstadieskolor i centralorten och en högstadieskola i Timmele
- Att göra det möjligt för framtida utbyggnader av skolorna
- Att utreda användningsområdet för fastigheterna och mark vid nuvarande Stenbocksskolan

En utredningsgrupp är tillsatt att arbeta med uppdragen sammanhållet med ett helhetsgrepp. Utredningens namn är "7-9 skolor i Ulricehamns kommun" och består av fyra delutredningar. Att genomföra en sammanhållen utredning syftar till att komma framåt med brådskande skollokalsförsörjning med hänsyn tagen till gällande funktionsprogram, samt med beaktande av annat lokalbehov i förvaltningen. Avgränsningar finns i utredningsuppdraget som är godkända av lokalstyrgruppen och den politiska ledningen.

Delutredningarna är ännu inte färdigställda men platsalternativen är klara.

Utredningsgruppen har tagit fram fyra alternativ med olika kombinationer av platser för högstadieskolor i centralorten samt plats för högstadieskola i Timmele. Platser i det alternativ som förordas är Stenbocksskolans område med plats för grundskola och fritidsgård, övre Borgmästarhagen (Ubbarp 8:16) samt Ätradalsskolans område.

Förvaltningen har fortsatt i uppdrag att slutföra delutredningarna och föreslå de mest fördelaktiga byggnadsalternativen på respektive platser. Byggprojekten ska genomföras som partneringsprojekt och ske i den ordning som är mest fördelaktigt, vilket kan innebära att flera projekt löper parallellt.

Ordförandens förslag – kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktiges beslut
Kommunfullmäktige beslutar att de geografiska platserna för högstadieskolorna i Ulricehamns kommun (enligt inriktningsbeslut KF 21-03-25 §61) är Stenbocksskolans område med plats för grundsärskola och fritidsgård, övre Borgmästarhagen (Ubbarp 8:16) samt Ätradalsskolans område. Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att fortsatt slutföra delutredningarna och föreslå de mest fördelaktiga byggnadsalternativen på respektive platser. Byggprojekten ska genomföras som partneringsprojekt och ske i den ordning som är mest fördelaktigt, vilket kan innebära att flera projekt löper parallellt.

Förslag till beslut på mötet

Mikael Levander (NU), Sebastian Gustavsson (M), Frida Edberg (KD) och Mikael Dahl (C) yrkar bifall till ordförandens förslag till beslut.

2022-04-26

Tjänsteskrivelse Geografiska platser för högstadieskolor i Ulricehamns kommun (enligt inriktningsbeslut KF 2021-03-25 § 61)

Diariumnummer 2017/418, löpnummer 1677/2022

Förvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att de geografiska platserna för högstadieskolor i Ulricehamns kommun (enligt inriktningsbeslut KF 21-03-25 §61) är Stenbocksskolans område med plats för grundskola och fritidsgård, övre Borgmästarhagen (Ubbarp 8:16) samt Ätradalsskolans område. Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att fortsätta slutföra delutredningarna och föreslå de mest fördelaktiga byggnadsalternativen på respektive platser. Byggprojekten ska genomföras som partneringsprojekt och ske i den ordning som är mest fördelaktigt, vilket kan innebära att flera projekt löper parallellt.

Sammanfattning

Bakgrunden till ärendet är inriktningsbeslutet 7-9 skolor i Ulricehamns kommun, KF (21-03-25 § 61), där förvaltningen gavs i uppdrag:

- Att utreda och planera för två högstadieskolor i centralorten och en högstadieskola i Timmele
- Att göra det möjligt för framtida utbyggnader av skolorna
- Att utreda användningsområdet för fastigheterna och mark vid nuvarande Stenbocksskolan

En utredningsgrupp är tillsatt att arbeta med uppdragen sammanhållet med ett helhetsgrepp. Utredningens namn är "7-9 skolor i Ulricehamns kommun" och består av fyra delutredningar. Att genomföra en sammanhållen utredning syftar till att komma framåt med brådskande skollokalsförsörjning med hänsyn tagen till gällande funktionsprogram, samt med beaktande av annat lokalbehov i förvaltningen. Avgränsningar finns i utredningsuppdraget som är godkända av lokalstyrgruppen och den politiska ledningen.

Delutredningarna är ännu inte färdigställda men platsalternativen är klara. Utredningsgruppen har tagit fram fyra alternativ med olika kombinationer av platser för högstadieskolor i centralorten samt plats för högstadieskola i Timmele. Platser i det alternativ som förordas är Stenbocksskolans område med plats för grundskola och fritidsgård, övre Borgmästarhagen (Ubbarp 8:16) samt Ätradalsskolans område.

Förvaltningen har fortsatt i uppdrag att slutföra delutredningarna och föreslå de mest fördelaktiga byggnadsalternativen på respektive platser. Byggprojekten ska genomföras som partneringsprojekt och ske i den ordning som är mest fördelaktigt, vilket kan innebära att flera projekt löper parallellt.

Ärendet

I inriktningsbeslutet 7-9 skolor i Ulricehamns kommun, KF (21-03-25 § 61), gavs förvaltningen i uppdrag:

- Att utreda och planera för två högstadieskolor i centralorten och en högstadieskola i Timmele
- Att göra det möjligt för framtida utbyggnader av skolorna
- Att utreda användningsområdet för fastigheterna och mark vid nuvarande Stenbocksskolan

En utredningsgrupp arbetar med uppdragen i det politiska beslutet. Förvaltningsledningen ser stora fördelar med att de tre uppdragen hanteras sammanhållet och att utredningen därför genomförs med ett helhetsgrepp. Utredningen har namnet "7-9 skolor i Ulricehamns kommun" och består av fyra delutredningar enligt nedan.

- En ny skola i centralorten med möjlighet till framtida utbyggnad
- Skola två i centralorten med möjlighet till framtida utbyggnad
- Högstadieskola i Timmele med möjlighet till framtida utbyggnad
- Framtida användningsområde för fastigheter och mark vid nuvarande Stenbocksskolan

Att genomföra en sammanhållen utredning syftar till att komma framåt med brådskande skollokalsförsörjning med hänsyn tagen till gällande funktionsprogram, samt med beaktande av annat lokalbehov i förvaltningen. Långsiktiga effekter för kommunens verksamhet förväntas bli:

- Kommunens skollokaler är utformade för att stödja det pedagogiska innehållet och bidrar med inkluderande lärmiljöer.
- Bättre arbets- och skolmiljö för personal och elever.
- Möjlighet för framtida utbyggnader av skolorna vid ökade behov.
- Fastigheter och mark vid Stenbocksskolan används på ett sätt som stödjer kommunens behov.

Avgränsningar i utredningsuppdraget som är godkända av lokalstyrgruppen och den politiska ledningen är:

- Vid dimensionering av skolorna ska utredningen utgå från befintliga upptagningsområden.
- Montessoriskolans utbyggnad med en högstadieskola på maximalt 75 elevplatser, ska inte räknas av från det totala behovet av elevplatser vid de kommunala skolorna. Anledningen är Montessoriskolans lägre elevantal per årskurs i åldrarna F-6.
- Dimensioneringen av de båda skolorna i centralorten behöver inte vara samma.
- Grundsärskola för årskurs 7-9 ska finnas vid en av skolorna i centralorten.
- Fritidsgård ska finnas med som möjlighet vid minst en av skolorna i centralorten, i det mest centrala läget.
- Minst en av skolorna i centralorten ska vara möjlig att bygga ut i framtiden om behov finns. Bra om det är möjligt att bygga ut båda skolorna.
- Högstadieskola i Timmele avgränsas till att omfatta renovering av Ätradalsskolans befintliga lokaler eller rivning och nybyggnad av skollokaler på samma plats.
- Arkitektutredningar görs där behov finns för befintliga skollokaler i Ätradalsskolan och Stenbocksskolan samt för möjliga förvaltningslokaler i nuvarande Stenbocksskolan.

Alla delar i uppdragen är ännu inte färdigställda men platsalternativen är klara. Utredningsgruppen har tagit fram fyra alternativ med olika kombinationer av platser i

centralorten där högstadieskolor kan vara lokaliserade samt plats för högstadieskola i Timmele.

Platser i det alternativ som förordas är Stenbocksskolans område med plats för grundskola och fritidsgård, övre Borgmästarhagen (Ubbarp 8:16) samt Ätradalsskolans område.

Förvaltningen har fortsatt i uppdrag att slutföra delutredningarna och föreslå de mest fördelaktiga byggnadsalternativen på respektive platser. Byggprojekten ska genomföras som partneringsprojekt och ske i den ordning som är mest fördelaktigt, vilket kan innebära att flera projekt löper parallellt.

Laglighet

Platsalternativen har stämts av med bland annat naturvärden, kulturvärden och hinder i detaljplaner. Platsalternativen som föreslås ägs av Ulricehamns kommun.

Barnkonventionen

De platsalternativ som föreslås bygger på att eleverna ska få en betydligt bättre arbetsmiljö när skolorna väl står på plats. Hänsyn har också tagits till gång- och cykelavstånd för eleverna. Pågående utredningar och inriktningsbeslut berör barnens/elevernas arbetsmiljö i skolan. De har än så länge inte varit delaktiga i arbetet men kommer i projekteringsfaserna via genomförande av workshop eller liknande få möjlighet att vara delaktiga med sina perspektiv och synpunkter. Förvaltningens bedömning är att skolornas placering behöver beslutas först för att barnens/elevernas inflytande ska bli reellt. I ett projekteringsskede kommer eleverna att vara delaktiga i bland annat färgsättning och möblering av inomhusmiljöer samt hur utomhusmiljöerna utformas. En fördröjning av beslutet medför att arbetsmiljön för elever försämras jämfört med idag.

Ekonomi

I detta skede är det endast platsalternativen som föreslås. Utredningsarbetet kommer att fortsätta där de ekonomiska konsekvenserna för olika alternativ på respektive plats kommer att beräknas. Hänsyn kommer att tas till investeringsutgifter och driftkostnader och sammanställas i en livscykelkostnadsanalys där nuvärdena för varje alternativ tas fram.

Övriga konsekvenser

En fördröjning av beslut medför ökade investeringar och kostnader för tillfälliga underhåll av befintliga byggnader. Arbetsmiljön för elever och lärare försämras jämfört med idag.

Beslutsunderlag

Beslut lämnas till
Kommunchef

Gustaf Olsson
Kommunchef

Peter Danestad
Utvecklingsstrateg
Strategi- och utvecklingsenheten
Kommunledningsstaben

§ 142/2022

Partistöd 2022

Dnr 2022/188

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktiges beslut
Partistöd 2022 betalas ut enligt följande:

Grundstöd	Mandatstöd (antal mandat)
S 48 300 kr	(10) 144 900 kr
NU 48 300 kr	(9) 130 410 kr
C 48 300 kr	(8) 115 920 kr
M 48 300 kr	(8) 115 920 kr
SD 48 300 kr	(5) 72 450 kr
MP 48 300 kr	(2) 28 980 kr
V 48 300 kr	(2) 28 980 kr
L 48 300 kr	(2) 28 980 kr
KD 48 300 kr	(2) 28 980 kr

Summa grundstöd: 434 700 kr

Summa mandatstöd: 695 520 kr

Totalt: 1 130 220 kr.

Sammanfattning

I kommunallagen (KL) 4 kap. §§ 29-32 regleras det kommunala partistödet. Syftet med partistödet är att stärka partiernas ställning i den kommunala demokratin.

Beslutsunderlag

- 1 Tjänsteskrivelse 2022-04-06 från kanslichef
- 2 S - Redovisning och granskningsintyg
- 3 NU - Redovisning och granskningsintyg
- 4 C - Redovisning och granskningsintyg
- 5 M - Redovisning och granskningsintyg
- 6 SD - Redovisning och granskningsintyg
- 7 MP - Redovisning och granskningsintyg
- 8 V - Redovisning och granskningsintyg
- 9 L - Redovisning och granskningsintyg
- 10 Komplettering från L
- 11 KD - Redovisning och granskningsintyg

Ordförandens förslag – kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktiges beslut
Partistöd 2022 betalas ut enligt följande:

Grundstöd	Mandatstöd (antal mandat)
S 48 300 kr	(10) 144 900 kr
NU 48 300 kr	(9) 130 410 kr
C 48 300 kr	(8) 115 920 kr
M 48 300 kr	(8) 115 920 kr
SD 48 300 kr	(5) 72 450 kr
MP 48 300 kr	(2) 28 980 kr
V 48 300 kr	(2) 28 980 kr
L 48 300 kr	(2) 28 980 kr
KD 48 300 kr	(2) 28 980 kr

Summa grundstöd: 434 700 kr

Summa mandatstöd: 695 520 kr

Totalt: 1 130 220 kr.

Jäv

Leif Dahl (S) anmäler jäv, lämnar mötet och deltar därmed inte i handläggningen av ärendet.
Mattias Green Andersson (S) går in som tjänstgörande ledamot.

Liselotte Andersson (C) anmäler jäv, lämnar mötet och deltar därmed inte i handläggningen av ärendet. Eftersom Liselotte Andersson (C) inte är tjänstgörande ledamot tas ingen ersättare in.

Mats Bogren (NU) anmäler jäv, lämnar mötet och deltar därmed inte i handläggningen av ärendet. Annie Faundes (NU) går in som tjänstgörande ledamot.

Mikael Levander (NU) anmäler jäv, lämnar mötet och deltar därmed inte i handläggningen av ärendet. Ziad Makrous (C) går in som tjänstgörande ledamot.

Sten Selin (L) anmäler jäv, lämnar mötet och deltar därmed inte i handläggningen av ärendet.
Stein Erik Norderhaug (M) går in som tjänstgörande ledamot.

Ireen Wolter (L) anmäler jäv, lämnar mötet och deltar därmed inte i handläggningen av ärendet. Eftersom Ireen Wolter inte är tjänstgörande ledamot tas ingen ersättare in.

Aila Kiviharju (SD) anmäler jäv, lämnar mötet och deltar därmed inte i handläggningen av ärendet. Eftersom Aila Kiviharju (SD) inte är tjänstgörande ledamot tas ingen ersättare in.

Frida Edberg (KD) anmäler jäv, lämnar mötet och deltar därmed inte i handläggningen av ärendet. Kerstin Berggren (MP) går in som tjänstgörande ledamot.

Cristina Bernevång (KD) anmäler jäv, lämnar mötet och deltar därmed inte i handläggningen av ärendet. Eftersom Cristina Bernevång (KD) inte är tjänstgörande ledamot tas ingen ersättare in.

Mattias Bengtsson (SD) anmäler jäv, lämnar mötet och deltar därmed inte i handläggningen av ärendet. Jan Henric Henningson (SD) går in som tjänstgörande ledamot.

Förslag till beslut på mötet

Niclas Sunding (oberoende (SD)) yrkar som ändringsyrkande att då Sverigedemokraternas redovisning ej är korrekt betalas partistöd 2022 ut enligt följande:

Grundstöd		Mandatstöd (antal mandat)	
S	48 300 kr	(10)	144 900 kr
NU	48 300 kr	(9)	130 410 kr
C	48 300 kr	(8)	115 920 kr
M	48 300 kr	(8)	115 920 kr
SD	0 kr	(5)	0 kr
MP	48 300 kr	(2)	28 980 kr
V	48 300 kr	(2)	28 980 kr
L	48 300 kr	(2)	28 980 kr
KD	48 300 kr	(2)	28 980 kr

Summa grundstöd: 386 400 kr

Summa mandatstöd: 623 070 kr

Totalt: 1 009 470 kr.

Beslutsgång

Ordförande frågar om kommunstyrelsen avser besluta enligt ordförandens förslag eller enligt Niclas Sundings (oberoende (SD)) ändringsyrkande. Ordförande finner att kommunstyrelsen beslutat enligt ordförandens förslag till beslut.

Reservation

Niclas Sunding (oberoende (SD)) reserverar sig till förmån för sitt eget yrkande.

2022-04-06

Tjänsteskrivelse Partistöd 2022

Diarienummer 2022/188, löpnummer 1388/2022

Förvaltningens förslag till beslut
Partistöd 2022 betalas ut enligt följande:

Grundstöd		Mandatstöd (antal mandat)	
S	48 300 kr	(10)	144 900 kr
NU	48 300 kr	(9)	130 410 kr
C	48 300 kr	(8)	115 920 kr
M	48 300 kr	(8)	115 920 kr
SD	48 300 kr	(5)	72 450 kr
MP	48 300 kr	(2)	28 980 kr
V	48 300 kr	(2)	28 980 kr
L	48 300 kr	(2)	28 980 kr
KD	48 300 kr	(2)	28 980 kr

Summa grundstöd: 434 700 kr

Summa mandatstöd: 695 520 kr

Totalt: 1 130 220 kr.

Sammanfattning

I kommunallagen (KL) 4 kap. §§ 29-32 regleras det kommunala partistödet. Syftet med partistödet är att stärka partiernas ställning i den kommunala demokratin.

Ärendet

I kommunallagen (KL) 4 kap. 29-32 regleras det kommunala partistödet. Dessa regler innebär bland annat ett krav på att partierna årligen redovisar att partistödet har använts för att stärka partiernas ställning i den kommunala demokratin. Kommunfullmäktige har möjlighet att bestämma att partistöd inte ska betalas ut till så kallade tomma stolar.

I Ulricehamns kommun Regler för partistöd framkommer under avsnitt 3.3 att:

Vid fördelning av partistöd beaktas endast mandat för vilket en vald ledamot är fastställd enligt 14 kap vallagen (2005:837).

Partistöd utgår under det kalenderår då utbetalningen gjorts även om representationen upphört.

Sverigedemokraterna (SD) har sedan 2021-02-25 en tom stol i kommunfullmäktige. Med anledning av ovanstående betalades partistöd ut för 2021 för den tomma stolen (innevarande år). Partistöd kommer inte att betalas ut för den tomma stolen för 2022, därför föreslår att SD får mandatstöd för 5 mandat, då det sjätte mandatet inte har någon ledamot fastställd.

Under början av 2022 meddelade en av de förtroendevalda i fullmäktige att han inte längre representerade SD. Det mandat han sitter på är ändå för det partiet och därför räknas det mandatet med i det mandatstöd som SD föreslås att få.

Partistödet utgörs av

- ett grundstöd som uppgår till ett prisbasbelopp för det aktuella året per parti och år (för 2022 = 48 300 kr).
- ett mandatstöd som uppgår till 30 % av prisbasbeloppet för det aktuella året per mandat och år (för 2022 = 14 490 kr x antalet mandat).

Partistöd utbetalas årligen efter beslut i kommunfullmäktige. Redovisning och granskningsrapport enligt 4 kap. 31 § s st. KL ska lämnas in senast 1 april året efter det år som partistöd utbetalats för. Har sådan redovisning och granskningsrapport inte lämnats in inom föreskriven tid utbetalas inget partistöd för innevarande år.

För 2022 har redovisning och granskningsrapport avseende partistöd lämnats in från samtliga partistödsberättigade partier till utsatt datum, 1 april. Något parti har behövt komplettera sin redovisning och granskningsintyg då fel blankett användas. Kompletteringen inkom då efter den 1 april, men eftersom den ursprungliga redovisningen och granskningsrapporten inkom innan den 1 april räknas det ändå som inlämnat inom rätt tid.

Beslutsunderlag

- 1 S - Redovisning och granskningsintyg
- 2 NU - Redovisning och granskningsintyg
- 3 C - Redovisning och granskningsintyg
- 4 M - Redovisning och granskningsintyg
- 5 SD - Redovisning och granskningsintyg
- 6 MP - Redovisning och granskningsintyg
- 7 V - Redovisning och granskningsintyg
- 8 L - Redovisning och granskningsintyg
- 9 Komplettering från L
- 10 KD - Redovisning och granskningsintyg

Beslut lämnas till

Kommunchef
Ekonomichef

Lena Brännmar
Kanslichef
Kommunledningsstaben

Maria Winsten
Kommunsekreterare
Kanslifunktionen
Kommunledningsstaben

Redovisning av erhållet kommunalt partistöd inklusive granskningsrapport

Registrerad lokal partiförening (juridisk person) Ulricehamns arbetarekommun	Organisationsnummer 865500-5349
E-post ulricehamns.ak@outlook.com	
Adress Järnvägstorget 1, 523 30 Ulricehamn	
Telefon 0321-17510	Bankkonto eller BG/PG 5553-3616
Erhållet partistöd 190 400	År 2021
Firmatecknare Leif Dahl, Anna-Karin Sellberg	

Beskriv hur partistödet använts

Partistödet har för år 2021 liksom tidigare år använts till vår verksamhet i Ulricehamns kommun. Vi använder stödet till att finansiera våra utåtriktade aktiviteter där vi diskuterar politik och aktuella kommunala frågor med kommuninvånarna, framtagande av lokalt politiskt material för utdelning till kommuninvånarna, medlemsaktiviteter dito utskick samt utbildning av våra medlemmar och förtroendevalda, så de kan känna sig trygga i sin roll i kommunalpolitiken.

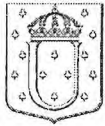
Dessutom har medel använts för framtagande av material till kyrkovalet. Partistödet används också för att stötta och hjälpa våra Socialdemokratiska föreningar, till lokalhyra och annat lokalt partiarbete. Socialdemokraterna i Ulricehamn använder partistödet endast lokalt och gör inga överföringar av partistödet till andra delar av partiorganisationen.

Av ett eventuellt överskott förs större delen över till en valfond. Återstående medel förs över i ny räkning.

Bifoga följande:

- Granskningsintyg av utsedd granskare, se nästa sida
- Protokollsutdrag som visar:
 - Föreningens firmatecknare
 - Föreningens Konto/Bg/Pg- nummer

Har redovisning och granskningsrapport inte lämnats in till kommunstyrelsen i tid betalas inget partistöd ut.

ULRICEHAMNS
KOMMUN

Granskningsintyg

Härmed intygas att redovisningen ger en rättvisande bild av partiets användning av partistödet.

Intygas av <i>Jan Broberg</i>	Namnförtydligande <i>Jan Broberg</i>
Datum <i>22 03 14</i>	Ort <i>Ulricehamn</i>

Utsedd granskare för följande parti:

Socialdemokraterna

☒ Att utbetalt partistöd använts för det ändamål som anges i 4 kap. 29 §, första stycket KL, "för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin".

☒ Att redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren använt partistödet.

Skickas till:

Ulricehamns kommun
Kanslifunktionen
Bogesundsgatan 22
523 86 Ulricehamn

Eller via e-post till kommun@ulricehamn.se (underskrivet och inscannat)

Enligt kommunallagen (KL) (2017:725) 4 kap. 29 §, första stycket, får kommuner och landsting ge ekonomiskt bidrag och annat stöd till politiska partier för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin (partistöd).

Beslut om partistöd ska innehålla ett krav på att mottagaren av partistödet årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet har använts för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin (4 kap. 29 § första stycket). En av mottagaren utsedd särskild granskare ska granska om redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren använt partistödet. Granskarens intyg över granskningen ska bifogas redovisningen (4 kap. 31 §).

I och med att du undertecknar och skickar in denna blankett registreras dina uppgifter hos Ulricehamns kommun. Uppgifterna kommer att användas för Ulricehamns kommuns hantering av detta ärende och behandlas i enlighet med Dataskyddsförordningen 2016/679.

På ulricehamn.se/personuppgifter kan du läsa mer om hur Ulricehamns kommun hanterar personuppgifter.

2022-03-08

Redovisning av erhållet kommunalt partistöd inklusive granskningsrapport

Registrerad lokal partiförening (juridisk person) Nya Ulricehamn (Mikael Levander)	Organisationsnummer 802477-1266
E-post nyaulricehamn@outlook.com	
Adress Kastanjegatan 2, 523 40 Ulricehamn	
Telefon 0730-604064	Bankkonto eller BG/PG BG 561-2254
Erhållet partistöd 176 120 kr	År 2021
Firmatecknare Mikael Levander, Mats Bogren	

Beskriv hur partistödet använts

Partistödet har använts för att stärka Nya Ulricehamns ställning i det kommunala demokratiarbetet. Det har skett genom möten, annonser, reklamskyltar och utbildning med siktet inställt på valet 2022. Vidare har olika inköp genomförts för t.ex. mötesaktiviteter och skyltproduktion.

Dessvärre blev även 2021 ett annorlunda år p.g.a. covid-19, vilket innebar att nästan alla aktiviteter så som vårmaknaden, Gällstaddagarna, Smaka på och då vi har stått på gågatan har utgått. Den enda fysiska aktiviteten som kunde genomföras var höstmarknaden.

Vi var även anmälda till årskonferensen för Lokala Partiers Nätverk, men även den ställdes in.

Partistödet har även använts för driftskostnader, så som domän, webbhotell, bankavgifter, bokföring, revisor och programvara.

Bifoga följande:

- Granskningsintyg av utsedd granskare, se nästa sida
- Protokollsutdrag som visar:
 - Föreningens firmatecknare
 - Föreningens Konto/Bg/Pg- nummer

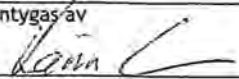
Har redovisning och granskningsrapport inte lämnats in till kommunstyrelsen i tid betalas inget partistöd ut.

ULRICEHAMNS
KOMMUN

Granskningsintyg

Härmed intygas att redovisningen ger en rättvisande bild av partiets användning av partistödet.

Intygas av 	Namnförtydligande Karin Grann
Datum 17/3-22	Ort Ulricehamn

Utsedd granskare för följande parti:

Nya Ulricehamn

- ☒ Att utbetalt partistöd använts för det ändamål som anges i 4 kap. 29 §, första stycket KL, "för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin".
- ☒ Att redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren använt partistödet.

Skickas till:

Ulricehamns kommun
Kanslifunktionen
Bogesundsgatan 22
523 86 Ulricehamn

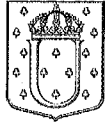
Eller via e-post till kommun@ulricehamn.se (underskrivet och inscannat)

Enligt kommunallagen (KL) (2017:725) 4 kap. 29 §, första stycket, får kommuner och landsting ge ekonomiskt bidrag och annat stöd till politiska partier för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin (partistöd).

Beslut om partistöd ska innehålla ett krav på att mottagaren av partistödet årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet har använts för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin (4 kap. 29 § första stycket). En av mottagaren utsedd särskild granskare ska granska om redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren använt partistödet. Granskarens intyg över granskningen ska bifogas redovisningen (4 kap. 31 §).

I och med att du undertecknar och skickar in denna blankett registreras dina uppgifter hos Ulricehamns kommun. Uppgifterna kommer att användas för Ulricehamns kommuns hantering av detta ärende och behandlas i enlighet med Dataskyddsförordningen 2016/679.

På ulricehamn.se/personuppgifter kan du läsa mer om hur Ulricehamns kommun hanterar personuppgifter.

Redovisning av erhållet kommunalt partistöd inklusive granskningsrapport

Registrerad lokal partiförening (juridisk person)	Organisationsnummer
Centerns Kommunorganisation	865500-8016
E-post	
liselotte.andersson@fv.ulricehamn.se, gunnar.andersson@fv.ulricehamn.se	
Adress	
Södra Kullagatan 3A, 523 30 Ulricehamn	
Telefon	Bankkonto eller BG/PG
070-8495931 (ordf.)	Bg 688-4068
Erhållet partistöd	År
161.840 kr.	2021

Firmatecknare
Liselotte Andersson (ordf.), Gunnar Andersson (kassör)

Beskriv hur partistödet använts
Under 2021 har partiets verksamhet, som för övriga organisationer, påverkats av den pågående Corona-pandemin. Av de utåtriktade fysiska verksamheterna till allmänheten har några genomförts, som medverkan på höstmarknaden i Ulricehamn och på skyltsöndagarna (glöggservering). I kyrkovalskampanjen och även i övrigt var partiet aktivt på sociala medier (Facebook och hemsida), och några av de ledande kandidaterna i kyrkovalet fick möjlighet att profilera sig. För medlemmarna kunde upptaktsmöte inför kyrkovalet genomföras (vid Bogastugan), och en medlemsträff i fullmäktigesalen. Gruppmötena har skett i samarbete med Nya Ulricehamn (fysiskt eller digitalt), med vilka vi samarbetar i kommunens ledning. Några av gruppmötena har hållits i egen regi. Kretsen och Centerkvinnorna har deltagit i möten (de flesta digitalt) som arrangerats på regional- och riksnivå. Ekonomi planeras i en fyraårscykel för att hantera valåren, dvs. om överskott uppkommer i mellanliggande år förs de över till valåret. Några medel har inte överförts till partiets region- eller riksnivå.

Bifoga följande:

- Granskningsintyg av utsedd granskare, se nästa sida
- Protokollsutdrag som visar:
 - Föreningens firmatecknare
 - Föreningens Konto/Bg/Pg- nummer

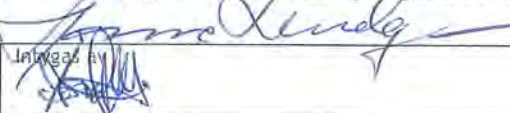
Har redovisning och granskningsrapport inte lämnats in till kommunstyrelsen i tid betalas inget partistöd ut.

ULRICEHAMNS
KOMMUN

Granskningsintyg

Härmed intygas att redovisningen ger en rättvisande bild av partiets användning av partistödet.

Intyg av 	Namnförtydligande Börje Eckerlid / Hasse Lindgren
Datum 2022-01-19	Ort Ulricehamn

Utsedd granskare för följande parti:
Centerpartiet i Ulricehamn

- ☒ Att utbetalt partistöd använts för det ändamål som anges i 4 kap. 29 §, första stycket KL, "för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin".
- ☒ Att redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren använt partistödet.

Skickas till:

Ulricehamns kommun
Kanslifunktionen
Bogesundsgatan 22
523 86 Ulricehamn

Eller via e-post till kommun@ulricehamn.se (underskrivet och inscannat)

Enligt kommunallagen (KL) (2017:725) 4 kap. 29 §, första stycket, får kommuner och landsting ge ekonomiskt bidrag och annat stöd till politiska partier för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin (partistöd).

Beslut om partistöd ska innehålla ett krav på att mottagaren av partistödet årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet har använts för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin (4 kap. 29 § första stycket). En av mottagaren utsedd särskild granskare ska granska om redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren använt partistödet. Granskarens intyg över granskningen ska bifogas redovisningen (4 kap. 31 §).

I och med att du undertecknar och skickar in denna blankett registreras dina uppgifter hos Ulricehamns kommun. Uppgifterna kommer att användas för Ulricehamns kommuns hantering av detta ärende och behandlas i enlighet med Dataskyddsförordningen 2016/679.

På ulricehamn.se/personuppgifter kan du läsa mer om hur Ulricehamns kommun hanterar personuppgifter.

REVISIONSRAPPORT FÖR ÅR 2021

Undertecknade förtroendevalda revisorer i Centerns kommunkrets i Ulricehamns kommun (org.nr 865500-6016) har granskat kommunkretsens förvaltning för verksamhetsåret 2021. Vi har därvid tagit del av handlingar och räkenskaper som rör förvaltningen och funnit dem vara förda i god ordning. Någon anledning till anmärkning föreligger ej.

Vi tillstyrker att balans- och resultaträkning fastställs, samt att styrelsen beviljas ansvarsfrihet för den tid revisionen omfattar.

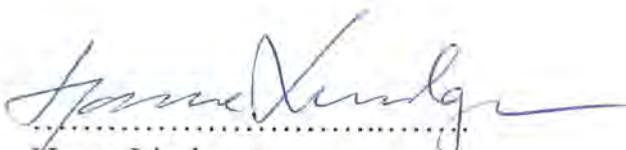
Vi har även granskat och godkänt den redovisning som lämnas till Kommunkansliet i Ulricehamns kommun, med anledning av erhållet partistöd för perioden 1 januari – 31 december 2021. Redovisningen beskriver hur Centerpartiet har använt det kommunala partistödet, och vid granskningen har vi haft tillgång till räkenskaper, protokoll m.m.

Vi finner att Centerpartiet i Ulricehamns kommun följer det som stadgas i Kommunallagen för erhållet partistöd och redovisning av detta.

Ulricehamn 2022-01-19

.....
Börje Eckerlid

.....
Hasse Lindgren

Redovisning av erhållet kommunalt partistöd inklusive granskningsrapport

Registrerad lokal partiförening (juridisk person) Moderata Samlingspartiet	Organisationsnummer 003077-7973
E-post david@molarin.se	
Adress c/o David Molarin, Kandidatvägen 6, 52333 Ulricehamn	
Telefon 070-4401615	Bankkonto eller BG/PG SEB 5105 10 015 36
Erhållet partistöd 161840 kr	År 2021
Firmatecknare Lars Holmin, David Molarin	

Beskriv hur partistödet använts Partistödet har bl.a. använts till: • Föreningslokal i Centrala Ulricehamn. • Kampanjmaterial som t.ex. flygblad och affischer. • Annonsering i lokaltidning. • Skärm för digitala budskap i skyltfönster. • Teambuilding-aktiviteter. • Löpande utgifter som webbhotell och fönsterputsning.

Bifoga följande:

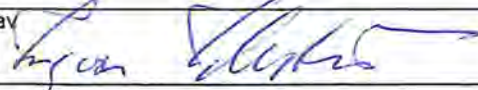
- Granskningsintyg av utsedd granskare, se nästa sida
- Protokollsutdrag som visar:
 - Föreningens firmatecknare
 - Föreningens Konto/Bg/Pg- nummer

Har redovisning och granskningsrapport inte lämnats in till kommunstyrelsen i tid betalas inget partistöd ut.

Granskningsintyg

Härmed intygas att redovisningen ger en rättvisande bild av partiets användning av partistödet.

Intygas av 	Namnförtydligande Ingvar Ideström
Datum 2022-03-07	Ort Ulricehamn

Utsedd granskare för följande parti:

Moderata Samlingspartiet

- ☐ Att utbetalt partistöd använts för det ändamål som anges i 4 kap. 29 §, första stycket KL, "för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin".
- ☐ Att redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren använt partistödet.

Skickas till:

Ulricehamns kommun
Kanslifunktionen
Bogesundsgatan 22
523 86 Ulricehamn

Eller via e-post till kommun@ulricehamn.se (underskrivet och inscannat)

Enligt kommunallagen (KL) (2017:725) 4 kap. 29 §, första stycket, får kommuner och landsting ge ekonomiskt bidrag och annat stöd till politiska partier för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin (partistöd).

Beslut om partistöd ska innehålla ett krav på att mottagaren av partistödet årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet har använts för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin (4 kap. 29 § första stycket). En av mottagaren utsedd särskild granskare ska granska om redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren använt partistödet. Granskarens intyg över granskningen ska bifogas redovisningen (4 kap. 31 §).

I och med att du undertecknar och skickar in denna blankett registreras dina uppgifter hos Ulricehamns kommun. Uppgifterna kommer att användas för Ulricehamns kommuns hantering av detta ärende och behandlas i enlighet med Dataskyddsförordningen 2016/679.

På ulricehamn.se/personuppgifter kan du läsa mer om hur Ulricehamns kommun hanterar personuppgifter.

Redovisning av erhållet kommunalt partistöd inklusive granskningsrapport

Registrerad lokal partiförening (juridisk person) Sverigedemokraterna	Organisationsnummer 802470-2576
E-post ulricehamn@sd.se	
Adress Boråsvägen 17D	
Telefon 070-604 56 88	Bankkonto eller BG/PG 8380-8 4 123 221 6
Erhållet partistöd 133.280:-	År 2021

Firmatecknare Bengt Bogren, Aila Kiviharju, Mattias Bengtsson

Beskriv hur partistödet använts <i>Stödet har använts ent. specifikation nedan:</i> <i>Lokalhyra 35.477:-</i> <i>Licenser 3.048:-</i> <i>Förb. material 5.088:-</i> <i>Utbildningar/ Valmaterial 20.820:-</i> <i>Löp. verksamhet 8.847:-</i> <i>Summa: 133.280:-</i>

Bifoga följande:

- Granskningsintyg av utsedd granskare, se nästa sida
- Protokollsutdrag som visar:
 - Föreningens firmatecknare
 - Föreningens Konto/Bg/Pg- nummer

Har redovisning och granskningsrapport inte lämnats in till kommunstyrelsen i tid betalas inget partistöd ut.

ULRICEHAMNS
KOMMUN

Granskningsintyg

Härmed intygas att redovisningen ger en rättvisande bild av partiets användning av partistödet.

Intygas av <i>Mikael Clarke</i>	Namnförtydligande <i>Mikael Clarke</i>
Datum <i>8/3-2022</i>	Ort <i>Ulricehamn</i>

Utsedd granskare för följande parti:

Sverigedemokraterna

- ☒ Att utbetalt partistöd använts för det ändamål som anges i 4 kap. 29 §, första stycket KL, "för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin".
- ☒ Att redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren använt partistödet.

Skickas till:

Ulricehamns kommun
Kanslifunktionen
Bogesundsgatan 22
523 86 Ulricehamn

Eller via e-post till kommun@ulricehamn.se (underskrivet och inscannat)

Enligt kommunallagen (KL) (2017:725) 4 kap. 29 §, första stycket, får kommuner och landsting ge ekonomiskt bidrag och annat stöd till politiska partier för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin (partistöd).

Beslut om partistöd ska innehålla ett krav på att mottagaren av partistödet årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet har använts för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin (4 kap. 29 § första stycket). En av mottagaren utsedd särskild granskare ska granska om redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren använt partistödet. Granskarens intyg över granskningen ska bifogas redovisningen (4 kap. 31 §).

I och med att du undertecknar och skickar in denna blankett registreras dina uppgifter hos Ulricehamns kommun. Uppgifterna kommer att användas för Ulricehamns kommuns hantering av detta ärende och behandlas i enlighet med Dataskyddsförordningen 2016/679.

På ulricehamn.se/personuppgifter kan du läsa mer om hur Ulricehamns kommun hanterar personuppgifter.

Redovisning av erhållet kommunalt partistöd inklusive granskningsrapport

Registrerad lokal partiförening (juridisk person)	Organisationsnummer
Miljöpartiet De Gröna i Ulricehamn	865500-8129
E-post	
arne.fransson@fv.ulricehamn.se	
Telefon	Bankkonto eller BG/PG
070-543 31 19	5437-7718

Erhållet partistöd	År
76 160 kr	2021

Firmatecknare
Arne Fransson och Ingegerd Algotsson, var för sig

Beskriv hur partistödet använts	
Hyra för föreningens lokaler	36 600 kr
Kongress och kurskostnader	2 206 kr
Central serviceavgift	3 720 kr
Telefon och internetkostnad	3 290 kr
Lokala medlemsmöten	1 360 kr
Webbtjänster och datorkostnader	613 kr
Administrationskostnader	1 849 kr
Lokalkostnad	424 kr
Aktivitet vid kyrkovalet	3 229 kr
Summa 2021 års utgifter	53 291 kr
Ackumulerat överskott från 2020	35 464 kr

Bifoga följande:

- Granskningsintyg av utsedd granskare, se nästa sida
- Protokollsutdrag som visar:
 - Föreningens firmatecknare
 - Föreningens Konto/Bg/Pg- nummer

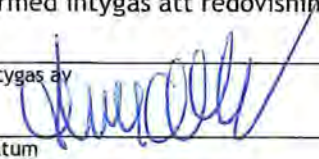
Har redovisning och granskningsrapport inte lämnats in till kommunstyrelsen i tid betalas inget partistöd ut.

ULRICEHAMNS
KOMMUN

Granskningsintyg

Härmed intygas att redovisningen ger en rättvisande bild av partiets användning av partistödet.

Intygas av 	Namnförtydligande Lennart Standoft
Datum 2022-03-22	Ört Ulricehamn

Utsedd granskare för följande parti:

Miljöpartiet de gröna i Ulricehamn

- ☒ Att utbetalt partistöd använts för det ändamål som anges i 4 kap. 29 §, första stycket KL, "för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin".
- ☒ Att redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren använt partistödet.

Skickas till:

Ulricehamns kommun
Kanslifunktionen
Bogesundsgatan 22
523 86 Ulricehamn

Eller via e-post till kommun@ulricehamn.se (underskrivet och inscannat)

Enligt kommunallagen (KL) (2017:725) 4 kap. 29 §, första stycket, får kommuner och landsting ge ekonomiskt bidrag och annat stöd till politiska partier för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin (partistöd).

Beslut om partistöd ska innehålla ett krav på att mottagaren av partistödet årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet har använts för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin (4 kap. 29 § första stycket). En av mottagaren utsedd särskild granskare ska granska om redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren använt partistödet. Granskarens intyg över granskningen ska bifogas redovisningen (4 kap. 31 §).

I och med att du undertecknar och skickar in denna blankett registreras dina uppgifter hos Ulricehamns kommun. Uppgifterna kommer att användas för Ulricehamns kommuns hantering av detta ärende och behandlas i enlighet med Dataskyddsförordningen 2016/679.

På ulricehamn.se/personuppgifter kan du läsa mer om hur Ulricehamns kommun hanterar personuppgifter.

Redovisning av erhållet kommunalt partistöd inklusive granskningsrapport

Registrerad lokal partiförening (juridisk person) Vänsterpartiet Ulricehamn	Organisationsnummer 868401-2704
E-post ing-britt.jonsson@hotmail.com	
Adress Folkets Hus Nygatan 24, 523 30 Ulricehamn	
Telefon 0739-718052	Bankkonto eller BG/PG 8380-8,4 127 726-0
Erhållet partistöd 76 160:-	År 2021

Firmatecknare Jan-Oloh Sundh, Ing-Britt Jonsson

Beskriv hur partistödet använts	
Partistödet har använts för att främja Vänsterpartiets verksamhet i Ulricehamns kommun så att Vänsterpartiet på detta sätt har getts möjlighet att aktivt medverka i opinionsbildningen i kommunen.	
Kostnader:	
Stöd centralt	12 790
Lokalhyra	30 600
Förbrukn inv	2050
Kont mat och tidskr	6 326
V dagarna	19 497
Möten	3 239
Banktjänster	500
Summa kostnader:	75 002

Bifoga följande:

- Granskningsintyg av utsedd granskare, se nästa sida
- Protokollsutdrag som visar:
 - Föreningens firmatecknare
 - Föreningens Konto/Bg/Pg- nummer

2022-03-10

2022/188 110

Har redovisning och granskningsrapport inte lämnats in till kommunstyrelsen i tid betalas inget partistöd ut.

ULRICEHAMNS
KOMMUN

Granskningsintyg

Härmed intygas att redovisningen ger en rättvisande bild av partiets användning av partistödet.

Intygas av <i>Jörgen Kroon</i>	Namnförtydligande Jörgen Kroon
Datum <i>29/3-2022</i>	Ort <i>ULRICEHAMN</i>

Utsedd granskare för följande parti:

Vänsterpartiet Ulricehamn

- ☒ Att utbetalt partistöd använts för det ändamål som anges i 4 kap. 29 §, första stycket KL, "för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin".
- ☒ Att redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren använt partistödet.

Skickas till:

Ulricehamns kommun
Kanslifunktionen
Bogesundsgatan 22
523 86 Ulricehamn

Eller via e-post till kommun@ulricehamn.se (underskrivet och inscannat)

Enligt kommunallagen (KL) (2017:725) 4 kap. 29 §, första stycket, får kommuner och landsting ge ekonomiskt bidrag och annat stöd till politiska partier för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin (partistöd).

Beslut om partistöd ska innehålla ett krav på att mottagaren av partistödet årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet har använts för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin (4 kap. 29 § första stycket). En av mottagaren utsedd särskild granskare ska granska om redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren använt partistödet. Granskarens intyg över granskningen ska bifogas redovisningen (4 kap. 31 §).

I och med att du undertecknar och skickar in denna blankett registreras dina uppgifter hos Ulricehamns kommun. Uppgifterna kommer att användas för Ulricehamns kommuns hantering av detta ärende och behandlas i enlighet med Dataskyddsförordningen 2016/679.

På ulricehamn.se/personuppgifter kan du läsa mer om hur Ulricehamns kommun hanterar personuppgifter.

Skickas till:

Ulricehamns kommun, 523 86 Ulricehamn

Blanketten ska lämnas in senast 1 april

Redovisning av erhållet kommunalt partistöd inklusive granskningsrapport

Juridisk person*	Organisationsnummer
Liberalerna Ulricehamn	802495-1579
Adress	Postadress
Brunnsnäs Allé 9	523 45 Ulricehamn
Telefon	Bankkonto eller BG/PG
070-6490601	8380-84143877-1

* Registrerad lokal partiförening

Erhållet partistöd	För år
76 160kr	2021

Ordförande	Kassör
Sten Selin	Ireen Wolter

Redovisning av kommunalt partistöd

Beskriv hur det erhållna kommunala partistödet använts och hur användningen skett i enlighet med partistödets syfte. Redovisa även partistöd som sparats från tidigare år.

Partistödet för 2021 har till mindre del använts för partiets verksamhet. Kvarvarande medel kommer att användas under valåret 2022.

183200 kr (föregående år 125725 kr)
Sparat kapital inkluderat och medlemsavgifter

2021-09-15

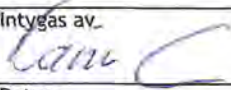
2022/188

110

cl

Granskningsrapport

Härmed intygas att redovisningen ger en rättvisande bild av partiets användning av partistödet.

Intygas av. 	Namnförtydligande Karin Grann
Datum 2021-03-11	Ort Ulricehamn

Beskriv hur granskningsrapporten genomförts samt vilket material som använts.

Jag har tagit del av partiets löpande redovisning och underlag i form av

- verifikationer
- dagbok
- huvudbok
- protokoll

Redovisning av erhållet kommunalt partistöd inklusive granskningsrapport

Registrerad lokal partiförening (juridisk person)	Organisationsnummer
Kristdemokraterna Ulricehamn	855900-6708
E-post	
frida.edberg@fv.ulricehamn.se	
Adress	
Kinnared Storegården 124, 623 97 Ulricehamn	
Telefon	Bankkonto eller BG/Pg
0701-494019	786-5645
Erhållet partistöd	År
76160 SEK	2021
Firmatecknare	
Frida Edberg	

Beskriv hur partistödet använts
Årsmöte: 2144kr Medlemsaktiviteter/utbildningar 1965kr Service avgift KD VGR 27418kr

Bifoga följande:

- Granskningsintyg av utsedd granskare, se nästa sida
- Protokollsutdrag som visar:
 - Föreningens firmatecknare
 - Föreningens Konto/Bg/Pg- nummer

Har redovisning och granskningsrapport inte lämnats in till kommunstyrelsen i tid betalas inget partistöd ut.

ULRICEHAMNS
KOMMUN

Granskningsintyg

Härmed intygas att redovisningen ger en rättvisande bild av partiets användning av partistödet.

Intygas av <i>Allan Olsson</i>	Namnförtydligande <i>Allan Olsson</i>
Datum <i>2022-03-21</i>	Ort <i>Ulricehamn</i>

Utsedd granskare för följande parti:

Kristdemokraterna i Ulricehamn

☒ Att utbetalt partistöd använts för det ändamål som anges i 4 kap. 29 §, första stycket KL, "för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin".

☒ Att redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren använt partistödet.

Skickas till:

Ulricehamns kommun
Kanslifunktionen
Bogesundsgatan 22
523 86 Ulricehamn

Eller via e-post till kommun@ulricehamn.se (underskrivet och inscannat)

Enligt kommunallagen (KL) (2017:725) 4 kap. 29 §, första stycket, får kommuner och landsting ge ekonomiskt bidrag och annat stöd till politiska partier för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin (partistöd).

Beslut om partistöd ska innehålla ett krav på att mottagaren av partistödet årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet har använts för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin (4 kap. 29 § första stycket). En av mottagaren utsedd särskild granskare ska granska om redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren använt partistödet. Granskarens intyg över granskningen ska bifogas redovisningen (4 kap. 31 §).

I och med att du undertecknar och skickar in denna blankett registreras dina uppgifter hos Ulricehamns kommun. Uppgifterna kommer att användas för Ulricehamns kommuns hantering av detta ärende och behandlas i enlighet med Dataskyddsförordningen 2016/679.

På ulricehamn.se/personuppgifter kan du läsa mer om hur Ulricehamns kommun hanterar personuppgifter.

Redovisning av erhållet kommunalt partistöd inklusive granskningsrapport

Registrerad lokal partiförening (juridisk person) Liberalerna Ulricehamn	Organisationsnummer 802495-1579
E-post sten.selin@liberalerna.se	
Adress Brunnsnäs Allé 9, 523 45 Ulricehamn	
Telefon 070-6490601	Bankkonto eller BG/PG 8380-84143877-1
Erhållet partistöd 76 160kr	År 2021
Firmatecknare Sten Selin, Iréen Wolter	

Beskriv hur partistödet använts Partistödet för 2021 har till mindre del använts för partiets verksamhet. Kvarvarande medel kommer att användas under valåret 2022. 183200 kr (föregående år 125725 kr) Sparat kapital inkluderat och medlemsavgifter.

Bifoga följande:

- Granskningsintyg av utsedd granskare, se nästa sida
- Protokollsutdrag som visar:
 - Föreningens firmatecknare
 - Föreningens Konto/Bg/Pg- nummer

Har redovisning och granskningsrapport inte lämnats in till kommunstyrelsen i tid betalas inget partistöd ut.

ULRICEHAMNS
KOMMUN

Granskningsintyg

Härmed intygas att redovisningen ger en rättvisande bild av partiets användning av partistödet.

Intygas av 	Namnförtydligande Karin Grann
Datum 4/4-22	Ort Ulricehamn

Utsedd granskare för följande parti:
Liberalerna Ulricehamn

- ☒ Att utbetalt partistöd använts för det ändamål som anges i 4 kap. 29 §, första stycket KL, "för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin".
- ☒ Att redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren använt partistödet.

Skickas till:

Ulricehamns kommun
Kanslifunktionen
Bogesundsgatan 22
523 86 Ulricehamn

Eller via e-post till kommun@ulricehamn.se (underskrivet och inscannat)

Enligt kommunallagen (KL) (2017:725) 4 kap. 29 §, första stycket, får kommuner och landsting ge ekonomiskt bidrag och annat stöd till politiska partier för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin (partistöd).

Beslut om partistöd ska innehålla ett krav på att mottagaren av partistödet årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet har använts för att stärka partiets ställning i den kommunala demokratin (4 kap. 29 § första stycket). En av mottagaren utsedd särskild granskare ska granska om redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren använt partistödet. Granskarens intyg över granskningen ska bifogas redovisningen (4 kap. 31 §).

I och med att du undertecknar och skickar in denna blankett registreras dina uppgifter hos Ulricehamns kommun. Uppgifterna kommer att användas för Ulricehamns kommuns hantering av detta ärende och behandlas i enlighet med Dataskyddsförordningen 2016/679.

På ulricehamn.se/personuppgifter kan du läsa mer om hur Ulricehamns kommun hanterar personuppgifter.

§143/2022

Svar på motion om strategisk plan för bostadsbyggande i hela kommunen

Dnr 2016/200

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktiges beslut

Motionens förslag anses vara tillgodosett med hänvisning till beslutad översiktsplan 2022-02-24 § 44 och Ulricehamns kommuns riktlinjer för bostadsförsörjning 2020-09-24 § 126.

Sammanfattning

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Roland Karlsson (C) att Ulricehamns kommun ska ta fram en strategisk plan för byggande av attraktiva lägenheter runt om i Ulricehamns kommun.

Översiktsplanen är ett viktigt instrument för att föra fram och tydliggöra kommunens bostadspolitiska intentioner. Därefter kan kommunens bostadsbolag STUBO vara med och ta fram strategier för byggande av attraktiva lägenheter och kommunen skapar förutsättningar för att dessa ska vara möjliga att genomföra

Beslutsunderlag

- 1 Tjänsteskrivelse 2022-03-22 från kommunchef/VD Ulricehamns Stadshus AB
- 2 Motion strategisk plan för byggande av bostäder

Ordförandens förslag – kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktiges beslut

Motionens förslag anses vara tillgodosett med hänvisning till beslutad översiktsplan 2022-02-24 § 44 och Ulricehamns kommuns riktlinjer för bostadsförsörjning 2020-09-24 § 126.

2022-03-22

Tjänsteskrivelse Svar på motion om strategisk plan för bostadsbyggande i hela kommunen

Diarienummer 2016/200, löpnummer 2839/2016

Förvaltningens förslag till beslut

Motionens förslag anses vara tillgodosett med hänvisning till beslutad översiktsplan 2022-02-24 § 44 och Ulricehamns kommuns riktlinjer för bostadsförsörjning 2020-09-24 § 126.

Sammanfattning

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Roland Karlsson (C) att Ulricehamns kommun ska ta fram en strategisk plan för byggande av attraktiva lägenheter runt om i Ulricehamns kommun.

Översiktsplanen är ett viktigt instrument för att föra fram och tydliggöra kommunens bostadspolitiska intentioner. Därefter kan kommunens bostadsbolag STUBO vara med och ta fram strategier för byggande av attraktiva lägenheter och kommunen skapar förutsättningar för att dessa ska vara möjliga att genomföra

Ärendet

Roland Karlsson (C) föreslår i en motion till kommunfullmäktige att Ulricehamns kommun ska ta fram en strategisk plan för byggande av attraktiva lägenheter runt om i Ulricehamns kommun.

Varje kommun ska med riktlinjer planera för bostadsförsörjningen i kommunen enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383). Ulricehamns kommuns riktlinjer för bostadsförsörjning antogs av kommunfullmäktige 2020-09-24 § 126. I program för bostadsförsörjningen står bland annat att följande områden är prioriterade:

- Attraktiva lägen där befintlig infrastruktur och service används och utvecklas så långt som möjligt och där goda möjligheter till arbets- och studiependling finns.
- Bostäder ska byggas längs huvudstråken och i de områden som pekats ut som utvecklingsområden i översiktsplanen.

Även om det är kommunen som är ansvarig för bostadsförsörjningen, är det inte kommunen som bygger bostäder. Det är privata fastighetsutvecklare och den kommunala allmännyttan. Möjligheten att bygga styrs bland annat av konjunktur, ränteläge, finansieringsmöjligheter och nationell politik inom skatteområdet och utformning av statliga stöd. Kommunen kan underlätta bostadsbyggande genom att ta fram byggbar, planlagd mark och genom god service gentemot marknadens aktörer. Ett exempel i närtid är en planerad utbyggnad av ett bostadsområde i Nitta som återfinns i investeringsbudget år 2022. Utbyggnadsåtgärder för försäljning av tomter i andra orter planeras och ligger med i förslag till investering 2023. Det finns alltid kommunala tomter till försäljning ute hos mäklare i ett flertal orter.

ULRICEHAMNS
KOMMUN

2016/200, 2839/2016 2(2)

Översiktsplaneringen är ett viktigt instrument för att föra fram och tydliggöra kommunens bostadspolitiska intentioner. Därefter kan STUBO vara med och ta fram strategier för byggande av attraktiva lägenheter och kommunen skapar förutsättningar för att dessa ska vara möjliga att genomföra.

STUBO ser att ett byggande av attraktiva lägenheter i hela kommunen är en möjlighet. Ulricehamns kommun har en attraktiv landsbygd och många livaktiga samhällen. STUBOs erfarenhet är att det är flera faktorer som avgör om lägenheter på mindre orter blir attraktiva. Förutom att själva lägenheterna som byggs ska vara trivsamma, säkra, ha god tillgänglighet med mera så är faktorer som kommunikation och service avgörande. För barnfamiljer ser STUBO att närhet till bra förskolor och skolor är en viktig fråga. För familjer med större barn är det ofta frågan om allmänna kommunikationer och hur väl eventuell skolskjuts fungerar. För många äldre personer är det viktigt med tillgänglighet även utanför bostaden t.ex. vill man ofta kunna gå till en affär och ha nära till buss. STUBO deltar gärna i en djupare diskussion om strategier som skapar förutsättningar för ökad byggnation i de mindre orterna.

Beslutsunderlag

- 1 Motion strategisk plan för byggande av bostäder

Beslutet lämnas till

Stubo AB
Kommunchef

Gustaf Olsson
Kommunchef/VD Ulricehamns Stadshus AB

Andreas Ekman
Tf. samhällsbyggnadschef
Sektor miljö och samhällsbyggnad

Erika Waller
VD Stubo AB

Motion

Strategisk plan för bostadsbyggande i hela kommunen.

Trycket på bostadsbyggande i Ulricehamns kommun är större än på länge. I centralorten händer det väldigt mycket, både genom vårt egna bostadsbolag och aktiva byggbolag.

På våra mindre orter runt om i kommunen, så är det en annan bild.

Behovet av bostäder finns, men av olika skäl så byggs det inte. När vi gör en omvärldsanalys i vår närhet ser vi att Svenljunga kommuns bostadsbolag, Svenbo bygger hyreslägenheter i Sexdrega och Tranemobostäder i Tranemo bygger hyreslägenheter i Länghem.

Om våra grannkommuner kan bygga hyreslägenheter utanför centralorten, så borde också Ulricehamns kommun kunna starta ett sådant arbete.

Det är naturligtvis bra att vi nu äntligen börjar med att bygga lägenheter i tomma outnyttjade kommunala lokaler i Gällstad. Men det behövs en långsiktig plan, inte bara ställa om lokaler som av olika anledningar blir tomma.

Men då behövs en politisk vilja och planering. Om vi skall lyckas med att få med hela kommunen i en positiv utveckling måste vi skapa förutsättningar för att skapa tillväxt i hela kommunens geografiska yta.

Centerpartiet yrkar därför på att Ulricehamns kommun tar fram en strategisk plan för byggande av attraktiva lägenheter runt om i Ulricehamns kommun.

Roland Karlsson

Centerpartiet

§ 144/2022

Svar på motion om att kartlägga kommunens näringsliv till 2040

Dnr 2021/253

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktiges beslut

Motionens förslag anses vara tillgodosett med hänvisning till att kartläggning av näringslivets möjligheter och utmaningar till 2040 istället kommer lyftas in i det visions- och strategiarbete som inletts.

Sammanfattning

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Wiktor Öberg (M) att kommunfullmäktiges presidium får i uppdrag att ta fram ett beredningsuppdrag som går ut på att kartlägga vad kommunens näringsliv ser för möjligheter och utmaningar fram till 2040.

Näringsliv Ulricehamn AB, NUAB, har sedan en tid tillbaka arbetat för att få ett bredare arbete kring vision och mål för näringslivet genom en plan för gemensamma träffar med näringslivet, förtroendevalda och tjänstemän. NUAB anser inte att en parallell process ska startas utan att dessa frågor ska lyftas i det fortsatta visions- och strategiarbetet.

Beslutsunderlag

- 1 Tjänsteskrivelse 2022-04-06 från kommunchef/VD Ulricehamns Stadshus AB
- 2 Motion om Kartlägga kommunens näringsliv till 2040

Ordförandens förslag – kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktiges beslut

Motionens förslag anses vara tillgodosett med hänvisning till att kartläggning av näringslivets möjligheter och utmaningar till 2040 istället kommer lyftas in i det visions- och strategiarbete som inletts.

2022—04-06

Tjänsteskrivelse Svar på motion om att kartlägga kommunens näringsliv till 2040

Diarienummer 2021/253, löpnummer 2788/2021

Förvaltningens förslag till beslut

Motionens förslag anses vara tillgodosett med hänvisning till att kartläggning av näringslivets möjligheter och utmaningar till 2040 istället kommer lyftas in i det visions- och strategiarbete som inletts.

Sammanfattning

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Wiktor Öberg (M) att kommunfullmäktiges presidium får i uppdrag att ta fram ett beredningsuppdrag som går ut på att kartlägga vad kommunens näringsliv ser för möjligheter och utmaningar fram till 2040.

Näringsliv Ulricehamn AB, NUAB, har sedan en tid tillbaka arbetat för att få ett bredare arbete kring vision och mål för näringslivet genom en plan för gemensamma träffar med näringslivet, förtroendevalda och tjänstemän. NUAB anser inte att en parallell process ska startas utan att dessa frågor ska lyftas i det fortsatta visions- och strategiarbetet.

Ärendet

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Wiktor Öberg (M) att kommunfullmäktiges presidium får i uppdrag att ta fram ett beredningsuppdrag som går ut på att kartlägga vad kommunens näringsliv ser för möjligheter och utmaningar fram till 2040.

Motionen har remitterats till Näringsliv Ulricehamn AB (NUAB) för besvarande.

Av motionen framgår att Wiktor Öberg (M) anser att kommunen inte lyckats engagera näringslivet i den utsträckning som han anser vara tillräckligt i arbetet med översiktsplanen 2040. NUAB har i uppdrag att arbeta med näringslivsfrågor och är positiva till att det finns inspel om att samarbeten mellan kommunal förvaltning, förtroendevalda, näringslivet och NUAB ökar.

NUAB har varit delaktiga i framtagandet av förslag till ny översiktsplan, bland annat genom sin sakkunskap om, och kontakt med, näringslivet. Vidare har NUAB varit behjälpliga att kommunicera ut förslaget i samband med samråd och granskning. NUAB har också informerat via sina sociala mediekkanaler och nyhetsbrev. Det innebär att näringslivet har haft samma möjligheter som alla andra att visa intresse, ställa frågor och yttra sig över förslag till ny översiktsplan, men tyvärr har intresset inte varit så stort. Detta kan bero på flera faktorer, exempelvis att de inte tagit del av informationen eller helt enkelt inte haft invändningar mot de presenterade förslagen. Fler inspel och synpunkter från näringslivet av översiktsfrågorna hade naturligtvis varit positivt och samarbetet mellan alla berörda parter behöver intensifieras.

NUAB har sedan en tid tillbaka arbetat för att få ett bredare arbete kring vision och mål för näringslivet genom en plan för gemensamma träffar med näringslivet, förtroendevalda och tjänstemän. Därför anser NUAB att det inte bör starta en parallell process utan att frågorna

ULRICEHAMNS
KOMMUN

2021/253, 2788/2021 2(2)

lyfts i det fortsatta visions- och strategiarbetet. Bedömningen görs att motionens förslag därmed är tillgodosett.

Beslutsunderlag

- 1 Motion om Kartlägga kommunens näringsliv till 2040

Beslutet lämnas till

Kommunchef

Näringsliv Ulricehamn AB

Gustaf Olsson
Kommunchef/VD Ulricehamns
Stadshus AB

Camilla Palm
VD NUAB

Motion om Kartlägga kommunens näringsliv till 2040

Arbetet med Ulricehamns kommuns nya översiktsplan är i full gång och det har inkommit många intressanta inspel ifrån våra medborgare och föreningsliv.

Men tyvärr så har kommunen inte lyckats engagera vårt näringsliv i den utsträckningen som vi anser vara tillräckligt. Då kommunens näringsliv utgör en stor del av utvecklingen i kommunen, så känner vi att det är rimligt att vi lägger ytterligare kraft på att samla in tankar och idéer från dem.

Genom att starta upp en beredning under Kommunfullmäktige som har i uppdrag att kartlägga vad vårt näringsliv ser att kommunen behöver vara år 2040. Så kommer vi med hjälp av den informationen få en mer relevant och komplett översiktsplan, eftersom om kommunen inte har näringslivet med sig i visionerna så kommer de troligtvis inte heller att gå i uppfyllelse.

Vi yrkar därför att:

- Kommunfullmäktiges presidium får i uppdrag att ta fram ett beredningsuppdrag som går ut på att kartlägga vad kommunens näringsliv ser för möjligheter och utmaningar fram till 2040

Wiktor Öberg (M)

§ 145/2022

Svar på motion om Nyföretagarcentrum

Dnr 2021/524

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktiges beslut

Motionens förslag anses vara tillgodosett med hänvisning till att ett regionövergripande samarbete, Start up Sjuhärad, som ska ge stöd till nystartade företag redan har inletts.

Sammanfattning

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Wiktor Öberg (M) att kommunstyrelsen får i uppdrag att inleda ett samarbete med Nyföretagarcentrum samt att kommunstyrelsen får i uppdrag att utvärdera och återrapportera samarbetet minst en gång per år

Ulricehamns kommun, genom Näringsliv Ulricehamn AB, NUAB, har inlett ett regionalt samarbete för stöd till nystartade företag, Start up Sjuhärad. Arbetet pågår att, tillsammans med övriga Sjuhäradskommuner samt Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund, bilda en förening med uppdrag att hjälpa igång nystartade företag. Detta istället för att arbeta med riksorganisationen Nyföretagarcentrum som bedöms ha stora overheadkostnader som varken gynnar de nystartade företagen eller kommunerna i regionen.

Beslutsunderlag

- 1 Tjänsteskrivelse 2022-02-16 från kommunchef/VD Ulricehamns Stadshus AB
- 2 Motion om Nyföretagarcentrum

Ordförandens förslag – kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktiges beslut

Motionens förslag anses vara tillgodosett med hänvisning till att ett regionövergripande samarbete, Start up Sjuhärad, som ska ge stöd till nystartade företag redan har inletts.

2022-02-16

Tjänsteskrivelse Svar på motion om Nyföretagarcentrum

Diarienummer 2021/524, löpnummer 89/2022

Förvaltningens förslag till beslut

Motionens förslag anses vara tillgodosett med hänvisning till att ett regionövergripande samarbete, Start up Sjuhärad, som ska ge stöd till nystartade företag redan har inletts.

Sammanfattning

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Wiktor Öberg (M) att kommunstyrelsen får i uppdrag att inleda ett samarbete med Nyföretagarcentrum samt att kommunstyrelsen får i uppdrag att utvärdera och återrapportera samarbetet minst en gång per år

Ulricehamns kommun, genom Näringsliv Ulricehamn AB, NUAB, har inlett ett regionalt samarbete för stöd till nystartade företag, Start up Sjuhärad. Arbetet pågår att, tillsammans med övriga Sjuhäradskommuner samt Boråsregionen Sjuhäradskommunalförbund, bilda en förening med uppdrag att hjälpa igång nystartade företag. Detta istället för att arbeta med riksorganisationen Nyföretagarcentrum som bedöms ha stora overheadkostnader som varken gynnar de nystartade företagen eller kommunerna i regionen.

Ärendet

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Wiktor Öberg (M) att kommunstyrelsen får i uppdrag att inleda ett samarbete med Nyföretagarcentrum samt att kommunstyrelsen får i uppdrag att utvärdera och återrapportera samarbetet minst en gång per år

Motionen har remitterats till Näringsliv Ulricehamn AB (NUAB) för besvarande.

Ulricehamns kommun, genom NUAB, har redan inlett ett regionalt samarbete för stöd till nystartade företag, Start up Sjuhärad. Samarbetet består i att, tillsammans med övriga Sjuhäradskommuner innovationssystem, näringslivsbolag samt Boråsregionen Sjuhäradskommunalförbund, bilda en förening med uppdrag att hjälpa igång nystartade företag. Detta istället för att arbeta med riksorganisationen Nyföretagarcentrum som bedöms ha stora overheadkostnader som varken gynnar de nystartade företagen eller kommunerna i regionen.

Bedömningen görs därför att motionens förslag får anses vara tillgodosett med hänvisning till att det inte finns behov av att starta upp ytterligare samarbete med samma mål.

Beslutsunderlag

- 1 Motion om Nyföretagarcentrum

Beslutet lämnas till

Kommunchef

Näringsliv Ulricehamn AB

ULRICEHAMNS
KOMMUN

2021/524, 89/2022 2(2)

Gustaf Olsson
Kommunchef/VD Ulricehamns
Stadshus AB

Camilla Palm
VD NUAB

Motion om Nyföretagarcentrum

Ulricehamns kommun har redan idag en stark företagsanda, men vi ser att Nyföretagarcentrum skulle kunna stärka företagandet ytterligare.

För att bli en mer företagervänligkommun behövs fler aktiviteter som bygger på samarbete mellan näringslivet, kommunen och andra aktörer som hjälper och stötar våra företagare framåt. Ett samarbete där alla parter jobbar mot samma mål, dvs. ökat nyföretagande, fler arbetstillfällen och ökad tillväxt i kommunen.

Vi yrkar därför:

- Att, Kommunstyrelsen får i uppdrag att inleda ett samarbete med nyföretagarcentrum.
- Att, Kommunstyrelsens får i uppdrag att utvärdera och återsrapportera samarbetet minst en gång per år.

Wiktor Öberg (M)

§ 146/2022

Svar på motion om att utreda ny högstadieskola och renovering/tillbyggnad av befintliga skolor

Dnr 2018/218

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktiges beslut

Motionens förslag anses vara under utredning med hänvisning till pågående utredning och inriktningsbeslut om ny F-6 skola i centralorten med möjlighet till förskola och inriktningsbeslut om 7-9 skolor i Ulricehamns kommun samt pågående översyn/utredning om nuvarande sim- och sporthall.

Sammanfattning

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Jan-Olof Sund (V) följande:

- Ta fram ett förslag på renovering och eventuell tillbyggnad av Ätradalsskolan. Vi skulle gärna se att denna skola profilerar sig med lite mer praktisk undervisning tex inom jord/skogsbruk, teknik och fordon. Upptagningsområdet består av landsbygd och många elever har med sig dessa intressen hemifrån.
- I centralorten Ulricehamn vill vi utreda renoveringsbehov och eventuell tillbyggnad av Stenbocksskolan. Vi vill utreda möjligheter och kostnader för att riva annexen och under tiden som Stenbock renoveras ha moduler där. På denna plats kan man senare bygga lokaler- ytor som behövs för olika typer av undervisning. Profilerings kunde ske i form av viss kulturinriktning.
- Vi vill också utreda ytterligare ett alternativ: Nybyggnad av en tredje skola i kommunen. Denna skola kunde ha någon form av idrottsprofil. Det vore önskvärt att utnyttja Lassalycke-området bättre på dagtid. Här finns det otroliga anläggningar och en utbyggd sim och sporthall skulle också tillföra mycket. Flera platser är möjliga t.e.x.där Liljekonvaljen låg alternativt nedanför planen för amerikansk fotboll. Med dessa tre alternativ skulle eleverna få valfrihet att välja utifrån sina egna intresseområden och önskemål. Vi skulle säkert få bättre pedagogisk miljö och fler studiemotiverade elever

Förvaltningen har genom beslut i kommunfullmäktige under 2017, 2018, 2019 och 2021 fått i uppdrag att utreda framtida behov av utbildnings- och förvaltningslokaler. Utredningen innehåller fyra delutredningar beroende av varandra för beslut.

Därutöver pågår en översyn/utredning om nuvarande sim- och sporthallen.

Beslutsunderlag

- 1 Tjänsteskrivelse 2022-03-16 från kommunchef
- 2 Motion om att utreda ny högstadieskola och renovering/tillbyggnad av befintliga skolor

Ordförandens förslag – kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktiges beslut
Motionens förslag anses vara under utredning med hänvisning till pågående utredning och
inriktningsbeslut om ny F-6 skola i centralorten med möjlighet till förskola och
inriktningsbeslut om 7-9 skolor i Ulricehamns kommun samt pågående översyn/utredning
om nuvarande sim- och sporthall.

2022-03-16

Tjänsteskrivelse Svar på motion om att utreda ny högstadieskola och renovering/tillbyggnad av befintliga skolor

Diarienummer 2018/218, löpnummer 969/2022

Förvaltningens förslag till beslut

Motionens förslag anses vara under utredning med hänvisning till pågående utredning och inriktningsbeslut om ny F-6 skola i centralorten med möjlighet till förskola och inriktningsbeslut om 7-9 skolor i Ulricehamns kommun samt pågående översyn/utredning om nuvarande sim- och sporthall.

Sammanfattning

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Jan-Olof Sund (V) följande:

- Ta fram ett förslag på renovering och eventuell tillbyggnad av Ätradalsskolan. Vi skulle gärna se att denna skola profilerar sig med lite mer praktisk undervisning tex inom jord/skogsbruk, teknik och fordon. Upptagningsområdet består av landsbygd och många elever har med sig dessa intressen hemifrån.
- I centralorten Ulricehamn vill vi utreda renoveringsbehov och eventuell tillbyggnad av Stenbocksskolan. Vi vill utreda möjligheter och kostnader för att riva annexen och under tiden som Stenbock renoveras ha moduler där. På denna plats kan man senare bygga lokaler- ytor som behövs för olika typer av undervisning. Profilerings kunde ske i form av viss kulturinriktning.
- Vi vill också utreda ytterligare ett alternativ: Nybyggnad av en tredje skola i kommunen. Denna skola kunde ha någon form av idrottsprofil. Det vore önskvärt att utnyttja Lassalycke-området bättre på dagtid. Här finns det otroliga anläggningar och en utbyggd sim och sporthall skulle också tillföra mycket. Flera platser är möjliga t.e.x.där Liljekonvaljen låg alternativt nedanför planen för amerikansk fotboll. Med dessa tre alternativ skulle eleverna få valfrihet att välja utifrån sina egna intresseområden och önskemål. Vi skulle säkert få bättre pedagogisk miljö och fler studiemotiverade elever

Förvaltningen har genom beslut i kommunfullmäktige under 2017, 2018, 2019 och 2021 fått i uppdrag att utreda framtida behov av utbildnings- och förvaltningslokaler. Utredningen innehåller fyra delutredningar beroende av varandra för beslut.

Därutöver pågår en översyn/utredning om nuvarande sim- och sporthallen.

Ärendet

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Jan-Olof Sund (V) följande:

- Ta fram ett förslag på renovering och eventuell tillbyggnad av Ätradalsskolan. Vi skulle gärna se att denna skola profilerar sig med lite mer praktisk undervisning tex inom jord/skogsbruk, teknik och fordon. Upptagningsområdet består av landsbygd och många elever har med sig dessa intressen hemifrån.

- I centralorten Ulricehamn vill vi utreda renoveringsbehov och eventuell tillbyggnad av Stenbocksskolan. Vi vill utreda möjligheter och kostnader för att riva annexen och under tiden som Stenbock renoveras ha moduler där. På denna plats kan man senare bygga lokaler- ytor som behövs för olika typer av undervisning. Profilerings kunde ske i form av viss kulturinriktning.
- Vi vill också utreda ytterligare ett alternativ: Nybyggnad av en tredje skola i kommunen. Denna skola kunde ha någon form av idrottsprofil. Det vore önskvärt att utnyttja Lassalycke-området bättre på dagtid. Här finns det otroliga anläggningar och en utbyggd sim och sporthall skulle också tillföra mycket. Flera platser är möjliga t.e.x.där Liljekonvaljen låg alternativt nedanför planen för amerikansk fotboll. Med dessa tre alternativ skulle eleverna få valfrihet att välja utifrån sina egna intresseområden och önskemål. Vi skulle säkert få bättre pedagogisk miljö och fler studiemotiverade elever.

Förvaltningen har genom beslut i kommunfullmäktige under 2017 och 2018 fått i uppdrag att utreda framtida behov av utbildnings- och förvaltningslokaler. Utredningen innehåller fyra delutredningar beroende av varandra för beslut. Kommunfullmäktige beslutade 2019-12-19 § 216 att kommunstyrelsen får i uppdrag att planera för byggnation av en ny F-6 skola i centralorten med möjlighet till förskola på fastigheten Sanatorieskogen 1:3.

I budget för 2019 gav kommunfullmäktige ytterligare direktiv till förvaltningen gällande en breddning och fördjupning av utredningsuppdraget:

- Uppdraget om en gemensam högstadieskola breddas att också gälla att utreda en om- och tillbyggnad av Stenbocksskolan och Åtradalsskolan samt att man i övriga utredningsdelar inkluderar elevens perspektiv för stärkt trygghet, hälsa och ökad måluppfyllelse.

Kommunfullmäktige har 2021-03-25 § 61 vidare beslutat att

- Att utreda och planera för två högstadieskolor i centralorten och en högstadieskola i Timmele
- Att göra det möjligt för framtida utbyggnader av skolorna
- Att utreda användningsområdet för fastigheterna och mark vid nuvarande Stenbocksskola
- Att utreda behovet av en resursskola/skolakut
- Att beslut, från KF 2018-01-25 §9 om att planera för en ny skola i centralorten som inrymmer samtliga elever årskurs 7-9 i kommunen härmed avslutas

Därutöver pågår en översyn/utredning om nuvarande sim- och sporthallen.

Barnkonventionen

Pågående utredningar och inriktningsbeslut berör barnens/elevernas arbetsmiljö i skolan. De har än så länge inte varit delaktiga i arbetet men kommer i projekteringsfaserna via genomförande av workshop eller liknande få möjlighet att vara delaktiga för att delge sina perspektiv och synpunkter. Förvaltningens bedömning är att skolornas placering behöver beslutas först för att barnens/elevernas inflytande ska bli reellt.

Beslutsunderlag

- 1 Motion om att utreda ny högstadieskola och renovering/tillbyggnad av befintliga skolor

Beslutet lämnas till
Jan-Olof Sundh (V)

Gustaf Olsson
Kommunchef

Lena Brännmar
Kanslichef
Kanslifunktionen
Kommunledningsstaben

Ulricehamn

Motion om att utreda ny högstadieskola och renovering/tillbyggnad av befintliga skolor

Det är av största vikt att vi ger våra barn och ungdomar en bra start i livet, det är därför en självklarhet att den bildning som skolan kan ge måste vara den bästa tillgängliga med tanke på framtiden. En god skolutbildning är av personligt, samhällsekonomiskt och inte minst av demokratiskt värde.

Vi har sett många forskningsresultat som visar på att mindre skolor har bättre resultat och att både elever och lärare samt övrig personal trivs bättre i mindre skolor. Carl-Henrik Adolfsson (2014), "skolstorlekens påverkan på elevers skolprestationer och sociala situation i skolan - en forskningsöversikt från Linnéuniversitetet." Hans forskningsområde är läroplansteori och didaktik och vid sidan av detta forskar han på skolutvecklingsfrågor. TNS Sifo gjorde också en undersökning i april 2016, där uppgifterna som kom fram sammanställdes i ett diagram, där man kunde se "Hur den angivna frånvaron varierar med antalet elever på skolan". Diagrammet visar att frånvaron ökar markant med skolans storlek. Adolfsson menar att flera studier pekar på att elevernas närvaro, graden av skolavhopp, elevers känsla av samhörighet och delaktighet och engagemang för sitt skolarbete generellt gynnas på den mindre skolan. Håkansson och Sundberg har också genom en forskningsöversikt (2012) gjort på 100 vetenskapliga undersökningar, om skolans storlek har betydelse för mobbning, skolavhopp, skolk, lärare och föräldrars inställning och engagemang och överlag visar forskningen att skolans storlek har betydelse för elevernas attityd, där mindre skolor har en positiv effekt på skolarbetet. Forskningsöversikten visade dessutom att större skolor hade generellt lägre betygsgenomsnitt än mindre skolor, och i högre utsträckning fler som hoppade av skolan. Vår kommun har en snabbt ökande befolkning och vi vill inte ha stora skolor. Om vi i framtiden har 1000-1200 elever på högstadiet kan det vara lämpligt att dela elevantalet på tre skolor.

Vänsterpartiet yrkar att kommunen får i uppdrag att

(1) Ta fram ett förslag på renovering och eventuell tillbyggnad av Ätradalsskolan. Vi skulle gärna se att denna skola profilerar sig med lite mer praktisk undervisning tex inom jord-skogsbruk, teknik och fordon. Upptagningsområdet består av landsbygd och många elever har med sig dessa intressen hemifrån.

(2) I centralorten Ulricehamn vill vi utreda renoveringsbehov och eventuell tillbyggnad av Stenbocksskolan. Vi vill utreda möjligheter och kostnader för att riva annexen och under tiden som Stenbock renoveras ha moduler där. På denna plats kan man senare bygga lokaler- ytor som behövs för olika typer av undervisning. Profilerings kunde ske i form av viss kulturinriktning

(3) Vi vill också utreda ytterligare ett alternativ: Nybyggnad av en tredje skola i kommunen. Denna skola kunde ha någon form av idrottsprofil. Det vore önskvärt att utnyttja Lassalycke-området bättre på dagtid. Här finns det otroliga anläggningar och en utbyggd sim och sporthall skulle också tillföra mycket. Flera platser är möjliga t.e.x.där Liljekonvaljen låg alternativt nedanför planen för amerikansk fotboll. Med dessa tre alternativ skulle eleverna få valfrihet att välja utifrån sina egna intresseområden och önskemål. Vi skulle säkert få bättre pedagogisk miljö och fler studiemotiverade elever

Ulricehamn 180322

Jan-Olof Sundh Vänsterpartiet

§ 147/2022

Svar på motion om skolbyggnader

Dnr 2017/782

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktiges beslut

Motionens förslag anses vara under utredning med hänvisning till pågående utredning och inriktningsbeslut om ny F-6 skola i centralorten med möjlighet till förskola och inriktningsbeslut om 7-9 skolor i Ulricehamns kommun.

Sammanfattning

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Mats Bogren (NU) att ett helhetsgrepp tas kring skolbyggnaderna i kommunen och yrkar att;

- en ny F-6 skola med tillhörande förskola byggs i centralorten
- musikskolan blir kvar i nuvarande lokaler
- Marbäcksskola kan användas för att täcka upp det ökade elevantalet till en ny F-6 skola står färdig, alternativt att kommunen hyr moduler
- Stenbocksskolan och Ätradalsskolan bibehåller sina lokaler, men renoveras, och om behov finns, byggs till för att fungera som moderna skolor
- renoveringsbehoven för skolorna utanför centralorten utreds.

Förvaltningen har genom beslut i kommunfullmäktige under 2017, 2018, 2019 och 2021 fått i uppdrag att utreda framtida behov av utbildnings- och förvaltningslokaler. Utredningen innehåller fyra delutredningar beroende av varandra för beslut.

Beslutsunderlag

- 1 Tjänsteskrivelse 2022-04-05 från kommunchef
- 2 Motion om skolbyggnader

Ordförandens förslag – kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktiges beslut

Motionens förslag anses vara under utredning med hänvisning till pågående utredning och inriktningsbeslut om ny F-6 skola i centralorten med möjlighet till förskola och inriktningsbeslut om 7-9 skolor i Ulricehamns kommun.

2022-04-05

Tjänsteskrivelse Svar på motion om skolbyggnader

Diarienummer 2017/782, löpnummer 972/2022

Förvaltningens förslag till beslut

Motionens förslag anses vara under utredning med hänvisning till pågående utredning och inriktningsbeslut om ny F-6 skola i centralorten med möjlighet till förskola och inriktningsbeslut om 7-9 skolor i Ulricehamns kommun.

Sammanfattning

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Mats Bogren (NU) att ett helhetsgrepp tas kring skolbyggnaderna i kommunen och yrkar att;

- en ny F-6 skola med tillhörande förskola byggs i centralorten
- musikskolan blir kvar i nuvarande lokaler
- Marbäcksskola kan användas för att täcka upp det ökade elevantalet till en ny F-6 skola står färdig, alternativt att kommunen hyr moduler
- Stenbocksskolan och Ätradalsskolan bibehåller sina lokaler, men renoveras, och om behov finns, byggs till för att fungera som moderna skolor
- renoveringsbehoven för skolorna utanför centralorten utreds.

Förvaltningen har genom beslut i kommunfullmäktige under 2017, 2018, 2019 och 2021 fått i uppdrag att utreda framtida behov av utbildnings- och förvaltningslokaler. Utredningen innehåller fyra delutredningar beroende av varandra för beslut.

Ärendet

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Mats Bogren (NU), att ett helhetsgrepp tas kring skolbyggnaderna i kommunen och yrkar att;

- en ny F-6 skola med tillhörande förskola byggs i centralorten
- musikskolan blir kvar i nuvarande lokaler
- Marbäcksskola kan användas för att täcka upp det ökade elevantalet till en ny F-6 skola står färdig, alternativt att kommunen hyr moduler
- Stenbocksskolan och Ätradalsskolan bibehåller sina lokaler, men renoveras, och om behov finns, byggs till för att fungera som moderna skolor
- renoveringsbehoven för skolorna utanför centralorten utreds.

Förvaltningen har genom beslut i kommunfullmäktige under 2017 och 2018 fått i uppdrag att utreda framtida behov av utbildnings- och förvaltningslokaler. Utredningen innehåller fyra delutredningar beroende av varandra för beslut. Kommunfullmäktige beslutade 2019-12-19 § 216 att kommunstyrelsen får i uppdrag att planera för byggnation av en ny F-6 skola i centralorten med möjlighet till förskola på fastigheten Sanatorieskogen 1:3.

I budget för 2019 gav kommunfullmäktige ytterligare direktiv till förvaltningen gällande en breddning och fördjupning av utredningsuppdraget:

- Uppdraget om en gemensam högstadieskola breddas att också gälla att utreda en om- och tillbyggnad av Stenbocksskolan och Ätradalsskolan samt att man i övriga utredningsdelar inkluderar elevens perspektiv för stärkt trygghet, hälsa och ökad målluppfyllelse.

ULRICEHAMNS
KOMMUN

2017/782, 972/2022 2(2)

Kommunfullmäktige har 2021-03-25 § 61 vidare beslutat att

- Att utreda och planera för två högstadieskolor i centralorten och en högstadieskola i Timmele
- Att göra det möjligt för framtida utbyggnader av skolorna
- Att utreda användningsområdet för fastigheterna och mark vid nuvarande Stenbocksskola
- Att utreda behovet av en resursskola/skolakut
- Att beslut, från KF 2018-01-25 §9 om att planera för en ny skola i centralorten som inrymmer samtliga elever årskurs 7-9 i kommunen härmed avslutas

För kulturskolan (tidigare musikskolan) finns inga planer på annan placering än den nuvarande och vad gäller Marbäcks skola nyttjas de lokalerna för särskolans räkning.

Barnkonventionen

Pågående utredningar och inriktningsbeslut berör barnens/elevernas arbetsmiljö i skolan. De har än så länge inte varit delaktiga i arbetet men kommer i projekteringsfaserna via genomförande av workshop eller liknande få möjlighet att vara delaktiga för att delge sina perspektiv och synpunkter. Förvaltningens bedömning är att skolornas placering behöver beslutas först för att barnens/elevernas inflytande ska bli reellt.

Beslutsunderlag

- 1 Motion om skolbyggnader

Beslutet lämnas till
Kanslichef

Gustaf Olsson
Kommunchef

Lena Brännmar
Kanslichef
Kanslifunktionen
Kommunledningsstaben

Nya Ulricehamn

Tar parti för hela kommunen

ULRICEHAMNS KOMMUN KOMMUNSTYRELSEN	
Ink	2017 -11- 22
Dnr	2017/782
Diarienummer	001

Kommunfullmäktige i Ulricehamn

MOTION OM SKOLBYGGNADER

Ulricehamns ökade attraktionskraft medför att antalet barn och elever i för- och grundskola ökar, framförallt i centralorten. För att möta behovet har det tidigare diskuterats att flytta musikskolan från Bogesundsskolan för att möjliggöra fler elevplatser. Även Ulrikaskolan har varit föremål för diskussioner om att bygga ut sin verksamhet. Samtidigt har frågan kring en ny högstadieskola lyfts, där förslaget är att nuvarande Ätradal- och Stenbocksskolan slås samman till en.

Nya Ulricehamn har fört samtal med berörda verksamheter och därefter kommit fram till vårt partis syn i frågan. Vi lägger därför en motion om ett helhetsgrepp kring skolbyggnaderna i kommunen och yrkar därför:

Att en ny F-6 skola med tillhörande förskola byggs i centralorten.

Att musikskolan blir kvar i nuvarande lokaler.

Att Marbäcks skola kan användas för att täcka upp det ökande elevantalet till en ny F-6 skola står färdig, alternativt att kommunen hyr moduler.

Att Stenbocksskolan och Ätradalskolan bibehåller sina lokaler, men renoveras, och om behov finns, byggs till för att fungera som moderna skolor.

Att renoveringsbehoven för skolorna utanför centralorten utreds.

Mats Bogren

Nya Ulricehamn 2017-11-22

§ 148/2022

Svar på motion gällande tilläggsdirektiv avseende den pågående skolutredningen om en ny högstadieskola i Ulricehamn

Dnr 2018/801

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktiges beslut

Motionens förslag anses vara under utredning med hänvisning till pågående utredning och inriktningsbeslut om ny F-6 skola i centralorten med möjlighet till förskola och inriktningsbeslut om 7-9 skolor i Ulricehamns kommun.

Sammanfattning

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Ingemar Bast (MP) följande:

- att skolutredningen ska utreda fler än ett alternativ och titta på lokalisering av fler skolenheter än bara en enda högstadieskola i centralorten
- att det som föreslås spaltas upp i för och nackdelar för respektive förslag
- att en uppskattning görs över kostnaderna i de olika förslagen
- att det som utreds ska kopplas till aktuell och relevant forskning
- att man gör en uppskattning av hur de olika förslagen kan komma att påverka kommunens utveckling med hänsyn taget till förutom elevernas bästa även ortens utveckling relaterat till de olika förslagen.

Förvaltningen har genom beslut i kommunfullmäktige under 2017, 2018, 2019 och 2021 fått i uppdrag att utreda framtida behov av utbildnings- och förvaltningslokaler. Utredningen innehåller fyra delutredningar beroende av varandra för beslut.

Beslutsunderlag

- 1 Tjänsteskrivelse 2022-04-05 från kommunchef
- 2 Motion gällande tilläggsdirektiv avseende den pågående skolutredningen om en ny högstadieskola i Ulricehamn

Ordförandens förslag – kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktiges beslut

Motionens förslag anses vara under utredning med hänvisning till pågående utredning och inriktningsbeslut om ny F-6 skola i centralorten med möjlighet till förskola och inriktningsbeslut om 7-9 skolor i Ulricehamns kommun.

2022-04-05

Tjänsteskrivelse Svar på motion gällande tilläggsdirektiv avseende den pågående skolutredningen om en ny högstadieskola i Ulricehamn (MP)

Diarienummer 2018/801, löpnummer 3110/2019

Förvaltningens förslag till beslut

Motionens förslag anses vara under utredning med hänvisning till pågående utredning och inriktningsbeslut om ny F-6 skola i centralorten med möjlighet till förskola och inriktningsbeslut om 7-9 skolor i Ulricehamns kommun.

Sammanfattning

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Ingemar Bast (MP) följande:

- att skolutredningen ska utreda fler än ett alternativ och titta på lokalisering av fler skolenheter än bara en enda högstadieskola i centralorten
- att det som föreslås spaltas upp i för och nackdelar för respektive förslag
- att en uppskattning görs över kostnaderna i de olika förslagen
- att det som utreds ska kopplas till aktuell och relevant forskning
- att man gör en uppskattning av hur de olika förslagen kan komma att påverka kommunens utveckling med hänsyn taget till förutom elevernas bästa även ortens utveckling relaterat till de olika förslagen.

Förvaltningen har genom beslut i kommunfullmäktige under 2017, 2018, 2019 och 2021 fått i uppdrag att utreda framtida behov av utbildnings- och förvaltningslokaler. Utredningen innehåller fyra delutredningar beroende av varandra för beslut.

Ärendet

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Ingemar Bast (MP) följande:

- att skolutredningen ska utreda fler än ett alternativ och titta på lokalisering av fler skolenheter än bara en enda högstadieskola i centralorten
- att det som föreslås spaltas upp i för och nackdelar för respektive förslag
- att en uppskattning görs över kostnaderna i de olika förslagen
- att det som utreds ska kopplas till aktuell och relevant forskning
- att man gör en uppskattning av hur de olika förslagen kan komma att påverka kommunens utveckling med hänsyn taget till förutom elevernas bästa även ortens utveckling relaterat till de olika förslagen.

Förvaltningen har genom beslut i kommunfullmäktige under 2017 och 2018 fått i uppdrag att utreda framtida behov av utbildnings- och förvaltningslokaler. Utredningen innehåller fyra delutredningar beroende av varandra för beslut. Kommunfullmäktige beslutade 2019-12-19 § 216 att kommunstyrelsen får i uppdrag att planera för byggnation av en ny F-6 skola i centralorten med möjlighet till förskola på fastigheten Sanatorieskogen 1:3.

I budget för 2019 gav kommunfullmäktige ytterligare direktiv till förvaltningen gällande en breddning och fördjupning av utredningsuppdraget:

- Uppdraget om en gemensam högstadieskola breddas att också gälla att utreda en om- och tillbyggnad av Stenbocksskolan och Ätradalsskolan samt att man i övriga utredningsdelar inkluderar elevens perspektiv för stärkt trygghet, hälsa och ökad målluppfyllelse.

Kommunfullmäktige har 2021-03-25 § 61 vidare beslutat att

- Att utreda och planera för två högstadieskolor i centralorten och en högstadieskola i Timmele
- Att göra det möjligt för framtida utbyggnader av skolorna
- Att utreda användningsområdet för fastigheterna och mark vid nuvarande Stenbocksskola
- Att utreda behovet av en resursskola/skolakut
- Att beslut, från KF 2018-01-25 §9 om att planera för en ny skola i centralorten som inrymmer samtliga elever årskurs 7-9 i kommunen härmed avslutas

Barnkonventionen

Pågående utredningar och inriktningsbeslut berör barnens/elevernas arbetsmiljö i skolan. De har än så länge inte varit delaktiga i arbetet men kommer i projekteringsfaserna via genomförande av workshop eller liknande få möjlighet att vara delaktiga för att delge sina perspektiv och synpunkter. Förvaltningens bedömning är att skolornas placering behöver beslutas först för att barnens/elevernas inflytande ska bli reellt.

Beslutsunderlag

- 1 Motion gällande tilläggsdirektiv avseende den pågående skolutredningen om en ny högstadieskola i Ulricehamn

Beslut lämnas till
Kanslichef

Gustaf Olsson
Kommunchef

Lena Brännmar
Kanslichef
Kanslifunktionen
Kommunledningsstaben

Motion gällande tilläggsdirektiv avseende den pågående skolutredningen om en ny högstadieskola i Ulricehamn.

Det pågår för närvarande en utredning gällande att bygga en ny högstadieskola i Ulricehamns kommun. Behovet av ändamålsenliga och väl anpassade lokaler är ett behov som kommunen har i dagsläget och som är en grundförutsättning för att kunna utföra uppdraget att ge alla elever en god skolgång och möjlighet till godkända betyg i alla ämnen.

Den pågående utredningen rörande en ny högstadieskola är tyvärr bara inriktad på att utreda en enda högstadieskola och som det förstås centralt placerad. Detta tycker Miljöpartiet är en idé som behöver utvecklas och belysas betydligt mer än den nu pågående utredningen gör. Vidare vad gör man om utredningen kommer fram till att en enda skola inte är en bra idé? Startar en ny utredning?

Miljöpartiet yrkar därför följande:

- Att utredningen ska utreda fler än ett alternativ och titta på lokalisering av fler skolenheter än bara en enda högstadieskola i centralorten.
- Att det som föreslås spaltas upp i för och nackdelar för respektive förslag
- Att en uppskattning görs över kostnaderna i de olika förslagen
- Att det som utreds ska kopplas till aktuell och relevant forskning
- Att man gör en uppskattning av hur de olika förslagen kan komma att påverka kommunens utveckling med hänsyn taget till förutom elevernas bästa även ortens utveckling relaterat till de olika förslagen.

För miljöpartiet de gröna i Ulricehamn

Ingemar Basth

§ 149/2022

Svar på återremiss av motion om övergång till Fria program

Dnr 2018/128

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktiges beslut

Motionen avslås med hänvisning till att föreslagen policy inte är lämplig utifrån de utmaningar som råder med att prioritera och implementera fria program i form av höga initiala migrationskostnader, investering i teknisk support samt grundliga och omfattande kartläggningar om hur verksamheters befintliga system och program samverkar med varandra.

Sammanfattning

Ingvor Carlander (MP), Arne Fransson (MP) och Ingemar Basth (MP) föreslår i en motion att fullmäktige inför en policy om att prioritera användandet av fria program och att den framtagna policyn blir vägledande för kommunens policy om it-säkerhet, kostnadseffektivitet och konkurrensfrämjande upphandling.

Motionen är aktuell för samtiden och den digitala utvecklingen. Inom förvaltningen finns fria program såsom spamskydd, spamkollen, filskick, passwordpusher, larmfunktioner exempelvis Zabbix och Uptime Kuhma, portainer, webbservrar, wordpress och linuxservrar för diverse funktioner. Där det är möjligt med hänsyn till kompatibilitet med befintlig infrastruktur, mjukvara och funktionalitet samt möjlighet att integrera med befintliga säkerhetsfunktioner såsom brandvägg och funktioner för automatisering finns inga hinder att nyttja fria program. Förvaltningens bedömning är ändå, med hänvisning till utmaningarna som idag råder med höga initiala migrationskostnader, investering i teknisk support samt grundliga och omfattande kartläggningar om hur verksamheters befintliga system och program samverkar med varandra, att motionens förslag bör avslås i sin helhet.

Beslutsunderlag

- 1 Tjänsteskrivelse 2022-03-28 från kommunchef
- 2 Motion om övergång till Fria program

Ordförandens förslag – kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktiges beslut

Motionen avslås med hänvisning till att föreslagen policy inte är lämplig utifrån de utmaningar som råder med att prioritera och implementera fria program i form av höga initiala migrationskostnader, investering i teknisk support samt grundliga och omfattande kartläggningar om hur verksamheters befintliga system och program samverkar med varandra.

2022-03-28

Tjänsteskrivelse Svar på återremiss av motion om övergång till fria program

Diariumnummer 2018/128, löpnummer 697/2022

Förvaltningens förslag till beslut

Motionen avslås med hänvisning till att föreslagen policy inte är lämplig utifrån de utmaningar som råder med att prioritera och implementera fria program i form av höga initiala migrationskostnader, investering i teknisk support samt grundliga och omfattande kartläggningar om hur verksamheters befintliga system och program samverkar med varandra.

Sammanfattning

Ingvor Carlander (MP), Arne Fransson (MP) och Ingemar Basth (MP) föreslår i en motion att fullmäktige inför en policy om att prioritera användandet av fria program och att den framtagna policyn blir vägledande för kommunens policy om it-säkerhet, kostnadseffektivitet och konkurrensfrämjande upphandling.

Motionen är aktuell för samtiden och den digitala utvecklingen. Inom förvaltningen finns fria program såsom spamskydd, spamkollen, filskick, passwordpusher, larmfunktioner exempelvis Zabbix och Uptime Kuhma, portainer, webbservrar, wordpress och linuxservrar för diverse funktioner. Där det är möjligt med hänsyn till kompatibilitet med befintlig infrastruktur, mjukvara och funktionalitet samt möjlighet att integrera med befintliga säkerhetsfunktioner såsom brandvägg och funktioner för automatisering finns inga hinder att nyttja fria program. Förvaltningens bedömning är ändå, med hänvisning till utmaningarna som idag råder med höga initiala migrationskostnader, investering i teknisk support samt grundliga och omfattande kartläggningar om hur verksamheters befintliga system och program samverkar med varandra, att motionens förslag bör avslås i sin helhet.

Ärendet

Ingvor Carlander (MP), Arne Fransson (MP) och Ingemar Basth (MP) föreslår i en motion att fullmäktige inför en policy om att prioritera användandet av fria program och att den framtagna policyn blir vägledande för kommunens policy om it-säkerhet, kostnadseffektivitet och konkurrensfrämjande upphandling.

Svar på motionen behandlades vid kommunstyrelsen den 3 oktober 2019 och beslut fattades om att återremittera ärendet med motiveringen att det av ordförandens förslag till beslut inte framkommer vilken del av motionen som anses tillgodosedd och vilken del av motionen som avslås. Det går inte att ta ställning till förslaget om det inte framgår vilket av de två förslagen i motionen som avses under tillgodosedd respektive avslås

Vad som avses med en fri programvara är oftast datorprogram vars källkod inte är proprietär utan är tillgänglig att använda, läsa, modifiera och vidare distribuera för den som vill. Detta gör att programutvecklare kan återanvända programkod som andra har utvecklat i egna projekt utan att betala licensavgifter till kodens ägare, och kan anpassa koden till sina användares behov utan att hindras av immaterialrättsliga restriktioner.

Licensavtalen för de fria programvarorna varierar, det vanligaste är att vem som helst får lov att använda programmet men att det inte får säljas vidare som en färdig produkt.

En av fördelarna med fria program kan vara att de är mindre resurskrävande vilket kan medföra att en dator orkar längre. Den fria åtkomsten till program tar bort det direkta leverantörsberoende till den proprietära utvecklaren av koden men kan å andra sidan skapa beroende till andra leverantörer eller organisationer (tredje part) för förvaltning och utveckling av de fria programmen.

Utmaningarna med att implementera fria program handlar inte direkt om programmen utan omständigheterna omkring. Exempelvis skulle införandet av fria program initialt medföra höga migrationskostnader. Att fria program oftast saknar tydliga och ansvariga leverantörer innebär också att åtkomsten till teknisk support och användarstöd antingen måste upprättas internt eller igenom en tredje part. Vidare kommer också interoperabilitetsproblem att uppstå vilket är att få fria program att samverka med licenserade program. Ett konkret exempel på detta är att många system i förvaltningen kräver integrationer eller användande av Microsoft Office. Att exempelvis byta ut Microsoft Office till ett fritt program skulle kräva en grundlig och omfattande kartläggning om hur det skulle påverka respektive system. Där stöd saknas för fria program kommer vi behöva bekosta utvecklingskostnader för programintegration. Det skulle även innebära utbildningskostnader för nya program samt initiala produktivitsbortfall.

Utifrån motionens förslag om att fria program ska ge konkurrensfrämjande upphandlingar vill förvaltningen förtydliga att vid dagens upphandlingar ställs inga krav på om programvaran eller systemet skall vara byggd på öppen källkod eller inte. Det är således öppet för marknaden att offerera olika lösningförslag.

Utifrån motionens förslag om att fria program ska bli vägledande för kommunen som policy för it-säkerhet ser förvaltningen det svårt att utgå från programtypen för att forma en policy kring it-säkerhet. I de riktlinjer för informationssäkerhet och dataskydd som kommunstyrelsen antog 2021-01-14, § 16 anges att säkerheten är teknikneutral. Samma ingångsläge gäller i arbetet med it-säkerhet och därmed bör den typ av skrivningar undvikas i våra styrande dokument.

Motionen är aktuell för samtiden och den digitala utvecklingen. Inom förvaltningen finns fria program såsom spamskydd, spamkollen, filskick, passwordpusher, larmfunktioner exempelvis Zabbix och Uptime Kuhma, portainer, webbservrar, wordpress och linuxservrar för diverse funktioner. Där det är möjligt med hänsyn till kompatibilitet med befintlig infrastruktur, mjukvara och funktionalitet samt möjlighet att integrera med befintliga säkerhetsfunktioner såsom brandvägg och funktioner för automatisering finns inga hinder att nyttja fria program. Förvaltningens bedömning är ändå, med hänvisning till utmaningarna som idag råder med höga initiala migrationskostnader, investering i teknisk support samt grundliga och omfattande kartläggningar om hur verksamhetens befintliga system och program samverkar med varandra, att motionens förslag bör avslås i sin helhet.

Beslutsunderlag

1 Motion om övergång till Fria program

Beslutet lämnas till
Kanslichef

Gustaf Olsson
Kommunchef

Lena Brännmar
Kanslichef

Kommunledningsstaben

Miljöpartiet i Ulricehamn presenterar sin motion om

Övergång till Fria program

18 januari 2018

18 januari 2018

Innehåll

1	Förslag	3
A	Utvecklingar av vad förslagen innebär	4
A.1	Prioriteringar	4
A.1.1	Fri eller proprietär	4
A.2	Vägledande	4
A.2.1	IT-säkerhet	4
A.2.2	Kostnadseffektivitet	4
A.2.3	konkurrensfrämjande upphandling	4
B	Datalogi	4
B.1	Program mm	5
B.2	Källkod	5
B.3	Fri — Proprietär	5
C	Bakgrund	7
C.1	Demokrati	7
C.1.1	Hoten mot	7
C.1.2	Öppenhet och insyn	7
C.1.3	Deltagande och inflytande	8
C.1.4	Frihet	8
C.1.5	Integritet	8
C.2	Oberoende	8
C.2.1	Ej inlåsnig	8
C.2.2	Långsiktighet	8
C.3	Marknad	9
C.3.1	konkurrens	9
C.4	Ekonomi och miljö	9
C.4.1	Kontroll	9
C.4.2	Kostnader	9
C.5	Ansaret för kommande generationer	9
D	Vad förslagen medför	9
D.1	Övergång	9
D.1.1	Att sätta igång	10
D.1.2	Enkla förändringar först	10
D.1.3	Mänskliga faktorn	10
D.2	Deltagande	10
D.2.1	Nivå	10
E	Föregångare	11
E.1	Inspiration – Politiska och/eller praktiska initiativ:	12
E.1.1	Jeremy Corbyns Digitala plattform	12
E.1.2	Föreningen Fripost	12
E.1.3	Tallindeklarationen	12
E.1.4	Riksdagsmotion (S)	12

1 Förslag

Datorer och system kopplade till datorer är en väsentlig del av våra liv och som det ser ut så är det en ökande del. Det är därför viktigt att vi får kontroll över de och inte tvärt om. Det finns system som användarna (enskilt eller kollektivt) kontrollerar och system som kontrollerar användarna.

Därför finns fyra stora skäl till denna motion: Demokrati, vårt oberoende, gynnande av en fri marknad samt av ekonomiska skäl. Dessa anledningar förklaras närmare i bilaga C (Bakgrund).

Formellt beslutsförslag:

Vi föreslår att kommunfullmäktige beslutar att:

- Ulricehamns kommun inför en policy att prioritera användandet av fria program (Fri som i frihet – inte gratis. Se B.3) före ofria (eller proprietära, dvs där programkoden är ägd och hemlighållen. Se B.3) program.
- Denna policy blir vägledande för kommunens policys om IT-säkerhet, kostnadseffektivitet (inom IT) och konkurrensfrämjande upphandling.

Ulricehamn 18 januari 2018

Ingvor Carlander

Arne Fransson

Ingemar Basth

Bilagor:**A Utvecklingar av vad förslagen innebär****A.1 Prioriteringar****A.1.1 Fri eller proprietär**

Förstahandsvalet ska alltid vara fri programvara. Först om det inte finns fria program med tillräcklig funktionalitet och eller säkerhet/stabilitet kan proprietära program komma ifråga. I första hand väljs då lösningar från aktörer som inte har dominant ställning. Vid beroende av proprietära program (så kallad inlåsnings): Aktivt deltagande (av IT) i eller ekonomiskt stöd till utvecklande av fritt eller fria alternativ.

A.2 Vägledande

Med vägledande i andra policys menas att hänsyn till denna policy måste tas i det att de andra är aktuella för ett agerande av kommunen. Hänsyn ska också tas i uppdaterande av dessa policys eller dess utformande i de fall de inte redan finns.

A.2.1 IT-säkerhet

Här har kommunen en odaterad policy. Det finns en debatt om vilket som i princip är säkrast – program skrivna med öppen respektive slutna källkod. Båda är skrivna av människor och är därför lika potentiellt säkra eller osäkra. Är koden öppen så kan många fler ögon granska den och upptäcka brister. Argumentet mot öppenhet är att det också ger insyn för onda ögon. Praktisk erfarenhet visar dock att fria program har en högre säkerhet än slutna. Säkerhetsbrister rättas till snabbare. Detta för att behov kommer före vinst i fria program.

A.2.2 Kostnadseffektivitet

Kommunen är bra på ekonomi. Tyvärr så gynnas kortsiktigt tänkande av många regler. Att gå över till fria program kan vara kostnadseffektivt på sikt. Men man måste räkna med omställningskostnader. Och det är inte gratis, även om licenskostnader blir lägre. Man kanske måste tänka sig en annan utgiftspost istället: att betala för utveckling och underhåll. Inköp av sådan tjänst kan dock konkurrensutsättas på ett helt annat sätt än om man är bunden av ofria program.

A.2.3 konkurrensfrämjande upphandling

Det är inte bara hårdvara och programlicenser som kan upphandlas i IT-världen. Även tjänster, som nämnts ovan. Med fria program har man chans att konkurrensutsätta inköpen i högre grad än vid ofria.

B Datalogi

Följande avsnitt handlar om begrepp som är viktiga för att förstå motionen.

B.1 Program mm

Vad är program, system, protokoll, och filformat?

Program finns vanligtvis lokalt på en dator (eller som app i en smartphone). De möjliggör för användaren att göra vissa saker som till exempel skriva dokument, spela musik, redigera bilder mm. En fri svit av kontorsprogram som för de flesta helt kan ersätta Microsofts Office-paket är LibreOffice (<https://www.libreoffice.org/>). I denna text används program som övergripande begrepp och omfattar också system, protokoll och filformat.

System är flera program som arbetar tillsammans, involverar ofta flera datorer som till exempel en server och en eller flera datorer. Exempel är vår e-post, telefoni, befolkningsregister och lärplattform. Jämför gärna den öppna lärplattformen Moodle (<https://moodle.org/>) med den proprietära Fronter (<https://swe.fronter.com/>).

Wikipedia skriver om protokoll så här:

Exempel på kommunikationsprotokoll för datorer är HTTP (överföring av webbsidor över Internet), TCP/IP (för den grundläggande Internet-kommunikationen) och SMTP (överföring av e-post). Om inte ett kommunikationsprotokoll för datorprogram är entydigt skulle det kunna liknas vid att två personer från två olika länder skulle försöka prata med varandra utan att förstå vad den andra säger, och i likhet med detta så skulle t.ex. engelska kunna vara ett entydigt kommunikationsprotokoll för människor.

<https://sv.wikipedia.org/wiki/Kommunikationsprotokoll>

Skype använder ett eget (proprietärt) protokoll för internettelefoni vilket gör att man är tvingad att använda deras programvara. Det finns en öppen standard för internettelefoni som heter SIP. En annan är H.323. De låter användaren välja, eller skapa sitt eget program. Det finns många som erbjuder gratis sip-konto (se här för några exempel: <http://voip.about.com/od/sipandh323/tp/Free-Sip-Providers.htm>).

Också filformat kan vara öppna, fria eller ägda. Även gratis och vitt spridda filformat som .doc eller .mp3 är proprietära. Det gör långsiktig användbarhet svårplanerad. Fria alternativ ökar tillgängligheten då det aldrig kräver av användaren att ha ett speciellt program som hen kanske måste köpa. Fria alternativ till .doc är till exempel .odt och i stället för .mp3 finns .ogg. Patentet för filformatet .mp3 gick ut 2012 i Europa och 2017 i USA, och framtiden för formatet är oviss.

B.2 Källkod

Stallman förklarar tydligt på [videon](#) från TEDx vad källkod är för något. Kort kan man kanske säga att det är de styrord som formar ett program. Programmet i sig består bara av en lång rad ettor och nollor. Det kan datorn förstå, men är svårt för det mänskliga ögat att läsa. Styrorderna däremot följer ett så kallat programmeringsspråk som man kan lära sig. Det är det man använder när man skapar och utvecklar program. Till språket är kopplat ett särskilt program som omvandlar filen med styrorderna (källfilen) till en programfil som datorn kan förstå sig på.

B.3 Fri — Proprietär

Ett programs frihet syftar till dess källkod (styrorderna). Ett program med fri eller öppen källkod innebär att vem som helst får läsa källkoden. Det är användarens

frihet som är det viktiga.

Är programmet proprietärt så innebär det att källkoden hålls hemlig av dess ägare. Ägaren vill ju kunna tjäna pengar på att sälja användarlicenser. Det innebär ju också att användaren inte äger programmet, utan bara en licens att använda det. Den licensen talar om på vilket sätt användaren får använda programmet, hur länge och på hur många datorer.

Den fria koden ägs inte av någon. Den kan betraktas som en gemensam resurs. Utvecklingen styrs av en grupp intresserade, som samlas i ett projekt men kan fysiskt vara spridda över världen och kommunicera över internet. Denna grupp har en projektledning som håller ihop det hela. Vid oenighet (eller om någon eller några utomstående är intresserad av en annan utveckling av projektet) kan det hända att projektet delar sig och en grupp bildar en så kallad "fork" (gaffel). LibreOffice är en sådan fork av OpenOffice. Användaren är alltså fri att göra egna varianter av programmen eftersom ingen gör ägandanspråk på koden.

Free Software Foundation Europas definition av fria program:

- **Friheten att använda programmet, oavsett ändamål.**
Att införa begränsningar på användandet av fri programvara, som till exempel tidsbegränsningar ("30 dagars provperiod", "licensen går ut 1:a januari, 2004"), syfte ("nyttjande medges för forskning och icke-kommersiellt bruk") eller geografiskt område ("får inte användas i landet X") gör ett program ofritt.
- **Friheten att studera hur programmet fungerar och att anpassa det till dina behov.**
Att applicera juridiska eller praktiska restriktioner mot att modifiera ett program, som att kräva speciella licenser, kräva att ett Non-Disclosure-Agreement (NDA) skrivs eller - för programspråk som kan presentera koden på olika sätt - hemlighålla den mest lämpliga formen för en människa att läsa och ändra ett program ("källkoden"), gör också programmet proprietärt (ofritt). Utan friheten att förändra ett program, är man fortfarande beroende av en enskild leverantör.
- **Friheten att sprida kopior så att du kan hjälpa din granne.**
Programvara kan kopieras och spridas i princip utan kostnad. Om du inte har tillåtelse att ge ett program till en person som behöver det, så gör det programmet i fråga ofritt. Att sprida ett program kan göras mot betalning om du så önskar.
- **Friheten att förbättra programmet och sprida dina förbättringar så att hela samhället kan dra nytta av dem.**
Få är en bra programmerare på alla områden. Vissa kan inte programmera alls. Denna frihet låter dem som inte har tid eller kunskap att lösa ett problem att indirekt få friheten att förbättra. Detta kan göras mot betalning.

Free Software Foundation Europas definition av öppna standarder: Finns ännu inte på svenska. Det här är en preliminär översättning av Miljöpartiet i Ulricehamn:

Format eller protokoll som är:

- allmänt tillgängliga utan begränsningar i kvalitet till alla;

- utan komponenter eller tillägg som har beroenden till format eller protokoll som i sig inte uppfyller dessa kriterier;
- fria från legala eller tekniska klausuler som begränsar användandet för personer, organisationer eller företagsmodeller;
- utvecklad och underhållen oberoende av en enskild aktör i en process öppen för likställt deltagande av konkurrenter och tredje part;
- tillgänglig i implementeringar erbjudna av flera olika konkurrerande aktörer, eller som en komplett implementering lika tillgänglig till alla parter.

Originalen på denna länk: <https://fsfe.org/activities/os/def.html>

C Bakgrund

Datorer och system kopplade till datorer är en väsentlig del av våra liv och som det ser ut så är det en ökande del. Det är därför viktigt att vi får kontroll över de och inte tvärt om. Det finns system som användarna (enskilt eller kollektivt) kontrollerar och system som kontrollerar användarna.

I enlighet med [kampanjen](#) från Free Software Foundation Europe att program som bekostas med offentliga medel också skall bygga på offentlig kod, föreslår vi att kommunen håller sig till offentlig (dvs fri och öppen) kod. Se deras öppna brev <https://publiccode.eu/openletter/> och en kort information video här: <https://vimeo.com/232524527>. Det av fyra stora skäl som vi strax ska gå in närmare på: Demokrati, vårt oberoende, gynnande av en fri marknad samt av ekonomiska skäl.

C.1 Demokrati

C.1.1 Hoten mot

Hoten mot demokrati och de demokratiska värdena är för närvarande stora och från flera håll. Visselblåsarna jagas av de som har makt, de befinner sig i fängelse, landsflykt eller har begått självmord. Övervakningen via elektroniska media av oss ökar. Det började långt före nine-eleven, men har genom rädslan för terrorhoten ökat och fått förment legitimitet. Men integritet och yttrandefrihet hänger ihop. Den som säger att den inte bryr sig så mycket om integriteten hotas eller ej på grund av att man inte har nåt att dölja kan lika gärna säga att man inte bryr sig om yttrandefriheten för man har inget att säga...

Makterna är inte bara stora stater, utan också stora multinationella företag. Se till exempel denna artikel om Microsofts nya "Privacy Policy" <https://edri.org/microsofts-new-small-print-how-your-personal-data-abused/>

Vi är dock inte helt utlämnade åt makterna än så länge. En del i ledet att kämpa för demokrati är att se till att vi har program som i största möjliga utsträckning gynnar demokrati, integritet och yttrandefrihet. Vad proprietära program gör vet vi inte.

C.1.2 Öppenhet och insyn

Öppenhet och insyn är fundamentalt för demokrati. Det är därför vi har offentlighetsprincipen. En demokratisk inrättning som en kommun bör därför ha program

och system som är öppna och möjliggör insyn. Tillgänglighet är ett ledord för kommunen. Vår nya yttre web, ulricehamn.se är ett bra steg i rätt riktning. Dokumentformat och system som inte är tillgängliga för alla bör vi snarast lämna. Exempel är dokument i Microsofts office-format (.doc, .docx).

C.1.3 Deltagande och inflytande

Att få vara delaktig och ha möjlighet att påverka sin situation är grundläggande i en demokrati. I proprietära system är du utlämnad åt kodägarens godtycke. Om nu datorerna tar allt större plats i våra liv så innebär ett beroende av proprietär programvara en inskränkning av demokratin.

C.1.4 Frihet

Frihet är en grundläggande aspekt av demokrati. Varför ska vi inte vara fria i förhållande till våra datorer? I nedanstående länk förklaras frihet för datoranvändare:

<http://fsfe.org/about/basics/freesoftware.sv.html>.

Se också Richard Stallman tala på TEDx: <https://www.fsf.org/blogs/rms/20140407-geneva-tedx-talk-free-software-free-society>.

C.1.5 Integritet

I vilken mån finns bakdörrar för övervakning i våra datorer? Med proprietär programvara kan du inte veta. Med öppen och fri källkod har du möjlighet att kolla. Din kunskap är din enda begränsning.

C.2 Oberoende

C.2.1 Ej inlåsning

Med proprietära program är risken för så kallad inlåsning stor. Inlåsning innebär att bara program som är godkända av en programleverantör fungerar ihop. Användaren blir då inte fri att använda kombinationer efter eget huvud. Den risken är betydligt mindre om man håller sig till program med fri källkod. Visserligen kan en del vara svåra att kombinera rent tekniskt, men det finns ingen som av affärsmässiga skäl försvårar några kombinationer. En annan betydelse av inlåsning är att support bara kan ges av leverantören av en programvara eller av denne godkänd firma. Vid användandet av fri programvara är man fri att använda vilken support man vill.

C.2.2 Långsiktighet

Genom leverantörsberoendet av support och möjligheten att själv ha koll på källkod är det lättare att ha en långsiktig framförhållning och planering. Man behöver inte vara orolig för att program och filformat blir "omoderna" och därmed utan support.

Fria drivrutiner innebär också att man kan utnyttja hårdvaran (dvs datorer och skrivare mm) längre tid. Leverantörer av hårdvara vill att man byter ut mot nyare. Genom att inte tillhandahålla uppdatering av drivrutiner får man ett tryck att byta hårdvara innan den är fysiskt utsliten.

C.3 Marknad

C.3.1 konkurrens

De stora aktörerna Microsoft, Apple och Google har alla dominanta ställningar. Att gynna dem missgynnar därför konkurrens och ökar risken för inlåsnings- och (höga) okontrollerade framtida kostnader. Vid användandet av fri programvara kan man gynna mångfald av supportörer och lokala företag.

C.4 Ekonomi och miljö

C.4.1 Kontroll

Kontrollen över programmen är redan berörd. Genom att man är fri att använda den support man vill får man också mindre risk att utsättas för godtycklig prissättning.

C.4.2 Kostnader

Att använda fri programvara är inte gratis. Men det ger ingen licenskostnad. Du har kvar kostnader för support, underhåll och utbildning. Under en övergångsfas kan man förvänta sig en något minskad produktivitet då människor inte lärt sig de nya programmen än. Men ofta är till exempel operativsystem med Linux mindre resurskrävande än Windows och sliter mindre på hårdvaran, vilket gör att man kan ha en längre förväntad livslängd på datorerna. Man kan minska utbytestakten från 3 år till 5 år. Tillsammans med fria drivrutiner är det ett plus för miljön. Många organisationer som gått över till Linux ser också att de är mindre underhålls- och resurskrävande än Windows. Dessa saker tillsammans bör efter en övergångstid ge lägre totala kostnader för IT jämfört med om man fortsatt med proprietära program.

Microsoft kan presentera kalkyler där de visar att det är billigare att använda deras produkter jämfört med fria program. De har naturligtvis skäl att få det att framstå som så. Det kan kanske också vara så i en övergångsfas. Men i längden kan det tvärt om bli dyrare.

C.5 Ansvaret för kommande generationer

Ska vi verkligen fostra våra barn till att använda och därmed bli använda av Microsoft och Google? Har vi inte både ansvar för och skyldighet enligt skollag att fostra dem till självständiga, ansvarstagande samhällsmedborgare? För självständighet och ansvarstagande krävs frihet. Och den digitala världen kommer att vara än viktigare för kommande generation än för dagens vuxengeneration.

Det kommer krav på programmeringskunskap i skolan. Se <https://www.skolverket.se/loroplaner-amnen-och-kurser/nyhetsarkiv/nyheter-2016/nyheter-2016-1.247899/digital-kompetens-och-programmering-ska-starkas-i-skolan-1.247906>. Då är elevernas tillgång till fria program i skolan tillsammans med en kultur av fri programkod en styrka för kommunen.

D Vad förslagen medför

D.1 Övergång

För att en övergång ska bli bra är det viktigt att den planeras noga och ges tillräcklig tid och tillräckligt med resurser. Även om man kan förvänta sig lägre kostnader för

IT efter en övergång måste själva övergången få kosta. En misslyckad övergång är bara dyrt. Fallgroparna kan vara många. Det är naturligtvis viktigt att se de tekniska faktorerna som till exempel att tillräcklig funktionalitet och kvalitet finns i alternativen, men vi får inte glömma att ge utrymme för de mänskliga faktorerna.

D.1.1 Att sätta igång

IT får uppdrag att börja omedelbart med att planera för en övergång. Dvs kartlägga vilka program mm med proprietär kod som används idag, se vilka fria alternativ som finns och deras utvecklingsnivå. Därefter planera kompetensutveckling för IT-avdelningen och övriga insatser som behövs i övergången och beräkna kostnader.

D.1.2 Enkla förändringar först

Börja tidigt med vad som går relativt enkelt att göra. Till exempel byta dokumentstandard till open document format (.odt). Man kan då också gradvis börja använda alternativa kontorsprogram som till exempel OpenOffice eller LibreOffice. Ett annat exempel på tidiga möjligheter är att förhandla med leverantörerna till dagens (proprietära) system att släppa dem under en fri licens. Vi kan fortfarande betala dem för att underhålla och utveckla programmen, men vi är inte bundna till att just de gör det (när licensen är fri). Man kan också betala andra för att utveckla och underhålla. Skaparna har ju fortfarande konkurrensfördel genom att grundligt känna koden (åtminstone den första tiden). Om de inte går med på det så tittar vi efter alternativ.

D.1.3 Mänskliga faktorn

Svårare än de tekniska och ekonomiska frågorna är de mänskliga. Folk ändrar inte så lätt sina vanor. Det är därför viktigt att medarbetarna får förståelse för vad övergången är och syftar till, att de får utbildning i sina nya program och datormiljöer. Viktigt också att inte trycka på för hårt. Låt de som vill och är nyfikna börja, så de tveksamma får se i praktiken hur det funkar. Det är viktigt att ledning och medarbetare har medvetenhet om och förståelse för att problem kan uppstå i övergången. Låt därför också supporten vara god.

D.2 Deltagande

Eftersom användandet av fri programvara inte handlar om att vara kund, utan om att delta i projekt, så bör kommunen vara beredd att "betala tillbaka" sitt nyttjande genom att medverka i projektens utveckling. Självklart inte i alla, utan i utvalda. Vilka premisser vi ska ha för den prioriteringen kan man diskutera. Bidragandet till projekten kan naturligtvis också begränsas till ekonomiskt. Dvs allt arbete behöver inte utföras av anställda i kommunen. Man kan rikta upphandlingar av utvecklings- och underhållstjänster av programvara som behövs för kommunen. Projekten är i princip öppna för vem som helst att delta alltefter vilja och förmåga. Vad vi tar upp här är förslag på hur kommunen som aktör kan delta.

D.2.1 Nivå

Man kan delta i projekt på olika nivåer av kompetens eller involvering:

E FÖREGÅNGARE

1. Här behövs ingen programmeringskunskap. Det handlar om att ge konstruktiv kritik, delta i automatisk rapportering av programfunktionalitet samt lämna idéer och förslag.

Alla, ev via IT: Det finns program med automatisk buggrapportering (bugg = egentligen skalbagge, i datorvärlden betyder det felaktighet i källkoden). Att ha den påslagen (man kan alltid välja det) är ett enkelt sätt att delta. Att utifrån sitt användande av programmet i sitt yrke ge feedback och förslag till programutvecklarna är ett något mer insatskrävande deltagande. Kan det kanaliseras via IT så blir kommunen en kraftig pådrivare av programutvecklingen. Möjligheten för enskilda att bidra finns alltid utifrån projektens synvinkel. Det bör vara en arbetsledningsfråga i vilken mån man kan göra det i sin tjänst.

2. Granska källkod. Här behövs självklart kompetens i programspråk. Man kan se logiska brister, oren kod och andra svagheter samt rapportera in dem till projektansvariga.

IT – verksamhetskritiska system: På nivå två är det viktigt att kommunens IT-folk deltar aktivt. Det är vår bästa kvalitetsgaranti. Det inte bara utvecklar och förbättrar programmen, det ger en kontinuerlig kompetenshöjning av vår IT-personal. Det grundar för gott deltagande på nivå 3 och 4.

3. Bidra med så kallade "patchar" o dyl. Dvs om man hittar felaktigheter, skriva ihop något som "lagar" hålet. Det kan röra sig om säkerhet, men också funktionalitet. Dessa kan man använda själva enbart eller så skickar man den till projektledningen. Om den blir godtagen så skickas uppdateringen till alla användare av programmet.

IT – utvecklings- och utbildningssyfte: Kommunens deltagande på denna nivå bör avgöras av vilka behov vi har av säkerhet och stabilitet i programmen. Det är också bra ur utvecklings- och utbildningssynvinkel. Ju bättre vår egen personal är på att upptäcka brister i programkod, desto tryggare kan vi vara i att sådant verkligen upptäcks. Vi får därmed också kompetens att granska kod som ett led i avgörandet av vilka program som kommunen ska satsa på.

4. Man kan bli invald av projektledningen som aktiv utvecklare. Då arbetar man tillsammans med andra för att utveckla programmet. I vissa delar behövs inte programmeringskunskap här heller. Många projekt är glada om man kan bidra med översättning och annat som har med språk att göra samt grafisk design. Att utveckla gränssnitt mellan program och människa är också väsentliga aspekter där programmeringskunskap inte är nödvändigt.

IT (plus ev andra intresserade) – något eller några program: Andra intresserade kan vara till exempel elever i våra skolor. Frågan här är i vilken mån det ska vara organiserat via kommunen.

E Föregångare

Det är bra att se vad andra har gjort och lära av deras framgångar och misstag. Vad är stötestenarna? Vad är framgångsfaktorer?

Alingsås kommun har gått över till att använda LibreOffice som kontorsprogram.

Rom (Italiens huvudstad) är i startgroparna att använda fria program.

Barcelona har beslutat att gå över till fria program.

I Spanien finns flera kommuner och regioner som använder fria program. Där är ett av skälen att lokala språk kan vara för små för att vara intressant för Microsoft att supporta.

E.1 Inspiration – Politiska och/eller praktiska initiativ:

E.1.1 Jeremy Corbyns Digitala plattform

Hans tal:

<http://labourlist.org/2016/08/full-text-jeremy-corbyns-speech-at-digital-democracy-manifesto-launch/>

”Secondly, as part of Labour’s plans for a universally accessible National Education Service, we will create a free-to-use online hub which we’re calling an ”Open Knowledge Library”, a digital repository of lessons, lectures, curricula.

Manifestet:

https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/corbynstays/pages/329/attachments/original/1472552058/Digital_Democracy.pdf

E.1.2 Föreningen Fripost

Från föreningens hemsida kan man bland annat läsa:

Teknologi är inte och har aldrig varit någonting neutralt. På Internet koncentreras makten alltmer i händerna på ett fåtal. Många servrar och stora delar av nödvändig infrastruktur kontrolleras av några få, stora aktörer. Samtidigt blir fler och fler medvetna om hur Google och andra som levererar ”gratis” e-post har gjort spioneri på sina användare till en mycket lönsam affär. Vi är många som upplever ett starkt obehag inför den här utvecklingen.

och vidare:

Vår idé är väldigt enkel. Låt oss ta steget från att bara prata om integritetsproblemen till att faktiskt göra någonting. Genom att skapa ett alternativ tar vi tillbaka makten över en viktig del av vår kommunikation: vår e-post.

<https://fripost.org/>

E.1.3 Tallindeklarationen

Den 6 oktober 2017 undertecknade 32 ministrar från EU (bland andra Sveriges minister för offentlig förvaltning Ardalan Shekarabi) denna deklaration. Där framhålls vikten av öppenhet i system och programvaror för offentlig förvaltning. Länk till deklarationen (pdf): http://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=47559

E.1.4 Riksdagsmotion (S)

Motionären Monica Green säger bland annat i motionen: ”Öppna program och öppen standard är viktiga inslag för att effektivisera den offentliga förvaltningen, dels

genom en bättre resursanvändning, dels genom att det tas fram fler och bättre anpassade program. Samtidigt ökar förutsättningarna för nya små företag att etablera sig, vilket i sin tur leder till lokal och regional tillväxt.”

http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/fri-programvara-inom-forvaltningar-och-kommuner-i_H102Fi292

§ 150/2022

Svar på motion om att kartlägga om det finns en tystnadskultur inom Ulricehamns kommuns förvaltning

Dnr 2021/614

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktiges beslut

Motionens första förslag antas genom att kommunstyrelsen får i uppdrag att tillsätta en extern granskning av tystnadskultur inom förvaltning och bolag med en särskild fördjupning inom det sociala området. Granskningen finansieras genom att 150 000 kronor avsätts från "KS oförutsett 2022".

Motionens andra förslag anses vara tillgodosett genom den bedömning som kommunledningen redogjort för.

Sammanfattning

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Wiktor Öberg (M) att

- Kommunstyrelsen snarast, dock senast den 1 februari 2022 tillsätter en extern granskare av tystnadskultur inom Ulricehamns kommuns förvaltning, bolag och att särskild fördjupning sker inom sociala området.
- Kommunledningen får i uppdrag att redogöra för kontorets egen bedömning och omfattning av tystnadskultur inom kommunens förvaltning.

Förvaltningen ställer sig positiva till en extern granskning. En sådan granskning bedöms kostnadsmässigt uppgå till cirka 150 000 kronor vilket i så fall får avsätts från "KS oförutsett 2022". I ärendet redogör förvaltningsledningen för sin bedömning av förekomst och omfattning av tystnadskultur. Förvaltningen föreslår att motionens andra förslag kan anses vara tillgodosett med hänvisning till denna redogörelse.

Beslutsunderlag

- 1 Tjänsteskrivelse 2022-04-01 från HR-chef
- 2 Motion om att kartlägga om det finns en tystnadskultur inom Ulricehamns kommuns förvaltning

Ordförandens förslag – kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktiges beslut

Motionens första förslag antas genom att kommunstyrelsen får i uppdrag att tillsätta en extern granskning av tystnadskultur inom förvaltning och bolag med en särskild fördjupning inom det sociala området. Granskningen finansieras genom att 150 000 kronor avsätts från "KS oförutsett 2022".

Motionens andra förslag anses vara tillgodosett genom den bedömning som kommunledningen redogjort för.

2022-04-01

Tjänsteskrivelse Svar på motion om att kartlägga om det finns en tystnadskultur inom Ulricehamns kommuns förvaltning

Diarienummer 2021/614, löpnummer 1237/2022

Förvaltningens förslag till beslut

Motionens första förslag antas genom att kommunstyrelsen får i uppdrag att tillsätta en extern granskning av tystnadskultur inom förvaltning och bolag med en särskild fördjupning inom det sociala området. Granskningen finansieras genom att 150 000 kronor avsätts från "KS oförutsett 2022".

Motionens andra förslag anses vara tillgodosett genom den bedömning som kommunledningen redogjort för.

Sammanfattning

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Wiktor Öberg (M) att

- Kommunstyrelsen snarast, dock senast den 1 februari 2022 tillsätter en extern granskare av tystnadskultur inom Ulricehamns kommuns förvaltning, bolag och att särskild fördjupning sker inom sociala området.
- Kommunledningen får i uppdrag att redogöra för kontorets egen bedömning och omfattning av tystnadskultur inom kommunens förvaltning.

Förvaltningen ställer sig positiva till en extern granskning. En sådan granskning bedöms kostnadsmässigt uppgå till cirka 150 000 kronor vilket i så fall får avsätts från "KS oförutsett 2022". I ärendet redogör förvaltningsledningen för sin bedömning av förekomst och omfattning av tystnadskultur. Förvaltningen föreslår att motionens andra förslag kan anses vara tillgodosett med hänvisning till denna redogörelse.

Ärendet

Ärendet initierades genom en motion, inkommen 2021-12-13 från Wiktor Öberg (M).

Kontakt har tagits med motionären i syfte att klarlägga att uppdraget uppfattats korrekt. Av motionen och avstämningen med motionären framgår att;

- Att motionären inte pekar på konkreta bevis men ser det som angeläget att frågan utreds för att skapa klarhet.
- Att motionären avser förvaltningens interna kommunikationsklimat och möjligheter att framföra sina åsikter utan att riskera att bli utsatt för repressalier.
- Att motionären även avser den eventuella tystnadskultur som kan uppstå pga. yttre påverkan. Det kan handla om påverkan från kriminella organisationer, enskilda individer eller andra intressenter.

När frågan diskuterats i förvaltningen ledningsgrupp framkom att det allmänna intrycket var att förvaltningens präglas av ett gott kommunikationsklimat samt att det inte förelåg några tecken på yttre påverkan på det beslutsfattande som utförs av förvaltningens tjänstepersoner. Ledningsgruppens bedömning av det interna kommunikationsklimatet styrks av resultatet i

ULRICEHAMNS
KOMMUN

2021/614, 1237/2022 2(2)

2021 års medarbetarenkät där bara 5% av de som svarat markerat att de inte vågar uttala sig och/eller ta upp problem på sin arbetsplats. Ledningsgruppen menar också att förvaltningen har byggt upp strukturer för att stödja ett gott kommunikationsklimat. Det yttrar sig i fasta former för utvecklings- och lönesamtal, ett väl utbyggt och fungerande samverkanssystem med en ömsesidig respekt mellan arbetsgivare och fackliga organisationer. Till detta ska föras det stöd som följer av lagstiftningen avseende yttrande- och meddelarfrihet samt att förvaltningen har organiserat en visselblåsarfunktion.

Förvaltningens ledningsgrupp gör samtidigt bedömningen att förvaltningen har allt att vinna på att eventuella oklarheter i detta sammanhang undanröjs och ställer sig därför odelat positiva till en yttre granskning. En sådan granskning bedöms kostnadsmässigt uppgå till ca 150 000 kronor vilket i så fall får avsättas från "KS oförutsett 2022"

Beslutsunderlag

- 1 Motion om att kartlägga om det finns en tystnadskultur inom Ulricehamns kommuns förvaltning

Beslutet lämnas till

Kommunchef

Sektorchef

Chef för stabsfunktion

Bolagschef

Roland Ödh

HR-chef

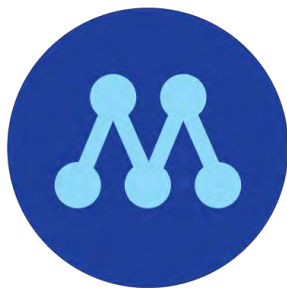
Kommunledningsstaben

Eva Bresky

HR-konsult

HR-funktionen

Kommunledningsstaben

Motion om att kartlägga om det finns en tystnadskultur inom Ulricehamns Kommuns förvaltning.

Vi kan se hur tystnadskultur sprider sig, organisationskulturen som hamnar i negativa spiraler och ett ledarskap som hamnar på efterkälken för de kriminella organisationer som finns. Medarbetare och förtroendevalda som utsätts för otillåten påverkan, information som filtreras och en kultur om att man som medarbetare inte får prata med eller informera den högsta ledningen eller politiken. Utan att ställa in sig i den "hackordning" som innebär att man går till närmsta chef. Alla månar om sina områden och om sin enhet och att det stoppas eller filtreras information är allvarligt.

För just vår kommun har vi inga konkreta bevis på att det råder en tystnadskultur, men det kan ju betyda att det är väl utbredd, eller inte finns.

För att få reda på HUR det faktiskt ligger till, utan att vi gissar, så bör det snarast utredas. Det innebär att vi också kan sätta oss ned och skapa strukturer för hur vi går vidare när vi har rapporten på plats. Vi vill ogärna bli överraskade i negativ bemärkelse, utan vara förberedda för att hantera och parera i god tid.

Vi bör ha med oss från start att ledarskap och en god organisationskultur bygger på att man har respekt för varandra, lyhördhet och tillit och att det går åt båda håll. Vi behöver ett tryggt klimat i hela kommunen som bygger på att man vågar och vill säga ifrån när fel begås eller otillåten påverkan sker.

Vi yrkar därför:

- Att, kommunstyrelsen snarast, dock senast den 1 februari 2022 tillsätter en extern granskare av tystnadskultur inom Ulricehamns kommuns förvaltning, bolag och att särskild fördjupning sker inom sociala området
- Att, Kommunledningen får i uppdrag att redogöra för kontorets egen bedömning och omfattning av tystnadskultur inom kommunens förvaltning

Wiktor Öberg (M)

§ 151/2022

Svar på motion om pandemitrötthet

Dnr 2021/649

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktiges beslut

Motionen antas genom att en särskild arbetsmiljöutredning av pandemins verkningar genomförs i anslutning till den årliga medarbetarundersökningen under hösten 2022. Utredningen ska omfatta all personal och resultat och åtgärder återredovisas till kommunstyrelsen i samband med tertial- och delårsrapportering samt vid årsredovisning.

Sammanfattning

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Inga-Kersti Skarland (S) och Per-Ola Johansson (S) förvaltningen att:

- genomföra en särskild arbetsmiljöutredning som visar om/hur personalen i våra verksamheter påverkats av pandemins verkningar.
- ta fram och genomföra aktiviteter om arbetsmiljöutredningen påvisar att det finns behov av det.
- aktivt arbeta systematiskt med arbetsmiljöfrågor som kan motverka pandemitrötthet. kontinuerligt återrapportera till kommunstyrelsen i de delar som berörs av motionen.

med kraft fortsätta arbetet med att minimera personalomsättningen i de hårdast drabbade verksamheterna.

Beslutsunderlag

- 1 Tjänsteskrivelse 2022-03-18 från HR-chef
- 2 Motion om pandemitrötthet

Ordförandens förslag – kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktiges beslut

Motionen antas genom att en särskild arbetsmiljöutredning av pandemins verkningar genomförs i anslutning till den årliga medarbetarundersökningen under hösten 2022. Utredningen ska omfatta all personal och resultat och åtgärder återredovisas till kommunstyrelsen i samband med tertial- och delårsrapportering samt vid årsredovisning.

Förslag till beslut på mötet

Inga-Kersti Skarland (S) yrkar bifall till ordförandens förslag till beslut.

2022-03-18

Tjänsteskrivelse Svar på motion om pandemitrötthet

Diarienummer 2021/649, löpnummer 1064/2022

Förvaltningens förslag till beslut

Motionen antas genom att en särskild arbetsmiljöutredning av pandemins verkningar genomförs i anslutning till den årliga medarbetarundersökningen under hösten 2022. Utredningen ska omfatta all personal och resultat och åtgärder återredovisas till kommunstyrelsen i samband med tertial- och delårsrapportering samt vid årsredovisning.

Sammanfattning

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Inga-Kersti Skarland (S) och Per-Ola Johansson (S) förvaltningen att:

- genomföra en särskild arbetsmiljöutredning som visar om/hur personalen i våra verksamheter påverkats av pandemins verkningar.
- ta fram och genomföra aktiviteter om arbetsmiljöutredningen påvisar att det finns behov av det.
- aktivt arbeta systematiskt med arbetsmiljöfrågor som kan motverka pandemitrötthet. kontinuerligt återrapportera till kommunstyrelsen i de delar som berörs av motionen.
- med kraft fortsätta arbetet med att minimera personalomsättningen i de hårdast drabbade verksamheterna.

Ärendet

Ärendet initierades genom en motion, inkommen 2021-12-13 från Inga-Kersti Skarland (S) och Per-Ola Johansson (S). Kontakt togs med motionärerna i syfte att klarlägga att uppdraget uppfattats korrekt. I den inledande kontakten framgick att motionen framförallt avsåg den personal inom sektor välfärd som arbetat kontinuerligt i vårdnära situationer och varit iklädda skyddsutrustning.

När frågan diskuterats i förvaltningens ledningsgrupp framkom ett allmänt behov av att analysera pandemins effekter på arbetsmiljö och hälsa. Förvaltningen menar därför att en undersökning ska gälla förvaltningen i sin helhet. Förvaltningens uppfattning är att en sådan undersökning bör samordnas med den årliga medarbetarenkäten då detta minimerar merarbetet i genomförandet.

Förvaltningens förslag är därför att en särskild arbetsmiljöutredning avseende pandemins verkningar genomförs i samband med den årliga medarbetarenkäten och att den omfattar all personal inom förvaltningen. I de fall utredningen visar på behov av aktiviteter inom arbetsmiljöområdet kommer handlingsplaner att tas fram och verkställas i enlighet med de rutiner som gäller för arbetsmiljöarbetet. Återrapportering till kommunstyrelsen kommer att ske löpande i de delar som berörs motionen i samband med tertial- och delårsrapportering samt årsredovisning. I de delar av motionen som berör personalomsättningen hänvisar förvaltningen till övrigt systematiskt arbetsmiljöarbete samt till verkställighet av handlingsplanen för "Sjuhärad mest attraktiva offentliga arbetsgivare". Resultatet av dessa åtgärder i förhållande till personalrörlighet kommer liksom tidigare återredovisas till kommunstyrelsen i samband med tertial- och delårsrapportering samt årsredovisning.

ULRICEHAMNS
KOMMUN

2021/649, 1064/2022 2(2)

Beslutsunderlag

1 Motion om pandemitrötthet

Beslutet lämnas till

HR-chef

Roland Ödh
HR-chef
Kommunledningsstaben

Eva Bresky
HR-konsult
HR-funktionen
Kommunledningsstaben

I de av kommunens verksamheter som påverkas mest av pandemins verkningar finns det en utbredd pandemitrötthet. Vi ser fortsatta restriktioner och en ökad smittspridning igen. Pandemitrötthet orsakas av för låg bemanning under en lång tid då verksamheterna kraftigt påverkats av de rådande restriktionerna som finns i vårt samhälle. Bland annat rekommendationen att stanna hemma vid minsta symptom har medfört att sjukfrånvaron har ökat samtidigt som det är en mycket viktig del i att skydda våra omsorgstagare för smitta. Svårigheter att rekrytera vikarier har medfört att all sjukfrånvaro inte har kunnat ersättas fullt ut.

Vi ser också att de äldres samt funktionsnedsattas psykiska mående orsakat av isolering påverkat personalen negativt. Många av kommunens arbetstagare har arbetat länge i slitsamma skydd såsom visir, munskydd och lufttäta förkläden. Detta har i viss mån även det orsakat en försämrad hälsa hos arbetstagaren.

Det finns en logisk koppling mellan våra anställdas mående och förmågan att orka bemöta oro, nedstämdhet och överlag nedsatt psykiskt tillstånd hos de av våra invånare som är i behov av stöd och omsorg. Ju friskare och välmående personalen är desto större är förmågan att hantera de stundtals svåra situationer som helt naturligt uppkommer i omvårdnadsyrken.

Vi Socialdemokrater värnar om arbetstagarnas hälsa, både den fysiska och psykiska. Som politiker har vi det yttersta arbetsmiljöansvaret. Vi vet också att de som vårdar de som är de allra sköraste i vårt samhälle måste själva må bra för att orka fortsätta vårda.

Därför vill vi Socialdemokrater ge förvaltningen i uppdrag att:

- genomföra en särskild arbetsmiljöutredning som visar om/hur personalen i våra verksamheter påverkats av pandemins verkningar.
- ta fram och genomföra aktiviteter om arbetsmiljöutredningen påvisar att det finns behov av det.
- aktivt arbeta systematiskt med arbetsmiljöfrågor som kan motverka pandemitrötthet.
- kontinuerligt återrapporera till kommunstyrelsen i de delar som berörs av motionen.
- med kraft fortsätta arbetet med att minimera personalomsättningen i de hårdast drabbade verksamheterna.

För den socialdemokratiska kommunfullmäktigegruppen

Inga-Kersti Skarland (s)

Per-Ola Johansson (s)

Valärenden

2022-05-05

Tjänsteskrivelse Avsägelse av uppdrag som ledamot i kommunfullmäktige - Mattias Remar

2022/328, löpnummer 1836/2022

Förslag till kommunfullmäktiges beslut
Mattias Remar (S) befrias från uppdraget.

Sammanfattning

I skrivelse 2022-05-04 avsäger sig Mattias Remar (S) uppdraget som ledamot i kommunfullmäktige.

Beslutsunderlag

- 1 Avsägelse av uppdrag som ledamot i kommunfullmäktige - Mattias Remar

Beslutet lämnas till

Mattias Remar
löneassistent
kansliet (2)

Camilla Lindman
Registrator
Kanslifunktionen

Från: Remar Mattias[Mattias.Remar@fv.ulricehamn.se]
Skickat: 04.05.2022 17:28:51
Till: Ulricehamns Kommun[kommun@ulricehamn.se]
Ämne: Avsägelse Politiska uppdrag

Härmed avsäger jag mig alla mina politiska uppdrag i Ulricehamns kommun på grund av flytt från kommunen.

Mattias Remar, Socialdemokraterna

2022-05-11

Tjänsteskrivelse Val av huvudman till Ulricehamns Sparbank efter Anna-Karin Anttila Sellberg (S)

Diarienummer 2022/277, löpnummer 1918/2022

Sammanfattning

Anna-Karin Anttila Sellberg (S) avsade sig i en skrivelse 2022-04-10 sina politiska uppdrag i Ulricehamns kommun, däribland som huvudman i Ulricehamns Sparbank.

Kommunfullmäktige beslutade 2022-04-28 § 110 att bordlägga valet av nu huvudman till Ulricehamns Sparbank.

Beslut lämnas till

Den valda

Ulricehamns Sparbank

Maria Winsten

Kommunsekreterare

Kommunstyrelsens förvaltning